TRZEMESZNO

#dobry szlak

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEMESZNO NA LATA 2026-2035

Projekt dofinansowano ze środków:

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W POZNANIU

Opracowanie:

Urząd Miejski Trzemeszna

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 opracowano w oparciu o analizę materiałów źródłowych (aktualnych dokumentów planistycznych i sprawozdań) Urzędu Miejskiego Trzemeszna i gminnych jednostek organizacyjnych, dane statystyczne ujęte w formie wskaźników, wykresów i tabel porównawczych oraz informacje pozyskane w procesie partycypacji społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 zawiera najaktualniejsze dane w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, a więc dane według stanu na 31 grudnia 2024 roku (o ile nie zaznaczono inaczej).

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 5
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY TRZEMESZNO 9

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej..... 10

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej 12

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej..... 14

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej..... 15

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej..... 19

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY TRZEMESZNO 25

1. Misja i wizja 26

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. 27

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Trzemeszno oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie 56

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa i strategii rozwoju ponadlokalnego. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań84

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych..... 91

6. Ramy finansowe i źródła finansowania 95

Załącznik nr 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Trzemeszno.....99
Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna.....201

TRZEMESZNO

#dobry szlak

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2035 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe. Strategia stanowi również formalną podstawę i uzasadnienie do aplikowania o zewnętrzne środki finansowe na realizację celów rozwojowych Gminy oraz wsparcie w procesie przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.

Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Trzemeszno, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz Strategią Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla innych sektorowych planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Dodatkowo, Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno będzie stanowiła ramy dla tworzenia planów i programów lokalnych, które będą realizowane w trakcie jej obowiązywania. Dzięki temu dokument ten będzie zawierał wytyczne oraz stanie się punktem odniesienia dla wszelkich inicjatyw i działań podejmowanych na poziomie lokalnym w Gminie Trzemeszno, mających na celu wspieranie rozwoju w okresie od 2026 do 2035 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 została opracowana w sposób kompleksowy, z wykorzystaniem różnorodnych danych i dokumentów jako podstawy dla jej tworzenia. Dokument powstał w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne, co umożliwiło rzetelne i uzasadnione podejście do wyznaczenia celów i priorytetów rozwojowych dla Gminy Trzemeszno w określonym czasie. Kluczowym dokumentem prawnym, który był wykorzystywany w procesie przygotowania Strategii, była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawa ta stanowi podstawę prawną dla funkcjonowania samorządów lokalnych (w tym Gminy Trzemeszno) i określa ich zakres kompetencji oraz zasady działania. Wykorzystanie tego aktu prawnego pozwoliło na opracowanie strategii

rozwoju uwzględniającej istniejące ramy prawne i możliwości działania gminy w zakresie jej rozwoju na lata 2026-2035.

Prace nad Strategią rozpoczęto w listopadzie 2025 roku, po decyzji Burmistrza Trzemeszna o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Pierwszym krokiem było podjęcie Uchwały nr XXVI/247/2025 Rady Miejskie Trzemeszna z dnia 26 listopada 2025 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035, w tym trybu konsultacji. W dniu 29 stycznia 2026 r. na mocy Zarządzenia nr 371.2026 Burmistrza Trzemeszna został powołany Zespół ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035, którego skład uległ zmianie zgodnie z Zarządzeniem nr 414.2026 Burmistrza Trzemeszna z dnia 9 kwietnia 2026 r. W jego skład wchodzą:

- **Jarosław Tomczyk** – Przewodniczący Zespołu,
- **Agnieszka Bartz** – Zastępca Przewodniczącego,
- **Wojciech Krygier** – Członek Zespołu,
- **Izabela Kowalczyk** – Członek Zespołu,
- **Paulina Bernaciak** – Członek Zespołu,
- **Joanna Stejakowska** – Członek Zespołu,
- **Małgorzata Podedworna** – Członek Zespołu,
- **Edyta Kubiak** – Członek Zespołu,
- **Renata Pałucka** – Członek Zespołu,
- **Eleonora Mądra** – Członek Zespołu,
- **Paulina Woźniak** – Członek Zespołu.

Proces tworzenia dokumentu poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy. Analiza pogłębiona została o wnioski z przeprowadzonego badania ankietowego oraz o informacje i materiały pozyskane podczas wywiadu pogłębionego.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Dokument powstał przy wsparciu ekspertów z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania, w składzie:

- **Irma Kuznetsova**, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego – kierowniczka projektu,
- **Joanna Mucha**, Ekspert ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego – koordynatorka projektu,
- **Marcin Najewski**, Młodszy Specjalista ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego.

Na poniższym schemacie przedstawiono kluczowe etapy przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035:

TRZEMESZNO
#dobry szlak

CZĘŚĆ I:
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY TRZEMESZNO

Na podstawie przeprowadzonej **Diagnozy sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Trzemeszno** zidentyfikowane zostały najważniejsze potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższe wyszczególnienie zawiera **wnioski w wymiarze przestrzennym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i społecznym** opracowane w oparciu o Diagnozę, która stanowi Załącznik nr 1. Wnioski stanowią jedną z podstaw do sporządzenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Trzemeszno jest jednostką samorządu terytorialnego o utrwalonym charakterze rolniczym, o czym świadczy struktura użytkowania gruntów (76,6% użytków rolnych, 9,1% lasów) oraz jej klasyfikacja funkcjonalna. Miasto Trzemeszno pełni z kolei rolę centrum administracyjno-usługowego wobec obszarów wiejskich ze stale rozwijającą się funkcją przemysłową ośrodka. Konsekwencją obecnej struktury użytkowania gruntów oraz dominacji funkcji rolniczej, jest potrzeba dywersyfikacji funkcjonalnej, zapobiegająca i zabezpieczająca dalszy rozwój jednostki.

Istotnym potencjałem rozwojowym Gminy Trzemeszno jest jej lokalizacja cechująca się wysoką dostępnością w skali regionalnej, dzięki przebiegowi DK15 i linii kolejowej nr 353 relacji Poznań Wschód – Skandawa. Dzięki dogodnej lokalizacji Gmina Trzemeszno posiada możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz przyciągania inwestorów, co widoczne jest poprzez rozwijającą się strefę gospodarczą ciągnącą się w kierunku Gniezna. Efektem niewykorzystania wspomnianego potencjału może być jednak odpływ mieszkańców do większych ośrodków, co spowoduje zjawisko tzw. „drenażu mózgów" i degradację ośrodka do funkcji sypialni Gniezna i okolicznych, większych ośrodków miejskich.

Gmina Trzemeszno konsekwentnie inwestuje w infrastrukturę drogową, budowę chodników, czy oświetlenia, traktując wspomniane działania priorytetowo. System transportowy w Gminie oparty jest jednak na transporcie indywidualnym. Wobec inwestycji planowanych w obrębie dworca kolejowego w Trzemesznie, ważnym

aspektem pozostaje systemowe rozplanowanie infrastruktury transportowej w sposób zintegrowany, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału połączeń kolejowych. Głównym celem pozostaje pełna synchronizacja rozkładów jazdy autobusów z połączeniami kolejowymi. Pomocny w tym zakresie będzie stale rozwijany system transportu zbiorowego. Celem rozwoju mobilności zrównoważonej, niezbędne jednak będą inwestycje w zakresie rozbudowy oferty przewozowej oraz infrastrukturę przesiadkową, w tym zintegrowany węzeł transportowy.

W Gminie Trzemeszno 69% punktów adresowych posiada dostęp do szerokopasmowego Internetu, umożliwiającego swobodne korzystanie z m.in. e-usług publicznych, zdalnej edukacji czy pracy. Widoczna jest jednak potrzeba dalszego wyrównywania szans rozwojowych w tym zakresie, czego wyrazem są planowane inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury cyfrowej.

Kluczowym zagadnieniem determinującym rozwój przestrzenny Gminy, będzie również aktualizacja polityki przestrzennej, poprzez przyjęcie Planu Ogólnego opracowywanego w związku z reformą systemu planowania przestrzennego. Kluczowymi zagadnieniami pozostanie powiązanie polityki przestrzennej z potrzebą dywersyfikacji funkcjonalnej Gminy, w tym z przeciwdziałaniem nadmiernemu rozpraszaniu zabudowy, zabezpieczeniem terenów inwestycyjnych oraz adaptacją do zmian klimatu i ochrona gruntów rolnych.

Jednym z najważniejszych potencjałów rozwojowych Trzemeszna jest jego dziedzictwo historyczne, wykraczające poza skalę lokalną, stwarzające możliwość rozwoju turystyki kulturowej i edukacyjnej, również we współpracy z ośrodkami sąsiednimi (Gniezno, Mogilno). Dziedzictwo historyczne Gminy jest również czynnikiem mającym ogromny wpływ na kształtowanie tożsamości lokalnej mieszkańców, ich przywiązania do Gminy, co bezpośrednio przekłada się na jakość kapitału społecznego. Stale podejmowane są również działania rozszerzające współpracę między jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju oferty kulturalno-turystycznej. Władze Gminy Trzemeszno również systematycznie podejmują działania związane z rozwojem infrastruktury turystycznej: szlaków pieszych, rowerowych, miejsc odpoczynku, unifikacji nośników informacyjnych.

Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Trzemeszno, wraz z niskim poziomem lesistości wpływa na jeszcze większe znaczenie odgrywane przez zalesienia śródpolne i niewielkie kompleksy leśne w zakresie ochrony przed erozją wietrzną gruntów.

W krajobrazie dominują formy polodowcowe, charakterystyczne dla Pojezierza Gnieźnieńskiego: lokalne pagórki o niewielkich deniwelacjach, liczne doliny niewielkich cieków wodnych, zagłębienia bezodpływowe, czy jeziora rynnowe. Struktura hydrograficzna jest rozbudowana, dzięki obecności licznych cieków, jednak wciąż w lokalnej retencji kluczową rolę odgrywają rowy melioracyjne i systemy melioracji szczegółowej. Ich zanikanie na obszarach wiejskich stawia Gminę przed ryzykiem niedostatku wody. Zgodnie z przeprowadzoną analizą ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych, zagrożonych jest nawet 65% powierzchni Gminy. Ryzyko określone zostało jako duże.

Wskazane ryzyka determinują potrzebę prowadzenia systematycznych działań związanych z adaptacją do zmian klimatu, jak również edukacją ekologiczną. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, odtwarzanie sieci melioracji oraz nawet niewielkich zalesień będzie stanowił podstawę dla ochrony funkcji rolniczej w Gminie.

Na terenie Gminy znajduje się 65 udokumentowanych złóż kopalin, w postaci żwirów i piasków wykorzystywanych głównie dla celów budowlanych. Potencjał wydobywczy wymaga jednak prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej i wydobywczej, zwróconej ku ochronie środowiska naturalnego i prawidłowej rekultywacji terenów powydobywczych. Działania te w kolejnych latach mogą stanowić jedno z kluczowych wyzwań Gminy Trzemeszno.

Obecność obszarowych form ochrony przyrody w południowej i zachodniej części Gminy wpływa na kształtowanie jej atrakcyjności przyrodniczej i możliwości rozwojowe w zakresie turystyki krajoznawczej. Ważnym elementem pozostaje rozwój infrastruktury turystycznej przy poszanowaniu środowiska naturalnego.

Obszar Gminy Trzemeszno charakteryzuje się dobrymi warunkami do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności zaś energetyki słonecznej i wiatrowej.

Wskazane formy pozyskiwania energii mogą współistnieć na obszarach wiejskich użytkowanych rolniczo, jednak często prowadzą również do występowania konfliktów przestrzennych. Rozległy farmy wiatrowe czy fotowoltaiczne wpływają również na obniżenie atrakcyjności krajobrazowej, co może obniżać możliwości rozwoju w kierunku turystyki. Celem uniknięcia konfliktów przestrzennych oraz zachowania wysokich walorów krajobrazowych i turystycznych istotnym będzie wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju OZE w Planie Ogólnym Gminy Trzemeszno. Wykorzystanie OZE w mikroskali może z kolei realnie wpłynąć na rozwój obszarów wiejskich, ograniczając koszty produkcyjne oraz wpływając na dywersyfikację źródeł dochodów rolników.

Gmina Trzemeszno pozostaje również w trakcie działań przygotowawczych do utworzenia spółdzielni energetycznej.

Wśród wydawanych w latach 2020-2024 decyzji środowiskowych, dominowały te związane z rozwojem odnawialnych źródeł energii, głównie farm fotowoltaicznych. Największe z planowanych przedsięwzięć zakłada realizację farmy fotowoltaicznej w Palędziu Dolnym o mocy do 150 MW. Realizacja przedsięwzięcia odbywać się będzie na pograniczu Gminy Trzemeszno i sąsiedniej gminy Mogilno, obejmując swym zasięgiem ok. 66 ha w granicach Gminy Trzemeszno.

Dostęp do kanalizacji posiada nieco ponad 70% mieszkańców Gminy, z kolei do sieci wodociągowej niespełna 97% mieszkańców. Dominującym nośnikiem energii cieplnej w przypadku źródeł indywidualnych jest wciąż węgiel kamienny. Nieodłącznym elementem dla zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego jest bieżąca modernizacja i rozwój infrastruktury sieciowej: wodnej i kanalizacyjnej, a także intensyfikacja działań ukierunkowanych na wsparcie transformacji energetycznej, również osób prywatnych.

W zakresie gospodarki odpadami Gmina Trzemeszno regularnie spełnia postawione przed nią kryteria środowiskowe w zakresie udziału odpadów zbieranych selektywnie czy poddawanych przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingu. Rosnące wymagania w tym zakresie wymagają jednak stałej analizy i wprowadzania kolejnych działań zmierzających do zachowania zadowalających rezultatów. Aspektem potencjalnie niebezpiecznym z perspektywy środowiska naturalnego pozostaje natomiast prywatne

nieczynne składowisko odpadów azbestowych w Pasiece. Mimo działań rekultywacyjnych, teren nie jest należycie zabezpieczony, przez co stwarza potencjalne zagrożenie środowiskowe oraz zdrowotne dla mieszkańców.

Głównym dokumentem bazowym w zakresie działań prośrodowiskowych na etapie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy będzie Program Ochrony Środowiska dla Gminy Trzemeszno na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Głównym ośrodkiem rozwoju gospodarczego w Gminie jest miasto Trzemeszno, w granicach którego zlokalizowane są największe przedsiębiorstwa, generujące znaczącą część miejsc pracy. Podmioty te mają strategiczne znaczenia dla stabilności sytuacji gospodarczej na terenie Gminy Trzemeszno.

Niższy poziom przedsiębiorczości Gminy Trzemeszno względem powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego świadczy o potrzebie stałego i konsekwentnego wsparcia w rozwijaniu funkcji gospodarczych. Potencjałem rozwojowym są uzbrojone tereny inwestycyjne w granicach miasta o powierzchni 5,1 ha oraz 1,12 ha w bezpośrednim sąsiedztwie DK15 i linii kolejowej. Tereny te objęte są miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, dopuszczającym rozwój zabudowy przemysłowej, rzemieślniczo-produkcyjnej, magazynowej lub warsztatowej.

Na obszarach wiejskich Gminy Trzemeszno dominują wielkoobszarowe gospodarstwa rolne o powierzchni co najmniej 15 ha (39% ogółu gospodarstw rolnych). Średnia wielkość gospodarstwa to ponad 25 ha. Gospodarstwa o takich rozmiarach umożliwiają utrzymanie się wyłącznie z prowadzonej działalności rolniczej. Ponad 40% osób zajmujących się prowadzeniem gospodarstwa rolnego wykazała jednak również inne formy zarobkowania. Wskazuje to jednoznacznie na potrzebę dywersyfikacji dochodów w zakresie gospodarstw rolnych, umożliwiających silniejsze ich powiązanie np. z sektorem przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyką czy nawiązywaniem nowych połączeń na rynkach zbytu.

Czynnikiem kształtującym potencjał gospodarczy jest również sytuacja na lokalnym rynku pracy. W Gminie Trzemeszno poziom bezrobocia wciąż utrzymuje się na

stosunkowo niskim poziomie (3% w 2024 roku), jednak niepokojący jest jego stały wzrost obserwowany od 2021 roku. Obecnie w Trzemesznie obserwuje się wyższy poziom bezrobocia niż średnio w powiecie gnieźnieńskim czy województwie wielkopolskim. W ujęciu regionalnym Gmina wypada zatem niekorzystnie. Zgodnie z Barometrem Zawodów w powiecie gnieźnieńskim zawodami deficytowymi są: cieśle i stolarze budowlani, dekarze i blacharze budowlani. Struktura zawodów deficytowych powinna kierunkować rozwój kształcenia zawodowego i politykę rynku pracy w kolejnych latach. W tym zakresie widoczna jest potrzeba wzmocnienia powiązań między edukacją a lokalnym rynkiem pracy.

W zakresie finansów publicznych Gmina Trzemeszno cechuje się wysoką dyscypliną finansową oraz stosunkową wysoką samodzielnością (dochody własne stanowią ok. 1/3 ogółu dochodów Gminy). Na tle powiatu i województwa Gmina odznacza się niskim udziałem wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatkowanych środków. Aktywność Gminy w zakresie wnioskowania o środki zewnętrzne z Funduszy Europejskich jest stosunkowo niska, niemniej w latach 2021-2023 pozyskano znaczące środki z RF Polski Ład. Utrzymanie zdolności inwestycyjnej będzie zatem zależne od skuteczności w zakresie sięgania po środki zewnętrzne z funduszy europejskich.

Zgodnie z obecnie obowiązującą Wieloletnią Prognozą Finansową potencjał inwestycyjny Gminy Trzemeszno w latach 2026-2033 wyniesie ok. 46 mln zł.

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Gmina Trzemeszno na koniec 2024 roku liczyła 13 633 mieszkańców, co stanowiło 10% ogółu mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego, plasując Trzemeszno na 3 pozycji pod względem liczby ludności w powiecie (za miastem Gniezno i gminą Gniezno). Niestety, w Trzemesznie obserwuje się nieznaczny odpływ mieszkańców, o czy świadczy dynamika zmiany liczby ludności w latach 2020-2024 wynosząca 99,4%. Spadek liczby mieszkańców determinowany jest ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji. Zważając na średnią zmianę wskaźników od 2020 roku, dalsze predykcje są niekorzystne i wskazują na pogłębianie się procesów depopulacyjnych. Ważnym aspektem jest jednak fakt, iż w ujęciu ponadlokalnym Gmina Trzemeszno cechuje się wyższym udziałem osób w wieku kreatywnym oraz niższym obciążeniem

demograficznym niż ma to miejsce średnio w powiecie gnieźnieńskim. Sytuacja ta stawia Gminę Trzemeszno w korzystnej pozycji do odwrócenia niekorzystnych trendów, przynajmniej względem rynku ponadlokalnego. Jak pokazują przykłady gmin Łubowo czy Gniezno, dalsze działania ze strony Gminy Trzemeszno ukierunkowane na wzrost atrakcyjności osiedleńczej oraz poprawę dostępności komunikacyjnej mogą przełożyć się na dodatnie saldo migracji niwelujące problemy związane z niskim poziomem dzietności.

Ważnym elementem budowania atrakcyjności osiedleńczej Gminy Trzemeszno będzie rozwój usług związanych z opieką nad dziećmi do lat 3. Obecnie, na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna placówka publiczna działająca w tym obszarze. Mieszkańcy mają do dyspozycji dwa niepubliczne żłobki: Tęczowe Motylki zlokalizowane na ul. Foluskiej w Trzemesznie oraz Nibylandię w Wymysłowie, oferujące łącznie 29 miejsc opieki.

Ważnym aspektem pozostaje również zapewnienie wysokiej jakości i dostępności opieki przedszkolnej, która przełoży się na wzrost poziomu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (obecnie wynosi 86,2%). Mimo stosunkowo rozbudowanej sieci przedszkoli oraz niskiego odsetka dzieci uczęszczających do placówek poza terenem Gminy, poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej pozostaje na niskim poziomie względem średniej powiatowej i wojewódzkiej.

Na terenie Gminy Trzemeszno funkcjonują 4 szkoły podstawowe, wśród których najliczniejszą stanowi Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Kilińskiego w Trzemesznie kształcąca na co dzień 503 uczniów. Liczba uczniów uczęszczająca do poszczególnych placówek pozwala na zachowanie ekonomicznego uzasadnienia ich funkcjonowania, co świadczy o racjonalnym prowadzeniu polityki oświatowej. Szkoły dysponują stosunkowo spójnym zapleczem infrastrukturalnym, jednak widoczne są dalsze potrzeby inwestycyjne. Głównym problemem jest brak sali gimnastycznej czy boiska zewnętrznego w Szkole Podstawowej nr 2 w Trzemesznie. Widoczna jest również potrzeba rozwijania edukacji włączającej, w tym powołania klas integracyjnych. Szkoły wymagają również doposażenia w zakresie nowoczesnych technologii, np. utworzenia dedykowanych pracowni językowych. Działania podejmowane w zakresie edukacji powinny zmierzać ku wzrostowi jakości kształcenia, czego efektem może być wzrost średnich wyników uczniów na egzaminach ósmoklasisty.

Zdecydowanym walorem Gminy Trzemeszno jest wysoki poziom rozwoju funkcji kulturalnych, w tym w zakresie organizacji rozpoznawalnych wydarzeń, kojarzonych z Gminą. Głównymi podmiotami odpowiedzialnymi za organizację wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i sportowych są Dom Kultury oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji. Wydarzenia cykliczne, tj. Ogólnopolski Bieg im. Jana Kilińskiego, czy Zimowy Bieg Trzech Jezior stanowią wydarzenia o charakterze ponadlokalnym, które przyciągają do Trzemeszna osoby odwiedzające i turystów. Tym samym wpływają one na zwiększenie potencjału turystycznego Gminy oraz jej rozpoznawalność w skali regionu i kraju.

Infrastruktura sportowa i kulturalna Gminy Trzemeszno jest stosunkowo dobrze rozwinięta, jednak wiele obiektów wymaga modernizacji lub doposażenia, co wpływa na jakość i komfort korzystania z oferty rekreacyjno-sportowej. W najbliższych latach kluczowe będzie zatem rozwinięcie infrastruktury kulturalnej i sportowej w powiązaniu z funkcjami turystycznymi. Działania te będą stanowiły uzupełnienie oferty Gminy Trzemeszno również dla osób odwiedzających budując przy tym markę i rozpoznawalność jednostki.

Bezpieczeństwo publiczne w znacznej mierze oparte jest na aktywności lokalnych jednostek, w tym Ochotniczych Straży Pożarnych, które pełnią istotną funkcję również w zakresie integracji społeczności obszarów wiejskich Gminy. Wymusza to potrzebę utrzymania wysokich zdolności reagowania OSP na sytuacje zagrożenia i kryzysowe. Wobec identyfikowanych zmian klimatu i przewidywanego wzrostu częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych ważnym elementem przygotowania będzie skupienie się na systemach łączności i ostrzegania. Ponadto, ważnym elementem pozostanie opracowanie planów zarządzania kryzysowego, w tym lokalnych planów bezpieczeństwa dla poszczególnych miejscowości.

Gmina Trzemeszno charakteryzuje się silnie rozwiniętym sektorem organizacji pozarządowych, aktywnie uczestniczących w kreowaniu życia społecznego, kulturalnego, czy sportowego Gminy. Kluczowymi organizacjami wpływającymi na rozwój obszarów wiejskich poza wskazanymi już OSP są Koła Gospodyń Wiejskich. Elementami mogącymi zwiększyć potencjał oddziaływania organizacji pozarządowych jako kreatorów życia społecznego może być natomiast powołanie Rady Seniorów oraz Rady Młodzieżowej. Ważnym aspektem dla rozwoju ośrodka miejskiego byłoby z kolei

utworzenie budżetu partycypacyjnego, który stanowiłby uzupełnienie względem funkcjonujących funduszy sołeckich.

Ważnym aspektem kreowania funkcji turystycznych Gminy Trzemeszno pozostanie również konsekwentne i długofalowe rozwijanie współpracy w ramach Lokalnej Grupy Działania „Trakt Piastów". Jest to jedna z najprężniej działających i najbardziej rozpoznawalnych LGD w kraju, co niewątpliwie stanowi dużą szansę rozwojową dla Gminy Trzemeszno. Nie mniej istotne pozostanie również rozwijanie współpracy w ramach Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej, Klastra Turystycznego „Szlak Piastowski w Wielkopolsce", czy Stowarzyszenia Powidzkiego Parku Krajobrazowego. Gmina Trzemeszno posiada silne powiązania z otoczeniem wewnętrznym oraz zewnętrznym, będąc aktywnym uczestnikiem i inicjatorem wielu działań i projektów. Jest to niewątpliwie jeden z największych atutów Gminy, kierunkujący dalsze możliwości rozwoju.

Opieka zdrowotna w zakresie podstawowym jest realizowana w Gminie Trzemeszno na wysokim jakościowo poziomie, uwzględniającym potrzeby mieszkańców. Dodatkowym elementem uzupełniającym są aktywne działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzemesznie ukierunkowane na rozwój usług środowiskowych, świadczonych w miejscu zamieszkania beneficjenta. Nieco gorzej wygląda kwestia związana z dostępem do specjalistycznej opieki zdrowotnej, która świadczona jest głównie w ośrodkach powiatowych Gnieźnie i Mogilnie.

W Gminie Trzemeszno obserwuje się również potrzebę dalszego rozwoju mieszkalnictwa społecznego, w tym wzrostu dostępności lokali komunalnych. Średni czas oczekiwania na lokal wynosi 16 miesięcy, co zwłaszcza w przypadkach kryzysowych (najem socjalny) jest terminem odległym. Ważnym elementem w tym zakresie będzie opracowanie wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym, umożliwiającego zaplanowanie prac remontowych, modernizacyjnych oraz związanych z pozyskiwaniem nowych lokali. Ważnym elementem wspierającym te działania może być dołączenie do Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej. Najbliższym terytorialnie SIM jest SIM KZN-Zachodni.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest często stosowanym narzędziem diagnozy strategicznej w jednostkach administracji publicznej. To narzędzie pozwala na porównanie **mocnych i słabych** stron jednostki wynikających z jej **wewnętrznego** otoczenia oraz identyfikację **szans i zagrożeń** dla rozwoju, które płyną z otoczenia **zewnętrznego**. Ponadto, dzięki analizie SWOT, można również określić, jak te elementy wzajemnie na siebie oddziałują.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

Analizę SWOT dla Gminy Trzemeszno opracowano bazując na:

- diagnozie sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Trzemeszno oraz zawartych w niej danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Miejskiego Trzemeszna, gminnych jednostek organizacyjnych oraz źródeł zewnętrznych;
- materiale wypracowanym podczas spotkania z przedstawicielami władz Gminy, Urzędu Miejskiego Trzemeszna i interesariuszami Strategii.

Analizę SWOT dla Gminy Trzemeszno przedstawia poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dogodne położenie, determinujące wysoką dostępność w regionie, warunkowane przebiegiem DK15 i linii kolejowej nr 353, • Wysoki potencjał do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, również służącej osobom pracującym poza terenem Gminy Trzemeszno, • Rozwijająca się strefa gospodarcza z wyraźnym ciążeniem w kierunku Gniezna, wiążąca lokalny i regionalny rynek pracy, • Zrewitalizowany XIX w. dworzec PKP w Trzemesznie, wraz z przebudową peronów zwiększającą funkcjonalność korzystania z transportu kolejowego, • Systematyczna realizacji założeń inwestycyjnych w zakresie rozwoju infrastruktury cyfrowej, służącej wyrównywaniu szans rozwojowych, • Dziedzictwo historyczne Trzemeszna o wartości ponadlokalnej, stwarzające możliwości rozwoju turystyki kulturowej i edukacyjnej, • Silna tożsamość lokalna mieszkańców, powiązana również historycznymi miejscami i obiektami na mapie Gminy,	• Niski poziom dywersyfikacji funkcjonalnej w strukturze użytkowania gruntów, • Niepełna synchronizacja rozkładów jazdy autobusów z połączeniami kolejowymi, skutkująca spadkiem atrakcyjności komunikacji zbiorowej, • Niedostatecznie rozbudowana oferta komunikacji publicznej oraz brak infrastruktury przesiadkowej, skutkujące ograniczonymi możliwościami rozwoju mobilności zrównoważonej, • Niedostateczny poziom rozwoju usług uzupełniających ofertę turystyczną w zakresie oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, • Brak zagospodarowania infrastrukturalnego terenów nad jeziorami w obrębie miasta Trzemeszno (j. Kościelne, j. Popielewskie), • Niski poziom lesistości na terenie Gminy Trzemeszno, skutkujący większym ryzykiem erodowania gleb, w tym użytków rolnych, • Zanikanie systemów melioracji szczegółowej, prowadzące do

• Konsekwentny rozwój infrastruktury turystycznej w zakresie szlaków pieszych, rowerowych, miejsc odpoczynku i nośników informacji, • Występowanie licznych złóż kopalin, zasilających lokalny sektor budowlany, • Wysokie walory środowiska przyrodniczego oraz obecność obszarowych form ochrony przyrody w zachodniej i południowej części Gminy, • Bardzo dobre warunki do rozwoju energetyki słonecznej i wiatrowej na terenie Gminy, • Podjęcie działań zmierzających do utworzenia spółdzielni energetycznej, • Prowadzenie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi z zachowaniem wymaganych poziomów zbiórki selektywnej oraz przygotowania do recyklingu i odzysku, • Obecność uzbrojonych terenów inwestycyjnych, objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, • Wysoko rozwinięte i dobrze prosperujące rolnictwo, w tym obecność gospodarstw rodzinnych,	zwiększania ryzyka występowania suszy, w tym suszy fizjologicznej, • Niedostateczna edukacja ekologiczna w zakresie adaptacji do zmian klimatu, w tym w zakresie prowadzenia działalności rolniczej, • Wysoki poziom wykorzystania nośników energii cieplnej opalanych węglem, skutkujący okresowym spadkiem jakości powietrza, • Niedostateczny poziom dywersyfikacji funkcji gospodarstw rolnych i ich powiązań z sektorem przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyką, w tym niski poziom rozwoju powiązań z lokalnymi rynkami zbytu, • Obecność uzbrojonych terenów inwestycyjnych w granicach miasta, w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, • Wysoki poziom bezrobocia w porównaniu z powiatem i województwem, • Niedostateczny poziom powiązania edukacji w ramach szkolnictwa ponadpodstawowego z lokalnym rynkiem pracy, • Niski poziom aktywności Gminy w zakresie sięgania po środki

• Wysoka dyscyplina i samodzielność finansowa Gminy, pozwalająca na stosunkowo swobodne planowanie przyszłych wydatków, • Racjonalna ekonomicznie sieć placówek oświatowych: przedszkoli oraz szkół podstawowych, • Obecność cyklicznych wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i sportowych utożsamianych z Gminą Trzemeszno jak np.: Ogólnopolski Bieg im. Jana Kilińskiego, • Rozbudowana i stale uatrakcyjniana oferta Domu Kultury, Biblioteki Publicznej oraz Ośrodka Sportu i Rekreacji, • Wysoka aktywność lokalnych jednostek w zakresie zachowania bezpieczeństwa publicznego (OSP), • Wysoce rozwinięta aktywność licznych organizacji pozarządowych, w tym na obszarach wiejskich (KGW), • Stały rozwój środowiskowych form wsparcia w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej, • Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej oraz prowadzenie licznych działań profilaktycznych, skutkujących poprawą ogólnej kondycji zdrowotnej mieszkańców.	zewnętrzne z funduszy europejskich, • Spadek liczby mieszkańców, powodowany ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji, • Brak publicznych placówek opieki nad dziećmi do lat 3, • Niski poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej, • Istniejące braki infrastrukturalne w zakresie wyposażenia placówek szkolnych, wpływające na jakość i komfort pobierania nauki, • Niedostateczna inkluzywność systemu edukacji i poziom jego indywidualizacji względem dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami i uzdolnionych, • Obecność licznych potrzeb remontowych i modernizacyjnych względem infrastruktury sportowej i kulturalnej, • Zidentyfikowana potrzeba rozwoju systemów alarmowania i ostrzegania oraz rozwoju zarządzania kryzysowego, • Niedostatecznie rozwinięty zasób mieszkaniowy w Gminie Trzemeszno, skutkujący długim czasem oczekiwania na

	przydzielenie lokalu komunalnego, również w najmie socjalnym.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Rozwój usług komplementarnych względem oferty turystycznej Gminy: gastronomii, hotelarstwa, rozrywki, • Dynamiczny rozwój odnawialnych źródeł energii (słonecznej i wiatrowej) z poszanowaniem krajobrazu naturalnego i uwzględnieniem Planu Ogólnego, • Rozwój indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych, • Napływ nowych mieszkańców na skutek postępującego procesu suburbanizacji wokół ośrodka powiatowego miasta Gniezno, • Dalsze konsekwentne rozwijanie współpracy w ramach Lokalnej Grupy Działania „Trakt Piastów”, • Dalsze rozwijanie współpracy z licznymi stowarzyszeniami, umożliwiające rozwój funkcji turystycznych Gminy, wzrost jej rozpoznawalności oraz promocję, • Dołączenie do Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej umożliwiającej rozwój budownictwa mieszkalnego w formie partycypacyjnej.	• Ryzyko odpływu młodych mieszkańców do sąsiednich ośrodków powiatowych, skutkujące wystąpieniem zjawiska „drenażu mózgów”, • Degradacja środowiska naturalnego na skutek eksploatacji złóż kopalin, • Potencjalne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego stwarzane przez obecność nieczynnego składowiska odpadów azbestowych w Pasiece, • Wystąpienie konfliktów przestrzennych w zakresie rozwoju energetyki odnawialnej i rolniczej przestrzeni produkcyjnej, • Wygaszanie FR Polski Ład, skutkujący znaczącymi zmianami w zakresie wnioskowania o środki zewnętrzne, • Postępujące zmiany klimatyczne skutkujące spadkiem opłacalności produkcji rolnej i potrzebą rozwoju systemów zarządzania kryzysowego, • Utrzymanie się niskiego poziomu dostępności specjalistycznej oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na

	terenie Gminy, skutkujący spadkiem poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

TRZEMESZNO
#dobry szlak

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY TRZEMESZNO

1. Misja i wizja

W trakcie procesu strategicznego wypracowano **misję** oraz **wizję Gminy Trzemeszno**, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych jej rozwoju.

Misja jest kluczowym elementem strategii, który określa główne kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają Gminie i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie, co jest naszym priorytetem. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Trzemeszno** brzmi następująco:

Trzemeszno – małe miasto, wielka historia

Z kolei **wizja** to jasno określony obraz Gminy w 2035 roku, który odzwierciedla aspiracje władz oraz oczekiwania lokalnej społeczności. Wizja pełni rolę drogowskazu – wskazuje kierunek, w którym Gmina powinna zmierzać, aby poprzez konsekwentną realizację zaplanowanych działań, osiągnąć pożądane zmiany i rezultaty. Wizja ukazuje Gminę Trzemeszno w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych celów.

Wizja Gminy Trzemeszno brzmi następująco:

Gmina Trzemeszno w 2035 roku łączy tradycję z nowoczesnością, będąc inspiracją do aktywności i rozwoju mieszkańców. Bogactwo naszych jezior i dziedzictwo kulturowe jest motorem napędowym rozwoju turystyki, a nowoczesna infrastruktura zapewnia wysoki komfort życia mieszkańców.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji Gminy Trzemeszno, jej aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, a także uwzględniając czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, określono cztery główne cele strategiczne, które mają być osiągnięte w zgodzie z wizją rozwoju Gminy. W celu skutecznej realizacji założeń strategicznych, wyznaczono również cele szczegółowe (operacyjne), którym przypisano konkretne kierunki działań prowadzące do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

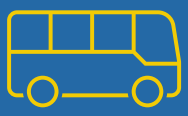
Wyznaczone dla Gminy Trzemeszno cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, które są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. W sferze przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej podstawę działań powinno stanowić dążenie do zrównoważonego rozwoju, opartego na racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, ochronie zasobów naturalnych oraz adaptacji do zmian klimatu. Z kolei w sferze gospodarczej i społecznej szczególne znaczenie ma wzmacnianie lokalnego potencjału, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, integracji społecznej i poprawie jakości życia mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem w osiąganiu zamierzonych rezultatów rozwoju Gminy Trzemeszno.

CELE STRATEGICZNE
WYMIAR PRZESTRZENNY **Cel 1. Spójna polityka przestrzenna skoncentrowana na mieszkańcach**
Cele operacyjne: **1.1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią na rzecz zrównoważonego rozwoju;** **1.2. Implementacja rozwiązań z zakresu mobilności zrównoważonej i poprawa bezpieczeństwa drogowego;**

1.3.	**Dostępne przestrzenie publiczne i estetyczne obiekty zabytkowe.**
WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY **Cel 2. Świadomie kształtowane środowisko naturalne**	
Cele operacyjne:	
2.1.	**Czynna ochrona środowiska przyrodniczego i efektywne zarządzanie zasobami;**
2.2.	**Wspieranie dekarbonizacji i budowanie odporności klimatycznej;**
2.3.	**Edukacja ekologiczna i wsparcie indywidualne ukierunkowane na mieszkańców.**
WYMIAR GOSPODARCZY **Cel 3. Dywersyfikacja gospodarcza oparta na uwarunkowaniach wewnętrznych**	
Cele operacyjne:	
3.1.	**Dywersyfikacja i kształtowanie powiązań gospodarczych między obszarami wiejskimi a miastem;**
3.2.	**Intensyfikacja działań zmierzających do wykorzystania potencjału turystycznego i rozwoju usług komplementarnych;**
3.3.	**Budowanie silnej marki Gminy w regionie przy zacieśnieniu współpracy z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym.**
WYMIAR SPOŁECZNY **Cel 4. Kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi mieszkańców**	
Cele operacyjne:	
4.1.	**Rozwój zindywidualizowanych form edukacji i opieki;**
4.2.	**Rozwój środowiskowych usług społecznych dopasowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców;**
4.3.	**Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej kształtowanej oddolnie.**

W tabeli na kolejnych stronach przedstawiono cele strategiczne wraz z przypisanymi do nich celami operacyjnymi oraz kierunkami działań.

Realizacja celu strategicznego w wymiarze przestrzennym zakłada prowadzenie długofalowej, odpowiedzialnej i zintegrowanej polityki przestrzennej, której nadrzędnym założeniem jest poprawa jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu zasad ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju oraz ochrony zasobów przyrodniczych i rolniczych. Cel ten odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie wyzwania związane z presją inwestycyjną, potrzebą uporządkowania systemu planistycznego oraz koniecznością rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i przestrzeni publicznych.

W ramach **Celu operacyjnego 1.1 – Racjonalne gospodarowanie przestrzenią na rzecz zrównoważonego rozwoju**, Gmina skoncentruje się na uporządkowaniu i wzmocnieniu systemu planowania przestrzennego. Kluczowym działaniem będzie opracowanie i wdrożenie Planu Ogólnego Gminy, stanowiącego podstawowy dokument kształtujący politykę przestrzenną zgodnie z nowymi przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Równolegle prowadzone będą prace nad aktualizacją i sporządzaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla terenów rozwojowych. Działania te pozwolą ograniczyć zjawisko rozpraszania zabudowy, zwiększyć przewidywalność procesów inwestycyjnych oraz zminimalizować konflikty przestrzenne. Istotnym elementem będzie kontynuowanie ochrony gruntów rolnych wysokiej klasy bonitacyjnej oraz wspieranie procesów scalania gruntów, co przyczyni się do utrzymania konkurencyjności lokalnego rolnictwa. Wyznaczenie terenów pod rozwój mieszkalnictwa, działalności gospodarczej oraz odnawialnych źródeł energii odbywać się będzie w sposób zrównoważony, z poszanowaniem krajobrazu i rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Cel operacyjny 1.2 – Implementacja rozwiązań z zakresu mobilności zrównoważonej i poprawa bezpieczeństwa drogowego koncentruje się na rozwoju infrastruktury transportowej w sposób zapewniający bezpieczeństwo i dostępność dla wszystkich użytkowników. Zakłada on modernizację i budowę dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, rozwój ciągów pieszych i rowerowych oraz wdrażanie rozwiązań

poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego, takich jak doświetlenia przejść czy modernizacja oznakowania. Istotnym kierunkiem będzie integracja gminnego transportu zbiorowego z transportem kolejowym poprzez synchronizację rozkładów jazdy oraz dalszy rozwój lokalnych połączeń autobusowych. Działania te mają na celu ograniczenie wykluczenia transportowego, poprawę mobilności mieszkańców oraz wzmocnienie powiązań funkcjonalnych gminy z ośrodkami ponadlokalnymi. Rozwój infrastruktury rowerowej oraz energooszczędnego oświetlenia ulicznego wpisuje się również w założenia polityki klimatycznej i poprawy jakości środowiska.

W ramach **Celu operacyjnego 1.3 – Dostępne przestrzenie publiczne i estetyczne obiekty zabytkowe**, Gmina podejmie działania ukierunkowane na poprawę jakości i estetyki przestrzeni publicznych, w szczególności w centrum Trzemeszna. Planowane jest wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, co pozwoli na systemową ochronę dziedzictwa kulturowego i wyprowadzenie wyznaczonych obszarów ze stanu kryzysowego. Istotne będzie wprowadzenie instrumentów wsparcia remontów elewacji kamienic oraz kontynuacja rewitalizacji kluczowych przestrzeni miejskich. Równolegle realizowane będą działania zwiększające dostępność przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz poprawiające bezpieczeństwo poprzez rozwój monitoringu wizyjnego i modernizację oświetlenia.

Kompleksowa realizacja Celu strategicznego 1. przyczyni się do ukształtowania uporządkowanej, funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni, sprzyjającej integracji społecznej, rozwojowi gospodarczemu oraz budowaniu silnej tożsamości lokalnej. Spójna polityka przestrzenna stanie się fundamentem dalszego rozwoju Gminy Trzemeszno w perspektywie 2035 roku.

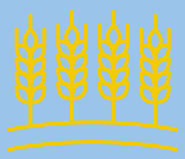
CEL 1.: Spójna polityka przestrzenna skoncentrowana na mieszkańcach			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
1.1.Racjonalne gospodarowanie przestrzenią na rzecz zrównoważonego rozwoju	• Finalizacja prac związanych z opracowaniem Planu Ogólnego, • Regulacja polityki przestrzennej, poprzez aktualizację i opracowywanie nowych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, • Wyznaczenie wewnętrznych standardów ochrony terenów zieleni oraz ich systematyczne wprowadzanie w planach miejscowych, • Wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, z uwzględnieniem prognoz demograficznych, • Wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju funkcji gospodarczych, w tym terenów dogęszczenia zabudowy, • Ochrona terenów o wysokiej przydatności dla celów produkcji rolnej, • Wspieranie działań związanych ze scalaniem gruntów rolniczych, celem zwiększania efektywności ekonomicznej lokalnej gospodarki rolnej,	Racjonalnie zagospodarowana przestrzeń pozwalająca na zrównoważony rozwój i uniknięcie konfliktów przestrzennych Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni, przeciwdziałające nadmiernemu rozpraszaniu zabudowy Rozwój zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej z poszanowaniem publicznych terenów zieleni miejskiej i wiejskiej Zachowanie opłacalności produkcji rolnej i pielęgnacja rolniczych tradycji Gminy	• Liczba wyznaczonych stref w ramach Planu Ogólnego (szt.); • Odsetek powierzchni Gminy Trzemeszno pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%), • Odsetek użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów (%), • Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha).

	• Wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem zachowania wysokich standardów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.		
1.2.Implementacja rozwiązań z zakresu mobilności zrównoważonej i poprawa bezpieczeństwa drogowego	• Modernizacja i budowa dróg gminnych i towarzyszących im ciągów pieszych, rowerowych i pieszorowerowych, • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa drogowego, w tym m.in.: energooszczędnego oświetlenia drogowego, doświetlenia przejść dla pieszych, odnowienia oznakowania poziomego i pionowego, montażu progów zwalniających itp., • Dalsze rozwijanie współpracy z zarządcami dróg wyższych kategorii w zakresie modernizacji i budowy dróg powiatowych i krajowych, • Nawiązanie współpracy z Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad oraz Powiatowym Zarządem Dróg w zakresie budowy ścieżek rowerowych w ciągach dróg, w szczególności w ciągu DK15, • Wprowadzenie synchronizacji rozkładów jazdy gminnego transportu zbiorowego z rozkładami połączeń kolejowych,	Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej Poprawa bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego Zwiększenie mobilności mieszkańców, poprzez integrację różnych środków transportu Rozwój alternatywnych form transportu, w tym transportu rowerowego Zwiększenie funkcjonalności komunikacji publicznej Nawiązanie i utrzymanie długotrwałych i partnerskich relacji z zarządcami dróg wyższych kategorii	• Długość rozbudowanych, zmodernizowanych i wybudowanych dróg gminnych (km), • Długość rozbudowanych, zmodernizowanych i wybudowanych dróg wyższego rzędu (km), • Liczba nowych i zmodernizowanych urządzeń i obiektów infrastruktury okołodrogowej (szt.), • Długość wybudowanych i rozbudowanych dróg rowerowych (km).

	• Podejmowanie czynnych działań ukierunkowanych na rozwój sieci gminnego transportu publicznego, w tym rozwój nowych linii, dostosowywanie czasu jazdy • Modernizacja infrastruktury przystankowej na terenie Gminy, • Współpraca z PKP w zakresie prowadzonej modernizacji peronów celem maksymalnego powiązania strukturalnego przestrzeni dworca z otoczeniem miejskim, • Rozbudowa ścieżek i dróg rowerowych w granicach miasta Trzemeszno.		
1.3. Dostępne przestrzenie publiczne i estetyczne obiekty zabytkowe	• Stworzenie programu dotacji i systemu zachęt w ramach remontów elewacji kamienic w ścisłym centrum miasta wraz z promocją, • Kontynuacja prac związanych z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji, wraz z jego konsekwentnym wdrażaniem, • Rewitalizacji placu Kosmowskiego oraz kontynuacja prac związanych z rewitalizacją Alumnatu, • Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, • Kontynuowanie systematycznych prac związanych z aktualizacją Gminnej Ewidencji Zabytków, monitorowaniem ich stanu oraz poszukiwaniem	Ochrona dziedzictwa materialnego centrum miasta Trzemeszno Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wyznaczonego obszaru rewitalizacji Aktywna ochrona miejsc tożsamościowych i związanych z historią Gminy Wzmacnianie dostępności przestrzeni publicznych dla wszystkich mieszkańców i osób odwiedzających Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	• Liczba obiektów zabytkowych poddanych pracom renowacyjnym i konserwacyjnym (szt.), • Okresowy raport z oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (forma opisowa), • Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami (tak/nie),

	zewnętrznych źródeł finansowania ich renowacji i konserwacji, • Dostosowanie śródmiejskich przestrzeni publicznych do wymogów ustawy o dostępności przy zachowaniu historycznego charakteru Gminy, • Poprawa bezpieczeństwa publicznego, poprzez rozwój sieci monitoringu wizyjnego, • Modernizacja i rozbudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego.	• Liczba posadowionych energooszczędnych opraw świetlnych (szt.), • Liczba zamontowanych kamer monitoringu wizyjnego (szt).

Realizacja celu strategicznego w wymiarze klimatyczno-środowiskowym zakłada prowadzenie odpowiedzialnej i długofalowej polityki środowiskowej, której nadrzędnym celem jest zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, zwiększenie odporności Gminy na zmiany klimatu oraz aktywne włączenie mieszkańców i przedsiębiorców w proces transformacji ekologicznej. Cel ten odpowiada na wyzwania związane z presją klimatyczną, koniecznością poprawy jakości wód i powietrza, a także potrzebą modernizacji infrastruktury komunalnej.

W ramach **celu operacyjnego 2.1 – Czynna ochrona środowiska przyrodniczego i efektywne zarządzanie zasobami**, Gmina skoncentruje się na działaniach systemowych i inwestycyjnych służących ochronie lokalnej bioróżnorodności oraz poprawie jakości zasobów naturalnych. Rozwój terenów zieleni, w tym nasadzenia rodzimych i miododajnych gatunków roślin, przyczyni się do poprawy mikroklimatu, jakości powietrza oraz zwiększenia retencji wód opadowych. Ochrona korytarzy ekologicznych, śródpolnych zadrzewień oraz zbiorników wodnych pozwoli na zachowanie ciągłości ekosystemów i przeciwdziałanie degradacji gleb. Szczególne znaczenie będzie miała współpraca z PGW Wody Polskie w zakresie przeciwdziałania eutrofizacji jezior oraz działania odtworzeniowe w obrębie melioracji szczegółowej, istotne dla rolnictwa i ograniczania skutków suszy. Równolegle prowadzone będą inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną – rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, modernizacja oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody oraz Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Wprowadzenie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków umożliwi poprawę standardów sanitarnych na terenach nieskanalizowanych. Działania te przyczynią się do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych, zwiększenia bezpieczeństwa sanitarnego oraz ograniczenia ryzyka awarii infrastrukturalnych.

Cel operacyjny 2.2 – Wspieranie dekarbonizacji i budowanie odporności klimatycznej ukierunkowany jest na transformację energetyczną oraz adaptację do

zmian klimatu. Zwiększanie poziomu retencji wodnej poprzez rozwój małej retencji i zagospodarowanie wód opadowych pozwoli ograniczyć skutki suszy oraz intensywnych opadów. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, obejmującej m.in. tereny zieleni miejskiej, ogrody deszczowe czy zbiorniki retencyjne, wzmocni odporność przestrzeni publicznych na zjawiska ekstremalne. Istotnym elementem będzie poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym obiektów sportowych, oraz montaż mikroinstalacji OZE. Działania te przyczynią się do zmniejszenia zużycia energii konwencjonalnej i ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Kontynuowane będą prace nad utworzeniem spółdzielni energetycznej, co może zwiększyć lokalną niezależność energetyczną. Równocześnie Gmina wzmocni system zarządzania kryzysowego poprzez aktualizację planów oraz doposażenie i szkolenie jednostek OSP. Angażowanie przedsiębiorstw w inicjatywy prośrodowiskowe pozwoli budować model społecznej odpowiedzialności biznesu.

W ramach **celu operacyjnego 2.3 – Edukacja ekologiczna i wsparcie indywidualne ukierunkowane na mieszkańców**, Gmina podejmie działania o charakterze społecznym i motywacyjnym. Wprowadzenie programu dofinansowania wymiany źródeł ogrzewania na niskoemisyjne przyczyni się do ograniczenia emisji z sektora bytowego i poprawy jakości powietrza. Wsparcie energetyki prosumenckiej oraz promocja instalacji OZE w gospodarstwach domowych zwiększą udział odnawialnych źródeł energii w lokalnym bilansie energetycznym. Istotnym elementem będzie rozwój szeroko rozumianej edukacji ekologicznej – zarówno w szkołach, jak i wśród dorosłych mieszkańców – obejmującej zagadnienia gospodarki odpadami, oszczędzania wody i energii oraz ochrony bioróżnorodności. Uzupełnieniem tych działań będzie program mikrograntów wspierających oddolne inicjatywy proekologiczne, co sprzyjać będzie aktywizacji społecznej i budowaniu odpowiedzialności za stan środowiska.

Kompleksowa realizacja celu strategicznego przyczyni się do poprawy jakości środowiska naturalnego, zwiększenia odporności Gminy na zmiany klimatu oraz obniżenia emisyjności lokalnej gospodarki. Świadomie kształtowane środowisko stanie się jednym z kluczowych fundamentów zrównoważonego rozwoju Gminy Trzemeszno.

CEL 2.: Świadomie kształtowane środowisko naturalne			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
2.1 Czynna ochrona środowiska przyrodniczego i efektywne zarządzanie zasobami	• Rozwój terenów zieleni, poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń gatunków rodzimych, w tym miododajnych, celem poprawy jakości powietrza i mikroklimatu, • Zachowanie właściwości ekosystemów, poprzez ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów, • Ochrona lokalnej bioróżnorodności, poprzez utrzymanie i wzmacnianie funkcji ochronnych korytarzy ekologicznych i innych obszarowych form ochrony przyrody, • Podejmowanie działań odtworzeniowych względem lokalnej sieci melioracji szczegółowej, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, • Zachowanie śródpolnych zadrzewień i zakrzewień oraz zbiorników wodnych, celem ochrony gleb, • Podejmowanie działań we współpracy z PGW Wody Polskie w zakresie oczyszczania i przeciwdziałania eutrofizacji jezior,	Ochrona lokalnej bioróżnorodności Poprawa mikroklimatu i zapewnienie wysokiej jakości stanu powietrza Przeciwdziałanie skutkom suszy, ze szczególnym uwzględnieniem suszy w rolnictwie Poprawa jakości stanu wód powierzchniowych i podziemnych Poprawa jakości świadczenia usług w komunalnym systemie wodnym i przeciwdziałanie awariom	• Liczba przeprowadzonych nasadzeń gatunków rodzimych (szt.), • Liczba przeprowadzonych nasadzeń gatunków miododajnych (szt.), • Długość odtworzonych rowów melioracyjnych (km), • Liczba zmodernizowanych urządzeń infrastruktury melioracji szczegółowej (szt.), • Tonaż unieszkodliwionych

	• Aktywny udział w programach dofinansowujących usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy, • Prowadzenie działań zmierzających do minimalizacji ryzyka środowiskowego oraz trwałej rekultywacji prywatnego nieczynnego składowiska azbestu w Pasiece, • Wprowadzenie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych, • Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Trzemeszno oraz miejscowości Zieleń, • Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, • Modernizacja oczyszczalni ścieków komunalno-bytowych w Trzemesznie i Kamieńcu, • Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Trzemesznie i Kruchowie.		wyrobów zawierających azbest (Mg), • Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • Liczba utworzonych przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.), • Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków (szt.), • Liczba zmodernizowanych SUW (szt.), • Liczba zmodernizowanych PSZOK (szt.).
2.2 Wspieranie dekarbonizacji i budowanie	• Zwiększanie poziomu retencji wodnej, poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, w tym w ramach rozwoju małej retencji, • Rozwój działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,	Zwiększenie poziomu retencji wodnej, celem ochrony przed suszą Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej	• Liczba wdrożonych rozwiązań w zakresie małej retencji (szt.), • Liczba inwestycji przeprowadzonych w

odporności klimatycznej	• Poprawa efektywności zarządzania i reagowania kryzysowego, m.in. poprzez opracowanie planu zarządzania kryzysowego oraz doposażenie i przeszkolenie OSP, • Utworzenie systemu powiadamiania kryzysowego z wykorzystaniem technologii mobilnych, adaptowanego również do komunikacji z mieszkańcami, • Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym przede wszystkim hali sportowej w Trzemesznie, • Montaż mikroinstalacji OZE na budynkach sektora publicznego, • Kontynuowanie działań zmierzających do utworzenia spółdzielni energetycznej, • Angażowanie zakładów przemysłowych w finansowanie i wdrażanie działań prośrodowiskowych w obrębie Gminy.	Zwiększenie udziału energii elektrycznej pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych Podniesienie kompetencji w zakresie reagowania kryzysowego Budowanie społecznej odpowiedzialności biznesu	zakresie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury (szt.), • Odsetek wykorzystania OZE w gminnym mixie energetycznym (%), • Suma pozyskanej energii z mikroinstalacji OZE (kWh lub GJ), • Liczba przedsięwzięć proekologicznych przeprowadzonych we współpracy z przedsiębiorcami (szt.).
2.3 Edukacja ekologiczna i wsparcie indywidualne ukierunkowane	• Utworzenie gminnego programu dofinansowania do wymiany źródła ogrzewania na niskoemisyjne, • Rozwój lokalnej energetyki prosumenckiej, poprzez wsparcie mieszkańców i promocję rozwiązań, • Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, m.in. we współpracy z jednostkami organizacyjnymi	Obniżenie emisyjności sektora bytowego i wzrost jakości powietrza Implementacja rozwiązań proekologicznych, również na obszarach wiejskich	• Liczba dofinansowanych wymian źródła ogrzewania (szt.), • Liczba wdrożonych rozwiązań OZE w

na mieszkańców	Gminy jak i przedsiębiorstwami w zakresie dobrych praktyk, • Zwiększenie finansowania w zakresie edukacji ekologicznej obejmującej nie tylko dzieci i młodzież szkolną, ale również osoby dorosłe, • Utworzenie programu społecznych mikrograntów na finansowanie oddolnych inicjatyw proekologicznych.	Wzrost świadomości ekologicznej i poziomu wiedzy mieszkańców Aktywizacja społeczna w zakresie ekologii	sektorze prywatnym (szt.), • Liczba udzielonych mikrograntów na działania proekologiczne (szt.), • Nakłady poniesione na edukację ekologiczną (zł).

Realizacja celu strategicznego w wymiarze gospodarczym zakłada wzmacnianie lokalnej gospodarki poprzez wykorzystanie wewnętrznych zasobów Gminy Trzemeszno, w szczególności potencjału rolniczego, turystycznego oraz kulturowego. Kluczowym założeniem jest stopniowa dywersyfikacja struktury gospodarczej gminy, zwiększenie liczby lokalnych miejsc pracy oraz budowanie powiązań gospodarczych pomiędzy obszarami wiejskimi a miastem. Działania te mają na celu ograniczenie odpływu młodych mieszkańców, zwiększenie odporności lokalnej gospodarki na zmiany koniunktury oraz wzrost konkurencyjności gminy w skali regionu.

W ramach **Celu operacyjnego 3.1 – Dywersyfikacja i kształtowanie powiązań gospodarczych między obszarami wiejskimi a miastem**, Gmina podejmie działania zmierzające do wzmacniania lokalnej przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych miejsc pracy w branżach powiązanych z rolnictwem. Istotnym kierunkiem będzie promocja terenów inwestycyjnych z preferencją dla działalności związanych z przetwórstwem rolno-spożywczym, logistyką oraz usługami komplementarnymi wobec rolnictwa. Równolegle podejmowane będą działania ukierunkowane na rozwój kapitału ludzkiego, w tym wspieranie podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz przekwalifikowania pracowników w odpowiedzi na potrzeby lokalnego rynku pracy. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu oraz prowadzenie analiz rynku pracy pozwolą lepiej dopasować ofertę edukacyjną i szkoleniową do realnych potrzeb gospodarki. Szczególne znaczenie będzie miało stworzenie systemu doradztwa zawodowego dla młodych mieszkańców, który pomoże im planować ścieżki kariery w oparciu o możliwości zatrudnienia w regionie. Uzupełnieniem tych działań będzie wprowadzenie systemu preferencji podatkowych dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy oraz rozwijanie lokalnych kanałów dystrybucji produktów rolnych, w szczególności w powiązaniu z rynkami zbytu w pobliskich ośrodkach miejskich.

Cel operacyjny 3.2 – Intensyfikacja działań zmierzających do wykorzystania potencjału turystycznego i rozwoju usług komplementarnych koncentruje się na

rozwijaniu turystyki jako dodatkowego filaru lokalnej gospodarki. Gmina będzie dążyć do tworzenia i modernizacji infrastruktury turystycznej, obejmującej m.in. ścieżki piesze i rowerowe, miejsca odpoczynku oraz wypożyczalnie sprzętu wodnego. Istotnym kierunkiem będzie wytyczanie nowych szlaków turystycznych oraz modernizacja istniejących tras, które będą eksponować lokalne walory przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe. Rozwijana będzie również baza noclegowa, gastronomiczna i agroturystyczna, co umożliwi wydłużenie pobytu osób odwiedzających gminę. Jednocześnie planowane jest tworzenie lokalnych produktów turystycznych, opartych na specyfice miejsca i jego historii, takich jak inicjatywy związane z tradycją krochmalni, papieru czerpanego czy kaligrafii. Wzmocnienie oferty turystycznej będzie obejmowało także zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad jeziorami oraz udostępnienie wybranych obiektów jako atrakcji turystycznych, co zwiększy atrakcyjność przestrzeni wypoczynkowej gminy.

W ramach **Celu operacyjnego 3.3 – Budowanie silnej marki Gminy w regionie przy zacieśnieniu współpracy z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym**, działania będą koncentrować się na promocji gminy oraz wzmacnianiu jej rozpoznawalności w skali regionalnej i ponadregionalnej. Istotnym elementem będzie promocja lokalnych tradycji, twórczości kulturalnej oraz produktów lokalnych, które mogą stać się ważnym elementem tożsamości miejsca. Gmina będzie rozwijać współpracę z gminami partnerskimi, organizacjami społecznymi oraz instytucjami kultury, co pozwoli na wymianę doświadczeń oraz wspólną realizację przedsięwzięć kulturalnych i edukacyjnych. Jednocześnie planowane jest stworzenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej gminy oraz aktywne prowadzenie działań promocyjnych, w tym w mediach społecznościowych. Organizacja kampanii promocyjnych, wydarzeń oraz systemów zachęt dla osób odwiedzających ma na celu zwiększenie zainteresowania gminą jako miejscem atrakcyjnym do wypoczynku, inwestowania oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Realizacja celu strategicznego przyczyni się do wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości, zwiększenia liczby miejsc pracy oraz lepszego wykorzystania potencjału rolniczego, turystycznego i kulturowego Gminy Trzemeszno. Dywersyfikacja gospodarki pozwoli

zwiększyć odporność ekonomiczną Gminy oraz stworzyć stabilne podstawy jej rozwoju w perspektywie długoterminowej.

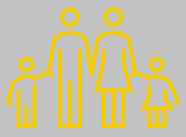
CEL 3.: Dywersyfikacja gospodarcza oparta na uwarunkowaniach wewnętrznych			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
3.1.Dywersyfikacja i kształtowanie powiązań gospodarczych między obszarami wiejskimi a miastem	• Promocja obecnych terenów inwestycyjnych na terenie Miasta z preferencją działalności okołorolniczej: przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyki i działalności komplementarnych, • Wdrażanie instrumentów wspierających przekwalifikowanie się pracowników oraz rozwój kompetencji zawodowych, zdobywanie i podnoszenie kwalifikacji, • Nawiązanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, • Prowadzenie badań rynku pracy wśród młodych osób, m.in. we współpracy z regionalnymi obserwatoriami rynku pracy, celem dopasowania oferty edukacyjnej oraz preferencji gospodarczych, • Opracowanie systemu doradztwa zawodowego dla ludzi młodych uwzględniającego ścieżki kariery dostępne na rynku lokalnym,	Zapewnienie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i miasta w Gminie Zwiększenie niezależności ekonomicznej od regionu Przeciwdziałanie emigracji młodych mieszkańców Rozwój nowych miejsc pracy Zwiększenie odporności ekonomicznej gospodarstw rolnych Zwiększenie opłacalności ekonomicznej produkcji rolnej na terenie Gminy	• Liczba działalności gospodarczych działających w branżach okołorolniczych (szt.), • Liczba pracowników z nowymi kwalifikacjami (os.), • Liczba przeprowadzonych analiz lokalnego rynku pracy (szt.), • Liczba osób objętych doradztwem zawodowym (os.), • Koszt udzielenia preferencji dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy (zł).

	• Stworzenie systemu lokalnych preferencji podatkowych dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, • Dywersyfikacja funkcji obszarów wiejskich, poprzez rozwijanie działalności okołorolniczej i pozarolniczej, • Rozwijanie lokalnych i regionalnych kanałów dystrybucji produktów rolnych, w powiązaniu z rynkami zbytu w Gnieźnie i Mogilnie. • Utworzenie dedykowanego stanowiska pracy w strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego Trzemeszna w zakresie analizy i aktywnego wnioskowania o środki z funduszy zewnętrznych krajowych i europejskich.		
3.2.Intensyfikacja działań zmierzających do wykorzystania potencjału turystycznego i rozwoju usług komplementarnych	• Utworzenie infrastruktury turystycznej, w tym wypożyczalni sprzętu wodnego, ścieżek rowerowych, miejsc odpoczynku, • Wytyczenie nowych i modernizacja obecnych szlaków turystycznych, opartych o gminne zabytki i walory przyrodniczo-krajobrazowe, • Dążenie do rozwoju bazy hotelowej, gastronomicznej i agroturystycznej, • Stworzenie produktu turystycznego opartego np. o krochmalnie, papier czerpany i kaligrafię,	Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy Wykorzystanie potencjału krajobrazowego dla rozwijania form turystyki Rozwój gospodarczy w oparciu o usługi komplementarne względem turystyki Podniesienie atrakcyjności lokalnych jezior i obiektów dla osób odwiedzających Gminę	• Powierzchnia zagospodarowanych terenów nad jeziorami (ha), • Liczba miejsc noclegowych dostępnych na terenie Gminy (szt.), • Liczba obiektów gastronomicznych na terenie Gminy (szt.),

	• Rozwijanie produktu lokalnego, poprzez organizację wydarzeń, warsztatów i promocję, • Udostępnienie wieży ciśnień jako punktu widokowego dla osób odwiedzających, • Zagospodarowanie terenu nad Jeziorem Popielewskim przy ul. Kochanowskiego, na rzecz wypoczynku i rekreacji, • Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w miejscowości Ostrowite na rzecz wypoczynku i rekreacji.		• Długość wybudowanych ścieżek pieszych i rowerowych (km), • Liczba wypożyczeni sprzętu wodnego (szt.).
3.3.Budowanie silnej marki Gminy w regionie przy zacieśnieniu współpracy z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym	• Promocja lokalnej twórczości kulturalnej i tradycji, a także dążenie do wypromowania wartościowego produktu lokalnego, • Zacieśnienie współpracy z gminami partnerskimi w zakresie zwiększenia możliwości promocyjnych oraz poszerzania oferty kulturalnej (np. w ramach obozów czy wyjazdów dla seniorów, młodzieży szkolnej), • Zacieśnienie współpracy ze stowarzyszeniami i związkami, w tym m.in. z LGD „Trakt Piastów” w zakresie kształtowania spójnych treści promocyjnych i możliwości dalszego rozwoju oferty turystycznej i kulturalnej, • Opracowanie spójnego systemu identyfikacji medialnej Gminy: loga, hasła, kolorystyki,	Wzrost rozpoznawalności Gminy w regionie i kraju Przejrzysta komunikacja z potencjalnymi osobami odwiedzającymi Gminę Rozwój tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o działania promocyjne Poprawa wykorzystania nowoczesnych technologii w pracy samorządu	• Utworzenie produktu lokalnego (tak/nie), • Liczba osób objętych wymianami z gminami partnerskimi (os.), • Liczba obserwujących Gminę w mediach społecznościowych (szt.), • Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych (szt.),

	• Aktywne prowadzenie mediów społecznościowych, w tym z dalszym wykorzystaniem najnowszych trendów, • Prowadzenie aktywnych kampanii promocyjnych w zakresie rozwoju turystyki, z wykorzystaniem filmów promocyjnych, gadżetów promocyjnych oraz wydarzeń, przyciągających osoby odwiedzające, • Wprowadzenie systemu zachęt i promocji dla osób odwiedzających Gminę do korzystanie z jej oferty, np. w postacie łączonych biletów na wydarzenia, zniżek na kolejne usługi itp.		• Koszt wprowadzenia zachęt dla osób odwiedzających (zł).

Realizacja celu strategicznego w wymiarze społecznym koncentruje się na budowaniu wysokiej jakości środowiska życia mieszkańców Gminy Trzemeszno poprzez rozwój usług społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Kluczowym założeniem jest zapewnienie warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi mieszkańców na każdym etapie życia – od wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, poprzez aktywność zawodową i społeczną osób dorosłych, aż po wsparcie dla seniorów. Działania podejmowane w ramach tego celu mają na celu wzmacnianie kapitału społecznego, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz budowanie atrakcyjnego miejsca do życia, sprzyjającego integracji lokalnej społeczności.

W ramach **celu operacyjnego 4.1 – Rozwój zindywidualizowanych form edukacji i opieki**, Gmina podejmie działania zmierzające do poprawy jakości i dostępności usług edukacyjnych oraz opiekuńczych. Istotnym krokiem będzie utworzenie publicznej instytucji opieki nad dziećmi do lat 3, co stanowi ważny element polityki prorodzinnej oraz wsparcia aktywności zawodowej mieszkańców. Jednocześnie planowane jest wprowadzenie klas integracyjnych w placówkach oświatowych w Trzemesznie oraz dalsze dostosowywanie infrastruktury edukacyjnej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Modernizacja i doposażenie szkół oraz przedszkoli w nowoczesne pomoce dydaktyczne, w tym wspierające rozwój kompetencji STEAM, przyczyni się do podnoszenia jakości kształcenia i rozwijania kompetencji przyszłości wśród dzieci i młodzieży. Równolegle rozwijane będą programy wspierające uczniów szczególnie uzdolnionych, a także działania umożliwiające indywidualizację procesu nauczania dla uczniów z trudnościami edukacyjnymi. Istotnym elementem będzie rozwijanie kompetencji społecznych młodych mieszkańców poprzez wdrażanie programów treningu umiejętności społecznych, edukacji obywatelskiej i ekologicznej oraz szerokich działań profilaktycznych związanych ze zdrowiem psychicznym, cyberbezpieczeństwem i przeciwdziałaniem przemocy. Działania te będą uzupełniane dzięki systematycznemu

podnoszeniu kompetencji kadry pedagogicznej, poprzez szkolenia i kursy specjalistyczne.

Cel operacyjny 4.2 – Rozwój środowiskowych usług społecznych dopasowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców zakłada dalszy rozwój systemu wsparcia społecznego w oparciu o model usług środowiskowych. Planowane jest przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych, co umożliwi rozszerzenie katalogu usług świadczonych mieszkańcom oraz lepsze dopasowanie wsparcia do ich indywidualnych potrzeb. Szczególne znaczenie będzie miało rozwijanie usług świadczonych w miejscu zamieszkania, w tym usług rehabilitacyjnych oraz programów transportowych umożliwiających seniorom i osobom zależnym dostęp do specjalistycznej opieki medycznej. Działania Gminy będą również ukierunkowane na poprawę dostępności usług zdrowotnych poprzez tworzenie gabinetów lekarskich przeznaczonych na wynajem oraz wspieranie profilaktyki zdrowotnej we współpracy z lokalnymi placówkami medycznymi. Istotnym elementem będzie także rozwijanie oferty Domu Seniora oraz podejmowanie inicjatyw integrujących osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością. Kontynuowane będą działania z zakresu polityki prorodzinnej, w tym funkcjonowanie Klubu Rodziny, świetlicy środowiskowej oraz Centrum Profilaktyki. Uzupełnieniem systemu wsparcia będzie utworzenie punktu mediacyjnego dla mieszkańców oraz rozwój mieszkalnictwa komunalnego, w tym mieszkań chronionych i treningowych przeznaczonych dla osób znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej.

W ramach **celu operacyjnego 4.3 – Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej kształtowanej oddolnie**, Gmina będzie rozwijać infrastrukturę oraz ofertę aktywności społecznej odpowiadającej na potrzeby różnych grup wiekowych mieszkańców. Planowana jest modernizacja obiektów kultury, sportu i rekreacji, w tym Domu Kultury, Biblioteki Publicznej oraz infrastruktury Ośrodka Sportu i Rekreacji. Istotnym przedsięwzięciem będzie budowa ścieżki rekreacyjnej wokół jeziora Kościelnego wraz z zagospodarowaniem przestrzeni wypoczynkowej, a także modernizacja stadionu i termomodernizacja hali sportowej w Trzemesznie. Jednocześnie rozwijana będzie oferta wydarzeń kulturalnych, sportowych i integracyjnych, które będą sprzyjały budowaniu więzi społecznych oraz wzmacnianiu lokalnej tożsamości.

Wdrażane będą rozwiązania zwiększające dostępność obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Ważnym elementem działań będzie wspieranie aktywności obywatelskiej poprzez tworzenie przestrzeni dla organizacji pozarządowych oraz pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych przez lokalne stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich czy jednostki OSP.

Realizacja celu strategicznego 4. przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia integracji społecznej oraz wzmocnienia kapitału społecznego gminy. Rozwój usług edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych stworzy warunki sprzyjające aktywności mieszkańców, a także uczyni Gminę Trzemeszno miejscem przyjaznym do życia, pracy i rozwoju w perspektywie długoterminowej.

CEL 4. Kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi mieszkańców			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
4.1. Rozwój zindywidualizowanych form edukacji i opieki	• Utworzenie publicznej instytucji opieki nad dziećmi do lat 3, • Utworzenie klas integracyjnych w szkole podstawowej oraz przedszkolu w Trzemesznie, • Modernizacja oraz poprawa dostępności infrastruktury przedszkolnej i szkolnej, • Doposażenie placówek szkolnych i przedszkolnych w pomoce dydaktyczne i sprzęt edukacyjny, wspierające rozwój kompetencji STEAM, • Rozwój bazy sportowej szkół, umożliwiającej aktywność fizyczną dzieci i młodzieży, • Zapewnienie dalszego wsparcia dla uczniów ze szczególnymi potrzebami i trudnościami w nauce, poprzez zapewnienie indywidualizacji toku nauczania, zajęcia dodatkowe i wyrównawcze, • Utworzenie programów wspierających dzieci i młodzież szczególnie uzdolnione w konkretnych dziedzinach,	Zapewnienie dostępu do opieki żłobkowej, jako element polityki prorodzinnej i aktywizacji zawodowej mieszkańców Rozwój integracji społecznej i zapewnienie równych szans rozwojowych wszystkim dzieciom z terenu Gminy Rozwój aktywności sportowej i promocja zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży Wzmacnianie kompetencji społecznych i kształtowanie postaw obywatelskich wśród dzieci i młodzieży Rozwój kompetencji kadry pedagogicznej, umożliwiający trwałe podnoszenie jakości kształcenia Kształtowanie zdrowego środowiska rozwoju, poprzez wzmocnienie bezpieczeństwa placówek i profilaktykę	• Liczba utworzonych publicznych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (os.), • Liczba dzieci w klasach integracyjnych (os.), • Liczba doposażonych placówek szkolnych i przedszkolnych (szt.), • Liczba uczniów objętych zindywidualizowanym tokiem nauczania (os.), • Liczba utworzonych programów wspierających dzieci uzdolnione (szt.), • Liczba dzieci objętych programem TUS (os.),

	• Rozwój kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, poprzez wdrożenie programów z zakresu TUS, • Edukacja ekologiczna i obywatelska – wprowadzenie programów uczących dzieci i młodzież odpowiedzialności społecznej i środowiskowej, • Rozwój działań profilaktycznych podejmowanych w placówkach oświatowych, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów związanych ze zdrowiem psychicznym, cyberbezpieczeństwem, przemocą rówieśniczą oraz w rodzinie, a także uzależnieniami, • Doskonalenie kadry wychowawczo-oświatowej, poprzez zapewnienie dostępu do kursów i szkoleń dedykowanych opiekunom, wychowawcom i nauczycielom.		• Liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych (szt.), • Liczba kursów i szkoleń przeprowadzonych dla nauczycieli (szt.).
4.2.Rozwój środowiskowych usług społecznych dopasowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców	• Przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych, wraz z rozwojem usług społecznych, • Rozwój oferty środowiskowych usług społecznych, świadczonych w miejscu zamieszkania beneficjenta, m.in. poprzez: wprowadzenie usług rehabilitacyjnych, uruchomienie programu dowozu seniorów i osób zależnych do lekarzy specjalistów itp.,	Dostosowanie usług społecznych do rzeczywistych potrzeb mieszkańców Poprawa dostępności usług zdrowotnych, w tym opieki specjalistycznej Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób starszych i z niepełnosprawnościami Kontynuacja działań związanych z prowadzeniem polityki prorodzinnej, przeciwdziałającej depopulacji Gminy	• Liczba beneficjentów środowiskowych usług społecznych (os.), • Liczba utworzonych gabinetów lekarskich na wynajem (szt.), • Ludność objęta prowadzonymi działaniami profilaktycznymi (os.),

	• Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, poprzez utworzenie gabinetów lekarskich przeznaczonych na wynajem, • Wspieranie profilaktyki zdrowotnej, poprzez współpracę z lokalnymi placówkami medycznymi w zakresie realizacji badań okresowych, przesiewowych i promocji zdrowia, • Rozwój oferty Domu Seniora, poprzez podjęcie współpracy z innymi placówkami i wymianę doświadczeń, • Dążenie do aktywnej integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem: seniorów, osób z niepełnosprawnościami i zależnych, • Utrzymanie ciągłości działań związanych z polityką prorodzinną i ochroną wartości rodziny, poprzez działanie Klubu Rodziny, świetlicy środowiskowej i Centrum Profilaktyki, • Utworzenie punktu mediacyjnego dla mieszkańców, z uwzględnieniem dzieci i młodzieży, • Rozwój mieszkalnictwa komunalnego, w tym poprzez utworzenie mieszkań chronionych i treningowych.	Zwiększenie samodzielności mieszkańców w zakresie rozwiązywania problemów życiowych Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych Rozwój usług społecznych w sytuacjach kryzysowych, poprzez zapewnienie lokali chronionych i treningowych	• Liczba nowych inicjatyw podjętych w Domu Seniora (szt.), • Liczba przeprowadzonych mediacji (szt.), • Liczba utworzonych lokali komunalnych (szt.), • Liczba utworzonych mieszkań chronionych i treningowych (szt.).

4.3.Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej kształtowanej oddolnie	• Modernizacja i rozwój zaplecza kulturalno-rekreacyjnego, w tym m.in.: Domu Kultury, Biblioteki Publicznej i Ośrodka Sportu i Rekreacji, • Budowa ścieżki wokół jeziora Kościelnego w Trzemesznie, wraz z zagospodarowaniem terenu na cele wypoczynkowe, • Wspieranie i tworzenie przestrzeni publicznych sprzyjających nieformalnym spotkaniom i integracji mieszkańców, • Termomodernizacja hali sportowej w Trzemesznie, • Modernizacja stadionu sportowego w Trzemesznie, • Poprawa dostępności obiektów kulturalnych i rekreacyjnych, poprzez wdrażanie standardów dostępności, • Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do różnych grup wiekowych odbiorców, w tym młodzieży, dorosłych i seniorów, • Organizacja zajęć i wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców, budujących poczucie tożsamości lokalnej, • Utworzenie lub wyznaczenie pomieszczenia dedykowanego rozwojowi aktywności obywatelskiej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju działalności organizacji pozarządowych,	Rozwój infrastruktury kulturalnej, integracyjnej i rekreacyjnej dla mieszkańców Rozwój zróżnicowanego katalogu działań kulturalnych, integracyjnych i sportowych Zwiększenie poziomu integracji wśród mieszkańców Rozwój postaw obywatelskich i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za obierane kierunki rozwoju Gminy Zwiększenie poziomu aktywności mieszkańców na rzecz terenu Gminy	• Liczba obiektów sportowych poddanych modernizacji (szt.), • Liczba wdrożonych działań poprawiających dostępność obiektów kulturalnych i rekreacyjnych (szt.), • Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, integracyjnych, rekreacyjnych i sportowych (szt.), • Liczba utworzonych pomieszczeń na rzecz NGO (szt.), • Liczba porad w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania dla NGO (szt.).

	• Wsparcie organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarach wiejskich (KGW, OSP) w aplikowaniu o środki zewnętrzne.

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Trzemeszno oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Trzemeszno to miejsko-wiejska jednostka samorządu terytorialnego, położona we wschodniej części powiatu gnieźnieńskiego, przy północno-wschodniej granicy województwa wielkopolskiego. Powierzchnia całkowita Gminy wynosi 174,7 km^2, co przy 13 633 mieszkańcach przekłada się na gęstość zaludnienia na poziomie 78 os./km^2. Gmina Trzemeszno, poza ośrodkiem miejskich, składa się następujących 22 jednostek pomocniczych (sołectw): Cytrynowo, Duszno, Gołąbki-Ochodza, Grabowo, Jastrzębowo, Kamieniec, Kozłowo, Kruchowo, Lubiń, Ławki, Miaty, Mijanowo, Miława, Niewolno, Ostrowite, Płaczkowo, Popielewo, Szydłowo, Trzemżal, Wydartowo, Wymysłowo, Zieleń.

Głównym ośrodkiem lokalnym jest miasto Trzemeszno, będące siedzibą władz samorządowych. Ośrodek pełni również funkcje zaplecza usługowego dla pozostałych miejscowości w Gminie.

Gmina Trzemeszno charakteryzuje się dogodnym położeniem komunikacyjnym przy stosunkowo równomiernie rozwiniętej sieci drogowej. Szkielet układu komunikacyjnego stanowi z kolei droga krajowa nr 15 relacji Trzebnica – Ostróda. Dzięki rozwiniętej sieci drogowej, podróż do ośrodka powiatowego i wojewódzkiego nie jest szczególnie utrudniona i zajmuje odpowiednio 20 i 75 minut.

Przez teren Gminy Trzemeszno, niemalże równolegle do DK15 biegnie linia kolejowa nr 353 relacji Poznań Wschód – Skandawa. Linia jest dwutorowa i zelektryfikowana, a sama infrastruktura dworcowa w Trzemesznie poddawana jest modernizacji przez Polskie Koleje Państwowe S.A. W Trzemesznie zatrzymuje się kilkadziesiąt pociągów na dobę, głównie operatorów regionalnych t.j. Koleje Wielkopolskie czy PolRegio. Dzięki znacznej częstotliwości połączeń oraz krótkiemu czasowi podróży (odpowiednio 10 min do Gniezna i 60 min do Poznania) połączenia kolejowe stanowią ważną alternatywę dla mieszkańców względem indywidualnych środków transportu.

Gmina Trzemeszno jest jednostką miejsko-wiejską o intensywnej funkcji rolniczej. Przejawia się to w strukturze użytkowania gruntów, gdzie dominują użytki rolne, stanowiące 76,6% ogółu powierzchni Gminy. Rolnictwo dominuje niemalże na całym terenie Gminy, z wyłączeniem ośrodka miejskiego oraz północnych i zachodnich krańców. Lesistość na terenie Gminy Trzemeszno wynosi 9,1%, co należy uznać za poziom niski.

Struktura osadnicza Gminy skupiona jest wokół miasta Trzemeszna, które koncentruje główne usługi: społeczne, edukacyjne, zdrowotne, kulturalne i sportowe. Miasto Trzemeszno posiada klarownie ukształtowaną strukturę osadniczą. W śródmieściu dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w postaci historycznych kamienic, wraz z licznymi punktami i instytucjami usługowymi. Dodatkowo, rozwój zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej obserwowany jest w północno-wschodniej części miasta, gdzie dominuje zabudowa blokowa z okresu PRL, stopniowo dogęszczana nowszymi inwestycjami mieszkaniowymi. Tereny w granicach miasta między DK15 a linią kolejową nr 353 cechują się rozwiniętymi funkcjami przemysłowymi. W południowej części miasta dominuje z kolei zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, skupiona nad jeziorem Popielewskim.

Ośrodkami pomocniczymi względem Trzemeszna są: Kruchowo, Wydartowo oraz Trzemżal. Są to ośrodki skupiające podstawowe funkcje edukacyjne i społeczne, cechujące się również bogatą historią rozwoju osadnictwa. W strukturze funkcjonalnej wymienionych miejscowości dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wraz z zabytkowymi zespołami zabudowy dworsko-folwarcznej czy gospodarczej (przetwórstwo rolne).

Z kolei najintensywniejszy rozwój zabudowy mieszkaniowej obserwuje się w miejscowościach zlokalizowanych w zachodniej części Gminy: Wymysłowie, Gołąbkach i Miatach, co związane jest z postępującą suburbanizacją ośrodka powiatowego – miasta Gniezno. Stosunkowo intensywny rozwój zabudowy mieszkaniowej jest również wciąż obserwowany w Trzemesznie. Rozwój funkcji mieszkaniowych determinuje tym samym potrzebę stałego rozwijania infrastruktury sieciowej oraz zaplecza usługowego.

W kierunku zachodnim obserwowany jest również rozwój zabudowy przemysłowej, obecnie skupionej w północno-zachodniej części miasta Trzemeszno. Przewiduje się dalszy rozwój tych funkcji z uwzględnieniem handlu wielkopowierzchniowego w granicach sołectwa Rudki. Jest to naturalny kierunek, otwierający się na potencjalny rynek zbytu wśród ludności gminy wiejskiej oraz miasta Gniezno.

Jednocześnie należy wskazać, że rozwój funkcji usługowych, przemysłowych oraz infrastrukturalnych stanowi istotny impuls dla wzmocnienia funkcji osiedleńczej Gminy. Powstawanie nowych miejsc pracy, zwiększenie aktywności gospodarczej oraz poprawa jakości przestrzeni publicznych i infrastruktury społecznej przekładają się na wzrost atrakcyjności zamieszkania zarówno dla obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców. W perspektywie realizacji Strategii przewiduje się zatem rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej w związku z prognozowanym wzrostem liczby ludności, wynikającym z wdrażania kluczowych przedsięwzięć rozwojowych.

Ważnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej na obszarach wiejskich, wpływającym na krajobraz jest obecność stale rozwijających się farm fotowoltaicznych i wiatrowych. Szczególnie predysponowane do rozwoju pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych są tereny na wschód od miasta Trzemeszna, w ramach miejscowości: Trzemżal, Ostrowite, Cytrynowo i Popielewo.

Ze względu na wysoką jeziorność terenu Gminy oraz licznie występujące obszarowe formy ochrony przyrody, teren Gminy należy uznać za predysponowany do rozwoju funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej. Miejscem cechującym się szczególnymi walorami środowiska przyrodniczego jest miejscowość Ostrowite, gdzie przewiduje się rozwój funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych i turystycznych w oparciu o obecne jezioro oraz bliskość przyrody.

Dotychczasowa polityka przestrzenna Gminy Trzemeszno opierała się na zapisach Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które zatwierdzone zostało Uchwałą Rady Miejskiej w Trzemesznie Nr XIX/132/99 z dnia 30 grudnia 1999 r., ze zmianą zatwierdzoną uchwałą Rady Miejskiej Trzemeszna nr VI/44/2015 z dnia 25 lutego 2015 r. Należy jednak podkreślić, że w związku z reformą systemu planowania przestrzennego, Gmina zobowiązana jest do opracowania Planu

Ogólnego, który – w odróżnieniu od studium – będzie aktem prawa miejscowego i stanie się podstawowym narzędziem kształtowania ładu przestrzennego w Gminie. Prace nad Planem Ogólnym zainicjowane zostały, poprzez przyjęcie uchwały nr LXXXIX/650/2024 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 27 marca 2024 roku o przystąpieniu do opracowania planu ogólnego gminy Trzemeszno. Plan Ogólny Gminy Trzemeszno został przyjęty uchwałą nr XXXVI/322/2026 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 20 sierpnia 2026 roku.

W ramach uszczegółowienia polityki przestrzennej Gminy opracowywane są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obecnie obowiązuję 122 plany miejscowe, obejmujące ok. 29% ogółu powierzchni Gminy. Spośród obowiązujących planów, 15 zostało opracowanych przed reformą systemu planowania przestrzennego z 2003 roku. Oznacza to, iż dokumenty mogą wymagać aktualizacji. Zważając na liczbę wydawanych rok do roku decyzji o warunkach zabudowy, wskazane jest dalsze precyzowanie polityki przestrzennej Gminy w oparciu o plany miejscowe. W pierwszej kolejności powinny one dotyczyć miejscowości, gdzie obserwuje się dynamiczny rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz terenów predysponowanych do rozwoju OZE, celem uniknięcia konfliktów przestrzennych z funkcją rolniczą Gminy.

Przez teren Gminy Trzemeszno przebiegają dwie linie elektroenergetyczne 110kV w kierunku Gniezna oraz Mogilna. Zasilanie Gminy w energię elektryczną odbywa się ze stacji transformatorowo-rozdzielczej WN/SN zlokalizowanej w Trzemesznie, za pośrednictwem linii średniego i niskiego napięcia oraz przyłączy niskiego napięcia.

Obszar miasta Trzemeszna jest całkowicie zgazyfikowany, podobnie jak miejscowości Wymysłowo i Rudki. Obecnie dostęp do sieci gazowej posiada 13,8% mieszkańców, a zainteresowanie dalszymi przyłączeniami do sieci jest niewielkie. Przez obszar Gminy przebiega obecnie nieużytkowany gazociąg wysokiego ciśnienia Jamał-Europa (DN1400). Gazociąg ze względu na sytuację geopolityczną od 2022 roku pozostaje użytkowany sporadycznie do wstecznego przesyłu gazu z Niemiec do Polski oraz przesyłu lokalnego. Infrastruktura pozostaje natomiast w pełni sprawna. Ponadto, na terenie Gminy zlokalizowany jest gazociąg wysokiego ciśnienia (DN200) relacji Trzemeszno – Witkowo, wraz ze stacją pomiarową gazu przy ul. Kalinowej.

Gmina Trzemeszno posiada bogate zasoby złóż surowców naturalnych w postaci piasków i żwirów. Zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego, na terenie Gminy Trzemeszno zlokalizowanych jest 65 udokumentowanych złóż kopalin o łącznej powierzchni blisko 321 ha.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody (CRFOP), na terenie Gminy Trzemeszno zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- Powidzko-Bieniszewski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Pojezierze Gnieźnieńskie”,
- 13 pomników przyrody ożywionej (1 grupa drzew i 12 pojedynczych okazów).

Ponadto przez teren Gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, stanowiące części Korytarza Północno-Centralnego (KPnC):

- korytarz ekologiczny Pojezierza Gnieźnieńskiego (KPnC-15B),
- korytarz ekologiczny Pojezierza Żnińskiego (KPnC-15C).

Na terenie Gminy Trzemeszno występuje znaczne nagromadzenie surowców mineralnych, co potwierdzają dane Państwowego Instytutu Geologicznego. Łącznie zidentyfikowano 65 udokumentowanych złóż kopalin (w tym 21 aktywnych), spośród których wszystkie stanowią złoża kruszyw naturalnych (piasków i żwirów). Największe powierzchniowo złoża zlokalizowane są m.in. w miejscowościach Wymysłowo, Ławki, Miaty, Rudki i Powiadacze. Do największych należą złoże Wymysłowo TJ II o powierzchni 22,1 ha, Ławki JR XI – 20,5 ha, Miaty TJ II – 19,3 ha, Wymysłowo AM-3 – 14,5 ha oraz Wymysłowo NS III – 14,3 ha. Większość złóż występuje w formie rozdrobnionej, co oznacza, że w jednej miejscowości może znajdować się kilka mniejszych złóż o podobnej charakterystyce, jak np. kompleksy złóż Ławki JR I–XI czy Powiadacze JR I–IV.

Na terenie Gminy Trzemeszno zlokalizowane są również liczne obiekty zabytkowe, stanowiące istotne świadectwo historyczne i kulturowe regionu, a także kształtujące atrakcyjność turystyczną Gminy. Poniższa tabela przedstawia obiekty zabytkowego objęte wpisem do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

Miejscowość	Zabytek
Duszno	• kościół par. pw. św. Doroty, 1850, nr rej.: 51/Wlkp/A z 12.03.2001

	• dzwonnica-brama, 1865, nr rej.: jw. • cmentarz kościelny, nr rej.: jw
Kamieniec	• kościół par. pw. św. Jakuba, drewn., 1724-1772, 1902, 1948, nr rej.: A/272/1 z 9.09.1991
Kruchowo	• zespół dworski, 2 poł. XVI, XVIII-XX, nr rej.: A/486/1-2 z 21.04.1997: – dwór, – park.
Lubiń	• zespół dworski, nr rej.: 921/Wlkp/A z 31.12.2013: – dwór, 3 ćw. XVIII, XIX – park, pocz. XIX.
Szydłowo	• kościół par. pw. Imienia Jezus, NMP i św. Józefa, 1795, nr rej.: 1216/Wlkp/A z 22.12.1988 • działka (strefa ochrony konserwatorskiej), nr rej.: jw. • spichrz, 1 poł. XIX, 1983-1985, nr rej.: 892/Wlkp/A z 15.06.1985
Trzemeszno	• kościół klasztorny kanoników regularnych, ob. par. pw. Wniebowzięcia MB, ul. Kosmowskiego,XII-XVII, po 1945, nr rej.: 1213/Wlkp/A z 6.07.1960 • kaplica szpitalna (dec. kościół fil.) pw. św. Łazarza, ul. Mickiewicza 30, XVIII, nr rej.:1215/Wlkp/A z 6.07.1960 – budynek poszpitalny, ul. Mickiewicza 28, nr rej.: jw. – budynek poszpitalny, ul. Mickiewicza 32, nr rej.: jw. • cmentarz ewangelicki, ul. Orchowska, 1 poł. XIX, nr rej.: 1145/Wlkp/A z 26.08.2022 • alumnat Kosmowskiego, pl. Kosmowskiego 3, 1773-1775, nr rej.: 1214/Wlkp/A z 6.07.1960 • wodociągowa wieża ciśnień, z otaczającym drzewostanem, ul. Orchowska 18, 1906-1908, nr rej.: 893/Wlkp/A z 14.04.1994 • browar, ul. Szymańskiego 3 i 6, XVIII, k. XIX, nr rej.: 60/Wlkp/A z 28.06.2001: – budynek produkcyjno-mieszkalny, – park, – lodownia ziemna.
Wydartowo	• kuźnia, 1856, nr rej.: 82/Wlkp/A z 21.02.2002

W Gminie Trzemeszno znajduje się również szereg miejsc pamięci narodowej o szczególnym znaczeniu historycznym i symbolicznym dla lokalnej społeczności. Należą do nich:

- Pomnik w Niewolnie, upamiętniający wydarzenia związane z walką o niepodległość,
- Pomnik w Kociniu, będący wyrazem lokalnej pamięci historycznej,

- Zespół miejsc pamięci na Cmentarzu Parafialnym w Trzemesznie, obejmujący: zbiorową mogiłę Powstańców Wielkopolskich, Mauzoleum Powstańców Wielkopolskich, zbiorową mogiłę Ofiar II Wojny Światowej oraz pomnik Wiosny Ludów „Poległym 1848”,
- Zbiorowa mogiła Ofiar II Wojny Światowej w Kruchowie,
- Obelisk upamiętniający wymarsz gimnazjalistów trzemeszeńskich do Powstania Styczniowego, zlokalizowany na terenie Liceum Ogólnokształcącego w Trzemesznie,
- Place miejskie o charakterze upamiętniającym: Plac Jana Kilińskiego, Skwer Hipolita Cegielskiego, Skwer Premiera Jędrzeja Moraczewskiego oraz Plac Kosmowskiego w Trzemesznie.

W Trzemesznie funkcjonują wyznaczone trasy zwiedzania, w tym trasa turystyczna „Dotknij Trzemeszno”, która umożliwia poznanie historii miasta, jego zabytków i postaci z nim związanych. Trasa ta jest przystosowana zarówno do spacerów, jak i do ruchu rowerowego.

Przez Gminę Trzemeszno przebiega również Piastowski Trakt Rowerowy należący do Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych oraz dwie międzynarodowe trasy EuroVelo – EuroVelo 2 „Szlak Stolic” i EuroVelo 9 „Szlak Bursztynowy”.

Gmina Trzemeszno położona jest w całości w dorzeczu Odry, gdzie obowiązuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. Plan gospodarowania wodami jest głównym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarowania wodami, będąc podstawą do podejmowania decyzji rzutujących na zasoby wodne. Celem Planu jest zapewnienie koordynacji działań na rzecz racjonalnego gospodarowania wodami na różnych szczeblach. Wynikiem realizacji Planu ma być osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów i wód zależnych, poprawa stanu zasobów wodnych, poprawa możliwości korzystania z wód oraz zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do wód lub ziemi wpływających negatywnie na ich stan. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry jest również zestawem działań, które należy podjąć aby spełnić określone cele środowiskowe. Plan ten podlega cyklicznemu monitoringowi oraz aktualizacji. Największymi ciekami wodnymi na terenie

Gminy są: Wylatówka, Strzyżewsko-Paczkowska Struga, Sadowicka Struga, Panna i Mała Noteć. Sieć hydrograficzną uzupełniają liczne mniejsze cieki wodne o charakterze stałym, a także szereg jezior: Kamienieckie, Wierzbiczańskie, Szydłowskie, Popielewskie, Ostrowite, Kruchowskie, Kościelne, Kierzkowskie, Kiełcze. Gmina położona jest w obrębie 8 JCWP o numerach:

- LW10175 (Wierzbiczańskie),
- RW600018188299 (Noteć Zachodnia),
- RW6000181882699 (Panna),
- LW10429 (Popielewskie),
- LW10430 (Szydłowskie),
- LW10416 (Kamienieckie),
- RW600018186339 (Wełna do Lutomni),
- LW10425 (Ostrowickie).

Na terenie Gminy Trzemeszno występują również wody podziemne. Zgodnie z obowiązującym podziałem jednolitych części wód podziemnych, na terenie Gminy znajdują się JCWPd o numerach:

- GW600043,
- GW600042.

Jednostki te zlokalizowane są w dorzeczu Odry, pierwsza w regionie wodnym Noteci, a druga jednostka w regionie wodnym Warty. W przypadku jednostki należącej do regionu wodnego Noteci, zarówno stan chemiczny, jak i ilościowy wód został oceniony jako słaby. Natomiast w jednostce położonej w regionie wodnym Warty oba parametry uzyskały ocenę dobrą.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Rozumie się przez to, że Gmina Trzemeszno znajduje się (na podstawie map zagrożenia powodziowego udostępnionych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%);
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%);
- poza obszarami, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat);
- poza obszarami obejmującymi tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Dla obszaru dorzecza Odry został opracowany i przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 roku Plan zarządzania ryzykiem powodziowym. Dokument przede wszystkim analizuje bieżącego uwarunkowania występującego ryzyka powodziowego, jak również zawiera ewaluację dotychczas poczynionych działań. W Planie określone zostały cele zarządzania ryzykiem powodziowym, a także katalogi poszczególnych typów działań, w tym katalog działań przewidzianych do realizacji. Plan podlega cyklicznym przeglądom i aktualizacji.

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Podlega on okresowym przeglądom i aktualizacji.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Trzemeszno położona jest:

- na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej;
- na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej;

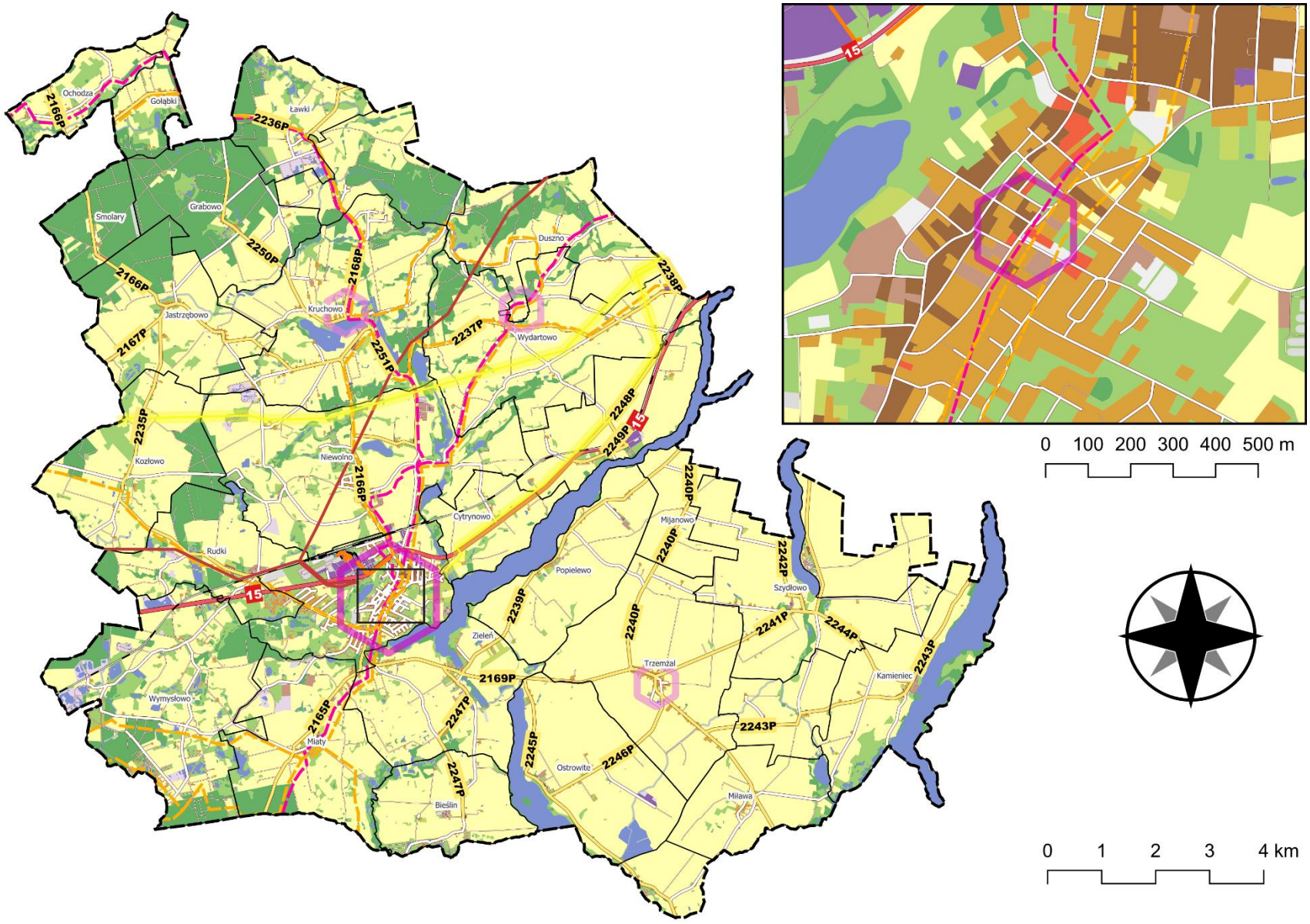
- częściowo na terenie silnie zagrożonym i częściowo na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej;
- częściowo na terenie umiarkowanie zagrożonym i częściowo na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

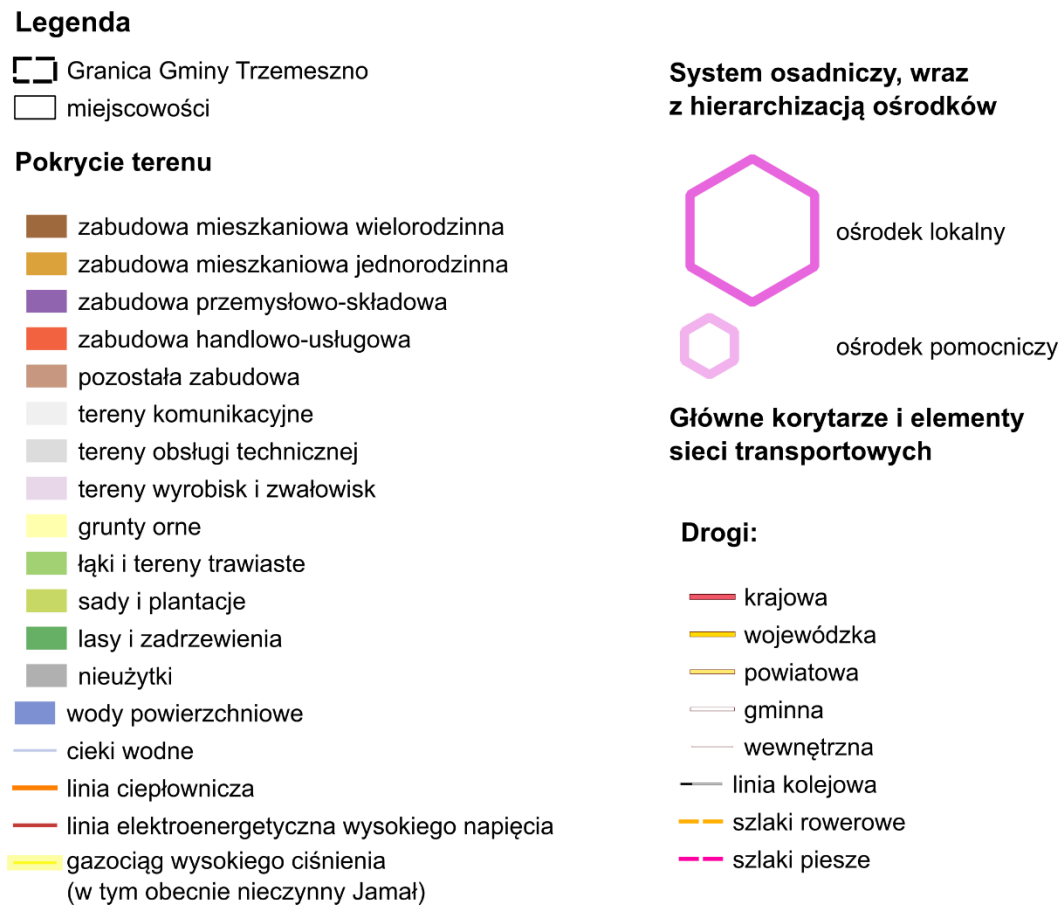
W łącznym zestawieniu Gmina Trzemeszno klasyfikuje się w całości jako obszar silnie i ekstremalnie zagrożony suszą.

W ramach zadań inwestycyjnych wspierających przeciwdziałanie skutkom suszy na terenie Gminy Trzemeszno przewidziano następujące działania inwestycyjne:

- odbudowę zasobów wodnych jezior Pojezierza Gnieźnieńskiego – etap I – w odniesieniu do Gminy Trzemeszno obejmuje to działania retencyjne, stabilizujące poziom zwierciadła wody, poprzez budowę urządzeń piętrzących/progów na wypływie z jeziora Ostrowite i Folusz,
- odbudowę zasobów wodnych jezior Pojezierza Gnieźnieńskiego – etap II – w odniesieniu do Gminy Trzemeszno obejmuje to działanie mające na celu odbudowę zasobów wodnych poprzez budowę jazu poniżej jeziora Miłowskiego.

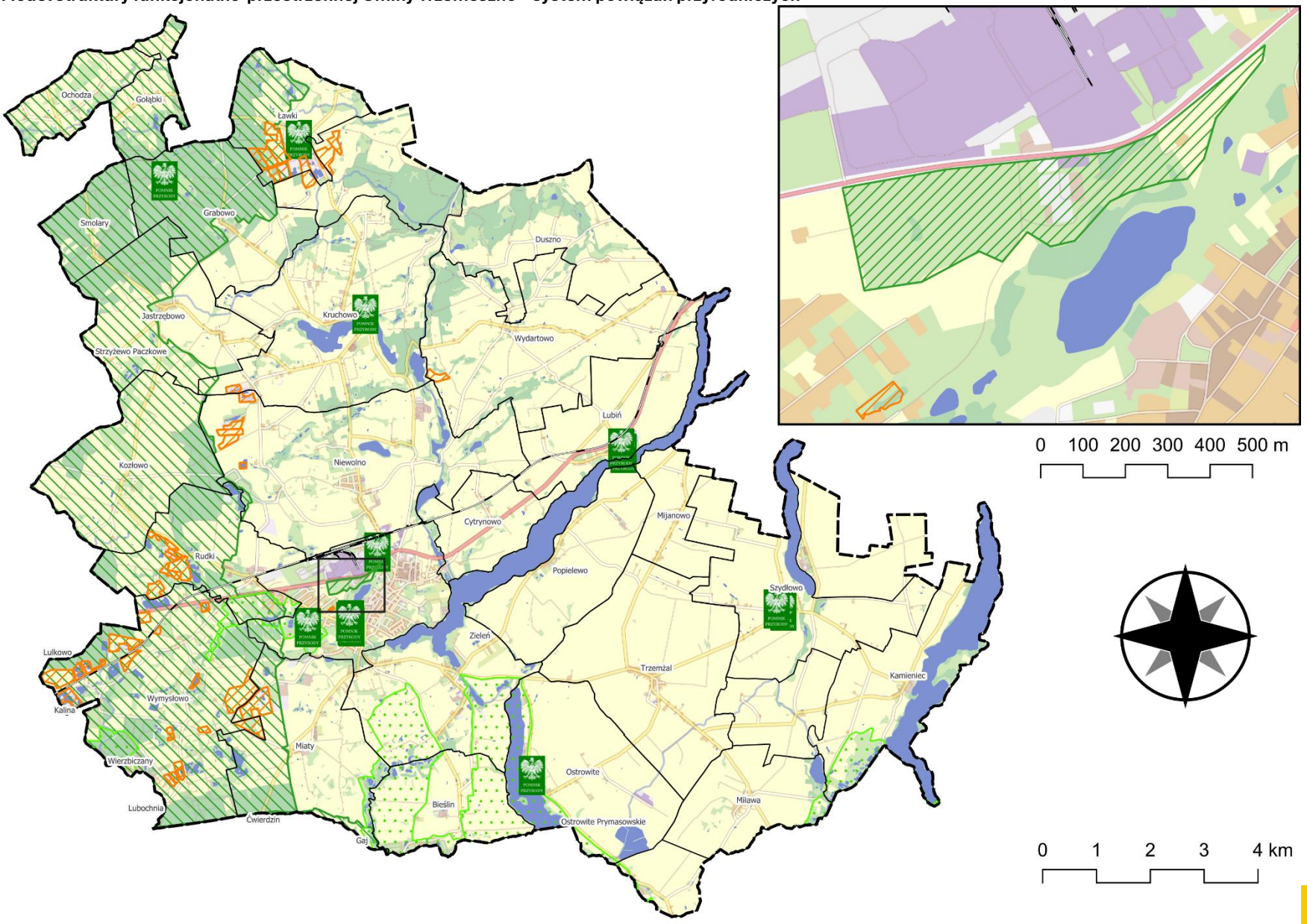
Ryc. 1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Trzemeszno – system osadniczy, wraz z hierarchizacją ośrodków oraz główne korytarze i elementy sieci transportowych

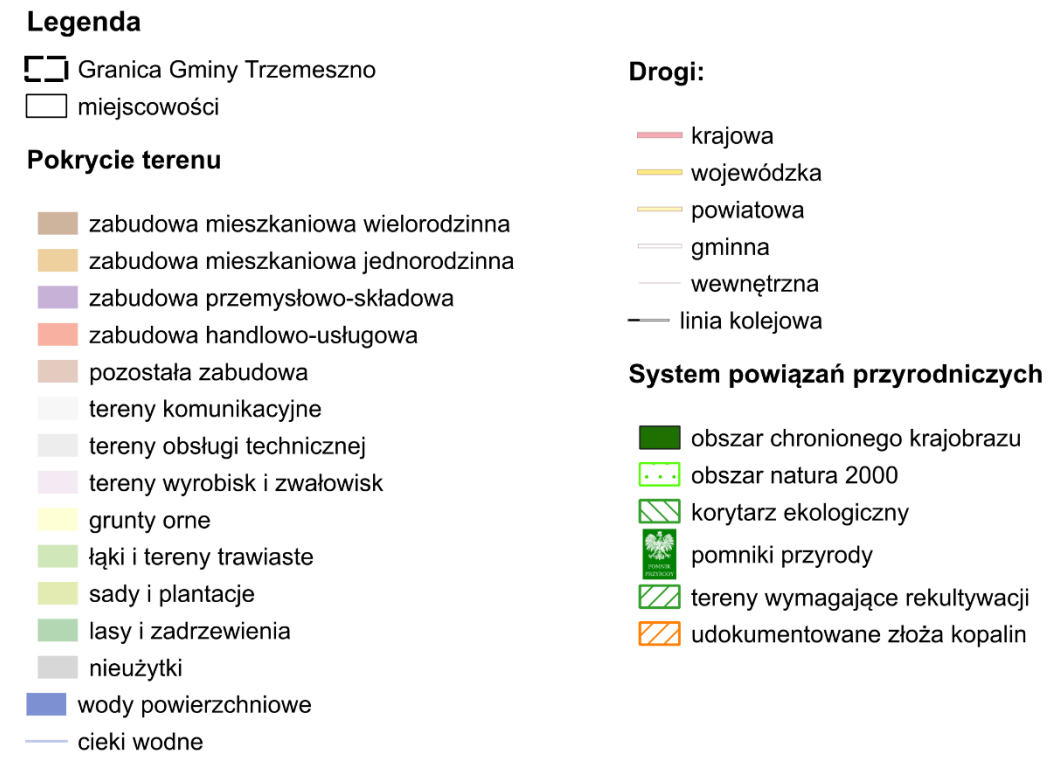

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

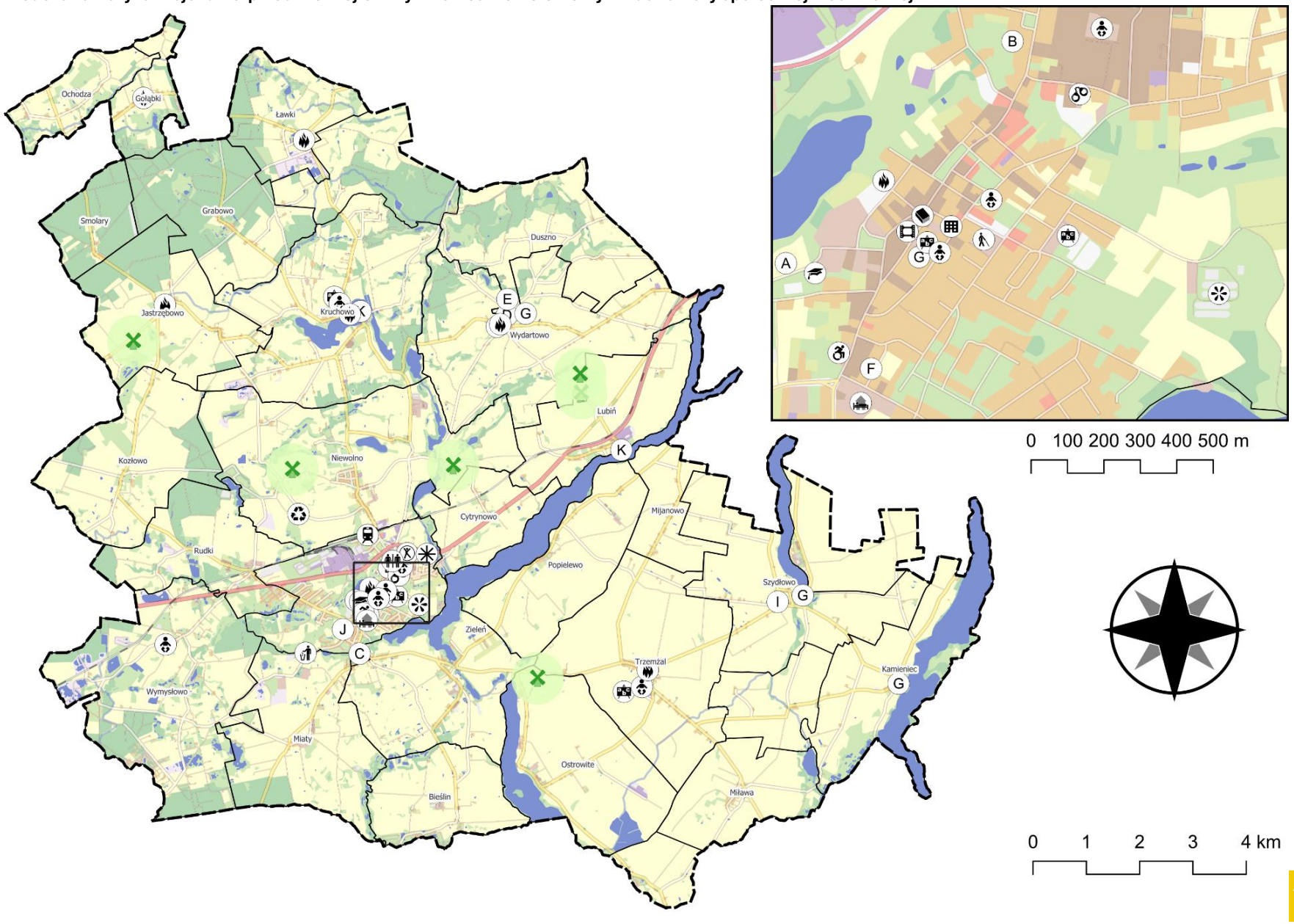
Ryc. 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Trzemeszno – system powiązań przyrodniczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Ryc. 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Trzemeszno – elementy infrastruktury społecznej i technicznej

Legenda

Granica Gminy Trzemeszno

miejscowości

Pokrycie terenu

zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna

zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna

zabudowa przemysłowo-składowa

zabudowa handlowo-usługowa

pozostała zabudowa

tereny komunikacyjne

tereny obsługi technicznej

tereny wyrobisk i zwałowisk

grunty orne

łąki i tereny trawiaste

sady i plantacje

lasy i zadrzewienia

nieużytki

wody powierzchniowe

cieki wodne

Drogi:

krajowa

wojewódzka

powiatowa

gminna

wewnętrzna

linia kolejowa

Elementy infrastruktury społecznej i technicznej

Dom Kultury

Biblioteka Publiczna

Szkoły Podstawowe

Urząd Miejski

Dzienny Dom Senior+

Ośrodek Pomocy Społecznej

Komisariat Policji

Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych

Środowiskowy Dom Samopomocy

Oczyszczalnia ścieków

Przedszkole Publiczne

Ośrodek Sportu i Rekreacji

Dworzec PKP

Okręgowy Ośrodek Wychowawczy

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

Ochotnicze Straże Pożarne

Nieczynne składowisko azbestu

Stacja pomiarowa gazu

OZE - siłownie wiatrowe, wraz ze strefami wyłączonymi z zabudowy

Obiekty ujęte w rejestrze zabytków nieruchomych województwa wielkopolskiego:

A alumnat Kosmowskiego

B browar

C cmentarz protestancki

D cmentarz rzymskokatolicki

E dzwonnica

F kaplica szpitalna

G kościół

H kuźnia

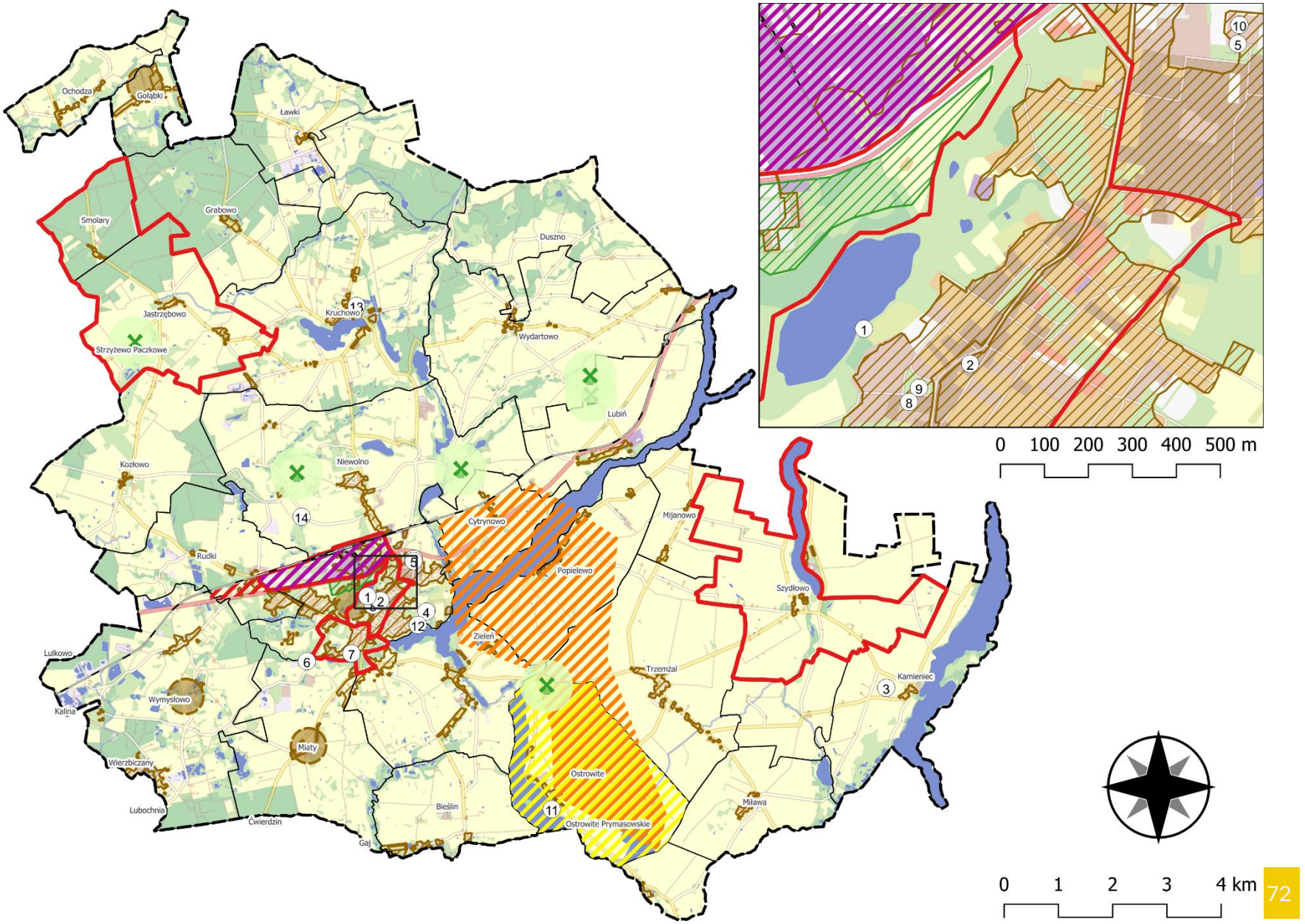
I spichlerz

J wodociągowa wieża ciśnień

K zespół dworski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Ryc. 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Trzemeszno – kierunki

Legenda

Granica Gmina Trzemeszno

Kierunki zagospodarowania terenu:

- Obszary predysponowane do rozwoju funkcji turystycznych
- Obszary predysponowane do rozwoju funkcji usługowych, w tym handlu wielkopowierzchniowego
- Obszary predysponowane do rozwoju pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych
- Obszary predysponowane do rozwoju funkcji przemysłowo-gospodarczych
- Obszary uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej
- Obszary predysponowane do rozwoju zabudowy mieszkaniowej wraz z rozwojem infrastruktury sieciowej
- Tereny wymagające rekultywacji
- Obszar rewitalizacji

Planowane inwestycje:

1. Budowa ścieżki wokół jeziora Kościelnego wraz z zagospodarowaniem terenu w Trzemesznie
2. Modernizacja Domu Kultury i Biblioteki Publicznej
3. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Kamieńcu
4. Modernizacja oczyszczalni ścieków i SUW w Trzemesznie
5. Modernizacja Ośrodka Sportu i Rekreacji
6. Modernizacja PSZOK
7. Modernizacja stadionu sportowego
8. Rewitalizacja Alumnatu Kosmowskiego
9. Rewitalizacja placu Kosmowskiego
10. Termomodernizacja hali sportowej
11. Zagospodarowanie terenu nad jeziorem Ostrowite
12. Zagospodarowanie terenu nad Jeziorem Popielewskim przy ul. Kochanowskiego
13. Modernizacja SUW w Kruchowie
14. Remediacja nieczynnego składowiska azbestu w Pasiece

OZE - siłownie wiatrowe, z perspektywą dalszego rozwoju pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Pokrycie terenu:

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna
- zabudowa przemysłowo-składowa
- zabudowa handlowo-usługowa
- pozostała zabudowa
- tereny komunikacyjne
- tereny obsługi technicznej
- tereny wyrobisk i zwałowisk
- grunty orne
- łąki i tereny trawiaste
- sady i plantacje
- lasy i zadrzewienia
- wody powierzchniowe
- nieużytki
- wody powierzchniowe
- ciek wodny

Drogi

- krajowa
- wojewódzka
- powiatowa
- gminna
- wewnętrzna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi w poszczególnych miejscowościach.

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na rekomendacjach zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, przyjętego uchwałą Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. W planie tym określono trzy następujące cele polityki przestrzennej województwa:

- Cel 1. Podtrzymanie i restrukturyzacja przemysłu energetycznego,
- Cel 2. Kształtowanie nowych funkcji stanowiących podstawę rozwoju obszaru,
- Cel 3. Kształtowanie środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Gmina Trzemeszno zaliczona została do **Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego**. Dla obszaru tego zdefiniowano cele polityki przestrzennej, w tym cel kluczowy, rozumiany jako nadrzędny względem pozostałych. Celem nadrzędnym dla rozwoju przestrzennego Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie **kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej ukierunkowane na podnoszenie jakości życia mieszkańców, poprawę dostępności do usług oraz osiągnięcie wysokiego poziomu konkurencyjności i dostępności obszaru.**

Dla realizacji celu kluczowego sformułowano następujące cele w zakresie polityki przestrzennej:

- Cel 1. Poprawa jakości przestrzeni osadniczej miast i wsi,
- Cel 2. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Cel 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego,
- Cel 4. Wzmacnianie potencjału społeczno-gospodarczego,
- Cel 5. Poprawa dostępności komunikacyjnej,
- Cel 6. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej.

W zakresie pozostałych interwencji Gminę Trzemeszno zaliczono również do:

- **wiejskich obszarów wymagających wsparcia procesów rozwojowych** – terenów charakteryzujących się niższym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego, często zmagających się z problemami demograficznymi, ograniczonym dostępem do usług publicznych, niską aktywnością inwestycyjną oraz niewystarczającą infrastrukturą techniczną i społeczną; w ich przypadku kluczowe jest podejmowanie działań ukierunkowanych na aktywizację lokalnych zasobów, wzmacnianie potencjału endogenicznego, przeciwdziałanie marginalizacji oraz zapewnienie spójności terytorialnej i poprawy jakości życia mieszkańców.
- **obszarów cennych przyrodniczo** – przestrzeni wyróżniających się szczególnymi walorami środowiskowymi, bioróżnorodnością i obecnością siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt, gdzie kluczowe jest prowadzenie działań sprzyjających zachowaniu bogactwa przyrody i równowagi ekologicznej,
- **obszarów ochrony krajobrazów kulturowych** – terenów o wyjątkowych wartościach historycznych i kulturowych, na których istotne jest zachowanie tradycyjnego układu przestrzennego, zabytkowych obiektów oraz charakterystycznego krajobrazu stanowiącego dziedzictwo lokalnych społeczności,
- **obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych** – przestrzeni o znaczeniu strategicznym dla ochrony jakości i ilości zasobów wodnych, retencji oraz zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, gdzie szczególnie ważne są działania minimalizujące ryzyko suszy i powodzi,
- **obszarów o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich** – terenów charakteryzujących się ograniczoną dostępnością komunikacyjną, co może utrudniać mobilność mieszkańców, ograniczać dostęp do usług publicznych oraz zmniejszać potencjał gospodarczy i inwestycyjny tych obszarów.

W dniu 4 lutego 2016 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął Uchwałę nr 1575/2016 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Audytu krajobrazowego dla województwa wielkopolskiego oraz wyznaczenia jednostki odpowiedzialnej za realizację zadania. Dokument ten został przyjęty na podstawie Uchwały nr LI/1000/23 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 marca 2023 r. Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego to nowe narzędzie ochrony i kształtowania krajobrazu. Wnioski i rekomendacje sformułowane w tym dokumencie będą miały swoje odzwierciedlenie w dokumentach planistycznych poziomu regionalnego i lokalnego. Wzmocnią one także ochronę krajobrazu w obszarach objętych formami ochrony przyrody i zabytków, a także będą mogły stanowić podstawę do prowadzenia polityki krajobrazowej w województwie.

W granicach Gminy Trzemeszno nie jest położony żaden z krajobrazów priorytetowych. **Znaczna część obszaru Gminy została natomiast wskazana jako obszar analiz mogących stanowić podstawę powołania parku kulturowego.**

Gmina Trzemeszno jest również ujęta w Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 pełniącej funkcję strategii zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Aktualnie obowiązujący dokument strategii ZIT został przyjęty w dniu 29 sierpnia 2025 roku. W ramach strategii określono misję partnerstwa (cel ogólny): ***„Wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, infrastrukturalno-środowiskowego i kulturowego jednostek samorządu terytorialnego tworzących Partnerstwo oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie”.*** W ramach strategii partnerstwa wyszczególniono również następujące cele szczegółowe:

1. Poprawa dostępności na obszarze funkcjonalnym,
2. Poprawa jakości usług publicznych,
3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska,
4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa.

Dokumentem poddanym analizie celem zachowania spójności obieranych kierunków rozwoju jest również Strategia Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030. Misja określona została jako: „***Integrowanie, wspieranie oraz moderowanie rozwoju ponadlokalnego w przestrzeni powiatu gnieźnieńskiego oraz kształtowanie roli kluczowego partnera (partnera kompetencyjnego) i inicjatora polityk rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego”***. W ramach strategii określono następujące cele strategiczne:

1. Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego,
2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego,
3. Rozwijanie nowoczesnych instytucji.

Analiza powyższych dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie

kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Trzemeszno, które przedstawiono poniżej.

Tab. 1. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Trzemeszno

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
• zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, • ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych, • zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją, • wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości Gminy, • utrzymanie różnorodności biologicznej, • przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, zwłaszcza na tereny rolne i leśne położone wzdłuż cieków wodnych i jezior, • wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, • tworzenie nowych oraz powiększenie już istniejących obszarów zielonych blisko obszarów mieszkaniowych (parki i skwery „kieszonkowe”), • dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy, • ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych, • ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwacje urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp. • ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi (zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych w mieście, wykorzystanie istniejących zbiorników wodnych do retencji, stosowanie drenaży i skrzynek rozsączających), • wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego, • wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej, • ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe), • nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury, • ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego, • rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- zachowanie zespołów dworskich w Kruchowie i Lubiniu wraz z powiązaniami przestrzennymi, ochroną ich indywidualnych cech historycznych oraz utrzymaniem funkcji kulturowej i przyrodniczej jako dominujących,
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych),
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w części śródmiejskiej z jednoczesnym ukształtowaniem dodatkowych centrów służących obsłudze poszczególnych osiedli oraz wsi a także przy głównych trasach komunikacyjnych,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy i zabudowy śródmiejskiej,
- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,

Zgodnie z § 3, ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Trzemeszno dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru z ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Trzemeszno dopuszcza się lokalizację obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jako zasady ich lokalizacji przyjmuje się w szczególności:

- wskazanie lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego uwzględniającej zapewnienie przepustowości układu komunikacyjnego i wydolności systemów infrastruktury technicznej,
- przyjęcie dopuszczalnych wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem ładu przestrzennego,
- wprowadzenie nakazu utworzenia zieleni izolującej strefę handlu wielkopowierzchniowego od strefy mieszkalnej,
- przeprowadzenie oceny wpływu inwestycji na środowisko oraz krajobraz.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i

ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- zwiększenie zrównoważonej mobilności i funkcjonalności oraz efektywności transportu miejskiego poprzez budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury transportu oraz zakup i modernizację zero- lub niskoemisyjnych aktywów mobilnych wykorzystywanych w transporcie zbiorowym,

- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- wprowadzanie rozwiązań drogowych w obszarach zabudowy minimalizujących geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- wspieranie zeroemisyjnych form indywidualnej mobilności, m.in. poprzez budowę i rozbudowę dróg rowerowych (w tym kontrapasów) oraz dróg dla pieszych i rowerów, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, kontraruchów oraz pasów ruchu dla rowerów,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej, z uwzględnieniem przebiegającej przez Gminę trasy EuroVelo 2 „Szlak Stolic" i EuroVelo 9 „Szlak Bursztynowy",
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności kolejowej do przewozów pasażerskich.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub niższej i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,

- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszą funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidulanej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- zalesianie gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- prowadzanie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Trzemeszno wyznaczony został na podstawie uchwały nr XXX/274/2026 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 25 lutego 2026 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Trzemeszno.

Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na wskazanych terenach powinny uwzględniać:

W zakresie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji:

- określenie rozwiązań planistycznych zgodnie z założeniami gminnego programu rewitalizacji,
- utrzymanie i kontynuację istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy z możliwością jej uzupełnienia,
- przywrócenie estetyki i funkcjonalności obszarów zdegradowanych,
- utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych,
- zwiększenie dostępności do terenów zieleni oraz terenów rekreacyjnych,
- współpracę z instytucjami naukowymi i ekspertami w celu opracowania innowacyjnych rozwiązań technicznych i projektowych dla obszarów zdegradowanych.

W zakresie obszarów wymagających rekultywacji:

- uwzględnienie wymogów wynikających z zasad zagospodarowania terenu w planie rekultywacji,
- wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie obszarów wymagających remediacji:

- prowadzenie działań naprawczych wynikających z zanieczyszczenia powierzchni ziemi,
- wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie Gminy nie występują większe obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa i strategii rozwoju ponadlokalnego. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zawarte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów, które mieszkańcy napotykają na obszarze Gminy Trzemeszno. Jednocześnie, są one spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze ponadlokalnej, wojewódzkiej i krajowej, takimi jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR), Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego, czy Strategia Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030 i Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030. Komplementarność celów jakie wyznacza Strategia z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji tego dokumentu.

Cel główny KSRR zakłada „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Cel ten uzupełniony jest 3 celami operacyjnymi:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Wizja rozwoju województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku brzmi: „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa."

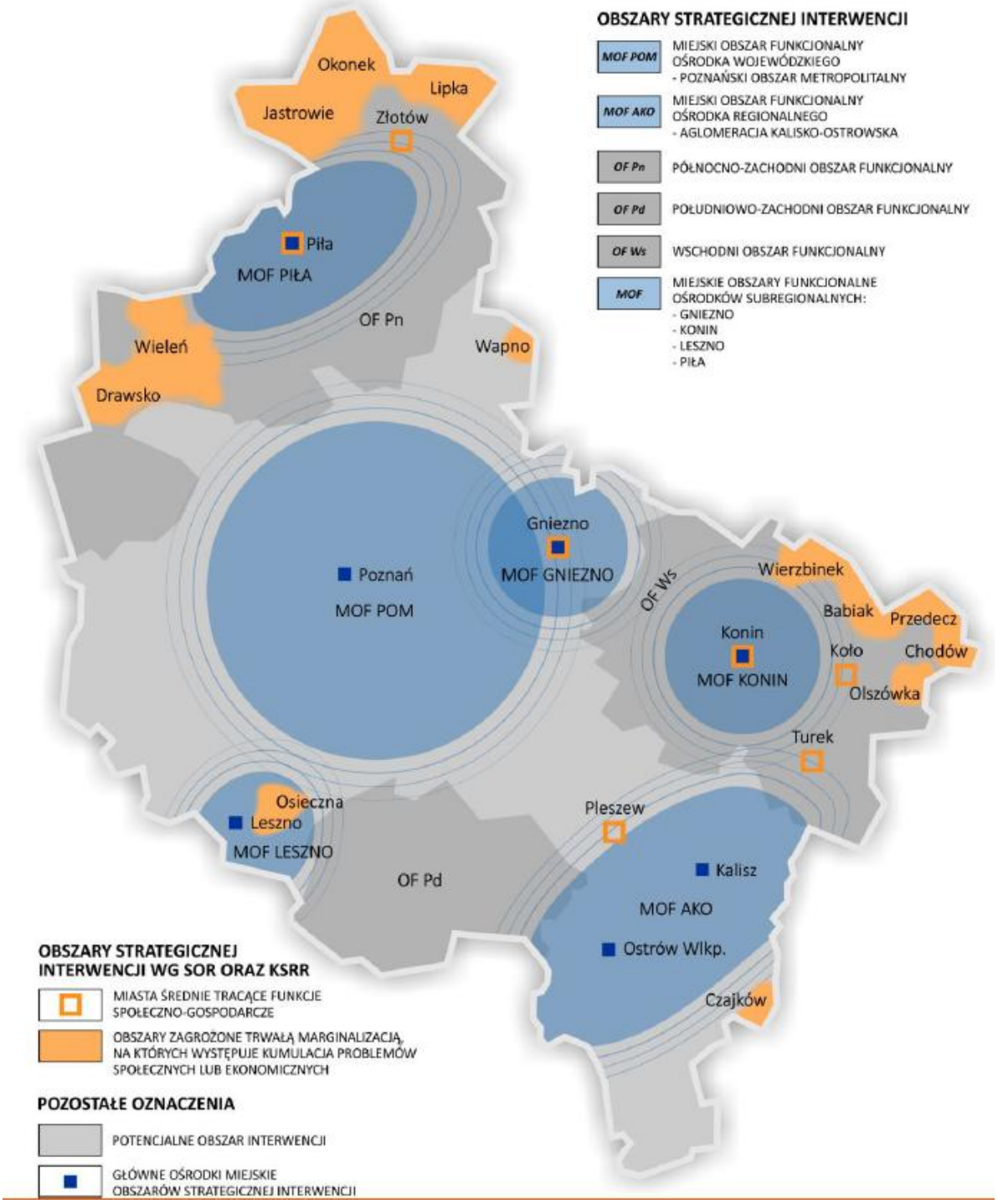
Dokument zawiera następującą misję: „Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasad zrównoważonego rozwoju."

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców.
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wskazuje również Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Do obszarów tych należy w szczególności kierować interwencję publiczną obejmującą finansowane z różnych źródeł inwestycje, w tym gospodarcze, infrastrukturalne i zasoby ludzkie. Dotyczy to zarówno obszarów charakteryzujących się największym potencjałem rozwojowym, które mają znaczący wpływ na wzrost konkurencyjności regionu, jak i obszarów o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, które wymagają wsparcia, aby zapobiec ich dalszej marginalizacji.

Ryc. 5 Obszary strategicznej interwencji w województwie wielkopolskim

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Gmina Trzemeszno zaliczona została do Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tabela poniżej przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 ze Strategią rozwoju

województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategią rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 i Strategią Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030.

Tab. 2. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego, Strategią rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 i Strategią Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030	Strategia Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035
Cel strategiczny 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	**Cel 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska** 3.2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	**Cel 2: Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego** 2.1. Wysoka przedsiębiorczość i partnerstwo na rzecz aktywności gospodarczej 2.2. Rozwój turystyczny oraz kształtowanie oferty czasu wolnego 2.3. Powiat zintegrowany przestrzennie	**Cel 3: Dywersyfikacja gospodarcza oparta na uwarunkowaniach wewnętrznych** 3.1. Dywersyfikacja i kształtowanie powiązań gospodarczych, **Cel 4: Kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi mieszkańców** 4.1. Rozwój zindywidualizowanych form edukacji i opieki,
Cel strategiczny 2: Rozwój społeczny	**Cel 2: Poprawa jakości usług publicznych** 2.1. Rozwój edukacji	**Cel 1: Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego**	**Cel 3: Dywersyfikacja gospodarcza oparta na**

Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	2.2. Rozwój kultury 2.3. Poprawa jakości usług publicznych	1.1. Innowacyjna edukacja 1.2. Kompleksowa opieka zdrowotna 1.3. Zrównoważona polityka społeczna 1.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa	**uwarunkowaniach wewnętrznych** 3.2. Intensyfikacja działań zmierzających do wykorzystania potencjału turystycznego i rozwoju usług komplementarnych **Cel 4: Kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi mieszkańców** 4.2. Rozwój zindywidualizowanych form edukacji i opieki, 4.3. Rozwój środowiskowych usług społecznych dopasowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców, 4.4. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej kształtowanej oddolnie.
Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.1. Poprawa dostępności i spójności	**Cel 1: Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym** 1.1. Usprawnienie systemu transportu **Cel 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska**	**Cel 1: Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego** 1.4. Czyste środowisko i zasoby dla pokoleń	**Cel 1: Spójna polityka przestrzenna skoncentrowana na mieszkańcach** 1.1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią na rzecz zrównoważonego rozwoju, 1.2. Implementacja rozwiązań z zakresu mobilności

komunikacyjnej województwa 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	1.1. Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne 1.2. Poprawa jakości przestrzeni		zrównoważonej i poprawa bezpieczeństwa drogowego, 1.3. Dostępne przestrzeni publiczne i estetyczne obiekty zabytkowe; **Cel 2: Świadomie kształtowane środowisko naturalne** 2.1. Czynna ochrona środowiska przyrodniczego i efektywne zarządzanie zasobami, 2.2. Wspieranie dekarbonizacji i budowanie odporności klimatycznej, 2.3. Edukacja ekologiczna i wsparcie indywidualne ukierunkowane na mieszkańców.
Cel strategiczny 4: Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	**Cel 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa** 4.5. Rozwój współpracy na obszarze funkcjonalnym	**Cel 3: Rozwijanie nowoczesnych instytucji powiatu** 3.1. Nowoczesne technologie usług publicznych 3.2. Rozwinięta baza instytucji powiatowych 3.3. Profesjonalne kadry Powiatu 3.4. Intensyfikacja współpracy krajowej i międzynarodowej	**Cel 1: Spójna polityka przestrzenna skoncentrowana na mieszkańcach** 1.1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią na rzecz zrównoważonego rozwoju, 1.3. Dostępne przestrzeni publiczne i estetyczne obiekty zabytkowe; **Cel 3: Dywersyfikacja gospodarcza oparta na uwarunkowaniach wewnętrznych** 3.3. Budowanie silnej marki Gminy w regionie przy zacieśnieniu współpracy z

			otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 i Strategii Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2026-2035. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Trzemeszna, Rada Miejska Trzemeszna oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Trzemeszno będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu gnieźnieńskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu możliwe będzie lepsze dostosowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności, efektywniejsze wykorzystanie zasobów, a także wzmocnienie kapitału społecznego i budowanie trwałych relacji międzysektorowych.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane, a założone rezultaty osiągnięte. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring Strategii przeprowadzany będzie corocznie przy okazji przygotowywania wspomnianego Raportu o stanie gminy.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2025 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Trzemeszno). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania

odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Trzemeszno oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Miejskiej Trzemeszna z wnioskiem o jej zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza, przestrzenna lub klimatyczno-środowiskowa gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Trzemeszno na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. **Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027** oraz środki unijne w ramach ogólnopolskich programów operacyjnych dla polityki spójności;
- środki z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępny Samorząd oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 jest głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim w okresie budżetowym 2021-2027. Przewiduje się, że realizacja Strategii będzie kontynuowana również w oparciu o środki przewidziane w kolejnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2028–2034, zgodnie z kierunkami wsparcia określonymi w przyszłych programach krajowych i regionalnych.

W ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd ma możliwość korzystania z szerokiej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,

- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego Trzemeszna oraz jednostek organizacyjnych Gminy Trzemeszno.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem gnieźnieńskim oraz województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub

mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia.

W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Natomiast potencjał inwestycyjny Gminy Trzemeszno, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2026-2033 wyniesie ponad 46 mln zł. Należy jednak mieć na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy Trzemeszno przedstawia szacunkowe wartości.

TRZEMESZNO

#dobry szlak

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Trzemeszno

Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Trzemeszno

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA BADAŃ 102
CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA 104
1.1.Informacje ogólne 104
1.2.Transport i łączność 107
1.3.Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne 113
1.4.Walory historyczno-turystyczne 120
CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA 127
2.1. Walory przyrodnicze 127
Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu 127
Wody powierzchniowe i podziemne 128
Flora i fauna 131
Warunki klimatyczne 132
Jakość powietrza 133
Złoża kopalin 135
Ochrona przyrody 137
2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii 138
2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska 141
Urządzenia sieciowe i energia cieplna 142
Gospodarka odpadami 144
Pozostała działalność 146
CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA 149
3.1. Gospodarka lokalna 149
Przedsiębiorczość 149
Rolnictwo 153
Rynek pracy 155

3.2. Stan finansów samorządowych 158

Wykonanie budżetu *159*

Struktura dochodów i wydatków *161*

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych *164*

Potencjał inwestycyjny *166*

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA 168

4.1. Demografia 168

4.2. Kapitał społeczny 174

Żłobki i przedszkola *174*

Szkoły *177*

Kultura i sport *184*

Bezpieczeństwo publiczne *186*

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne *188*

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 193

Spis tabel 198

Spis rycin 199

METODOLOGIA BADAŃ

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Trzemeszno na lata 2026-2035 jest niniejsza Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej jednostki. Dokument strategiczny wskazuje główne wyzwania społeczno-gospodarcze i przestrzenno-środowiskowe stojące przed Gminą, które powinny zostać podjęte w procesie realizacji Strategii. W tym celu przeprowadzona została ocena stanu istniejącego jednostki w ujęciu systemowym oraz dynamicznym. Ujęcie systemowe oznacza rozpoznanie związków pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, społecznym i gospodarczym Gminy oraz jej relacji z otoczeniem zewnętrznym, które to czynniki mają podstawowe znaczenie dla efektywnego funkcjonowania systemu jako całości. Ujęcie dynamiczne oznacza z kolei porównanie sytuacji jednostki w danym przedziale czasowym oraz obserwację zmiany. Na potrzeby niniejszego opracowania analizie poddano sytuację Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024 (o ile nie zaznaczono inaczej). W celu oceny stanu istniejącego Gminy zastosowano również metodę porównawczą, w której wykorzystane zostały średnie wartości dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego stanowiących punkt odniesienia dla Gminy Trzemeszno.

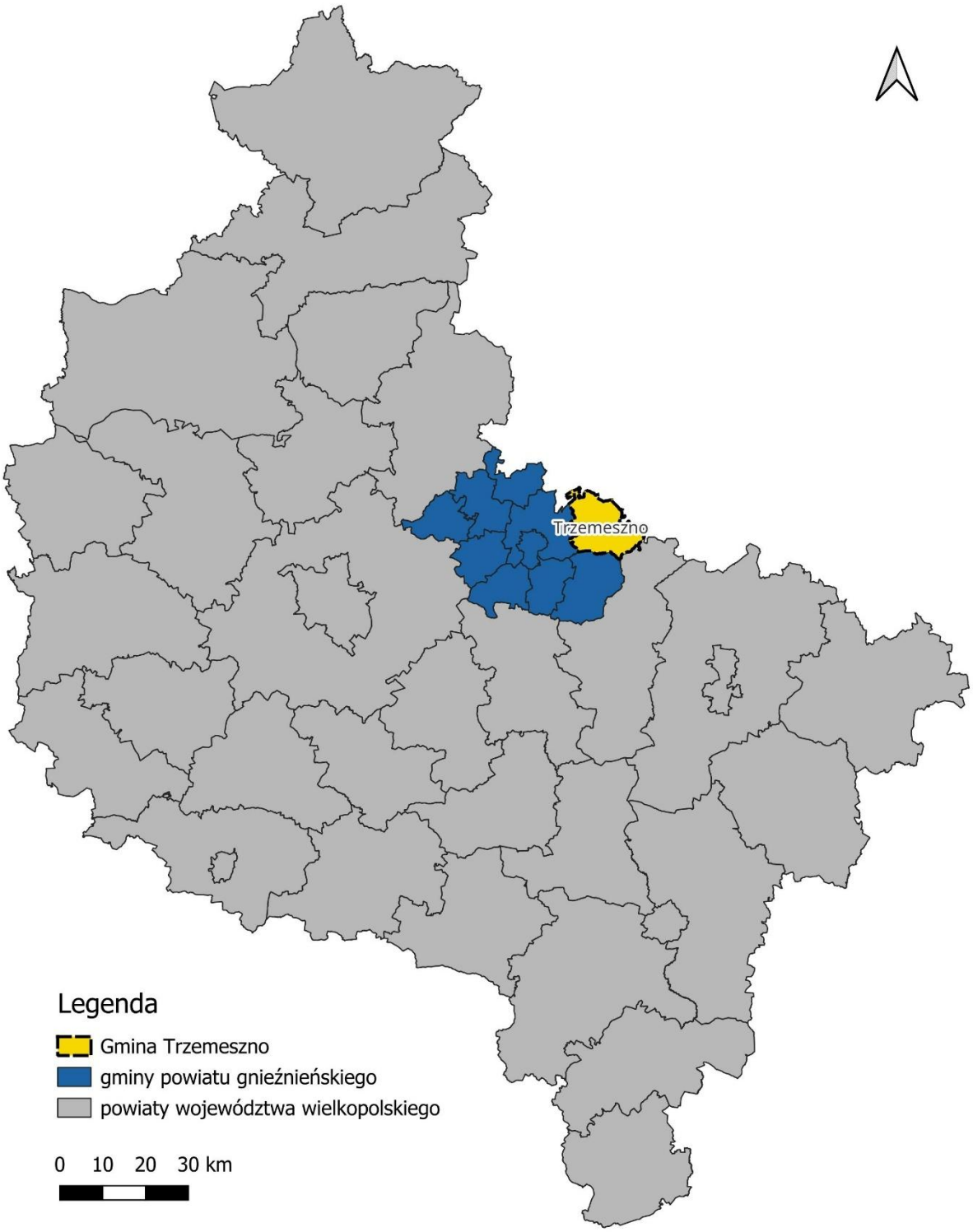
Dokument powstał w oparciu o dane Urzędu Miejskiego Trzemeszna, gminne plany, programy oraz dokumenty strategiczne, a także dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto przeanalizowane zostały dokumenty wyższego szczebla pod względem ujęcia w nich Gminy. Dane demograficzne pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS mogą różnić się od informacji udostępnianych przez Urząd Miejski Trzemeszna, ponieważ w procesie ich pozyskiwania wykorzystano różne metody badawcze. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w Gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo

niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej. Stosowanie przez GUS spójnej metodyki obliczeń dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, umożliwia przeprowadzenie analizy porównawczej Gminy, powiatu i województwa, w oparciu o porównywalne dane i wskaźniki.

CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA

Informacje ogólne

Gmina Trzemeszno to gmina miejsko-wiejska zlokalizowana przy północno-wschodniej granicy województwa wielkopolskiego. Siedziba władz gminnych zlokalizowana jest w centralnej części Trzemeszna przy ul. Generała Henryka Dąbrowskiego 2. Samo Trzemeszno również położone jest w centralnej części Gminy. Powierzchnia Gminy wynosi 174,7 km^2, z czego 76,6% stanowią użytki rolne, 9,1% lasy, a tereny zurbanizowane i pozostałe (w tym wody) około 14,3%. Na koniec 2024 roku w Gminie zameldowane były 13 633 osoby, co stanowiło 10% wszystkich mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Gęstość zaludnienia w Gminie wyniosła w tym samym roku 78 os./km^2. Gmina Trzemeszno podzielona jest na 22 sołectwa: Cytrynowo, Duszno, Gołąbki-Ochodza, Grabowo, Jastrzębowo, Kamieniec, Kozłowo, Kruchowo, Lubiń, Ławki, Miaty, Mijanowo, Miława, Niewolno, Ostrowite, Płaczkowo, Popielewo, Szydłowo, Trzemżal, Wydartowo, Wymysłowo, Zieleń.

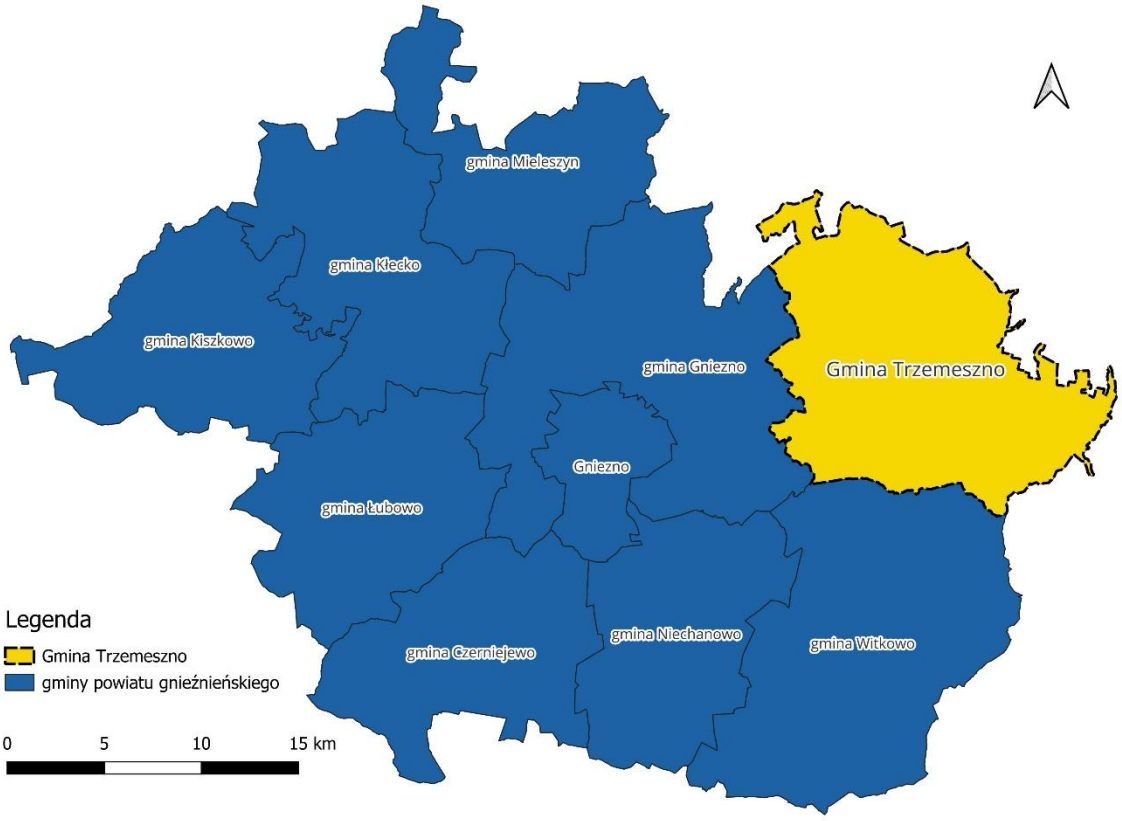
Ryc. 6. Położenie Gminy Trzemeszno na tle powiatów województwa wielkopolskiego i gmin powiatu gnieźnieńskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina Trzemeszno graniczy:

- od północy z gminą wiejską Rogowo (powiat mogileński),
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Mogilno (powiat mogileński),
- od południowego wschodu z gminą wiejską Orchowo (powiat żniński),

- od południa z gminą miejsko-wiejską Witkowo (powiat gnieźnieński),
- od zachodu z gminą wiejską Gniezno (powiat gnieźnieński).

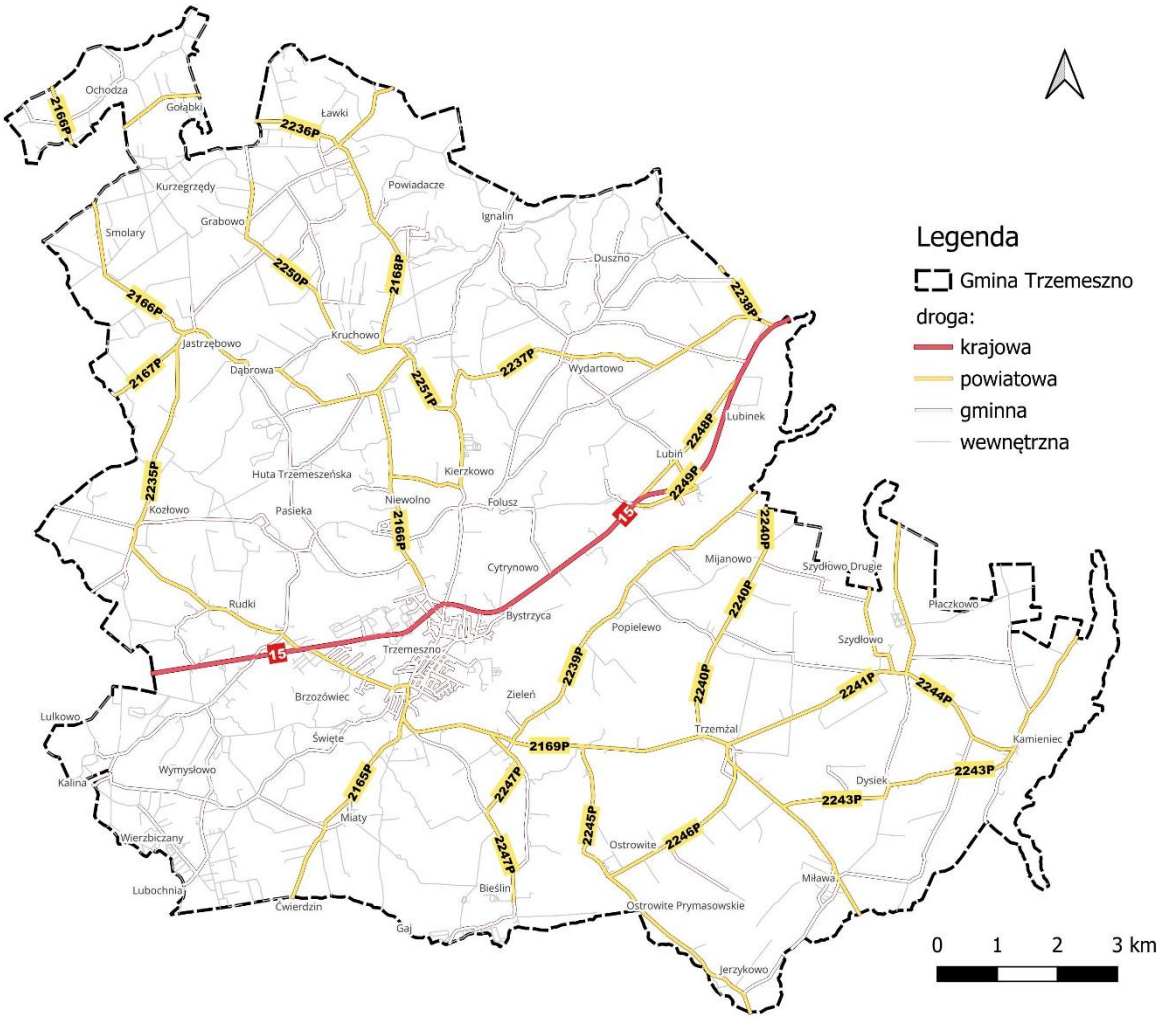
Ryc. 7. Położenie Gminy Trzemeszno na tle gmin powiatu gnieźnieńskiego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Zgodnie z Klasyfikacją funkcjonalną gmin Polski na potrzeby Monitoringu planowania przestrzennego Śleszyńskiego i Komornickiego, Gmina Trzemeszno zaliczona została do grupy gmin miejsko-wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej. Oznacza to, że rolnictwo odgrywa istotną rolę w strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy oraz w lokalnej gospodarce. Przestrzeń Gminy jest w dużym stopniu wykorzystywana rolniczo, a udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej jest wysoki. Miasto Trzemeszno pełni funkcję lokalnego centrum administracyjno-usługowego, natomiast obszary wiejskie zachowują charakter produkcyjny, z widocznym udziałem mieszkańców pracujących w rolnictwie i działalności okołorolniczej. Taka charakterystyka wskazuje na potrzebę zrównoważonego planowania rozwoju, które z jednej strony chroni tereny rolnicze przed niekontrolowaną urbanizacją, a z drugiej umożliwia dywersyfikację gospodarki, rozwój przetwórstwa, agroturystyki oraz wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii.

Transport i łączność

Nowoczesna i bezpieczna infrastruktura komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych czynników przekładających się na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą Gminy. Rozwinięta sieć drogowa ma również istotne znaczenie dla jakości życia mieszkańców i stymulacji lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego. Jako jeden z podstawowych czynników wpływających na optymalną lokalizację działalności gospodarczej wskazuje się koszty związane z transportem dóbr i surowców, a zatem na dostępność transportową.

Gmina Trzemeszno charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią połączeń drogowych, obejmującą drogi o znaczeniu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Przez teren Gminy przebiega około 13 km drogi krajowej nr 15 relacji Trzebnica – Ostróda. Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe o łącznej długości 103 km oraz drogi gminne i wewnętrzne. Długość dróg gminnych na koniec 2024 roku wyniosła 275 km, a dróg wewnętrznych ok. 50 km. Według danych Urzędu Miejskiego Trzemeszna w 2024 roku w Gminie znajdowało się jedynie około 15 km dróg publicznych o nawierzchni gruntowej. Istniejąca infrastruktura drogowa umożliwia dotarcie samochodem w ciągu 30 minut z Urzędu Miejskiego Trzemeszna do wszystkich sąsiednich gmin, w tym do takich miejscowości jak np.: Gniezno, Witkowo, Mogilno, Rogowo, a nawet do Strzelna czy Kłecka.

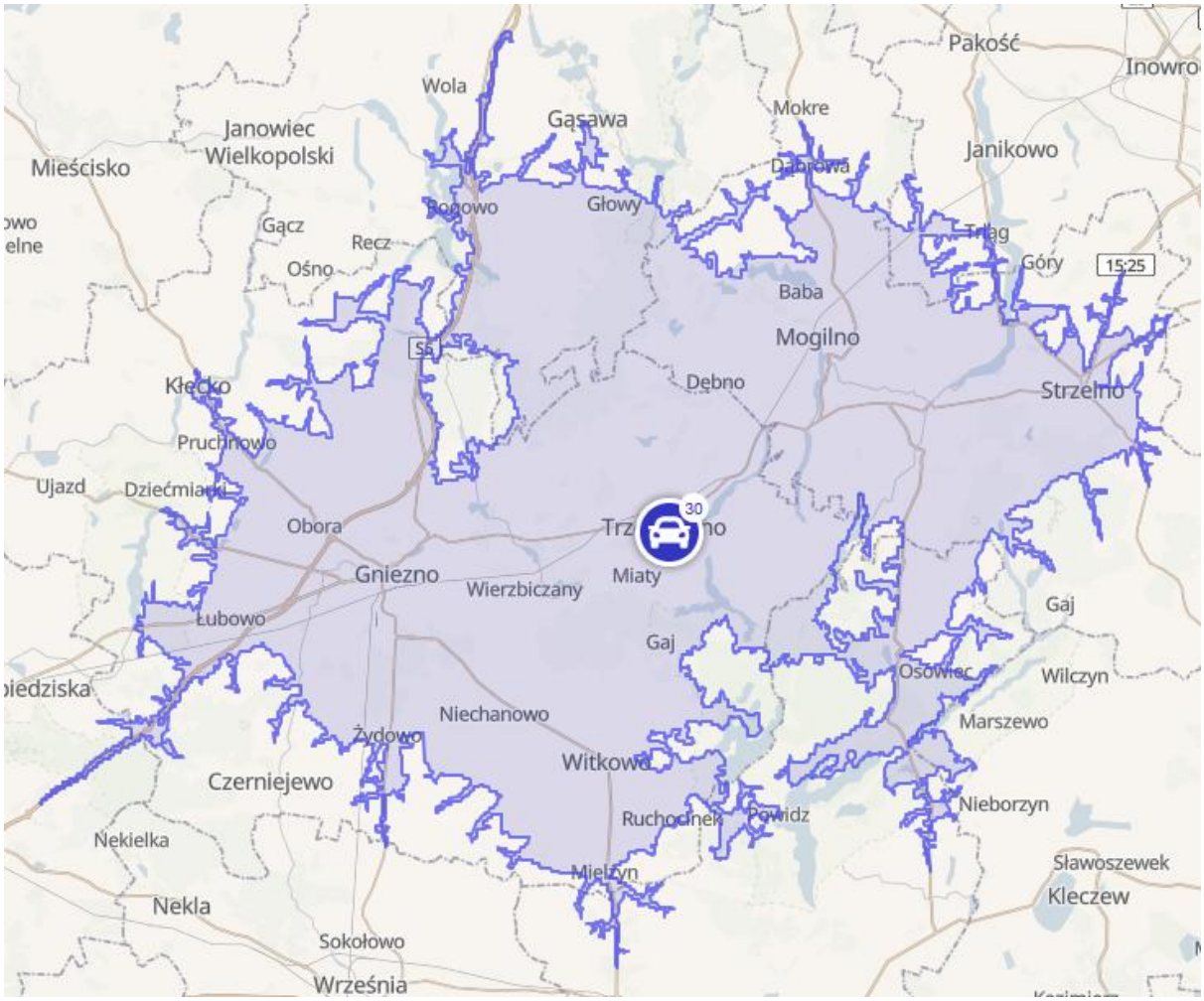
Ryc. 8. Sieć drogowa na terenie Gminy Trzemeszno.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Dojazd do dalej położonych ośrodków miejskich z centrum Gminy Trzemeszno zajmuje:

- ok. 48 minut do Inowrocławia,
- ok. 1 godzinę i 5 minut do Poznania,
- ok. 1 godzinę i 8 minut do Konina.

Przez teren Gminy Trzemeszno przebiega linia kolejowa nr 353 na trasie Poznań Wschód – Skandawa, stanowiąca ważny element regionalnej infrastruktury transportowej. Na obszarze Gminy funkcjonują dwie stacje kolejowe – w Trzemesznie (dworzec przy ul. Dworcowej) oraz w Wydartowie – obsługujące ruch pasażerski i zapewniające dogodne połączenia z miastami takimi jak Poznań, Toruń, Bydgoszcz, Inowrocław czy Mogilno. Obecność tej linii kolejowej istotnie wpływa na dostępność komunikacyjną Gminy oraz sprzyja rozwojowi mobilności mieszkańców i lokalnej gospodarki.

Ryc. 9. Odległości od centrum Trzemeszna pokonywane samochodem osobowym w ciągu 30 minut (dane orientacyjne).
Źródło: https://commutetimemap.com/

Sieć drogowa na terenie Gminy Trzemeszno stanowi najważniejszy element lokalnej infrastruktury transportowej, zapewniając mieszkańcom dogodny dostęp zarówno do poszczególnych miejscowości w obrębie Gminy, jak i do sąsiednich gmin oraz innych części powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego. Układ dróg umożliwia również sprawną komunikację z regionalnym ośrodkiem, jakim jest miasto Gniezno oraz z większymi ośrodkami, takimi jak Poznań czy Bydgoszcz i Toruń. Ma to kluczowe znaczenie dla mobilności mieszkańców, rozwoju lokalnej gospodarki oraz korzystania z usług ponadlokalnych.

Stan techniczny dróg na terenie Gminy monitorowany jest przez zarządców poszczególnych kategorii. Przeglądy infrastruktury drogowej prowadzone są w cyklu pięcioletnim, co oznacza, że ich częstotliwość jest stosunkowo niska. Pomimo tego utrzymanie przejezdności dróg, zapewnienie odpowiedniego standardu nawierzchni oraz bezpieczeństwa użytkowników pozostają istotnymi kwestiami, realizowanymi we współpracy z właściwymi jednostkami zarządzającymi.

Do najważniejszych i najbardziej pilnych inwestycji w zakresie dróg i infrastruktury okołodrogowej na terenie Gminy Trzemeszno zalicza się modernizację oświetlenia ulicznego oraz przebudowę dróg gminnych zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich. Realizacja tych przedsięwzięć ma na celu poprawę jakości komunikacji wewnętrznej oraz usprawnienie powiązań transportowych z otoczeniem zewnętrznym. Efektem planowanych inwestycji będzie skrócenie czasu dojazdów, zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, a także wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy i jej konkurencyjności w skali lokalnej i regionalnej.

Wydatki Gminy Trzemeszno w dziale 600 – Transport i łączność obejmowały zarówno bieżące finansowanie infrastruktury drogowej, jak i realizację inwestycji mających na celu poprawę lokalnego systemu komunikacyjnego. W latach 2020-2024 nakłady w tym obszarze wahały się od około 2 mln zł do niemal 6 mln zł rocznie. W 2020 roku wydatki wyniosły blisko 2,1 mln zł, a w 2021 roku wzrosły do prawie 2,6 mln zł. W 2022 roku odnotowano spadek do nieco ponad 2 mln zł, jednak już w 2023 roku nastąpił znaczący wzrost do niemal 6 mln zł. W roku 2024 kwota ta zmniejszyła się ponownie, osiągając poziom 4,3 mln zł. Łącznie w analizowanym pięcioleciu Gmina przeznaczyła na Dział Transport i łączność ponad 16,9 mln zł, z czego znaczącą część stanowiły wydatki majątkowe związane z inwestycjami drogowymi. Średnie roczne nakłady wynosiły około

3,4 mln zł, co stanowiło przeciętnie 4,1% wszystkich wydatków budżetowych Gminy w tym okresie. Szczegółowe dane dotyczące wydatków Gminy Trzemeszno w dziale 600 w latach 2020-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Trzemeszno (tys. zł)

DZIAŁ		2020	2021	2022	2023	2024	średnia	udział
600	Transport i łączność, w tym:	2 093	2 550	2 024	5 975	4 300	3 388	4,1%
Wydatki majątkowe		916	1 454	408	4 719	2 576	1 551	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2024 roku Gmina Trzemeszno skoncentrowała swoje nakłady inwestycyjne na zadaniach z zakresu infrastruktury drogowej i okołodrogowej. Wśród kluczowych przedsięwzięć znalazły się budowa drogi wraz z oświetleniem w miejscowości Brzozówiec, remont drogi powiatowej Trzemżal-Kamieniec, przebudowa ulicy Wyszyńskiego w Trzemesznie z budową chodnika, a także realizacja budowy chodnika w miejscowości Gołąbki. Inwestycje te były w części współfinansowane z budżetów Gminy i powiatu oraz ze źródeł zewnętrznych, w tym programu Polski Ład. Równolegle prowadzono mniejsze zadania infrastrukturalne, takie jak budowa oświetlenia ulicznego, chodników przy ul. Mogileńskiej oraz w rejonie placu zabaw Nivea. Podejmowane działania miały na celu poprawę bezpieczeństwa i komfortu przemieszczania się mieszkańców, zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz modernizację przestrzeni publicznej w duchu efektywności energetycznej i zrównoważonego rozwoju.

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze inwestycje drogowe zrealizowane przez Gminę Trzemeszno w 2024 roku wraz z ich kosztami.

Tab. 4. Inwestycje infrastrukturalne zrealizowane na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku

Inwestycja	Koszt (zł)
Budowa drogi wraz z oświetleniem w m. Brzozówiec	1 498 452,38
Remont drogi powiatowej nr 2243P Trzemżal-Kamieniec	575 274,69
Przebudowa drogi powiatowej nr 2169P ul. Wyszyńskiego w m. Trzemeszno – budowa chodnika	437 294,19
Przebudowa drogi powiatowej nr 2236P w m. Gołąbki – chodnik	344 721,79
Budowa oświetlenia ulicznego wraz z montażem latarni ulicznych	58 465,59
Budowa chodnika przy ul. Mogileńskiej (Osiedle Nr 1)	44 954,00
Wykonanie chodnika przy placu zabaw Nivea (Osiedle Nr 1)	14 989,56

Źródło: Raport o stanie Gminy Trzemeszno za rok 2024.

Na terenie Gminy Trzemeszno transport zbiorowy opiera się w znacznym stopniu na dwóch liniach autobusowych realizowanych we współpracy z firmą Euromatpol. System ten zapewnia podstawową obsługę komunikacyjną, skoncentrowaną głównie na dowozach uczniów do Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Trzemesznie oraz na zapewnieniu dojazdu do stacji kolejowej, skąd możliwa jest dalsza podróż w kierunku Gniezna, Poznania czy Torunia. Rozkłady jazdy zostały częściowo dostosowane do godzin odjazdów pociągów Kolei Wielkopolskich, co pozwala na sprawne przesiadki. Oprócz połączeń realizowanych w ramach porozumienia z Gminą, firma Euromatpol prowadzi również przewozy międzygminne.

W 2025 roku Gmina Trzemeszno uruchomiła dwie nowe linie autobusowe: 726 (Szydłowiec–Orchowo–Trzemeszno) oraz 727 (Trzemeszno–Kruchowo–Trzemeszno), dzięki współpracy z Gminą Orchowo i Gminą Rogowo. Na ich funkcjonowanie, jak również utrzymanie i rozwój lokalnego transportu publicznego w 2026 roku, Gmina pozyskała dofinansowanie w wysokości 430 575 zł z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Środki te pozwalają nie tylko na zwiększenie dostępności komunikacyjnej, ale również na przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu, szczególnie wśród młodzieży, seniorów i osób bez własnych środków lokomocji. Dzięki temu Gmina Trzemeszno jest obecnie w dużym stopniu skomunikowana z centrum, a system transportowy staje się coraz bardziej dopasowany do lokalnych potrzeb.

Na terenie Gminy brak jest obecnie zintegrowanych węzłów przesiadkowych, takich jak systemy park&ride czy bike&ride, które mogłyby sprzyjać łączeniu różnych form transportu i promować bardziej zrównoważoną mobilność. Dostrzega się zatem potrzebę rozwoju lokalnego systemu transportu zbiorowego poprzez rozbudowę oferty przewozowej oraz inwestycje w infrastrukturę przesiadkową w celu poprawy dostępności komunikacyjnej wszystkich obszarów Gminy oraz ograniczenia wykluczenia transportowego.

Kluczowym elementem dla rozwoju jednostek samorządu terytorialnego jest również dostęp do szerokopasmowego Internetu. Odgrywa on integralną rolę w codziennym życiu, będąc narzędziem wykorzystywanym zarówno w pracy zawodowej, edukacji,

jak i w celach rekreacyjnych, co wyraźnie przekłada się na rozwój społeczno-ekonomiczny.

Zgodnie z raportem Ministerstwa Cyfryzacji „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu" na III kwartał 2025 roku, 69% punktów adresowych w Gminie Trzemeszno było w zasięgu dostępu do usług szerokopasmowego Internetu. Z tego 49,3% punktów posiadało dostęp do sieci o przepustowości co najmniej 1 000 Mb/s. Z danych zawartych w raporcie wynika, że 82,9% zasięgów było objętych dostępem do Internetu za pośrednictwem światłowodów, 11,9% korzystało z parowych kabli miedzianych, 4,8% z współosiowych kabli miedzianych, a 0,4% z fal radiowych (FWA). W najbliższych latach w Gminie Trzemeszno planowane są dalsze inwestycje w infrastrukturę cyfrową zwiększające dostęp do szybkiego Internetu szerokopasmowego dla 55 punktów adresowych, co powinno przyczynić się do wyrównywania różnic w dostępności pomiędzy poszczególnymi obszarami Gminy.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne stanowi instrument w rękach samorządów umożliwiający przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym oraz optymalne wykorzystanie dostępnych terenów, w oparciu o dokumenty planistyczne i decyzje jednostek wyższego rzędu. Kluczową funkcją planowania przestrzennego jest również zmierzanie w kierunku rozwoju zrównoważonego, czyli stanu, w którym rozwój każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej i środowiskowej) odbywa się bez pogorszania stanu pozostałych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi kluczowy dokument wyznaczający kierunki rozwoju regionu. Określa politykę przestrzenną, planowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz działania mające na celu realizację celów publicznych na poziomie ponadlokalnym. Dzięki temu planowanie przestrzenne wspiera harmonijny rozwój regionu, uwzględniając potrzeby społeczne, gospodarcze i ochronę środowiska.

Nadrzędnym dokumentem określającym podstawowe ramy prowadzenia polityki przestrzennej w skali regionalnej jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. W planie tym określono trzy następujące cele polityki przestrzennej województwa:

- Cel 1. Podtrzymanie i restrukturyzacja przemysłu energetycznego,
- Cel 2. Kształtowanie nowych funkcji stanowiących podstawę rozwoju obszaru,
- Cel 3. Kształtowanie środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Gmina Trzemeszno zaliczona została do Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego (Ryc. 5).

Dla obszaru tego zdefiniowano cele polityki przestrzennej, w tym cel kluczowy, rozumiany jako nadrzędny względem pozostałych. Celem nadrzędnym dla rozwoju przestrzennego Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej ukierunkowane na podnoszenie jakości życia mieszkańców, poprawę dostępności do usług oraz osiągnięcie wysokiego poziomu konkurencyjności i dostępności obszaru.

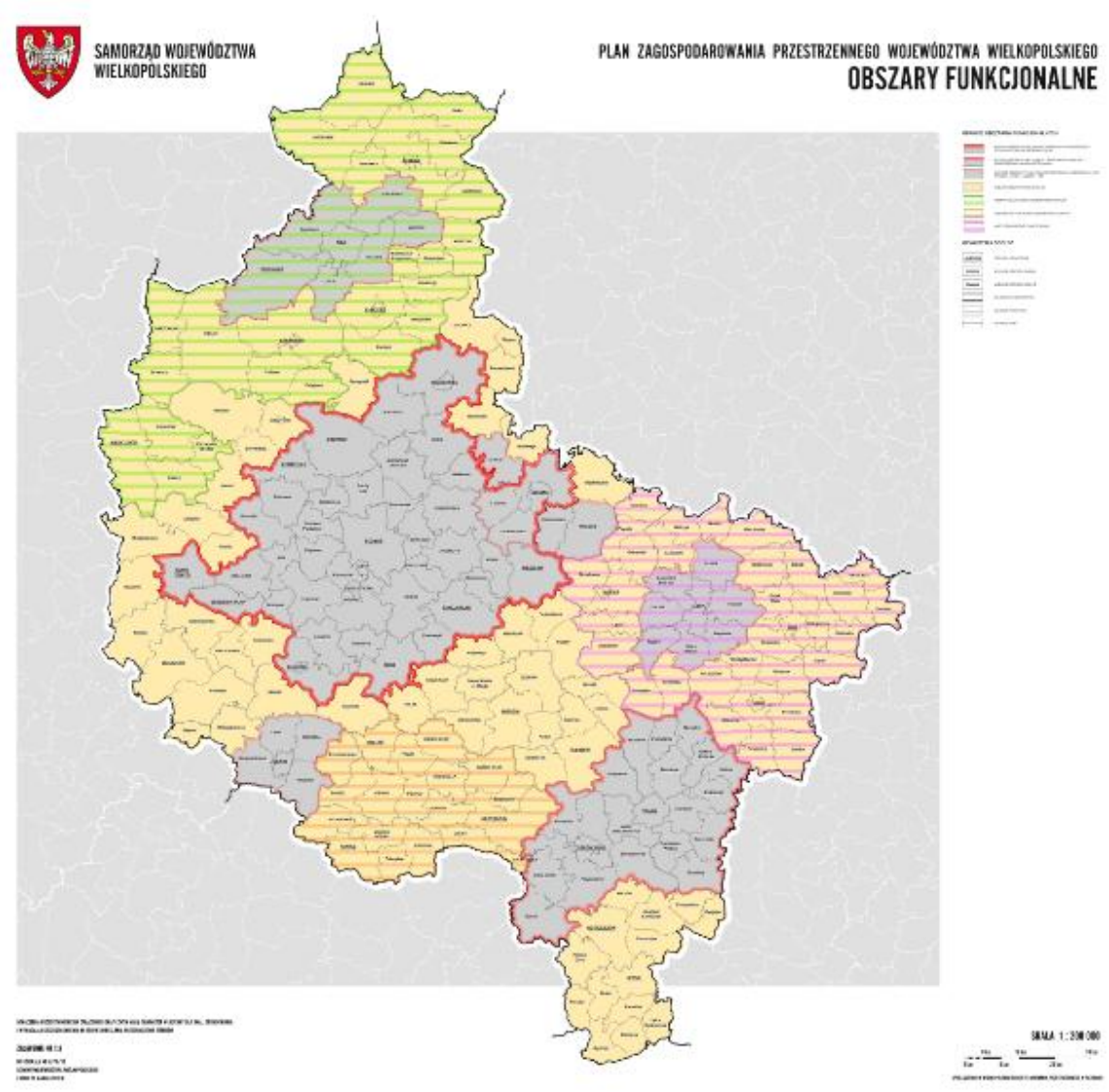
Dla realizacji celu kluczowego sformułowano następujące cele w zakresie polityki przestrzennej:

- Cel 1. Poprawa jakości przestrzeni osadniczej miast i wsi,
- Cel 2. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Cel 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego,
- Cel 4. Wzmacnianie potencjału społeczno-gospodarczego,
- Cel 5. Poprawa dostępności komunikacyjnej,
- Cel 6. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej.

W zakresie pozostałych interwencji Gminę Trzemeszno zaliczono również do:

- **wiejskich obszarów wymagających wsparcia procesów rozwojowych** – terenów charakteryzujących się niższym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego, często zmagających się z problemami demograficznymi, ograniczonym dostępem do usług publicznych, niską aktywnością inwestycyjną oraz niewystarczającą infrastrukturą techniczną i społeczną; w ich przypadku kluczowe jest podejmowanie działań ukierunkowanych na aktywizację lokalnych zasobów, wzmacnianie potencjału endogenicznego, przeciwdziałanie marginalizacji oraz zapewnienie spójności terytorialnej i poprawy jakości życia mieszkańców.
- **obszarów cennych przyrodniczo** – przestrzeni wyróżniających się szczególnymi walorami środowiskowymi, bioróżnorodnością i obecnością siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt, gdzie kluczowe jest prowadzenie działań sprzyjających zachowaniu bogactwa przyrody i równowagi ekologicznej,

- **obszarów ochrony krajobrazów kulturowych** – terenów o wyjątkowych wartościach historycznych i kulturowych, na których istotne jest zachowanie tradycyjnego układu przestrzennego, zabytkowych obiektów oraz charakterystycznego krajobrazu stanowiącego dziedzictwo lokalnych społeczności,
- **obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych** – przestrzeni o znaczeniu strategicznym dla ochrony jakości i ilości zasobów wodnych, retencji oraz zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, gdzie szczególnie ważne są działania minimalizujące ryzyko suszy i powodzi,
- **obszarów o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich** – terenów charakteryzujących się ograniczoną dostępnością komunikacyjną, co może utrudniać mobilność mieszkańców, ograniczać dostęp do usług publicznych oraz zmniejszać potencjał gospodarczy i inwestycyjny tych obszarów.

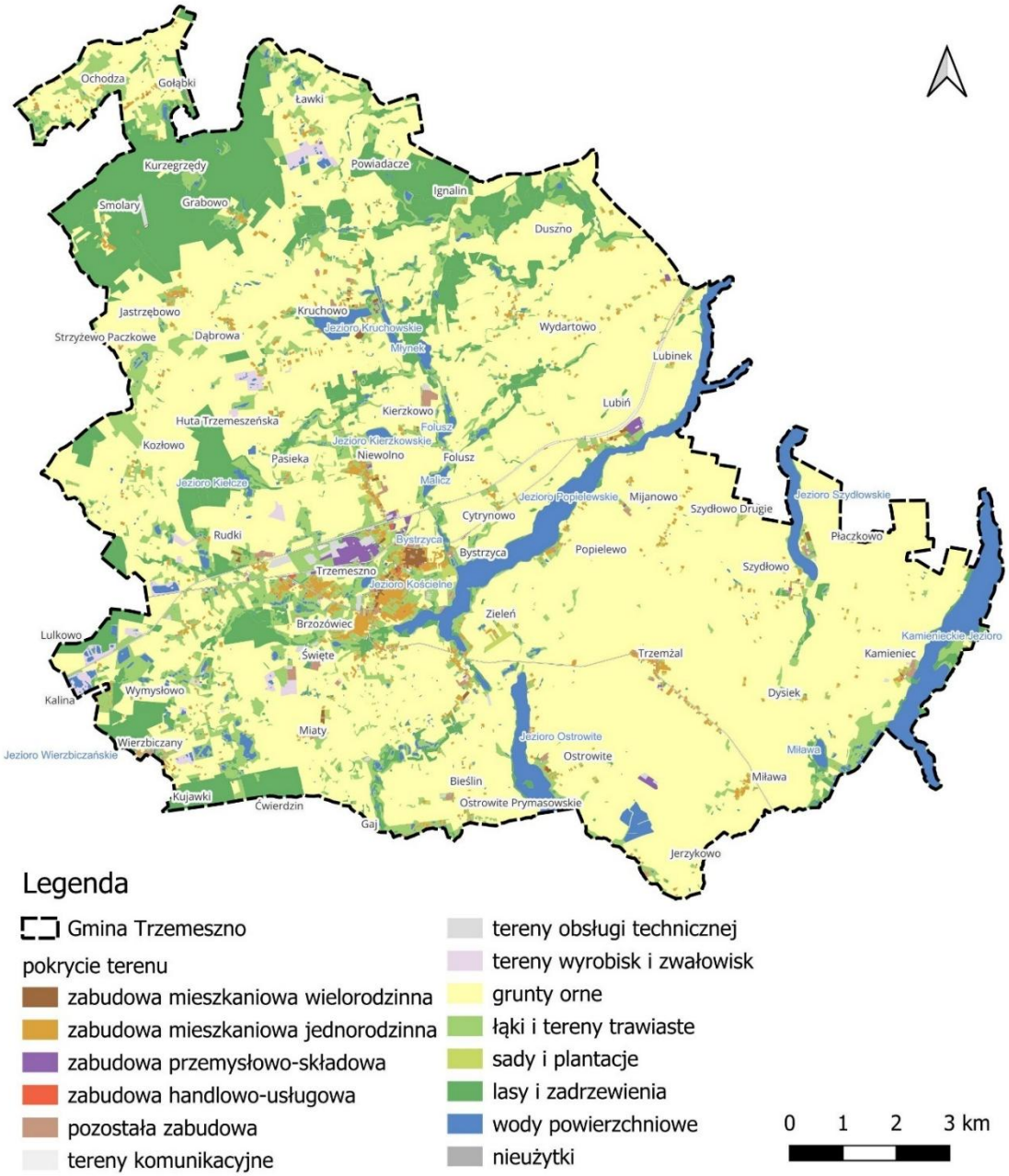

Ryc. 10. Podział województwa wielkopolskiego na obszary funkcjonalne

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Gmina Trzemeszno to obszar o dominującej funkcji rolniczej, wyróżniający się rozległymi terenami uprawnymi oraz bogatym dziedzictwem historycznym. Krajobraz Gminy kształtowany jest przez tradycyjne gospodarstwa rolne, które nadal stanowią podstawę lokalnej gospodarki i tożsamości kulturowej. Istotnym elementem środowiska przyrodniczego są liczne jeziora, wpływające na walory krajobrazowe, retencję wód oraz potencjał rekreacyjno-turystyczny Gminy. Gmina charakteryzuje się jednocześnie niewielkim udziałem powierzchni leśnych, co ogranicza funkcje związane z gospodarką leśną i wymaga szczególnej troski o zachowanie istniejących ekosystemów. Sieć osadniczą Gminy Trzemeszno tworzą 22 sołectwa, obejmujące liczne miejscowości i osady, stanowiące spójną strukturę przestrzenną o silnych powiązaniach funkcjonalnych.

Szczególną rolę w tej strukturze odgrywa Trzemeszno, które stanowi główny ośrodek lokalnej aktywności społeczno-gospodarczej. Miejscowość pełni funkcję administracyjną, usługową i handlową. Zlokalizowana jest tu siedziba władz Gminy, placówki edukacyjne, obiekty użyteczności publicznej oraz kluczowe elementy infrastruktury technicznej. Pozostałe wsie tworzą spójną i uzupełniającą się sieć osadniczą, zapewniając mieszkańcom dostęp do podstawowych funkcji lokalnych.

Ryc. 11. Pokrycie terenu Gminy Trzemeszno.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy Trzemeszno obowiązują 122 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują łącznie 28,8% powierzchni Gminy. Wśród nich 15 planów zostało uchwalonych przed 2003 rokiem, co może wskazywać na potrzebę ich aktualizacji w kontekście zmieniających się uwarunkowań przestrzennych i prawnych. Obecnie prowadzonych jest 14 procedur dotyczących zmian i aktualizacji obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zakres przestrzenny obowiązujących MPZP prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 12. Zasięg przestrzenny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Trzemeszno.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Rejestru Urbanistycznego.

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego polityka przestrzenna Gminy prowadzona jest za pośrednictwem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ) bądź decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W latach 2020-2024 na terenie Gminy Trzemeszno odnotowano umiarkowany poziom aktywności inwestycyjnej w zakresie budownictwa, z wyraźnym spadkiem dynamiki w latach 2022-2023. W tym czasie wydano łącznie 366 decyzji o warunkach zabudowy, co stanowiło około 8% wszystkich decyzji w powiecie gnieźnieńskim (4 579 decyzji). W 2020 roku Trzemeszno wyróżniało się na tle powiatu wysokim wskaźnikiem liczby decyzji na 1000 mieszkańców (6,09 wobec

5,82 w powiecie), co wskazywało na duże zainteresowanie inwestycjami – głównie mieszkaniowymi i gospodarczymi. W kolejnych latach wskaźnik ten obniżył się, osiągając najniższy poziom w 2022 roku (4,42), po czym ponownie wzrósł do 5,94 w roku 2024, lecz nie przewyższył już średniej powiatowej (7,29).

Łącznie wydano 366 decyzji o warunkach zabudowy, co stanowiło 8% wszystkich decyzji wydanych w powiecie gnieźnieńskim (4 579 decyzji). Gmina Trzemeszno w 2020 wyróżniała się na tle powiatu wskaźnikiem liczby decyzji na 1000 mieszkańców, co świadczyło o dużym zainteresowaniu rozwojem inwestycji mieszkaniowych i gospodarczych na terenie Gminy. Od 2021 roku odnotowano jednak spadek tego wskaźnika, a wyższy poziom aktywności w przeliczeniu na mieszkańca zaobserwowano w pozostałych gminach powiatu.

Podobne tendencje zaobserwowano w zakresie wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym. W latach 2020-2024 wydano łącznie 298 takich decyzji. W latach 2020-2021 wskaźnik decyzji na 1000 mieszkańców w Trzemesznie przewyższał średnią powiatową (odpowiednio 5,59 i 5,89 wobec 4,91 i 5,72 w powiecie), jednak od 2022 roku widoczny był spadek aktywności inwestycyjnej, osiągając najniższy poziom w 2022 i 2023 roku (poniżej 3 decyzji na 1000 mieszkańców), by w 2024 roku wzrosnąć do 4,33, ponownie przewyższając średnią powiatową.

Strukturę inwestycji w Gminie Trzemeszno zdominowało budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, które w analizowanym okresie stanowiło od 74% do 85% wszystkich decyzji, co jest wynikiem wyższym niż średnia powiatowa. Pozostałe inwestycje obejmowały budynki zbiorowego zamieszkania, obiekty niemieszkalne oraz inżynierii lądowej i wodnej, których udział w Trzemesznie był niższy niż w całym powiecie, z wyjątkiem roku 2024, kiedy wzrósł do 25%. Dane te potwierdzają, że mimo okresowych spadków wskaźników, Gmina Trzemeszno utrzymuje znaczący udział inwestycji mieszkaniowych w strukturze rozwoju przestrzennego, co świadczy o kontynuacji funkcji osadniczej, choć z pewnym ograniczeniem dynamiki w stosunku do pozostałych gmin powiatu.

Tab. 5. Ruch budowlany w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024 na tle średniej gmin powiatu gnieźnieńskiego.

		2020	2021	2022	2023	2024
Decyzje o warunkach zabudowy						
ogółem	Gmina Trzemeszno	85	75	61	64	81

	powiat	831	1017	854	851	1026
na 1 tys. mieszkańców	Gmina Trzemeszno	6,09	5,39	4,42	4,67	5,94
	powiat	5,82	7,15	6,02	6,02	7,29
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Gmina Trzemeszno	78	82	39	40	59
	powiat	702	813	517	473	550
na 1 tys. mieszkańców	Gmina Trzemeszno	5,59	5,89	2,82	2,92	4,33
	powiat	4,91	5,72	3,65	3,35	3,91
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Gmina Trzemeszno	79,49	81,71	84,62	85,00	74,58
	powiat	77,92	82,66	83,37	72,30	65,45
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Gmina Trzemeszno	20,51	18,29	15,38	15,00	25,42
	powiat	22,08	17,34	16,63	27,70	34,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Walory historyczno-turystyczne

Najstarsze ślady obecności człowieka na terenie Gminy Trzemeszno pochodzą z okresu schyłkowego paleolitu (ok. 10-9 tys. lat p.n.e.), kiedy to podstawą życia ludności były łowiectwo, rybołówstwo i zbieractwo. W kolejnych tysiącleciach, w epoce neolitu, rozwój osadnictwa przybrał na sile, czemu towarzyszyła stopniowa zmiana trybu życia od koczowniczego do osiadłego oraz rozwój uprawy ziemi i hodowli. Ślady osad kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych i ceramiki sznurowej odkryto m.in. w Popielewie, Ostrowite Trzemeszeńskim, Jerzykowie, Zieleniu i Wydartowie. W II tysiącleciu p.n.e. pojawiła się tu kultura łużycka, charakteryzująca się zwyczajem grzebania zmarłych w popielnicach oraz zakładaniem grodów, z których najważniejsze powstały nad Jeziorem Popielewskim i Ostrowickim. Późniejsze ślady osadnictwa wiążą się z kulturą przeworską i wielbarską, a odnalezione na terenie Gminy monety rzymskie i ceramika świadczą o szerokich kontaktach handlowych lokalnych społeczności.

Wczesnośredniowieczne Trzemeszno odegrało ważną rolę w procesie kształtowania się państwa polskiego. Około VIII-X wieku istniał tu gród obronny, a zgodnie z przekazami tradycyjnymi, to właśnie z tym miejscem wiązano kult św. Wojciecha i początek osadnictwa klasztornego. W I połowie XII wieku, z inicjatywy Bolesława Krzywoustego, osadzono tu Zakon Kanoników Regularnych, który przez kolejne wieki odgrywał kluczową

rolę religijną, edukacyjną i gospodarczą. Z tego okresu pochodzą cenne zabytki, takie jak kielichy romańskie czy pierwotne dokumenty klasztorne.

Miasto Trzemeszno po raz pierwszy jako ośrodek miejski pojawia się w dokumentach z 1368 roku, choć proces lokacji trwał zapewne wcześniej, a klasztor stopniowo przekształcał osadę w organizm miejski. W średniowieczu i epoce nowożytnej Trzemeszno rozwijało się jako lokalne centrum handlu i rzemiosła. Istniały tu liczne cechy rzemieślnicze, szkoły oraz zespół szpitalny św. Łazarza, wzniesiony z fundacji opata Michała Kosmowskiego w latach 1787-1791. Kompleks ten obejmował kaplicę z przylegającymi pomieszczeniami mieszkalno-gospodarczymi oraz dwa budynki po bokach dziedzińca. Budynek po lewej stronie pełnił funkcję szpitala dla ubogich, sierocińca i przytułku, natomiast w budynku po prawej mieściła się szkoła elementarna. Szczególny rozwój Trzemeszno zawdzięczało działalności opata Kosmowskiego, który ufundował również Collegium Tremesnensis, czyli szkołę średnią otwartą dla synów rodzin szlacheckich, mieszczan oraz uzdolnionych dzieci chłopskich. Jej integralną częścią był alumnat, przeznaczony dla niezamożnych chłopców przygotowujących się do stanu duchownego. Uczniowie objęci tym wsparciem otrzymywali bezpłatne zakwaterowanie, wyżywienie, odzież i przybory szkolne, a także uczestniczyli w praktykach religijnych i pełnili związane z nimi obowiązki. Alumni stanowili ważny element życia szkoły, a ich obecność umożliwiała dostęp do edukacji osobom, które w innych warunkach byłyby tego pozbawione.

W okresie zaborów Trzemeszno znalazło się pod panowaniem pruskim. Mimo germanizacji, miasto zachowało swój polski charakter, a mieszkańcy aktywnie uczestniczyli w działaniach niepodległościowych m.in. w insurekcji kościuszkowskiej, powstaniu listopadowym i styczniowym oraz Powstaniu Wielkopolskim. Szczególną rolę odegrała tu Ochotnicza Kompania Trzemeszeńska, która w grudniu 1918 roku przystąpiła do walk wyzwoleńczych, zdobywając m.in. Inowrocław.

Okres II wojny światowej przyniósł brutalną okupację niemiecką, liczne egzekucje, represje i wysiedlenia. Już we wrześniu 1939 roku mieszkańcy samodzielnie zorganizowali obronę miasta, a po jego zajęciu przez Wehrmacht rozpoczęły się prześladowania. Społeczność żydowska, która współtworzyła historię Trzemeszna od końca XVIII wieku, została niemal całkowicie zgładzona lub deportowana w 1939 roku.

Po wojnie miasto odbudowywało się w realiach PRL, choć ograniczenia administracyjne, brak inwestycji przemysłowych i likwidacja niektórych instytucji sprawiły, że rozwój był spowolniony. W latach 70. powstały jednak nowe zakłady pracy, osiedla mieszkaniowe, szkoły i obiekty publiczne, co zapoczątkowało kolejną fazę urbanizacji.

Transformacja ustrojowa po 1989 roku zapoczątkowała intensyfikację działań samorządowych, odnowę zabytków, rozwój infrastruktury społecznej i aktywizację mieszkańców. W Trzemesznie zaczęły działać liczne organizacje pozarządowe, odrestaurowano cenne obiekty architektury, a dziedzictwo historyczne i patriotyczne miasta stało się ważnym elementem tożsamości lokalnej i oferty turystycznej Gminy.

Dziś Gmina Trzemeszno łączy bogatą, wielowiekową historię z dynamicznym rozwojem lokalnym, kontynuując wielowiekowe tradycje osadnicze, obywatelskie i kulturowe regionu Wielkopolski. O bogatej historii Gminy Trzemeszno świadczy również duża liczba zabytków znajdujących się na jej terenie. Część z zabytków nieruchomych z terenu Gminy wpisanych zostało również do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

Tab. 6. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Trzemeszno.

Miejscowość	Zabytek
Duszno	kościół par. pw. św. Doroty, 1850, nr rej.: 51/Wlkp/A z 12.03.2001 dzwonnica-brama, 1865, nr rej.: jw. cmentarz kościelny, nr rej.: jw
Kamieniec	kościół par. pw. św. Jakuba, drewn., 1724-1772, 1902, 1948, nr rej.: A/272/1 z 9.09.1991
Kruchowo	zespół dworski, 2 poł. XVI, XVIII-XX, nr rej.: A/486/1-2 z 21.04.1997: -dwór -park
Lubiń	zespół dworski, nr rej.: 921/Wlkp/A z 31.12.2013: -dwór, 3 ćw. XVIII, XIX -park, pocz. XIX
Szydłowo	kościół par. pw. Imienia Jezus, NMP i św. Józefa, 1795, nr rej.: 1216/Wlkp/A z 22.12.1988 działka (strefa ochrony konserwatorskiej), nr rej.: jw. spichrz, 1 poł. XIX, 1983-1985, nr rej.: 892/Wlkp/A z 15.06.1985
Trzemeszno	kościół klasztorny kanoników regularnych, ob. par. pw. Wniebowzięcia MB, ul. Kosmowskiego,XII-XVII, po 1945, nr rej.: 1213/Wlkp/A z 6.07.1960 kaplica szpitalna (dec. kościół fil.) pw. św. Łazarza, ul. Mickiewicza 30, XVIII, nr rej.:1215/Wlkp/A z 6.07.1960 -budynek poszpitalny, ul. Mickiewicza 28, nr rej.: jw. -budynek poszpitalny, ul. Mickiewicza 32, nr rej.: jw. cmentarz ewangelicki, ul. Orchowska, 1 poł. XIX, nr rej.: 1145/Wlkp/A z 26.08.2022 alumnat Kosmowskiego, pl. Kosmowskiego 3, 1773-1775, nr rej.: 1214/Wlkp/A z 6.07.1960 wodociągowa wieża ciśnień, z otaczającym drzewostanem, ul. Orchowska 18, 1906-1908, nr rej.: 893/Wlkp/A z 14.04.1994 browar, ul. Szymańskiego 3 i 6, XVIII, k. XIX, nr rej.: 60/Wlkp/A z 28.06.2001: -budynek produkcyjno-mieszkalny

	-park -lodownia ziemna
Wydartowo	-kuźnia, 1856, nr rej.: 82/Wlkp/A z 21.02.2002

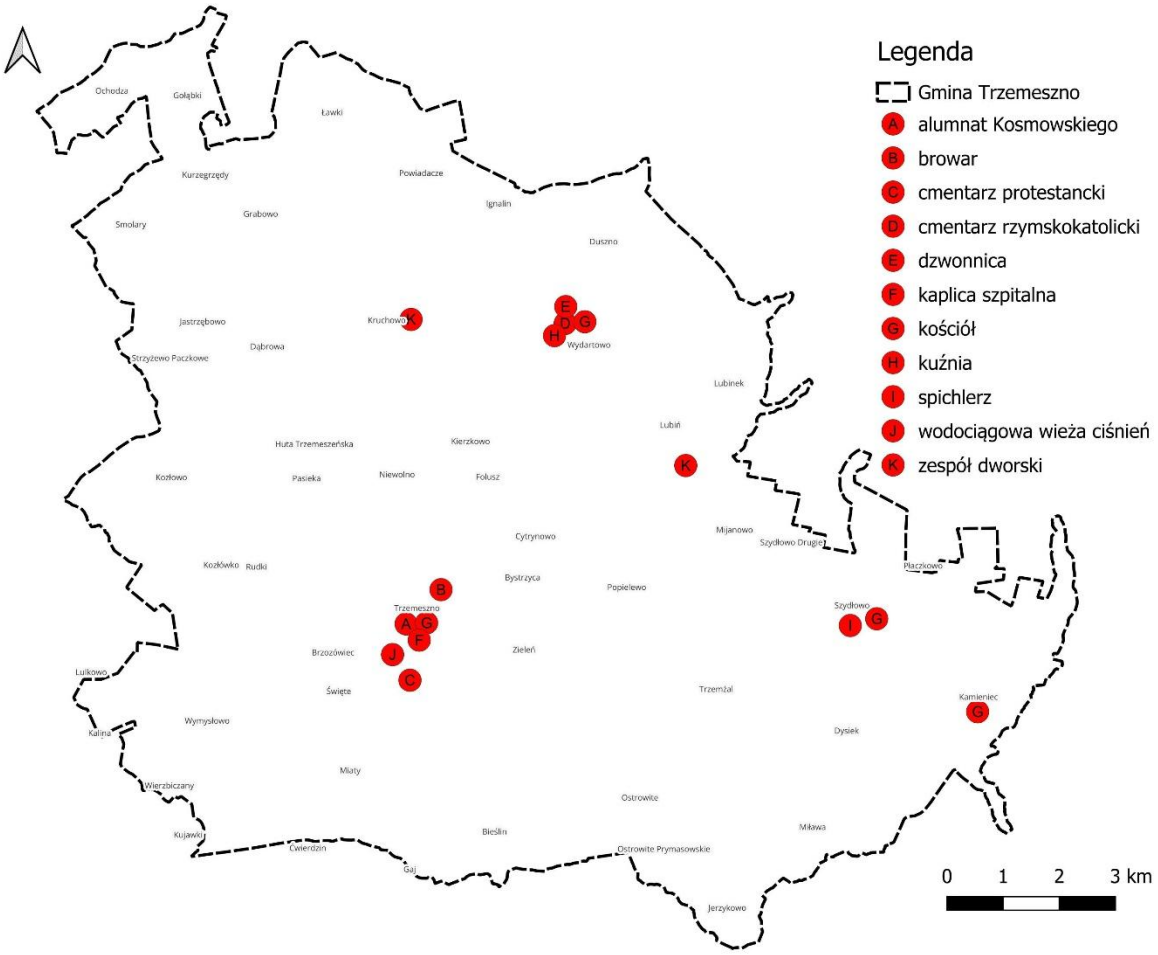
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

W Gminie Trzemeszno znajduje się szereg miejsc pamięci narodowej o szczególnym znaczeniu historycznym i symbolicznym dla lokalnej społeczności. Należą do nich:

- Pomnik w Niewolnie, upamiętniający wydarzenia związane z walką o niepodległość,
- Pomnik w Kociniu, będący wyrazem lokalnej pamięci historycznej,
- Zespół miejsc pamięci na Cmentarzu Parafialnym w Trzemesznie, obejmujący: zbiorową mogiłę Powstańców Wielkopolskich, Mauzoleum Powstańców Wielkopolskich, zbiorową mogiłę Ofiar II Wojny Światowej oraz pomnik Wiosny Ludów „Poległym 1848”,
- Zbiorowa mogiła Ofiar II Wojny Światowej w Kruchowie,
- Obelisk upamiętniający wymarsz gimnazjalistów trzemeszeńskich do Powstania Styczniowego, zlokalizowany na terenie Liceum Ogólnokształcącego w Trzemesznie,
- Place miejskie o charakterze upamiętniającym: Plac Jana Kilińskiego, Skwer Hipolita Cegielskiego, Skwer Premiera Jędrzeja Moraczewskiego oraz Plac Kosmowskiego w Trzemesznie.

Miejsca te pełnią ważną rolę w kultywowaniu pamięci historycznej, są miejscami organizacji obchodów rocznicowych oraz pielęgnowania lokalnej tożsamości i tradycji patriotycznych.

Poniższa rycina przedstawia rozmieszczenie zabytków nieruchomych na terenie Gminy Trzemeszno, z wyraźnym skupiskiem obiektów w centralnej, wschodniej i południowo-wschodniej części Gminy. Wśród zinwentaryzowanych zabytków dominują kościoły rzymskokatolickie, zieleń komponowana oraz dwory.

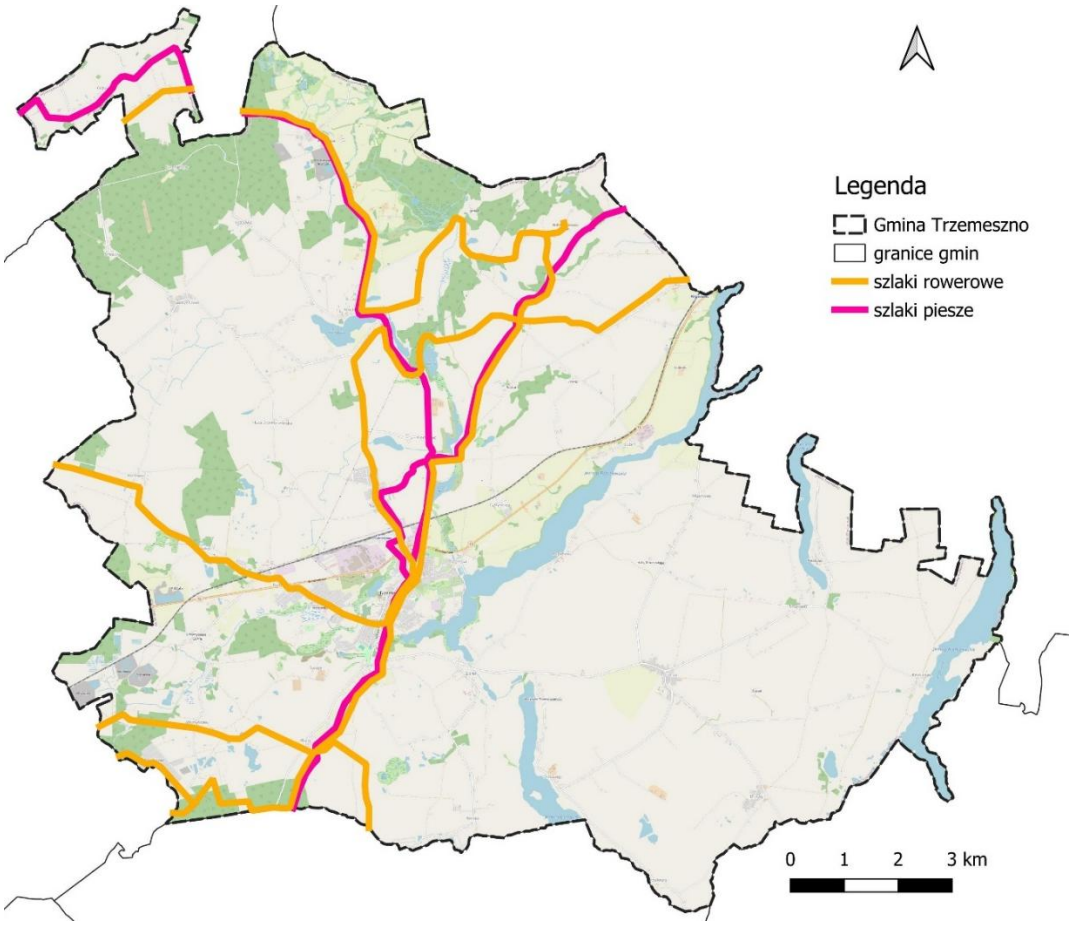
Ryc. 13. Rozmieszczenie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Trzemeszno.

Źródło: https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/ (dostęp: 08.12.2025 r.).

Gmina Trzemeszno wyróżnia się bogatym życiem społecznym, kulturalnym i turystycznym, które stanowi istotny element lokalnej tożsamości oraz atrakcyjności regionu. W ciągu roku odbywa się wiele wydarzeń integrujących mieszkańców i promujących dziedzictwo historyczne, kulturowe oraz współczesną aktywność artystyczną i rekreacyjną. Szczególne miejsce w kalendarzu zajmują Dni Trzemeszna będące największym świętem Gminy, łączącym koncerty, występy lokalnych zespołów, wydarzenia plenerowe i atrakcje rodzinne. Organizowane są także konkursy wokalne, recytatorskie i plastyczne, pikniki rodzinne, rajdy, festyny czy charytatywne turnieje sportowe. Wydarzenia takie jak Zimowy Bieg Trzech Jezior czy Ogólnopolski Bieg im. Jana Kilińskiego przyciągają uczestników z całej Polski.

Gmina oferuje również atrakcyjne warunki do wypoczynku dzięki wyjątkowym walorom krajobrazowym. Położona we wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego, charakteryzuje się zróżnicowaną, polodowcową rzeźbą terenu z morenami, rynnami

jeziornymi i pagórkowatymi wzniesieniami. Na jej terenie znajduje się wiele jezior o wysokich walorach przyrodniczych i rekreacyjnych, w tym Jezioro Popielewskie oraz Jezioro Szydłowskie, Kamienieckie i Kościelne. Krajobraz uzupełniają łąki, zadrzewienia śródpolne i pozostałości kompleksów leśnych. Gmina Trzemeszno charakteryzuje się także funkcjonowaniem licznych organizacji pozarządowych i grup lokalnych, które współuczestniczą w organizacji wydarzeń oraz inicjatyw kulturalnych i społecznych. Istotną rolę odgrywają również działania ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej, realizowane we współpracy z samorządem i instytucjami lokalnymi.

Ryc. 14. Szlaki rowerowe na terenie Gminy Trzemeszno.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie https://trzemeszno.pl/mapa-tras-rowerowych.html (dostęp 09.12.2025r.).

Na terenie Gminy Trzemeszno rozwijana jest infrastruktura pieszo-rowerowa, która sprzyja aktywnemu wypoczynkowi oraz umożliwia mieszkańcom i turystom poznawanie bogactwa przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego regionu. Zarówno piesze, jak i rowerowe szlaki turystyczne odgrywają istotną rolę w integracji przestrzeni wiejskich z miastem Trzemeszno oraz z sąsiednimi ośrodkami, takimi jak Gniezno. Ułatwiają też

codzienne przemieszczanie się między miejscowościami, poprawiając dostępność komunikacyjną w skali lokalnej i regionalnej.

Gmina oferuje dostęp do licznych oznakowanych tras pieszych i rowerowych, przebiegających przez zróżnicowany krajobraz, od otwartych pól, przez malownicze wsie i obszary miejskie, aż po jeziora i enklawy leśne. Szlaki te koncentrują się głównie w północnej i zachodniej części Gminy, jednak planowany rozwój infrastruktury obejmuje także inne obszary. Wśród miejscowości szczególnie atrakcyjnych turystycznie znajdują się Trzemeszno, Wydartowo i Kruchowo, z licznymi zabytkami, miejscami pamięci narodowej oraz elementami dziedzictwa kulturowego.

W Trzemesznie funkcjonują wyznaczone trasy zwiedzania, w tym trasa turystyczna „Dotknij Trzemeszno", która umożliwia poznanie historii miasta, jego zabytków i postaci z nim związanych. Trasa ta jest przystosowana zarówno do spacerów, jak i do ruchu rowerowego.

Przez Gminę Trzemeszno przebiega również Piastowski Trakt Rowerowy należący do Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych oraz dwie międzynarodowe trasy EuroVelo – EuroVelo 2 „Szlak Stolic" i EuroVelo 9 „Szlak Bursztynowy". Obecność tych tras stwarza warunki do integracji z siecią ponadregionalnych i europejskich szlaków turystycznych, co wzmacnia pozycję Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla turystów pieszych i rowerowych.

Władze Gminy Trzemeszno planują dalszy rozwój infrastruktury szlaków pieszo-rowerowych, obejmujący wytyczanie nowych tras, rozbudowę oznakowania, tworzenie punktów odpoczynku, wiat i tablic informacyjnych. Dzięki tym działaniom Gmina staje się coraz bardziej dostępna, przyjazna dla osób aktywnych i zrównoważonych form mobilności, a turystyka piesza i rowerowa stanowi ważny element jej oferty rekreacyjnej i promocyjnej.

CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. Walory przyrodnicze

Walory przyrodnicze wpływają w sposób znaczący na potencjał rozwojowy jednostki samorządu terytorialnego. Warunki atmosferyczne, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna czy zbiorniki wodne stanowią czynniki mogące determinować atrakcyjność turystyczną, warunki do uprawy rolniczej czy eksploatację surowców mineralnych, a zatem definiować stan gospodarki lokalnej oraz wyznaczać kierunki jej rozwoju.

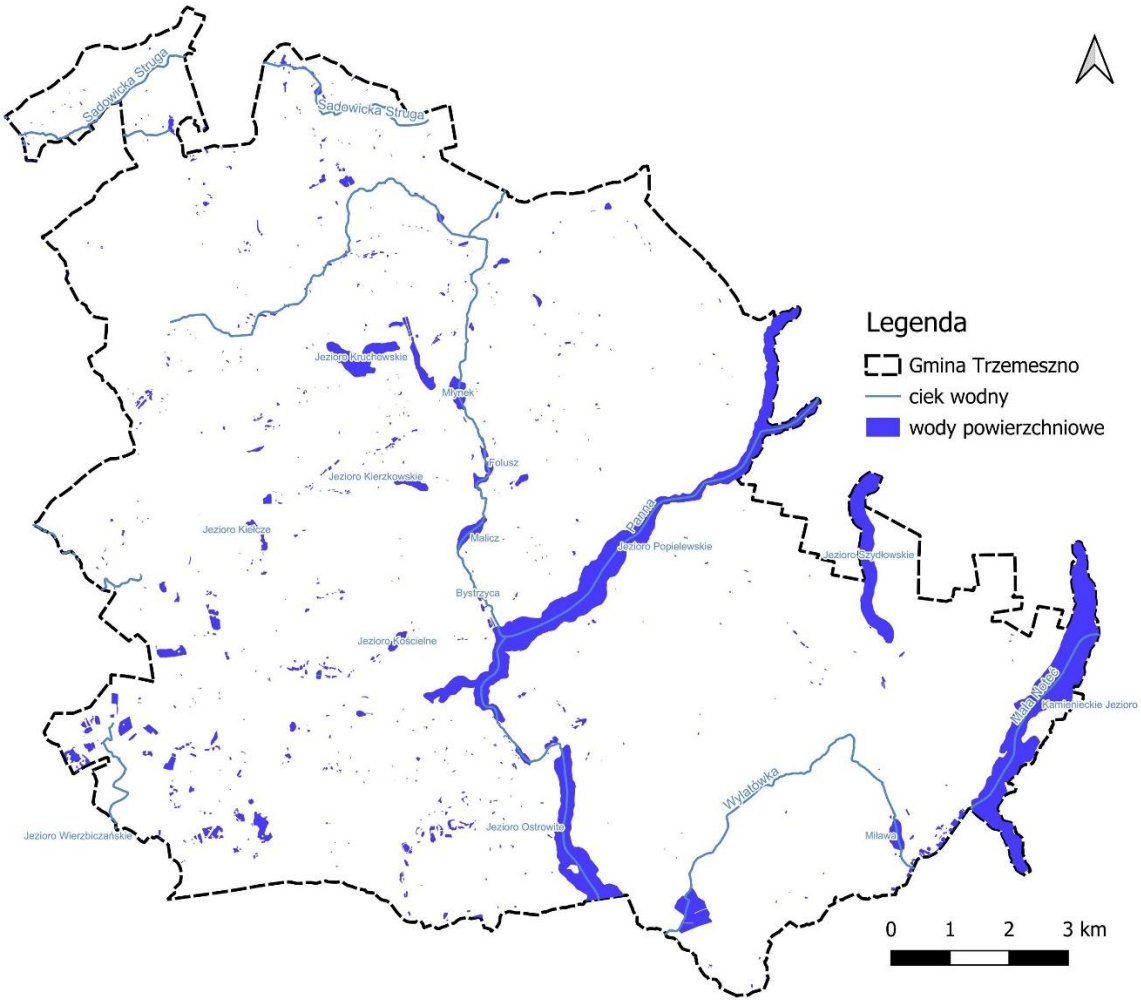
Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski (Solon i inni) opracowaną na podstawie pracy Jerzego Kondrackiego, Gmina Trzemeszno położona jest w megaregionie Pozaalpejskiej Europy Środkowej, w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego. Gmina zlokalizowana jest, według przyjętej regionalizacji, w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego, w granicach mezoregionu Pojezierza Gnieźnieńskiego i Równiny Wrzesińskiej.

Krajobraz Gminy Trzemeszno kształtowany jest przez formy polodowcowe typowe dla Pojezierza Gnieźnieńskiego i Równiny Wrzesińskiej. Występują tu zarówno równinne, jak i lekko faliste tereny wysoczyzn morenowych, uformowane w wyniku działalności lądolodu oraz procesów fluwioglacjalnych podczas zlodowaceń plejstoceńskich. Niewielkie różnice wysokości terenu urozmaicają lokalne pagórki, doliny cieków wodnych, zagłębienia bezodpływowe z oczkami wodnymi oraz jeziora rynnowe, takie jak Popielewskie, Kamienieckie czy Szydłowskie. Elementem struktury hydrograficznej są także liczne drobne cieki wodne i rowy melioracyjne, które łączą jeziora i odgrywają istotną rolę w lokalnej retencji. Gmina ma wyraźnie rolniczy charakter – dominują tu grunty orne i użytki zielone. Lesistość Gminy jest niewielka, a istniejące zadrzewienia śródpolne i niewielkie kompleksy leśne pełnią przede wszystkim funkcje krajobrazowe i przyrodnicze.

Wody powierzchniowe i podziemne

Cały obszar Gminy Trzemeszno położony jest w dorzeczu Odry. Sieć hydrograficzną tworzą przede wszystkim liczne jeziora i stawy, uzupełnione przez system cieków wodnych, które w znacznej mierze mają charakter stały. Cieki te łączą największe zbiorniki wodne, takie jak Jezioro Popielewskie, Jezioro Ostrowite czy Jezioro Kamienieckie, tworząc spójny układ wodny o dużym znaczeniu dla lokalnej retencji. Ich przebieg koncentruje się głównie na obszarach rolniczych i łąkowych. Mimo że są to cieki stałe, poziom wód w ich korytach wykazuje sezonowe wahania, uzależnione od warunków opadowych i hydrologicznych. Elementem uzupełniającym są rowy melioracyjne, wspierające odwodnienie gruntów użytkowanych rolniczo. Obecność licznych zbiorników wodnych kształtuje krajobraz Gminy i stanowi ważny element środowiska przyrodniczego.

Ryc. 15. Sieć hydrologiczna na terenie Gminy Trzemeszno.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ISOK.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód powierzchniowych, na terenie Gminy Trzemeszno zlokalizowanych jest osiem JCWP o następujących numerach:

- LW10175 (Wierzbiczańskie),
- RW600018188299 (Noteć Zachodnia),
- RW6000181882699 (Panna),
- LW10429 (Popielewskie),
- LW10430 (Szydłowskie),
- LW10416 (Kamienieckie),
- RW600018186339 (Wełna do Lutomni),
- LW10425 (Ostrowickie).

Na terenie Gminy Trzemeszno występują również wody podziemne. Zgodnie z obowiązującym podziałem jednolitych części wód podziemnych, na terenie Gminy znajdują się JCWPd o numerach:

- GW600043,
- GW600042.

Jednostki te zlokalizowane są w dorzeczu Odry, pierwsza w regionie wodnym Noteci, a druga jednostka w regionie wodnym Warty. W przypadku jednostki należącej do regionu wodnego Noteci, zarówno stan chemiczny, jak i ilościowy wód został oceniony jako słaby. Natomiast w jednostce położonej w regionie wodnym Warty oba parametry uzyskały ocenę dobrą.

Szczegółową charakterystykę wód powierzchniowych i podziemnych przedstawiają z kolei poniższe tabele.

Tab. 7. Charakterystyka wód powierzchniowych na terenie Gminy Trzemeszno

Nazwa oraz kod	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Wyznaczone cele środowiskowe
Wierzbiczańskie	NAT - naturalna część wód	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Noteć Zachodnia	SZCW - silnie zmieniona część wód	brak danych	brak danych	brak danych	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny
Panna	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód	niezagrożona	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Popielewskie	SZCW - silnie	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny,

	zmieniona część wód					dobry stan chemiczny
Szydłowskie	SZCW - silnie zmieniona część wód	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny
Kamienieckie	NAT - naturalna część wód	brak danych	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny (dla złagodzonych wskaźników poniżej stanu dobrego)
Wełna do Lutomni	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Ostrowickie	SZCW - silnie zmieniona część wód	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny (dla złagodzonych wskaźników poniżej stanu dobrego)

Źródło: opracowanie własne na podstawie apgw.gov.pl (dostęp: 10.12.2025 r.).

Tab. 8. Charakterystyka wód podziemnych na terenie Gminy Trzemeszno

Numer oraz kod	Klasyfikacja stanu ilościowego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Stan JCWPd (ocena 2019)	Wyznaczone cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
JCWPd nr 43	słaby	słaby	słaby	Dobry stan chemiczny z wyłączeniem przekroczeń, brak pogorszenia aktualnego stanu ilościowego	zagrożona ilościowo i chemicznie
JCWPd nr 42	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	niezagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie apgw.gov.pl (dostęp: 10.12.2025 r.).

Zgodnie z dostępnymi danymi dotyczącymi zagrożeń i ryzyka powodziowego, na terenie Gminy Trzemeszno nie występują obszary sklasyfikowane jako narażone na niskie, średnie ani wysokie zagrożenie powodziowe. Przez obszar Gminy przepływają jedynie mniejsze cieki wodne oraz sieć rowów melioracyjnych i systemów odwodnienia, pełniących głównie funkcje techniczne i rolnicze. Ich charakter nie generuje istotnego ryzyka powodziowego. Potencjalne wezbrania mają charakter lokalny i krótkotrwały, nie stanowiąc zagrożenia dla ludności ani kluczowej infrastruktury. Istotną rolę w ograniczaniu ryzyka powodziowego odgrywają liczne jeziora występujące na terenie Gminy, które pełnią funkcję naturalnych zbiorników retencyjnych, łagodząc skutki nadmiaru wód opadowych i poprawiając bilans wodny.

Flora i fauna

Zgodnie z podziałem Polski na regiony geobotaniczne według Władysława Matuszkiewicza, Gmina Trzemeszno położona jest w Okręgu Pojezierza Gnieźnieńskiego, wchodzącego w skład Krainy Środkowowielkopolskiej. Obszar ten charakteryzuje się mozaiką siedlisk typowych dla krajobrazu pojeziornego, obejmującą lasy mieszane, jeziora rynnowe, łąki, pola uprawne oraz zadrzewienia śródpolne. Występują tu zespoły roślinności leśnej, łąkowej i zaroślowej, z dominacją grądów i borów mieszanych jako potencjalnej roślinności naturalnej. Zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, obecne na terenie Gminy, są charakterystycznym elementem krajobrazu regionu i odgrywają istotną rolę ekologiczną oraz krajobrazową, uzupełniając strukturę siedlisk i wspierając różnorodność biologiczną w środowisku rolniczym.

Na terenie Gminy Trzemeszno występują lasy należące do przyrodniczo-leśnej Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej. Są to głównie bory świeże i mieszane, w których dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna. Na siedliskach uboższych tworzy ona lite drzewostany, natomiast na żyźniejszych występuje w zmieszaniu z dębem, brzozą i świerkiem. W mniejszym stopniu obecne są również siedliska lasów liściastych, zwłaszcza z udziałem dębu szypułkowego, olszy czarnej i buka.

Lasy te zajmują rozproszone powierzchnie i charakteryzują się przeciętnie niską zasobnością, co wynika z występowania gleb bielicowych i rdzawych. Pomimo niewielkiej powierzchni i ograniczonej produkcyjności, pełnią one istotne funkcje przyrodnicze. Zwiększają retencję wodną, wzbogacają bioróżnorodność oraz stanowią ważne siedliska dla wielu gatunków fauny. Istotną rolę w krajobrazie pełnią również śródpolne zadrzewienia i zakrzewienia, które tworzą naturalne korytarze i wspomagają utrzymanie równowagi ekologicznej na obszarze Gminy.

Fauna Gminy Trzemeszno odzwierciedla jej rolniczo-leśny charakter oraz mozaikowy układ siedlisk. W lasach i na obszarach otwartych licznie występują ssaki takie jak sarny, dziki, jelenie, zające, lisy oraz kuny, a coraz częściej obserwuje się również wilki, co świadczy o dobrej kondycji lokalnych ekosystemów. Wśród ptaków obecne są zarówno gatunki drapieżne, jak myszołów, jastrząb czy kania ruda, jak i ptaki charakterystyczne dla terenów rolniczych jak kuropatwy, bażanty, bociany białe i żurawie. Cieki wodne, rowy i tereny podmokłe sprzyjają obecności płazów i gadów, m.in. żab, ropuch oraz zaskrońców, a także pełnią funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych.

Pomimo przekształceń środowiskowych wynikających z działalności rolniczej, Gmina zachowuje wysoki potencjał przyrodniczy i krajobrazowy. Zróżnicowanie siedlisk, obejmujące jeziora rynnowe, lasy oraz tradycyjnie użytkowane pola i łąki, tworzy cenny i charakterystyczny krajobraz Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz południowo-wschodniej Wielkopolski.

Warunki klimatyczne

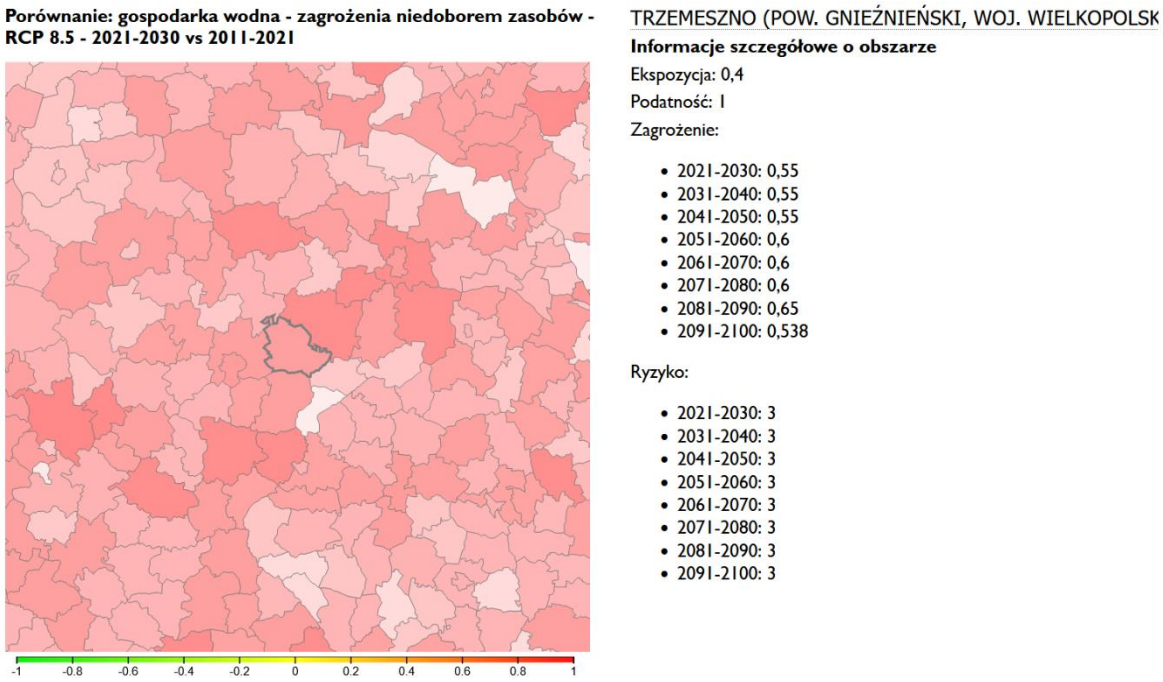
Gmina Trzemeszno położona jest w dziale klimatycznym Niżu Polskiego, w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza, a w podziale A. Wosia zaliczana jest do klimatycznego Regionu Środkowowielkopolskiego. Obszar ten charakteryzuje się klimatem umiarkowanie ciepłym przejściowym, z wyraźnymi wpływami kontynentalnymi, przejawiającymi się stosunkowo niskimi opadami rocznymi, znaczną liczbą dni pogodnych oraz dużymi amplitudami temperatur między latem a zimą. Brak naturalnych barier terenowych sprzyja swobodnemu przemieszczaniu się mas powietrza, co dodatkowo wpływa na zmienność warunków pogodowych i umiarkowaną suchość klimatu.

Klimat Gminy Trzemeszno ma łagodny, lekko suchy charakter i charakteryzuje się stosunkowo dużą liczbą dni bezopadowych. Średnia temperatura stycznia, będącego najchłodniejszym miesiącem, wynosi od -2,5°C do -1,5°C, natomiast w lipcu, najcieplejszym miesiącu, osiąga wartości od 17,5°C do 18,5°C. Roczna suma opadów mieści się w przedziale 400-600 mm, przy czym największe opady notowane są w czerwcu i lipcu, a najmniejsze w lutym. Wilgotność powietrza utrzymuje się na poziomie 70-75%, co sprzyja umiarkowanemu zachmurzeniu. Wiatry dominujące na tym obszarze wieją głównie z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego.

Sprzyjające warunki klimatyczne Gminy Trzemeszno, obejmujące przeciętnie 210-220 dni okresu wegetacyjnego, stwarzają dobre możliwości dla rozwoju rolnictwa, zwłaszcza w zakresie upraw zbóż, roślin okopowych i warzyw. Pewnym ograniczeniem może być jednak stosunkowo niewielka ilość opadów. Klimat wpływa również na strukturę roślinności naturalnej oraz kształtuje warunki bytowania lokalnej fauny.

Analizując klimat lokalny należy brać również pod uwagę zmiany klimatyczne, które silnie wpływają na komfort życia mieszkańców, w szczególności miast i terenów zurbanizowanych. Wdrażanie działań zwiększających odporność tych terenów na zmiany

klimatu znajduje oparcie w szeroko pojętym interesie publicznym zawierającym się w dążeniu do zapewnienia jak najkorzystniejszych warunków bytowania człowieka. Poniższe zestawienie przedstawia analizę ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Trzemeszno w kolejnych dziesięcioleciach. Wynika z niego, że ryzyko zagrożenia jest duże, a niedobór zasobów wodnych może dotyczyć nawet 65% powierzchni Gminy. Wpływ na to będzie miało stopniowe podnoszenie się temperatury powietrza, a także zwiększanie się ryzyka zagrożenia suszą.

Ryc. 16. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Trzemeszno. Źródło: https://ryzyko.ios.gov.pl/ (dostęp: 10.12.2025).

Jakość powietrza

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi badania jakości powietrza dla terenu całej Polski. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu publikuje raporty dotyczące rocznej oraz pięcioletniej oceny jakości powietrza na terenie województwa wielkopolskiego. W ramach przeprowadzonego badania region podzielony został na 3 strefy w oparciu o następujące kryteria:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tys.,
- pozostały obszar województwa niewchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Tym samym badanie na terenie województwa wielkopolskiego przeprowadza się z podziałem na strefy:

- aglomeracji poznańskiej,
- miasta Kalisza,
- strefy wielkopolskiej.

Gmina Trzemeszno przynależy do strefy wielkopolskiej, dla której w 2024 roku stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu (O_3) oraz benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. Gmina Trzemeszno została ujęta w „Programie ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej", jako obszar przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu (B(a)P) już w 2018 roku. Wskazanie to potwierdza utrzymujące się problemy z jakością powietrza w regionie, zwłaszcza w sezonie grzewczym, i stanowi podstawę do podejmowania działań naprawczych zgodnie z zapisami programu.
Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Trzemeszno są emisje związane z ruchem drogowym, szczególnie wzdłuż drogi krajowej nr 15, a także indywidualne systemy ogrzewania opalane paliwami stałymi. W sezonie zimowym jakość powietrza ulega pogorszeniu na skutek wzmożonego zużycia węgla i drewna do ogrzewania domów jednorodzinnych, co prowadzi do okresowego wzrostu stężenia pyłów zawieszonych (PM10 i PM2,5) oraz benzo(a)pirenu.

Na terenie Gminy Trzemeszno nie funkcjonuje stacja monitoringu jakości powietrza należąca do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ). Najbliższe takie stacje zlokalizowane są w Piaskach i Gnieźnie, a więc dostarczają danych tła regionalnego. Jednakże Gmina posiada własną, lokalną sieć monitoringu opartą na czujnikach pomiarowych zamontowanych w sześciu lokalizacjach: przy ul. 1 Maja (budynek urzędu), ul. J.J. Śniadeckich (szkoła podstawowa), Placu Kosmowskiego (liceum), ul. B. Chrobrego 8 (przedszkole), ul. Wyszyńskiego (warsztaty) oraz w Niewolnie 16 (świetlica). System ten obsługiwany jest przez firmę Airly Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie. Do tej pory nie prowadzono dodatkowych, zewnętrznych pomiarów jakości powietrza zlecanych niezależnym firmom. Pomimo stosunkowo korzystnego położenia w krajobrazie

równinnym, jakość powietrza w sezonie grzewczym może ulegać pogorszeniu, co uzasadnia potrzebę dalszego rozwijania lokalnego systemu monitoringu.

Złoża kopalin

Na terenie Gminy Trzemeszno występuje znaczne nagromadzenie surowców mineralnych, co potwierdzają dane Państwowego Instytutu Geologicznego. Łącznie zidentyfikowano tu 65 udokumentowanych złóż kopalin (w tym 21 aktywnych), spośród których wszystkie stanowią złoża kruszyw naturalnych (piasków i żwirów). Największe powierzchniowo złoża zlokalizowane są m.in. w miejscowościach Wymysłowo, Ławki, Miaty, Rudki i Powiadacze. Do największych należą złoże Wymysłowo TJ II o powierzchni 22,1 ha, Ławki JR XI – 20,5 ha, Miaty TJ II – 19,3 ha, Wymysłowo AM-3 – 14,5 ha oraz Wymysłowo NS III – 14,3 ha. Większość złóż występuje w formie rozdrobnionej, co oznacza, że w jednej miejscowości może znajdować się kilka mniejszych złóż o podobnej charakterystyce, jak np. kompleksy złóż Ławki JR I–XI czy Powiadacze JR I–IV. Zasoby te stanowią ważny element lokalnej gospodarki i mogą w przyszłości wspierać rozwój inwestycji budowlanych i drogowych. Złoża objęte są nadzorem Okręgowego Urzędu Górniczego w Poznaniu, co zapewnia kontrolę ich eksploatacji i zgodność z przepisami ochrony środowiska. Potencjał wydobywczy Gminy Trzemeszno wymaga jednak prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej i surowcowej, aby wykorzystanie zasobów naturalnych szło w parze z troską o zachowanie ładu przestrzennego i ochronę lokalnych ekosystemów.

Tab. 9. Złoża kopalin na terenie Gminy Trzemeszno

ID	Nazwa	Kopalina	Powierzchnia (ha)
2838	Huta Trzemeszeńska	piaski i żwiry	9
5641	Kruchowo	piaski i żwiry	3,4
9633	Ławki JR	piaski i żwiry	7,8
12467	Ławki JR II	piaski i żwiry	2
15320	Ławki JR III	piaski i żwiry	2
16202	Ławki JR IV	piaski i żwiry	10
20548	Ławki JR IX	piaski i żwiry	2
16960	Ławki JR V	piaski i żwiry	1,5
18528	Ławki JR VI	piaski i żwiry	6
18944	Ławki JR VII	piaski i żwiry	1,4
20089	Ławki JR VIII	piaski i żwiry	7,2
21052	Ławki JR X	piaski i żwiry	6,3
21661	Ławki JR XI	piaski i żwiry	20,5
9961	Ławki PR	piaski i żwiry	0,6
11598	Miaty TJ	piaski i żwiry	1,9
14288	Miaty TJ II	piaski i żwiry	19,3

5225	Miąty-Bieślin	piaski i żwiry	0,3
16523	Pasieka - PZ	piaski i żwiry	3,8
6448	Pasieka I	piaski i żwiry	1,3
19067	Pasieka II	piaski i żwiry	4,9
14840	Pasieka WK	piaski i żwiry	2
17370	Powiadacze JR	piaski i żwiry	5
18352	Powiadacze JR II	piaski i żwiry	2
19822	Powiadacze JR III	piaski i żwiry	2
20785	Powiadacze JR IV	piaski i żwiry	10
14002	Powiadacze PR	piaski i żwiry	1,9
17072	Rudki II	piaski i żwiry	7,4
19487	Rudki III KJ	piaski i żwiry	2
17131	Rudki III KS	piaski i żwiry	1,8
20751	Rudki IV KS	piaski i żwiry	1,9
17064	Rudki PK	piaski i żwiry	11
17169	Rudki TB	piaski i żwiry	2
20909	Rudki TB II	piaski i żwiry	1,8
20822	Rudki V KS	piaski i żwiry	2
6501	Trzemeszno I	piaski i żwiry	0,4
11362	Wydartowo	piaski i żwiry	5
16466	Wymysłowo - PW	piaski i żwiry	2
16465	Wymysłowo - RO	piaski i żwiry	2
10078	Wymysłowo Alco-Wend	piaski i żwiry	2
14202	Wymysłowo AM	piaski i żwiry	2
15829	Wymysłowo AM 2	piaski i żwiry	8,8
18554	Wymysłowo AM 4	piaski i żwiry	3,9
18555	Wymysłowo AM 5	piaski i żwiry	4,3
15519	Wymysłowo AM-1	piaski i żwiry	2
17313	Wymysłowo AM-3	piaski i żwiry	14,5
20955	Wymysłowo HC	piaski i żwiry	4,1
15030	Wymysłowo HK	piaski i żwiry	2
15796	Wymysłowo HK II	piaski i żwiry	11,5
6202	Wymysłowo I	piaski i żwiry	1,9
9465	Wymysłowo II	piaski i żwiry	2,2
9426	Wymysłowo III	piaski i żwiry	6
19433	Wymysłowo IV	piaski i żwiry	2
8597	Wymysłowo JP	piaski i żwiry	3,6
19036	Wymysłowo JP I	piaski i żwiry	1,2
12372	Wymysłowo KP	piaski i żwiry	11
12353	Wymysłowo KW	piaski i żwiry	1,5
9589	Wymysłowo NS	piaski i żwiry	2
11737	Wymysłowo NS II	piaski i żwiry	3
15729	Wymysłowo NS III	piaski i żwiry	14,3
20271	Wymysłowo PM	piaski i żwiry	2
9284	Wymysłowo TJ	piaski i żwiry	1,6
15925	Wymysłowo TJ II	piaski i żwiry	22,1
16796	Wymysłowo TJ III	piaski i żwiry	11
19762	Wymysłowo TW	piaski i żwiry	2
19844	Wymysłowo V	piaski i żwiry	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie midas-app.pgi.gov.pl (dostęp: 10.12.2025 r.).

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody na terenie Gminy Trzemeszno realizowana jest na podstawie zapisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zgodnie z przytoczoną ustawą za ochronę przyrody uznaje się zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, co odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody.
Na terenie Gminy Trzemeszno występują następujące formy ochrony przyrody:

- Powidzko-Bieniszewski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Natura 2000 – Pojezierze Gnieźnieńskie,
- 13 pomników przyrody (pojedyncze drzewa lub aleje drzew).

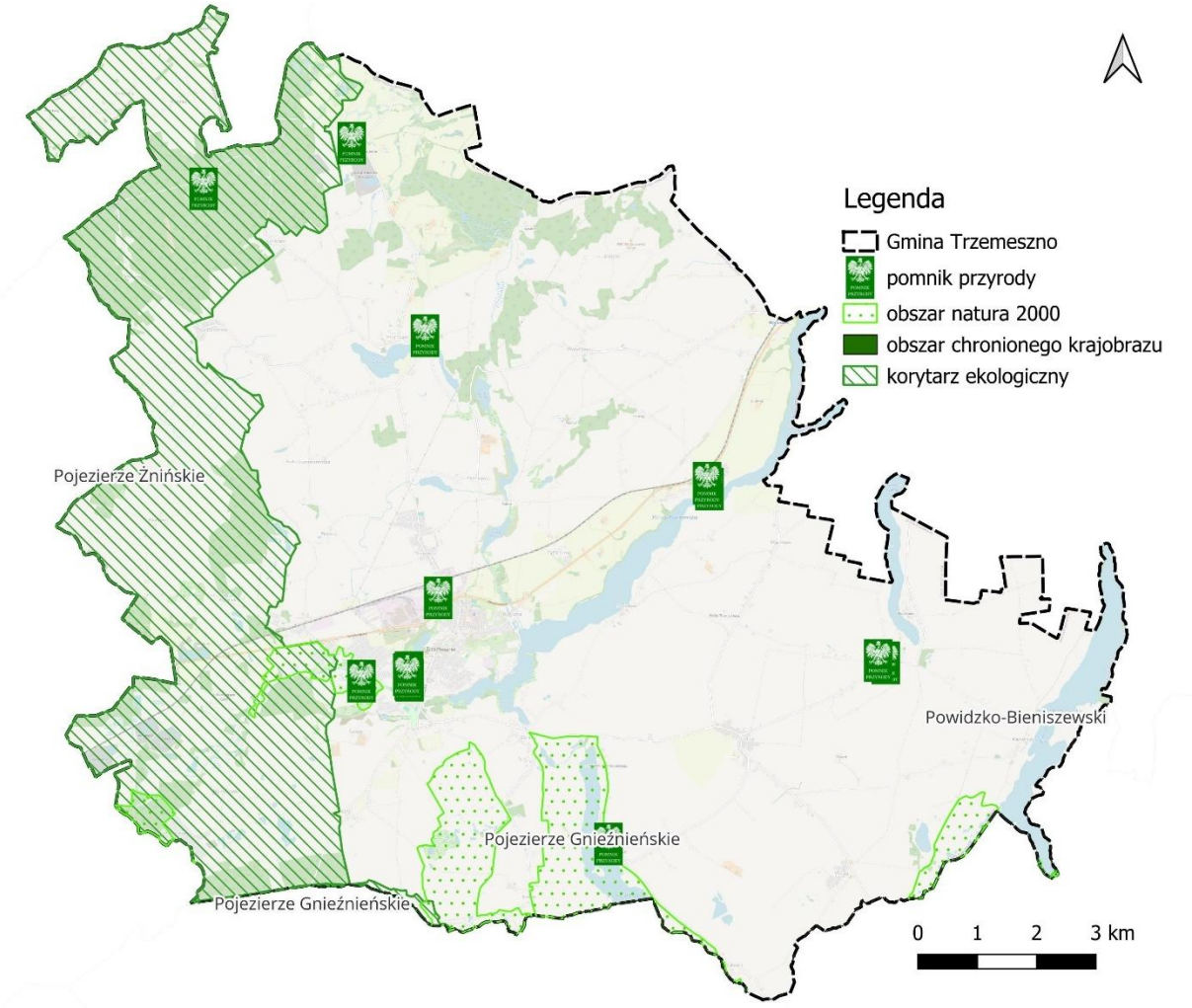
Ponadto, przez teren Gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne:

- korytarz ekologiczny Pojezierze Gnieźnieńskie,
- korytarz ekologiczny Pojezierze Żnińskie.

Powidzko-Bieniszewski Obszar Chronionego Krajobrazu – to rozległy obszar chroniony ustanowiony w 1986 roku, o łącznej powierzchni 460 km^2. Obejmuje on m.in. 3 724,92 ha terenów zarządzanych przez nadleśnictwa. Chroniony krajobraz charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem ekosystemów, obecnością kompleksów leśnych, jezior oraz użytków rolnych, a także stosunkowo dobrze zachowanym stanem środowiska, zbliżonym do naturalnego. Głównym celem ochrony jest zachowanie korzystnych warunków przyrodniczych i krajobrazowych, które sprzyjają regeneracji sił biologicznych człowieka oraz rozwojowi turystyki i wypoczynku. Obszar pełni również istotną funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym i wspiera ochronę bioróżnorodności oraz łagodzenie skutków zmian klimatu. W granicach Gminy Trzemeszno teren ten obejmuje jedynie bardzo niewielki fragment położony wzdłuż południowej granicy Gminy.
Obszar Natura 2000 Pojezierze Gnieźnieńskie (PLH300026) – to specjalny obszar ochrony siedlisk obejmujący mozaikę jezior, torfowisk, łąk i lasów typowych dla młodoglacjalnego krajobrazu Pojezierza Gnieźnieńskiego. Celem jego ochrony jest zachowanie siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu wspólnotowym, w tym m.in. siedlisk wodno-błotnych oraz populacji nietoperzy, płazów i ptaków związanych z ekosystemami wodnymi. Obszar ten wspiera utrzymanie spójności europejskiej sieci

ekologicznej Natura 2000, chroniąc wartości przyrodnicze istotne zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim.

Położenie oraz przebieg wskazanych powyżej form ochrony przyrody oraz korytarz ekologiczny przedstawione zostały na poniższej rycinie.

Ryc. 17. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Trzemeszno wraz przebiegiem korytarzy ekologicznych.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

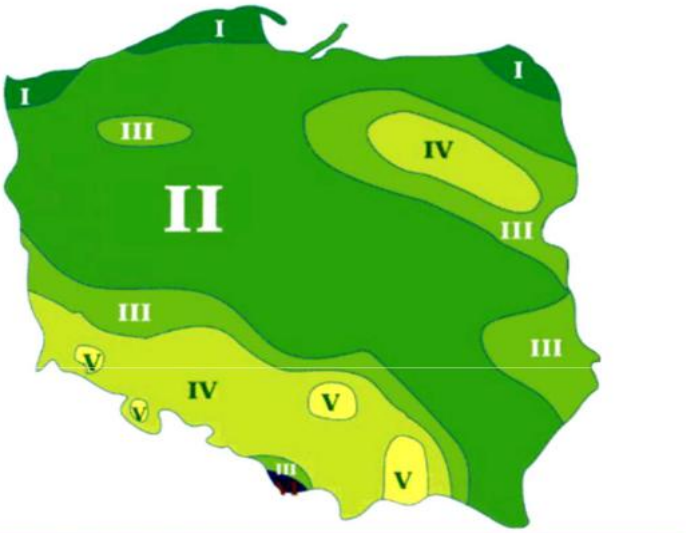
2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii

Na przestrzeni ostatnich lat temat zrównoważonego rozwoju oraz transformacji energetycznej stał się nieodłącznym elementem debaty publicznej. W związku z tym, coraz większy nacisk kładziony jest na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki, czego efektem jest stopniowe zwiększanie nakładów inwestycyjnych na rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Ze względu na specyficzne

uwarunkowania geograficzne Polski, najszybciej rozwijającymi się gałęziami OZE są technologie wykorzystujące potencjał wiatrowy, słoneczny oraz geotermalny.

Energia wiatrowa jest zasobem w pełni odnawialnym, niewyczerpalnym. Ocenia się, że pod względem występowania odpowiedniej siły wiatru na 2/3 terytorium Polski występują korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Produkcja energii z wiatru jest opłacalna przy jego średniej rocznej prędkości na wysokości 30 m nad ziemią minimum 4 m/s.

Poniższa rycina przedstawia rozkład energii wiatrowej w Polsce na wysokości 10 i 30 metrów w podziale na 6 stref. Gmina Trzemeszno zlokalizowana jest na obszarze Strefy II, która charakteryzuje się korzystnymi warunkami wietrznymi – potencjał energetyczny obszaru mieści się w zakresie 750-1000 kWh/(m^2/rok) na wysokości 10 metrów, a na wysokości 30 metrów 1000-1500 kWh/(m^2/rok). Oznacza to, że Gmina Trzemeszno charakteryzuje się dobrymi warunkami do lokalizowania na jej terenie siłowni wiatrowych. Według danych z 2024 roku w Gminie Trzemeszno zlokalizowane są farmy wiatrowe o mocy instalacji 9 320 kW.

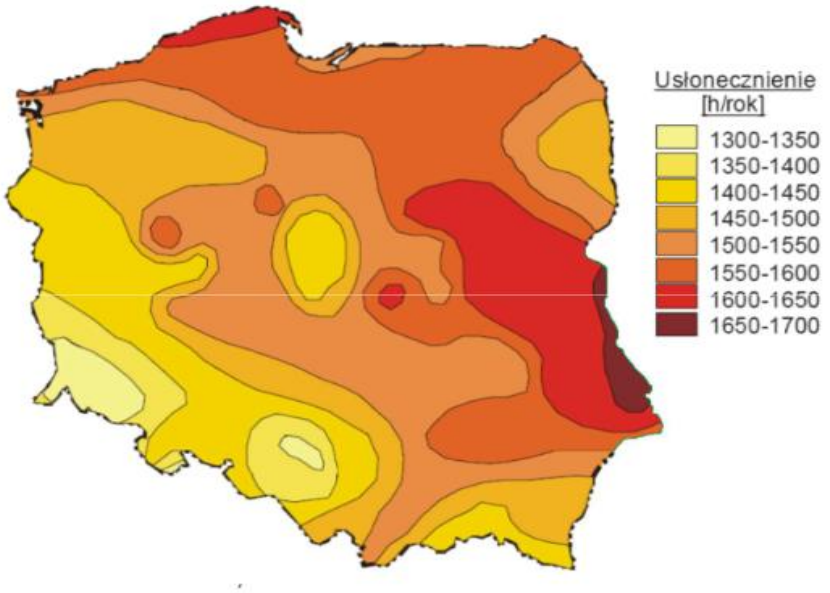

Energia wiatru w kWh/(m^2/rok)		
	Na wysokości 10 m	Na wysokości 30 m
Strefa I Bardzo korzystna	powyżej 1000	powyżej 1500
Strefa II Korzystna	750 – 1000	1000 – 1500
Strefa III Dość korzystna	500 – 750	750 – 1000
Strefa IV Niekorzystna	250 – 500	500 – 750
Strefa V Bardzo niekorzystna	mniej niż 250	mniej niż 500
Strefa VI Szczytowe partie gór	tereny wyłączone	

Ryc. 18. Energia wiatru w Polsce w kWh/(m^2/rok) na wysokości 10 i 30 metrów

Źródło: „Energia & Przemysł" – marzec 2007, na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW.

Poniższa mapa przedstawia średnie roczne sumy nasłonecznienia w Polsce, które odzwierciedlają potencjał do rozwoju energetyki słonecznej w poszczególnych regionach kraju. Gmina Trzemeszno położona jest na obszarze, dla którego średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w przedziale 1500-1550 h/rok. Są to dobre warunki, które umożliwiają rozwój energetyki słonecznej na terenie badanej jednostki. Według stanu za 2024 rok w Gminie Trzemeszno zlokalizowane są elektrownie fotowoltaiczne o mocy instalacji 23 000 kW.

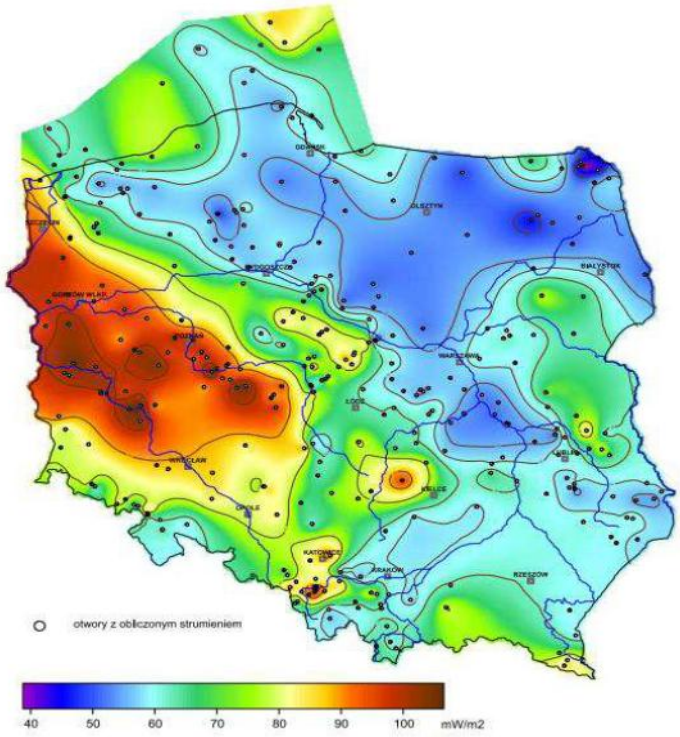

Ryc. 19. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce
Źródło: „Energia & Przemysł" – marzec 2007, na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW.

Energię geotermalną rozumieć należy jako energię cieplną wnętrza Ziemi. Energię tę dzieli się w zależności od głębokości, z której jest eksploatowana na dwa typy:

- geotermię płytką (energia pobierana jest z głębokości do 100 m za pomocą pomp ciepła),
- geotermię głęboką (energia pobierana jest z wnętrza Ziemi, na głębokości kilku kilometrów).

Mapa warunków geotermalnych w Polsce wskazuje, że Gmina Trzemeszno położona jest na obszarze, który charakteryzuje się niskim potencjałem do budowy instalacji geotermalnych.

Ryc. 20. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski
Źródło: https://www.mos.gov.pl/ (Szewczyk & Gientka, 2009).

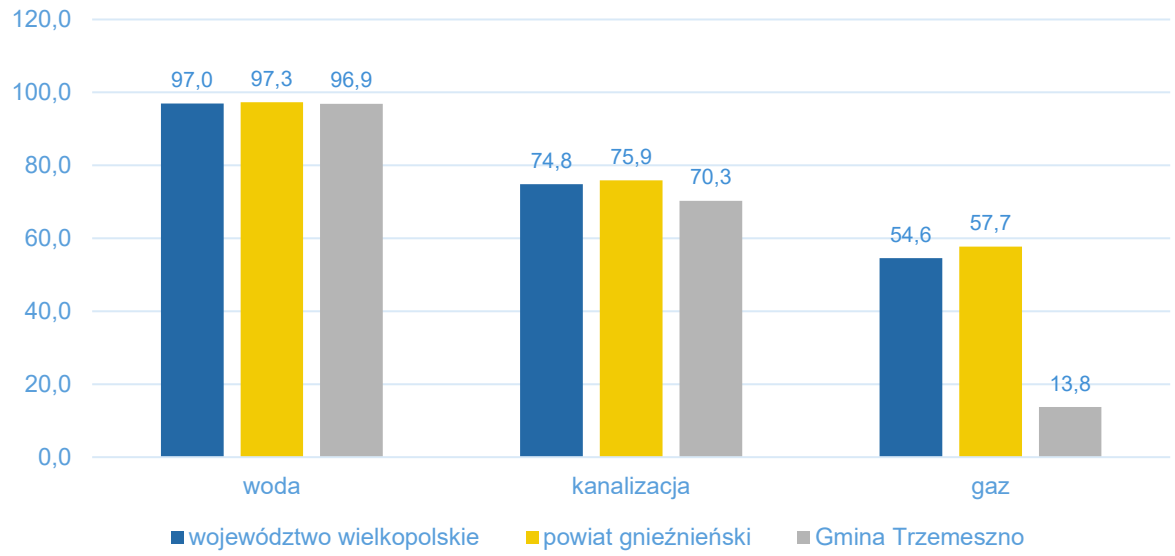
Przeprowadzona analiza pozwala zakładać, że Gmina Trzemeszno odznacza się korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju OZE. Dotyczy to szczególnie siłowni wiatrowych oraz farm fotowoltaicznych. Niemniej, pomimo korzystnych uwarunkowań fizyczno-geograficznych, na terenie Gminy nie wyznaczono terenów do rozwoju energetyki za pośrednictwem odnawialnych źródeł energii. Gmina Trzemeszno nie należy również do klastra energetycznego.

2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska

Stan techniczny oraz poziom rozbudowania infrastruktury technicznej jest czynnikiem mogącym w sposób znaczący oddziaływać na środowisko naturalne oraz komfort życia mieszkańców jednostki. Zły stan techniczny infrastruktury technicznej skutkować może przedostaniem się do środowiska zanieczyszczeń, a co za tym idzie doprowadzić do jego degradacji. Jej niska dostępność w połączeniu z niską świadomością ekologiczną motywować natomiast może część społeczności do utylizowania problematycznych nieczystości ciekłych i stałych z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych, w sposób prowadzący do degradacji środowiska.

Urządzenia sieciowe i energia cieplna

Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, potencjał inwestycyjny danego terenu, a także na jakość środowiska. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2024 roku 96,9% mieszkańców Gminy Trzemeszno miało dostęp do sieci wodociągowej. Jest to wynik nieznacznie niższy niż średnia dla gmin powiatu gnieźnieńskiego (97,3%) oraz województwa wielkopolskiego (97%), co potwierdza dobrze rozwiniętą infrastrukturę w tym zakresie i sprzyja dalszemu rozwojowi osadnictwa.
W tym samym roku 70,3% mieszkańców Gminy korzystało z sieci kanalizacyjnej, podczas gdy w powiecie gnieźnieńskim odsetek ten wynosił 75,9%, a w województwie 74,8%. Wskaźnik skanalizowania na tym poziomie potwierdza istotne postępy Gminy Trzemeszno w zakresie rozwoju infrastruktury sanitarnej, jednak w porównaniu do średnich wartości dla powiatu i województwa wciąż istnieje przestrzeń do dalszych działań. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza na terenach wiejskich, pozostaje ważnym kierunkiem rozwoju, który może przyczynić się do poprawy stanu środowiska oraz zwiększenia komfortu życia mieszkańców. Jednocześnie każda tego typu inwestycja powinna być poprzedzona analizą opłacalności i uwarunkowań technicznych. W przypadkach, gdy rozbudowa sieci jest ekonomicznie nieuzasadniona, wskazane jest rozwijanie alternatywnych rozwiązań, takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków.
Zdecydowanie gorzej przedstawia się natomiast dostęp do sieci gazowej. W 2024 roku korzystało z niej jedynie 13,8% mieszkańców, podczas gdy w powiecie gnieźnieńskim wskaźnik ten wynosił 57,7%, a w województwie wielkopolskim 54,6%. Niski stopień dostępu do sieci gazowej oznacza, że dla mieszkańców Gminy główną alternatywą pozostają instalacje grzewcze zasilane paliwami stałymi takimi jak węgiel, drewno czy biomasa. Ich użytkowanie, zwłaszcza w przestarzałych kotłach, może negatywnie wpływać na jakość powietrza i stan środowiska, co stanowi wyzwanie w kontekście poprawy warunków życia i realizacji celów środowiskowych. Choć ogrzewanie gazowe nie jest systemem ciepłowniczym w ścisłym znaczeniu, jego rozwój w Gminie może stanowić istotny element poprawy jakości powietrza, ograniczenia niskiej emisji i podnoszenia komfortu mieszkańców. Szczegółowe dane dotyczące udziału mieszkańców posiadających dostęp do instalacji sieciowych prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 21. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Trzemeszno w 2024 roku na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody na terenie Gminy Trzemeszno jest spółka REMONDIS Aqua Trzemeszno Sp. z o.o. mająca swoją siedzibę przy ul. 1 Maja 21 w Trzemesznie. W najbliższych latach planowane są inwestycje ukierunkowane na rozbudowę i modernizację systemu oraz realizację nowych przyłączy wodociągowych.

Obsługą gospodarki ściekowej w Gminie zajmuje się ten sam podmiot – REMONDIS Aqua Trzemeszno Sp. z o.o. Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia Gminy w zakresie udziału w programach dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina prowadzi także systematyczną inwentaryzację szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontroluje wywóz nieczystości płynnych. Do najważniejszych działań w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy należy budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zieleń.

Na mocy uchwały Nr XXXV/251/2020 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 30 grudnia 2020 r. wyznaczono aglomerację Trzemeszno o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 10 366, obejmującą następujące miejscowości położone na terenie Gminy: Trzemeszno, Brzozówiec, Bystrzyca, Cytrynowo, Kruchowo, Lubiń, Niewolno, Rudki oraz Zieleń. Na terenie Gminy Trzemeszno funkcjonuje również oczyszczalnia ścieków zlokalizowana przy ul. Szkolnej w Trzemesznie. Jej średnia przepustowość wynosi 1280 m^3 na dobę, co

w pełni zabezpiecza obecne potrzeby mieszkańców. Jednocześnie obiekt posiada rezerwy przepustowości, pozwalające na obsługę dodatkowych ładunków ścieków w przypadku wzrostu liczby ludności lub rozwoju inwestycji na terenie Gminy.

Zgodnie z danymi dotyczącymi struktury indywidualnych źródeł ciepła na terenie Gminy Trzemeszno, najczęściej wykorzystywanymi nośnikami energii były: węgiel kamienny (61,4%), energia elektryczna (14,7%), gaz ziemny (13,9%) oraz biomasa (w tym drewno) (6,7%). Dominujący udział węgla kamiennego w strukturze źródeł ciepła wskazuje na wysoki poziom emisji z sektora komunalno-bytowego. Niewielki udział odnawialnych źródeł energii oraz gazu ziemnego sugeruje potrzebę intensyfikacji działań w zakresie transformacji energetycznej, w tym modernizacji systemów grzewczych i wsparcia dla inwestycji proekologicznych.

Tab. 10. Struktura indywidualnych źródeł ciepła na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku

Nośnik energii	Liczba źródeł	Udział
węgiel kamienny	3 301	61,4%
gaz ziemny	750	13,9%
olej opałowy	0	0%
biomasa, w tym drewno	358	6,7%
ciepło sieciowe (lokalne kotłownie, elektrociepłownie, biogazownie, spalarnie odpadów)	45	0,8%
energia elektryczna	790	14,7%
energia słoneczna (kolektory słoneczne)	45	0,8%
energia geotermalna (pompy ciepła)	88	1,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Gospodarka odpadami

Za odbiór i transport odpadów komunalnych w Gminie Trzemeszno odpowiada Remondis Aqua Trzemeszno Sp. z o.o., a za ich zagospodarowanie – Urbis Sp. z o.o. z Gniezna. Nieruchomości niezamieszkałe są wyłączone z gminnego systemu, a właściciele zawierają indywidualne umowy z firmami wpisanymi do Rejestru Działalności Regulowanej. Odpady zbierane są w podziale na pięć frakcji: metale i tworzywa sztuczne, papier, szkło, bioodpady oraz odpady zmieszane. Odpady segregowane odbierane są raz w miesiącu, a częstotliwość odbioru odpadów zmieszanych i bioodpadów zależy od rodzaju zabudowy i sezonu.

Poniższa tabela przedstawia stan gospodarki odpadami w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024. W analizowanym okresie liczba osób objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi zmniejszyła się z 13 879 do 12 019, co ma związek również ze spadkiem liczby mieszkańców Gminy. Największy spadek liczby osób objętych systemem odnotowano między 2020 i 2021 rokiem, kiedy to liczba mieszkańców objętych systemem zmniejszyła się o 1633 osoby. Pomimo zmniejszenia liczby osób objętych systemem ilość zebranych odpadów komunalnych wyraźnie wzrosła. W 2020 roku wyniosła 4 836 ton, a w 2024 roku już 5 261 ton. W badanym okresie odnotowano również wyraźny wzrost ilości odpadów zebranych w przeliczeniu na mieszkańca. W 2020 roku było to 350 kg, natomiast w 2024 już 440 kg.

W 2020 roku 35% zebranych odpadów stanowiły odpady segregowane. W kolejnych latach poziom segregacji odpadów wzrósł, osiągając w 2024 roku około 43%. Stan segregacji odpadów w Gminie Trzemeszno odzwierciedla również wskaźnik poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, obowiązujący od 2021 roku. We wszystkich latach objętych analizą Gmina Trzemeszno spełniła wymagany stan minimalny w tym zakresie.

Tab. 11. Stan gospodarki odpadami w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024

		2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		13 879	12 246	12 243	12 084	12 019
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		4 835,7	4 870,7	4 964,2	4 907,7	5 261,0
zmieszane		3 163,6	3 160,7	3 136,26	3 044,96	3 008,2
segregowane		1 672,1	1 709,9	1 827,92	1 862,69	2 252,8
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		35%	35%	37%	38%	43%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca (kg)		350	400	410	410	440
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (%)	Gmina	x	34,3	40,9	42,6	46,8
	wymagany	x	>20	>25	>35	>45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Trzemeszno pokazuje systematyczną poprawę efektywności selektywnej zbiórki, jednak wciąż istnieje potrzeba dalszego wzmacniania świadomości ekologicznej mieszkańców oraz podnoszenia

jakości segregacji u źródła. Utrzymanie rosnących poziomów przygotowania odpadów do recyklingu będzie kluczowe w kontekście przyszłych wymagań środowiskowych. Na terenie Gminy funkcjonuje również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zlokalizowany w miejscowości Święte 3, co stanowi ważny element systemu wspierającego prawidłową gospodarkę odpadami.

W zakresie gospodarowania odpadami istotnym elementem jest obecność na terenie Gminy, w miejscowości Pasieka nieczynnego składowiska odpadów zawierających azbest o powierzchni ok. 1,75 ha. Składowisko od czerwca 2007 roku pozostaje wyłączone z eksploatacji. W czerwcu 2008 roku złożono z kolei wniosek o rekultywację składowiska. Tą przeprowadzono dopiero w 2020 roku. Wątpliwości natomiast budzi sposób zabezpieczenia terenu, który obecnie bywa wykorzystywany m.in. do jazdy na motocyklach czy quadach, co stwarza potencjalne zagrożenie przedostania się substancji szkodliwych do środowiska naturalnego. Należy podkreślić, że składowisko stanowi własność prywatną, na przestrzeni lat kilkukrotnie zmieniając właściciela i zarządcę.

Pozostała działalność

Obecnie trwają końcowe prace nad opracowaniem „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Trzemeszno na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”, który będzie podstawowym dokumentem wyznaczającym kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy.
W dokumencie sformułowano główne cele programu:

- Poprawa jakości powietrza poprzez wyeliminowanie źródeł emisji zanieczyszczeń oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Poprawa stanu klimatu akustycznego poprzez zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu,
- Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych,
- Poprawa stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych,
- Powszechny dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów geologicznych,
- Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb,
- Racjonalne gospodarowanie odpadami,

- Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych,
- Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi,
- Świadome społeczeństwo w zakresie ochrony środowiska.

W latach 2020-2024 na terenie Gminy Trzemeszno wydano szereg decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Dominującą grupę stanowiły inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii (głównie farmy fotowoltaiczne), których lokalizacje obejmowały m.in. obręby Niewolno, Pasieka, Rudki, Kozłowo, Wydartowo, Duszno, Wymysłowo i Zieleń. Część z nich to duże instalacje o mocy przekraczającej 20 MW, a największe planowane przedsięwzięcie to farma fotowoltaiczna Palędzie Dolne o mocy do 150 MW. Realizacja przedsięwzięcia odbywać się będzie na pograniczu Gminy Trzemeszno i sąsiedniej gminy Mogilno, obejmując swym zasięgiem ok. 66 ha w granicach Gminy Trzemeszno.

Poza energetyką słoneczną wydano także decyzje dotyczące rozbudowy i modernizacji zakładów przemysłowych, takich jak Paroc Polska Sp. z o.o. w Trzemesznie, gdzie planowano m.in. budowę zbiorników magazynowych oraz zagospodarowanie miejsc przetwarzania odpadów produkcyjnych. Inwestycje obejmowały również budowę instalacji do przesyłu gazu, punkt przetwarzania odpadów w Kruchowie oraz rozbudowę instalacji krochmalni ziemniaczanej przy ul. Przemysłowej w Trzemesznie.

Na terenie Gminy występują zarówno przedsięwzięcia kwalifikowane jako zawsze znacząco oddziałujące na środowisko (np. zakłady produkcyjne, instalacje chemiczne, punkty przetwarzania odpadów, rozbudowane obiekty inwentarskie), jak i przedsięwzięcia potencjalnie znacząco oddziałujące (takie jak farmy OZE, ujęcia wód podziemnych, melioracje, odkrywkowe kopalnie kruszyw czy inwestycje lokalizowane w pobliżu obszarów Natura 2000).

Równolegle Gmina prowadziła działania z zakresu edukacji ekologicznej. W latach 2023-2025 realizowano programy skierowane do szkół, przedszkoli oraz mieszkańców. Organizowano m.in. akcję „Sprzątanie Świata” z udziałem uczniów i rodzin, konkursy ekologiczne, wyjazdy edukacyjne do instalacji w Lulkowie i Bydgoszczy, stoiska edukacyjne podczas dożynek, a także działania informacyjne w ramach programu „Czyste Powietrze”, systemu AIRLY oraz aplikacji Ecoharmonogram. W 2025 roku zainicjowano akcję „1000 drzew na 1000-lecie koronacji” połączoną z konkursem

EkoQuiz. Partnerem działań było m.in. Nadleśnictwo Gołąbki, prowadzące prelekcje, konkursy i ogólnopolskie akcje edukacyjne.

CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA

3.1. Gospodarka lokalna

Przedsiębiorczość

Jednym z elementów charakteryzujących lokalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą gmin jest liczba podmiotów gospodarczych działających na ich obszarze. Stanowi ona istotny wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w granicach danej jednostki samorządowej. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na obszarze gmin powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024. W 2024 roku najwyższą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w powiecie odnotowano w Mieście Gniezno (9 215 podmiotów), które stanowi lokalny ośrodek gospodarczy. Znaczny odsetek przedsiębiorstw zaobserwowano również na terenie gminy wiejskiej Gniezno (około 11% w powiecie). W 2024 roku w Gminie Trzemeszno zarejestrowane były 1 323 podmioty gospodarcze, co stanowiło 7,4% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w powiecie. Był to wówczas czwarty najwyższy wynik wśród wszystkich gmin powiatu gnieźnieńskiego. Należy również zauważyć, że w 2020 roku odsetek zarejestrowanych podmiotów był niższy i wynosił 7,3%, co świadczy o dużej dynamice wzrostu liczby podmiotów gospodarczych. W badanym okresie liczba podmiotów zwiększyła się o 109, co było czwartym najwyższym wynikiem w powiecie.

Tab. 12. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024

JST	2020		2024		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2020-2024
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Powiat gnieźnieński	16 671	100,0%	17 857	100,0%	1 186
M. Gniezno	9 029	54,2%	9 215	51,6%	186
Czerniejewo	693	4,2%	779	4,4%	86
Gniezno (gm. wiejska)	1 581	9,5%	1 930	10,8%	349
Kiszkowo	489	2,9%	544	3,0%	55
Kłecko	718	4,3%	765	4,3%	47
Łubowo	736	4,4%	908	5,1%	172
Mieleszyn	364	2,2%	382	2,1%	18
Niechanowo	543	3,3%	608	3,4%	65
Trzemeszno	1 214	7,3%	1 323	7,4%	109

Witkowo	1 304	7,8%	1 403	7,9%	99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych na koniec 2024 roku wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Trzemeszno, na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), najwięcej z nich działało w sekcji F budownictwo (28%) oraz w sekcji G handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (23%). Znaczny odsetek przedsiębiorstw odnotowano również w sekcji S i T pozostała działalność usługowa 10% oraz sekcji C przetwórstwo przemysłowe (8%). W pozostałych sekcjach odsetek zarejestrowanych podmiotów kształtował się na poziomie poniżej 5%. Przedstawiona struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie Trzemeszno ukazuje wyraźną przewagę działalności o charakterze budowlanym i handlowym, które kształtują podstawowy profil lokalnej gospodarki. Jednocześnie relatywnie mniejszy udział pozostałych sekcji wskazuje na bardziej usługowo-produkcyjny charakter rynku, z ograniczoną reprezentacją branż wysoko specjalistycznych. Taki układ świadczy o stabilnym, choć umiarkowanie zróżnicowanym, potencjale gospodarczym Gminy.

Tab. 13. Podmioty działające na terenie Gminy Trzemeszno na koniec 2024 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	40	3%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	9	1%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	105	8%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	0%
SEKCJA F Budownictwo	362	28%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	295	23%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	69	5%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	22	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	32	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	23	2%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	13	1%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	42	3%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	36	3%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	1%
SEKCJA P Edukacja	32	2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	57	4%

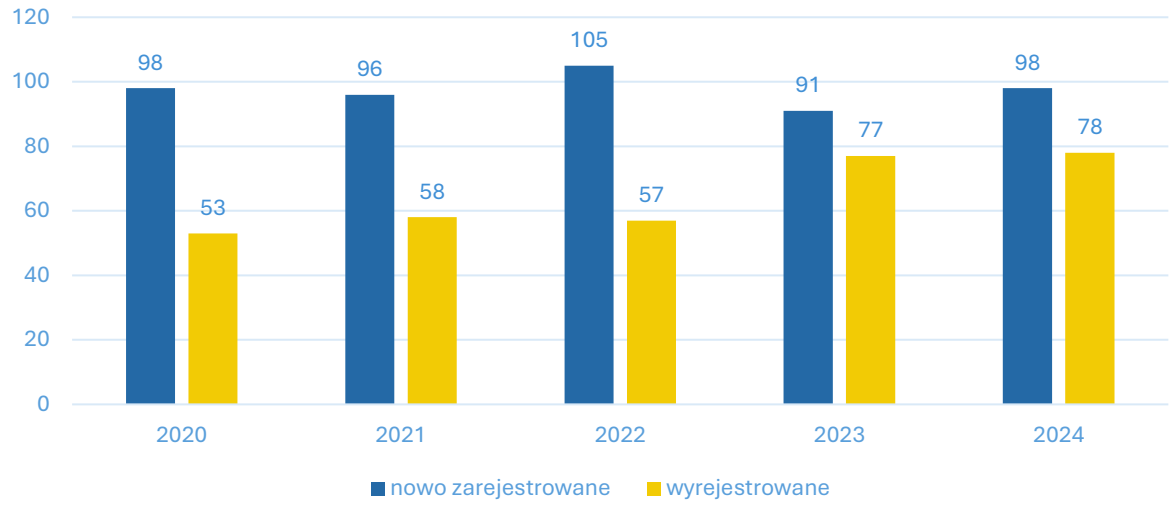
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	26	2%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	133	10%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Lokalna gospodarka Gminy Trzemeszno skupia się głównie w mieście Trzemeszno, które pełni rolę lokalnego centrum przemysłowo-handlowo-usługowego. Kluczowym elementem zaplecza inwestycyjnego są tereny położone w mieście Trzemeszno, bezpośrednio przy drodze krajowej nr 15. Gmina oferuje co najmniej dwa wyodrębnione obszary o powierzchni ok. 5,10 ha i 1,12 ha, stanowiące własność Gminy i objęte miejscowym planem zagospodarowania, z przeznaczeniem pod zabudowę przemysłową, rzemieślniczo-produkcyjną, magazyny, warsztaty i hurtownie. Teren jest płaski, bez zanieczyszczeń i ryzyka podtopień, z dopuszczalną zabudową do 50% powierzchni i obowiązkiem zachowania 30% powierzchni biologicznie czynnej. Uzbrojenie obejmuje dostęp do energii elektrycznej (linia 15 kV, moc ok. 5 MW) oraz możliwość podłączenia do sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej w odległości ok. 140–410 m od granic terenu, z odprowadzaniem ścieków do miejskiej oczyszczalni o przepustowości ok. 990 m^3/dobę.

W Gminie funkcjonują zarówno duże zakłady o znaczeniu ponadlokalnym, jak i mniejsze firmy produkcyjne obsługujące rynek regionalny. Największym pracodawcą jest Paroc Polska Sp. z o.o., zatrudniający ok. 700-800 osób. Firma specjalizuje się w produkcji izolacji i wyrobów z wełny mineralnej, co czyni ją jednym z najważniejszych filarów lokalnego przemysłu. Ważnym podmiotem jest również Przedsiębiorstwo Przemysłu Ziemniaczanego Trzemeszno Sp. z o.o., zatrudniające ok. 50 osób (zwiększające liczbę pracowników sezonowo do ok. 200). Jest to zakład z wieloletnią tradycją, funkcjonujący w branży spożywczej, specjalizujący się w przetwórstwie ziemniaków i produkcji skrobi. Kolejnym elementem lokalnej struktury przemysłowej jest Swisspearl Produkcja Polska S.A., zajmująca się wytwarzaniem materiałów budowlanych, w tym produktów z fiber-cementu i płyt elewacyjnych, co wpisuje Gminę w segment nowoczesnych technologii materiałowych. Istotnym podmiotem z sektora produkcyjnego jest również firma Okna Kawka sp. z o.o., specjalizująca się w produkcji stolarki okiennej i drzwiowej, oraz P.P.H. PLANTREM Sp. z o.o., prowadząca piekarnię i wytwarzająca pieczywo oraz wyroby cukiernicze, obsługujące lokalny i regionalny rynek.

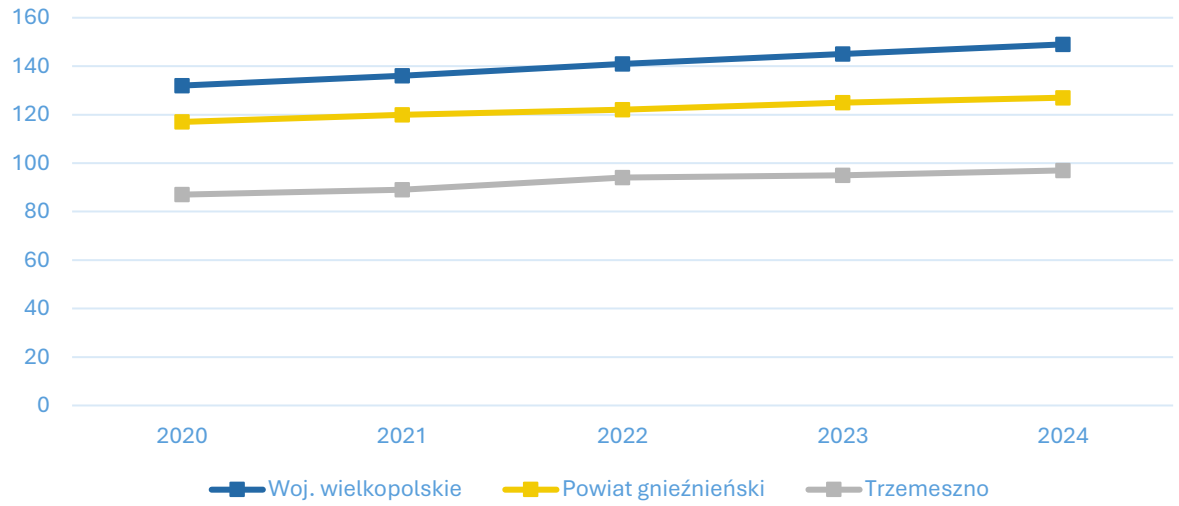
Wszystkie te przedsiębiorstwa tworzą stabilną podstawę gospodarczą Gminy i sprzyjają utrzymaniu lokalnych miejsc pracy. W połączeniu z dostępnymi terenami inwestycyjnymi i dogodnym położeniem komunikacyjnym Gmina Trzemeszno stanowi atrakcyjną lokalizację dla nowych inwestycji, zwłaszcza w branżach produkcyjnych i przetwórczych. Poniższa rycina przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 na terenie Gminy Trzemeszno. Z analizy danych wynika, że w każdym roku liczba nowo zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Największą różnicę odnotowano w 2022 roku, kiedy to wynosiła ona 48 podmiotów. Należy jednak zwrócić uwagę, że w kolejnych analizowanych latach różnica ta się zmniejszyła.

Ryc. 22. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 działających na terenie Gminy Trzemeszno
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dla osiągnięcia porównywalności poziomu rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego stosowane jest kryterium liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 tys. mieszkańców. Gminę Trzemeszno zestawiono ze średnią dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego, co prezentuje poniższa rycina. W latach 2020-2024 odnotowano wzrost wskaźnika dla Gminy Trzemeszno oraz średniej dla gmin powiatu i województwa. Należy jednak zaznaczyć, że w całym badanym okresie średnia wartość wskaźnika dla Gminy

Trzemeszno była niższa w stosunku do grupy porównawczej, co świadczy o niższym poziomie przedsiębiorczości w Gminie.

Ryc. 23. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Trzemeszno na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

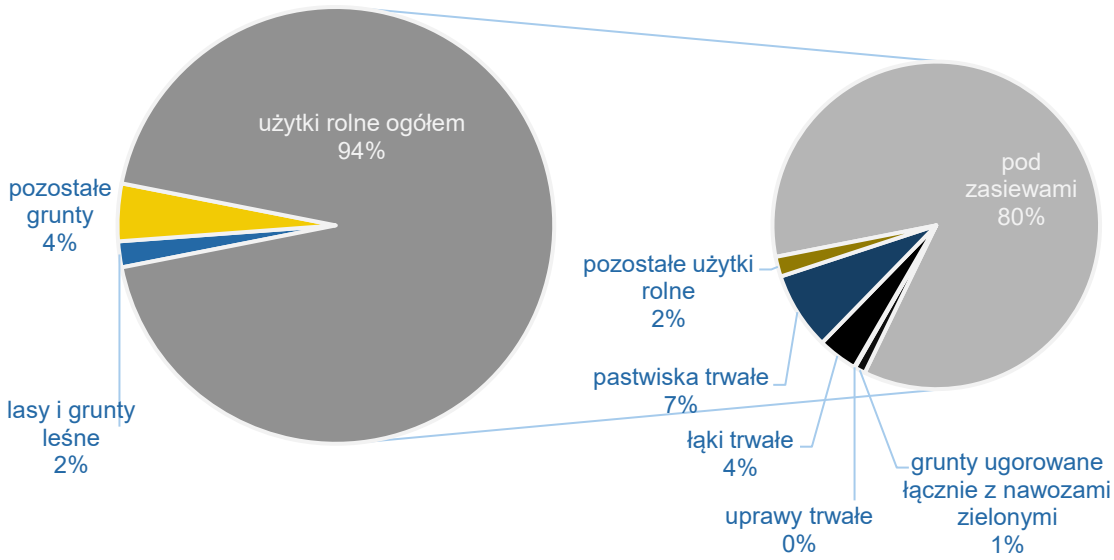
Rolnictwo

Prawie 80% powierzchni Gminy Trzemeszno zajmują użytki rolne, dlatego analizując jej gospodarkę lokalną należy uwzględnić specyfikę znajdujących się na jej terenie gospodarstw rolnych. Najbardziej rzetelnym źródłem informacji odzwierciedlającym realny stan rolnictwa są przeprowadzane raz na 10 lat Powszechne Spisy Rolne. Obowiązek przeprowadzenia spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, a uszczegółowionego na poziomie krajowym w drodze ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie rolnym jest obowiązkowy, a odmowa przystąpienia skutkować może nałożeniem grzywny. Dzięki przyjętym rozwiązaniom w ostatnim Powszechnym Spisie Rolnym przeprowadzonym w 2020 r. według danych GUS wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Tym samym, analiza stanu rolnictwa na terenie Gminy Trzemeszno przeprowadzona została głównie w oparciu o dane pozyskane na drodze PSR 2020.

Gleby Gminy Trzemeszno należą do typowych dla Pojezierza Gnieźnieńskiego, gdzie głównym czynnikiem ich ukształtowania były procesy glacjalne i wodnolodowcowe. Występują tu przede wszystkim gleby brunatne, płowe i bielicowe, związane z mozaiką piasków, glin oraz utworów pylastych. Na obszarach wysoczyznowych dominują gleby brunatne wyługowane i brunatne właściwe, charakteryzujące się umiarkowaną

zasobnością w składniki pokarmowe oraz średnią jakością rolniczą. Mozaikowy charakter utworów glebowych jest typowy dla regionu polodowcowego, co skutkuje zróżnicowaną jakością rolniczą gleb w obrębie Gminy. Wśród gruntów ornych przeważa klasa bonitacyjna IV czyli gleby orne średnie oraz klasa V – gleby orne słabe. Na terenie Gminy nie występują grunty orne I klasy czyli gleby najlepsze.

W 2020 roku użytki rolne zajmowały około 94% gospodarstw rolnych. W ich strukturze użytkowania dominowały grunty pod zasiewami (80%) w większości przeznaczone pod uprawę zbóż (56%), w tym kukurydzy, pszenżyta i pszenicy oraz roślin przemysłowych i okopowych (po około 10%). Z kolei lasy i grunty leśne stanowiły średnio ok. 2% ich powierzchni, a pozostałe grunty – ok. 4%. Strukturę użytkowania gruntów rolnych prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 24. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Trzemeszno w 2020 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

W 2020 r. w Gminie Trzemeszno łącznie zarejestrowanych było 527 gospodarstw rolnych, co stanowiło ok. 14% wszystkich gospodarstw rolnych znajdujących się w powiecie gnieźnieńskim. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w Gminie Trzemeszno była porównywalna do średniej dla powiatu (na terenie badanej jednostki wyniosła ok. 25,6 ha, a w całym powiecie średnia kształtowała się na poziomie 24,1 ha). Większość z gospodarstw rolnych w Gminie Trzemeszno według grup obszarowych użytków rolnych

zawierało się w przedziale 15 ha i więcej (39% wszystkich gospodarstw), a drugim z kolei były gospodarstwa znajdujące się w przedziale 1-5 ha (25%).

Tab. 14. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Trzemeszno na tle powiatu gnieźnieńskiego

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Trzemeszno		Powiat gnieźnieński	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	527	100%	3 743	100%
do 1 ha włącznie	17	3%	93	2%
1 - 5 ha	133	25%	913	24%
5 - 10 ha	96	18%	639	17%
10 - 15 ha	77	15%	569	15%
15 ha i więcej	204	39%	1 529	41%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	25,59		24,13	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

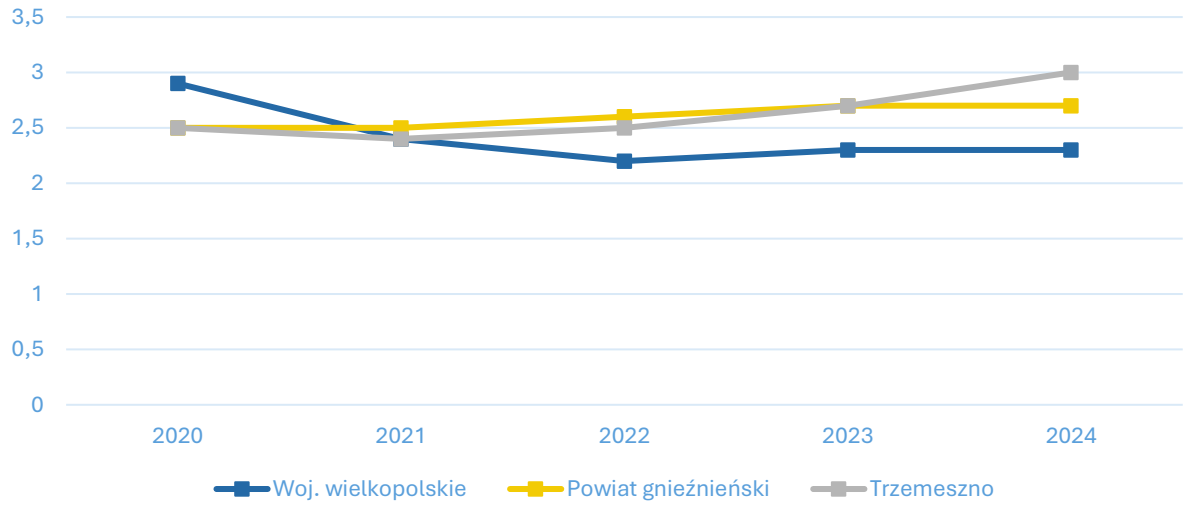
Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych jest szczególnie istotna w analizie ich dochodowości. Nadmierne rozdrobnienie determinuje brak możliwości utrzymania gospodarstwa domowego w oparciu o środki pozyskane z działalności rolniczej. Z kolei wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne wymagają wysokiego stopnia mechanizacji produkcji, co wiąże się z ich kapitałochłonnością. Zdecydowana większość gospodarstw rolnych wykazała dochód uzyskany z prowadzonej działalności rolniczej (521). Poddając jednak analizie również inne źródła dochodu, widoczne jest, że najczęściej gospodarstwa domowe nie są utrzymywane wyłącznie z prowadzonej działalności rolniczej, ale również z innych form zarobkowania. W 18% przypadków były to również dochody z pracy najemnej, w 10% – dochody z emerytury i renty, w 9% – dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej, a w 4% dochody z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą. Wysoki udział gospodarstw czerpiących dochody z tytułu renty lub emerytury może świadczyć o tym, że są to gospodarstwa osób w wieku poprodukcyjnym, zajmujących się prowadzeniem gospodarstw rolnych. Potencjalnie może to również świadczyć o tym, że kolejne pokolenia nie chcą przejmować rodzinnych gospodarstw i kontynuować prowadzenia działalności rolniczej. Należy jednak wskazać, że wartość ta była niższa niż średnia w powiecie, gdzie udział ten wynosił około 12%.

Rynek pracy

Zjawiskiem ściśle związanym z dynamiką oraz kierunkiem rozwoju gospodarczego jednostki samorządowej jest sytuacja na rynku pracy. Dostępność stabilnego

zatrudnienia w połączeniu z satysfakcją z wykonywanej pracy ma bezpośredni wpływ na ocenę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą jednostki. Wyrazem złej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest wzrost bezrobocia. Osobę bezrobotną rozumieć należy jako osobę, która ukończyła 18 rok życia i nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, która pozostaje niezatrudniona i nie podejmuje działalności zarobkowej, ale może podjąć pracę i jest zarejestrowana w odpowiednim dla miejsca stałego bądź czasowego zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukuje miejsca zatrudnienia lub pracy zarobkowej. Wysokie bądź długotrwałe bezrobocie wpływać może także na nasilenie się innych problemów społecznych, takich jak: ubóstwo, alkoholizm czy przestępczość.

Poniższa rycina przedstawia zmiany udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Trzemeszno na tle średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego w latach 2020-2024. W analizowanym okresie średnia wartość wskaźnika na terenie badanej jednostki kształtowała się na poziomie 2,6%, co stanowiło wynik zbliżony do średniej powiatowej i jednocześnie wyższy niż średnia wojewódzka. W 2020 roku poziom bezrobocia w Gminie wynosił 2,5% i odpowiadał wartościom notowanym w powiecie gnieźnieńskim, pozostając jednocześnie niższy od średniej wojewódzkiej (2,9%). Następnie corocznie się zwiększał i w 2024 roku osiągnął najwyższy poziom, osiągając 3%, co oznacza wyraźne odchylenie od wartości dla powiatu (2,7%) i województwa (2,3%). Wskazuje to, że w ostatnim roku obserwuje się pogorszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Ryc. 25. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Trzemeszno na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia strukturę osób bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim pod koniec 2024 roku (stan na 31 grudnia). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem wynosiła wówczas 2 180 osób, z czego 57% stanowiły kobiety. Pod względem czasu pozostawania bez pracy w miesiącach, największą grupę w powiecie tworzyły osoby nie pracujące do 3 miesięcy (łącznie 793 osoby, w tym 386 kobiet) oraz osoby pozostające bez pracy od 3 do 6 miesięcy (łącznie 406 osób, w tym 247 kobiet). Analizując strukturę wieku bezrobotnych zaobserwowano, że najwyższy odsetek osób pozostawających bez pracy stanowili bezrobotni w grupie wiekowej 35-44 lata (łącznie 560 osób, w tym 343 kobiet) oraz w grupie wiekowej 45-54 lata (łącznie 503 osoby, w tym 291 kobiet). Pod względem poziomu wykształcenia najwyższy odsetek bezrobotnych zaobserwowano wśród osób, które uzyskały wykształcenie zasadnicze zawodowe (łącznie 692 osoby, w tym 374 kobiety) oraz wśród osób posiadających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe lub niepełne podstawowe (łącznie 555 osób, w tym 266 kobiet). Podsumowując, pod koniec 2024 roku w powiecie gnieźnieńskim najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy stosunkowo krótko, co może wskazywać na umiarkowaną rotację na lokalnym rynku pracy oraz pewną płynność w podejmowaniu zatrudnienia. Struktura wieku pokazuje dominację osób w wieku średnim, co świadczy o tym, że trudności w znalezieniu pracy dotykają przede wszystkim grupy aktywne zawodowo i posiadające doświadczenie. Z kolei analiza poziomu wykształcenia wskazuje, że największe ryzyko bezrobocia dotyczy osób z niższym wykształceniem, szczególnie zasadniczym zawodowym oraz podstawowym, co może odzwierciedlać zarówno ograniczenia kwalifikacyjne, jak i dopasowanie kompetencji do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Tab. 15. Struktura bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim w 2024 roku

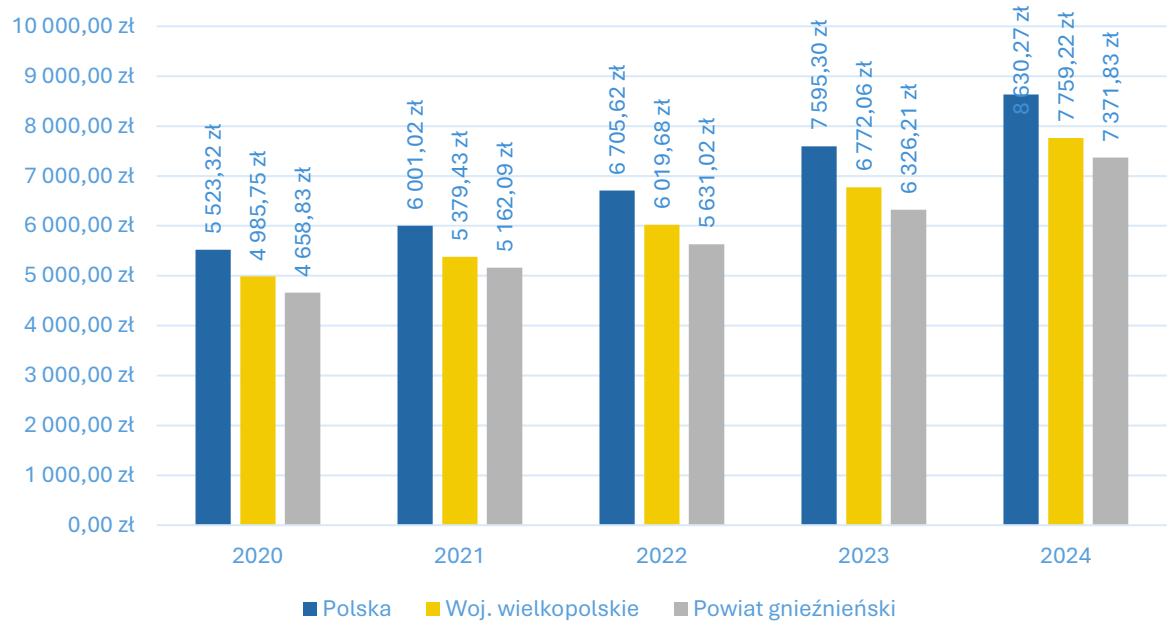
		Ogółem	w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		2 180	1 236
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 3	793	386
	3-6	406	247
	6-12	347	223
	12-24	295	178
	powyżej 24	339	202
Wiek	24 lata i mniej	295	177
	25-34	453	283

	35-44	560	343
	45-54	503	291
	55 lat i więcej	369	142
Wykształcenie	**wyższe**	247	157
	policealne i średnie, zawodowe	441	278
	średnie ogólnokształcące	245	161
	zasad. zawodowe/branżowe	692	374
	gimnazjalne/ podstawowe/niepełne podstawowe	555	266

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych zawartych w Barometrze Zawodów w powiecie gnieźnieńskim w 2025 roku występować będzie duży deficyt poszukujących pracy w zawodach: cieśle i stolarze budowlani oraz dekarze i blacharze budowlani.

W 2024 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim kształtowało się na poziomie 7 371,83 zł, co stanowiło około 95% średniej dla województwa wielkopolskiego oraz około 85% średniego wynagrodzenia w skali kraju. Dane te przedstawione zostały na poniższej rycinie.

Ryc. 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim na tle kraju w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Stan finansów samorządowych

Stan finansów samorządowych determinuje zdolność jednostki samorządu terytorialnego do zaspokajania bieżących potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz

podejmowania działań inwestycyjnych, przez co w znaczący sposób wpływa na dynamikę i kierunek rozwoju lokalnego.

Wykonanie budżetu

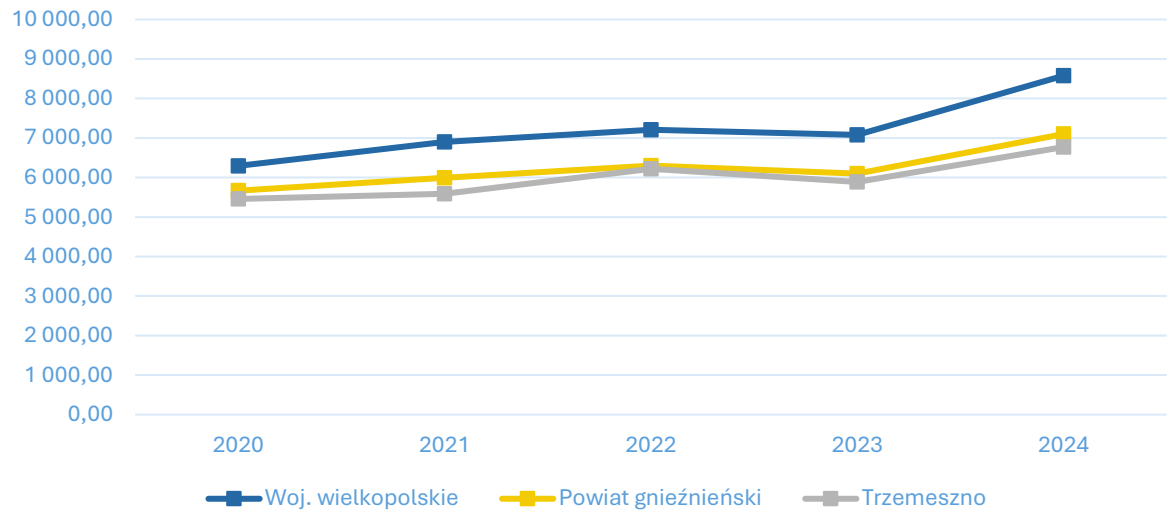
W latach 2020-2024 dochody Gminy Trzemeszno ulegały stopniowemu zwiększaniu z kwoty 76,5 mln zł do 92,5 mln zł. Wpływ na to miał sukcesywny wzrost dochodów bieżących, które średnio stanowiły 97% dochodów ogółem, w szczególności wzrost subwencji ogólnej oraz dochodów z tyt. podatków i opłat lokalnych. Z kolei dochody majątkowe ulegały w tym okresie znacznym wahaniom. Najwyższe dochody majątkowe Gmina uzyskała w 2023 roku (7,3 mln zł, z czego dotacje i środki przeznaczone na inwestycje wynosiły 6,9 mln zł), a najniższe w 2021 roku (1,2 mln zł, z czego prawie 60% stanowiły dochody z tyt. sprzedaży majątku). Jedyny spadek dochodów w stosunku do poprzedniego roku nastąpił w 2023 roku, a wpływ miał na to w szczególności spadek dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące o 15 mln zł związany przede wszystkim przeniesieniem wypłat z Programu Rodzina 500+/800+ z gmin do ZUS. Zmniejszenia się całkowitych dochodów Gminy w 2023 roku nie zrekompensował nawet wzrost dochodów majątkowych spowodowany przyznaniem wysokich dotacji na inwestycje, głównie z Programu Inwestycji Strategicznych Polski Ład.

Tab. 16. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024 (zł)

	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody ogółem, w tym:	**76 504 933,06**	**77 785 338,28**	**86 172 035,49**	**81 050 336,43**	**92 538 582,65**
dochody bieżące	74 808 696,92	76 595 291,97	84 830 102,74	73 714 326,74	90 063 958,48
dochody majątkowe	1 696 236,14	1 190 046,31	1 341 932,75	7 336 009,69	2 474 624,17
Wydatki ogółem, w tym:	**74 959 388,11**	**76 722 184,14**	**85 496 989,69**	**82 534 719,71**	**91 335 309,35**
wydatki bieżące	72 125 541,61	74 111 418,78	81 651 290,49	73 777 090,72	85 647 512,47
wydatki majątkowe	2 833 846,50	2 610 765,36	3 845 699,20	8 757 628,99	5 687 796,88
Wynik budżetu	**1 545 544,95**	**1 063 154,14**	**675 045,80**	**-1 484 383,28**	**1 203 273,30**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

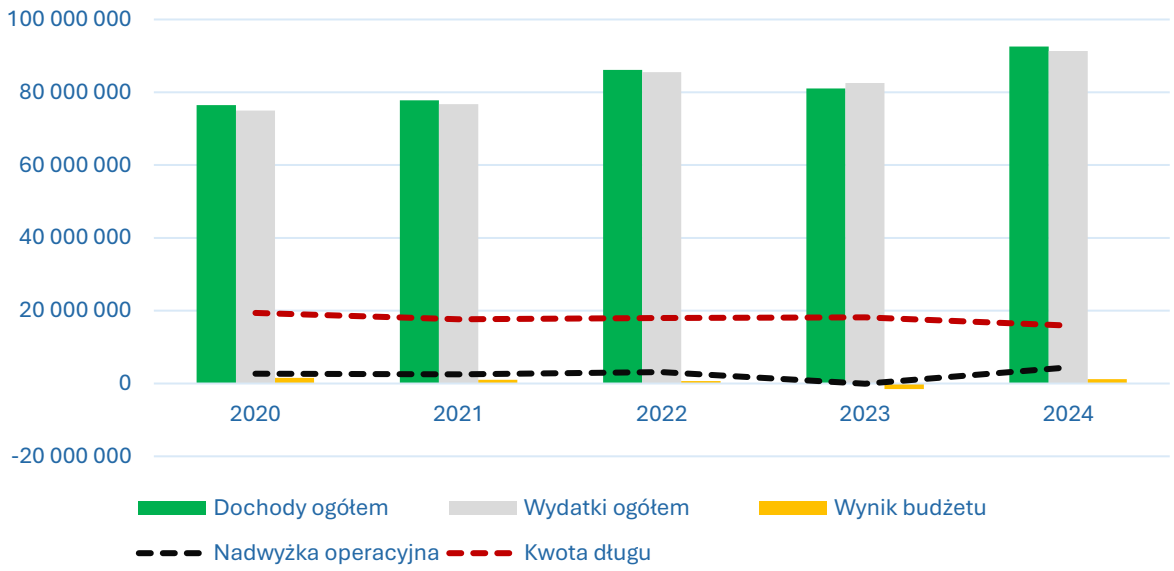
Przeliczając dochody ogółem na 1 mieszkańca, w latach 2020-2024 wynosiły one średnio 5 984 zł, przy czym z roku na rok ulegały one stopniowemu zwiększeniu, choć nadal były one niższe porównując je do średniej powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego.

Ryc. 27. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa na latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z kolei biorąc pod uwagę wydatki Gminy Trzemeszno, corocznie ulegały one zwiększeniu z 75 mln zł w 2020 roku do 91,3 mln zł w 2024 roku. W latach 2020-2024 wydatki bieżące stanowiły średnio około 94%, a w 2023 roku ich udział zmniejszył się do 89%. Podobnie jak w przypadku dochodów, było to spowodowane zmianą sposobu rozliczania Programu Rodzina 500+/800+, gdzie wypłaty z tego programu przyznawane są przez ZUS (stąd wydatki bieżące uległy zmniejszeniu), a także wydatkowaniem przyznanych dotacji, głównie z Programu Inwestycji Strategicznych Polski Ład (wydatki majątkowe poniesione w latach 2023-2024 były wyższe niż łączna kwota wydatków majątkowych poniesionych w pozostałych latach analizy).

Poniższy wykres przedstawia wykonanie budżetu Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024. Zestawiając dochody i wydatki Gminy należy zauważyć, że w prawie wszystkich latach analizy łączne dochody budżetowe pokrywały wydatki, generując nadwyżkę budżetową. Ujemny wynik budżetu wystąpił jedynie w 2023 roku i wynosił -1,5 mln zł. W tym roku najniższy wynik osiągnęła również różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi osiągając ujemny wynik (-62,8 tys. zł). W kolejnym roku sytuacja finansowa Gmina znacznie się poprawiła – nadwyżka operacyjna wyniosła 4,4 mln zł i była najwyższa spośród analizowanych lat, co świadczy o stabilności finansowej Gminy. Z kolei kwota długu wynosiła średnio 17,8 mln zł stanowiąc 22% budżetu.

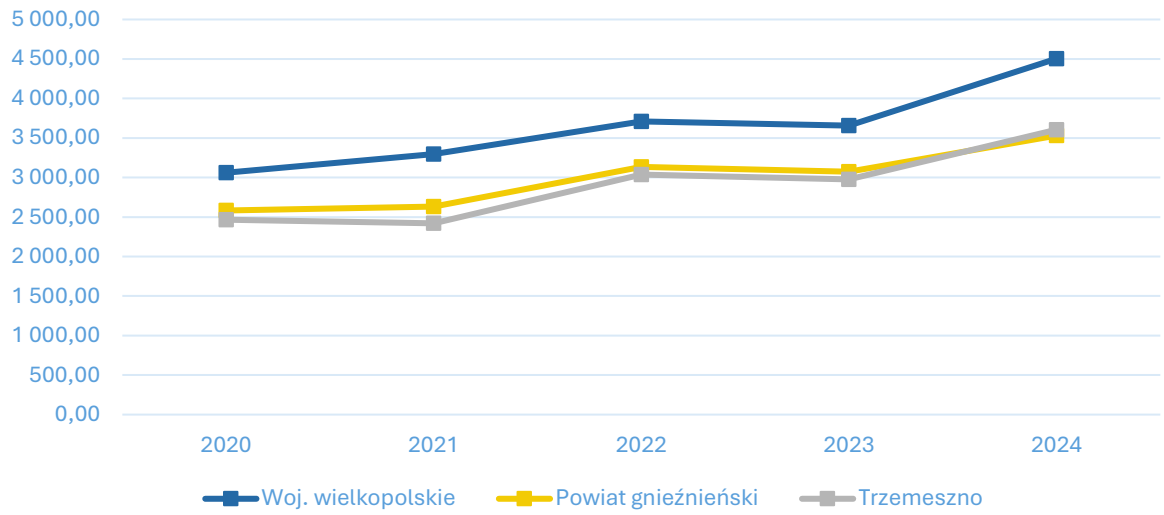

Ryc. 28. Wykonanie budżetu Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

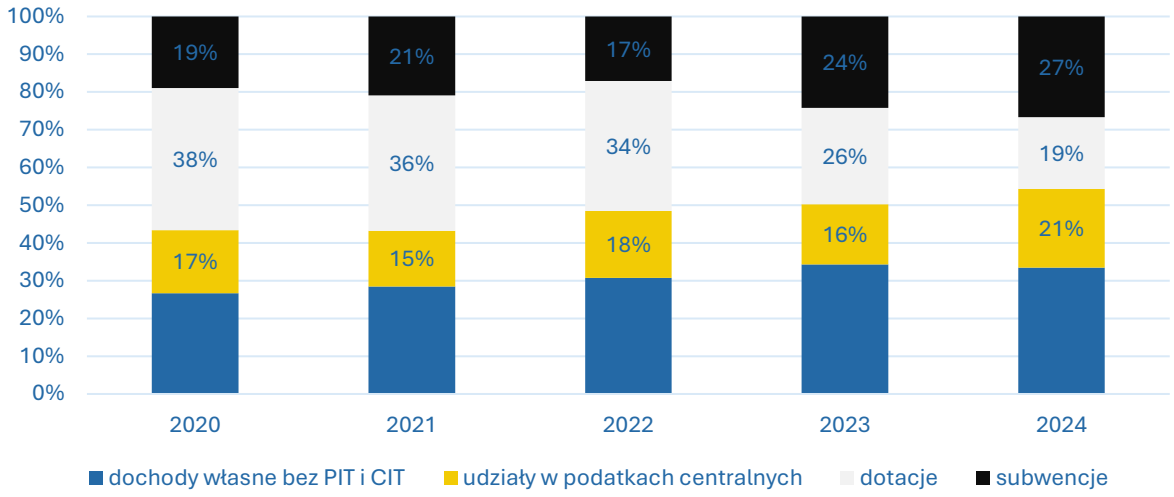
Wśród dochodów budżetowych najistotniejszą rolę odgrywają dochody własne, które są czynnikiem decydującym o samodzielności finansowej jednostki. Zaliczane są do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w tej kategorii dochodów Gmina posiada prerogatywy do kształtowania ich poziomu poprzez wydawanie uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki znacznemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W latach 2020-2023 dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Trzemeszno kształtowały się na nieco niższym poziomie w stosunku do średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego, a w 2024 roku Gmina Trzemeszno po raz pierwszy przekroczyła średnią powiatową. Mimo że dochody własne Gminy nadal pozostają niższe niż średnia województwa wielkopolskiego, to dynamika wzrostu pomiędzy 2023 a 2024 rokiem była wyraźnie silniejsza niż w powiecie, co może wskazywać na poprawę kondycji finansowej oraz skuteczniejsze generowanie dochodów własnych.

Ryc. 29. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę dochodów budżetowych Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024 można zaobserwować, że najwyższy udział w tych dochodach miały dochody własne (bez PIT i CIT), do których zalicza się m.in. podatki i opłaty lokalne. Ich udział w budżecie Gminy stopniowo wzrastał osiągając najwyższy wynik w 2023 roku (34%). Z kolei drugą największą grupą dochodów Gminy były dotacje. W latach 2020-2022 stanowiły one średnio 36% wszystkich wpływów budżetowych, a w 2023 roku, ze względu na całkowite przeniesienie wypłat z Programu Rodzina 500+/800+ do ZUS, uległy one zmniejszeniu do 26%. Z kolei najniższy udział w strukturze dochodów budżetowych stanowiły subwencje – średnio 22%, a także udziały w podatkach centralnych – średnio 17%. W analizowanym okresie łączny udział dochodów własnych z PIT i CIT stanowił średnio 48%. Wynik ten świadczy o dużej możliwości samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwości samodzielnego finansowania inwestycji, ponieważ wysokość dochodów w dużym stopniu jest bezpośrednio zależna od władz samorządowych.

Ryc. 30. Struktura dochodów Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

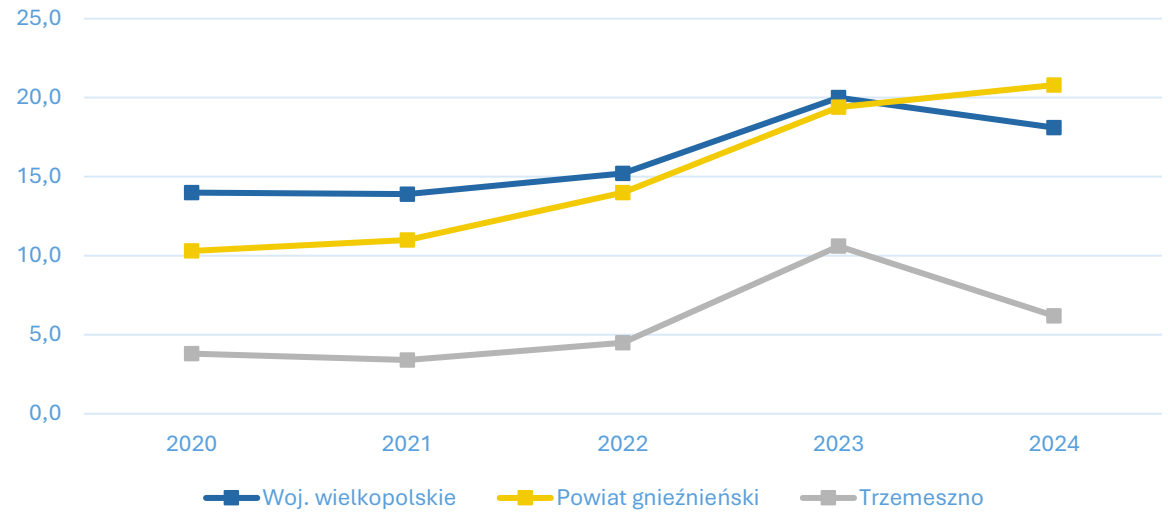
Wśród dochodów podatkowych najważniejszą rolę odgrywają dochody z podatku od nieruchomości oraz z tyt. udziału Gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT). Podatek od nieruchomości ulegał stopniowemu wzrostowi z poziomu 11,6 mln zł w 2020 roku do 16,1 mln zł w 2024 roku. Z kolei dochód Gminy Trzemeszno z tyt. udziału w PIT w latach 2020-2024 wahał się między 9,6 mln zł w 2023 roku a 15,2 mln zł w 2024 roku. Różnice te były spowodowane zmianą polityki fiskalnej na poziomie państwa. W analizowanym okresie Gmina Trzemeszno osiągnęła również znaczne dochody z tyt. udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) oraz podatku rolnego, które w 2024 roku wyniosły kolejno 4,1 mln zł oraz 1,6 mln zł.

Tab. 17. Dochody podatkowe Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
PIT	9 987 759,00	11 370 705,00	12 510 515,57	9 579 044,00	15 221 189,00
CIT	2 825 307,20	78 596,65	2 826 335,41	3 378 385,00	4 134 840,00
podatek rolny	1 199 097,47	1 162 456,04	1 176 914,50	1 369 088,36	1 570 882,94
podatek od nieruchomości	11 623 376,03	12 261 214,01	13 136 304,33	14 370 688,80	16 088 066,78
podatek leśny	54 982,00	57 245,00	60 987,00	93 885,00	95 747,40
podatek od środków transportowych	205 820,82	231 112,35	286 109,01	285 335,14	338 667,66
karta podatkowa	14 989,67	17 157,03	61 473,01	45 644,57	44 935,85
podatek od czynności cywilnoprawnych	544 232,84	713 400,57	580 099,67	746 498,91	914 820,25
wpływy z opłaty skarbowej	56 931,00	62 348,27	46 580,60	46 414,00	42 590,84
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	161 101,87	143 616,10	128 188,64	257 885,54	258 269,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród wydatków budżetowych, największy ich udział w latach 2020-2024 dotyczył kolejno działu 801 – Oświata i wychowanie (średnio 36%), 855 – Rodzina (19%), 750 – Administracja publiczna (9%), 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (9%) oraz 852 – Pomoc społeczna (7%). Z kolei średni udział wydatków inwestycyjnych w latach 2020-2024 wynosił 5,7%, a w 2023 roku osiągnął najwyższy wynik równy 10,6%. We wszystkich analizowanych latach był on jednak niższy w stosunku do średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego. Do największych inwestycji realizowanych w tych latach należy przebudowa stacji uzdatniania wody w m. Trzemżal oraz przebudowa ulic: Jaśminowej, Wiśniowej, Modrzewiowej w Trzemesznie, w większości dofinansowanych z Rządowego Funduszu Polski Ład.

Ryc. 31. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych

Poniższa tabela prezentuje wykaz projektów, na które Gmina Trzemeszno pozyskała dofinansowanie z Funduszy Europejskich w latach 2004-2025. Łączna wartość dofinansowania wyniosła ponad 15 mln zł.

Tab. 18. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania	Wartość projektu
Fundusze Europejskie na lata 2004-2006				
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Kruchowo-Niewolno-Trzemeszno i sieci wodociągowej w m .Niewolno	Gmina Trzemeszno	2 789 152,31 zł	3 759 443,48 zł
Fundusze Europejskie na lata 2007-2013				
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej dla części tzw. Stare Miasto w	Gmina Trzemeszno	3 208 825,38 zł	8 382 350,52 zł

	Trzemesznie etap IV, V i Va (I i II) wraz z dwuetapową modernizacją oczyszczalni ścieków			
3.	Nauka poprzez zabawę - to rozwój i przyszłość każdego dziecka	Gmina Trzemeszno/Przedszkole nr 1 im. Chatki Puchatka w Trzemesznie	1 383 953,61 zł	1 628 180,72 zł
4.	Termomodernizacja budynków oświatowych (szkoły) w miejscowościach Trzemeszno, Trzemżal i Kruchowo	Gmina Trzemeszno	1 202 791,29 zł	1 665 267,12 zł
5.	Remont nawierzchni ulic: plac Kilińskiego, T. Kościuszki oraz Al. Odzyskania Niepodległości w Trzemesznie	Miasto i Gmina Trzemeszno	299 362,41 zł	676 941,83 zł
6.	Wdrożenie programu indywidualizacji nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych w Mieście i Gminie Trzemeszno	Gmina Trzemeszno	175 838,82 zł	206 869,20 zł
7.	Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej w Gminie Trzemeszno	Gmina Trzemeszno	38 395,52 zł	45 294,22 zł
8.	Program wyrównawczo-edukacyjny dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu miasta i Gminy Trzemeszno "Job gatew@y"	Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie	697 685,67 zł	820 806,67 zł
Fundusze Europejskie na lata 2014-2020				
9.	Budowa sali gimnastycznej wraz z infrastrukturą (zapleczem szatniowym, magazynowym i dydaktycznym) przy Zespole Szkół w Trzemżalu	Gmina Trzemeszno	3 082 784,59 zł	4 535 681,17 zł
10.	Gmina Trzemeszno stawia na zawodowców	Gmina Trzemeszno	1 004 820,25 zł	1 182 141,48 zł
11.	Edukacja dla rozwoju uczniów z terenu Gminy Trzemeszno	Gmina Trzemeszno	452 000,03 zł	531 764,75 zł
12.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 im. Polskich Olimpijczyków w Trzemesznie	Gmina Trzemeszno	374 960,72 zł	453 156,67 zł
13.	Edukacja dla rozwoju uczniów z Zespołu Szkół w Trzemżalu	Gmina Trzemeszno	163 258,54 zł	192 068,88 zł
Fundusze Europejskie na lata 2021-2027				
14.	„Nie muszę być sam – wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów w oparciu o model asystenta osobistego”	Gmina Trzemeszno / Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie	294 126,72 zł	420 181,03 zł

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl.

Gmina Trzemeszno pozyskała również środki z Rządowego Funduszu Polski Ład, będącego Programem Inwestycji Strategicznych mającego na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie działań inwestycyjnych realizowanych przez JST. Gmina Trzemeszno pozyskała w ten sposób dotacje na inwestycje na łączną kwotę prawie 24 mln zł.

Tab. 19. Inwestycje w Gminie Trzemeszno zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład

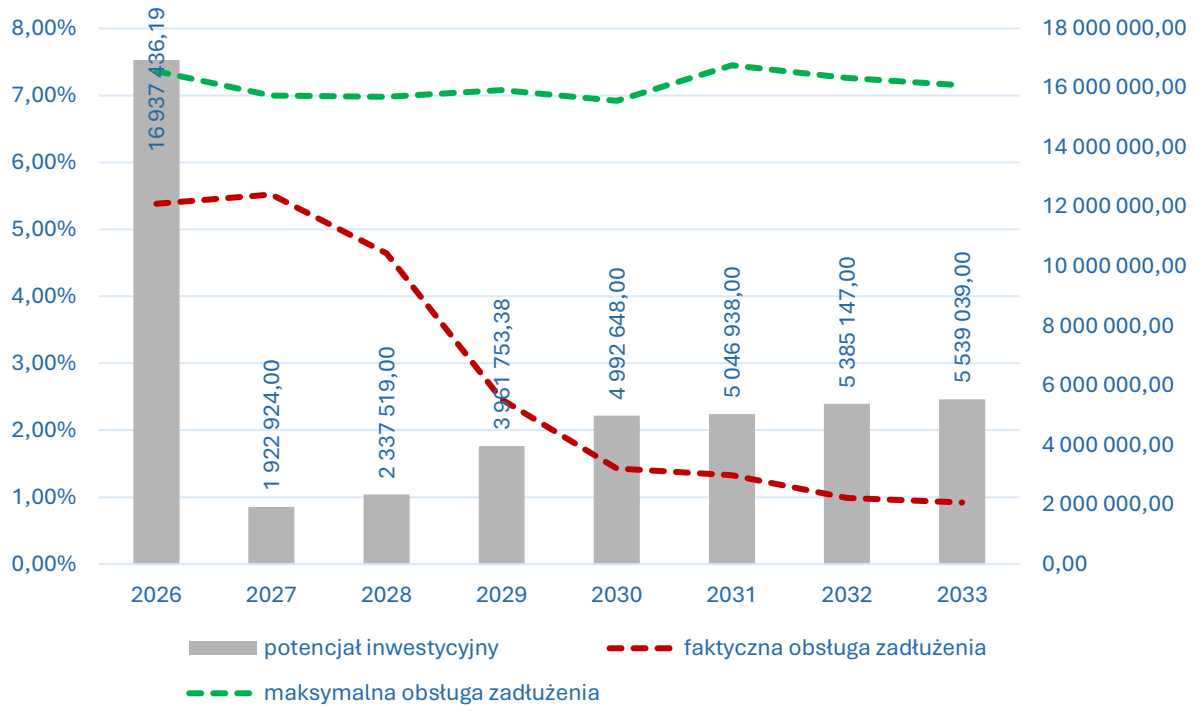
Lp.	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania	Data ogłoszenia wyników
1.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w m. Trzemżal	2 718 300,00 zł	25.10.2021
2.	Termomodernizacja budynku gminnego przy ul. Mickiewicza 33 na potrzeby Urzędu Miejskiego	6 300 000,00 zł	30.05.2022
3.	Przebudowa ulic Jaśminowej, Wiśniowej i Modrzewiowej w m. Trzemeszno	3 800 000,00 zł	30.05.2022
4.	Renowacja i konserwacja ścian w kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia NMP w Trzemesznie	500 000,00 zł	14.07.2023
5.	Remont dachu kościoła pw. Św. Jakuba Większego w Kamieńcu	588 000,00 zł	14.07.2023
6.	Budowa drogi wraz z oświetleniem w m. Brzozówiec	1 950 000,00 zł	15.09.2023
7.	Utworzenie samorządowego muzeum w budynku dworca PKP w Trzemesznie	390 000,00 zł	26.09.2023
8.	Przebudowa dróg gminnych ulica 22 Stycznia 1863r Piastowska Dworcowa Krańcowa Działkowa Przemysłowa Kopernika Prusa i Mickiewicza w Trzemesznie	7 600 000,00 zł	07.10.2023

Źródło: opracowanie własne.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Trzemeszno na lata 2026-2033 zgodnie z Zarządzeniem nr 325.2026 Burmistrza Trzemeszna z dnia 12 listopada 2025 r. w sprawie przyjęcia projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Trzemeszno na lata 2026-2033. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Trzemeszno pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 32. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Trzemeszno na lata 2026-2033
Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 325.2026 Burmistrza Trzemeszna z dnia 12 listopada 2025 r. w sprawie przyjęcia projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Trzemeszno na lata 2026-2033

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny na lata 2026-2033 wyniesie ponad 46 mln zł, z czego w 2026 roku wydatkowane będzie prawie 17 mln zł. Największą zaplanowaną inwestycją będzie przedsięwzięcie pn. „Przebudowa i rozbudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku zamieszkania zbiorowego (Dom Dziecka) na budynek użyteczności publicznej (Urząd Miasta)”, dla którego łączne nakłady finansowe wyniosą ponad 11 mln zł.

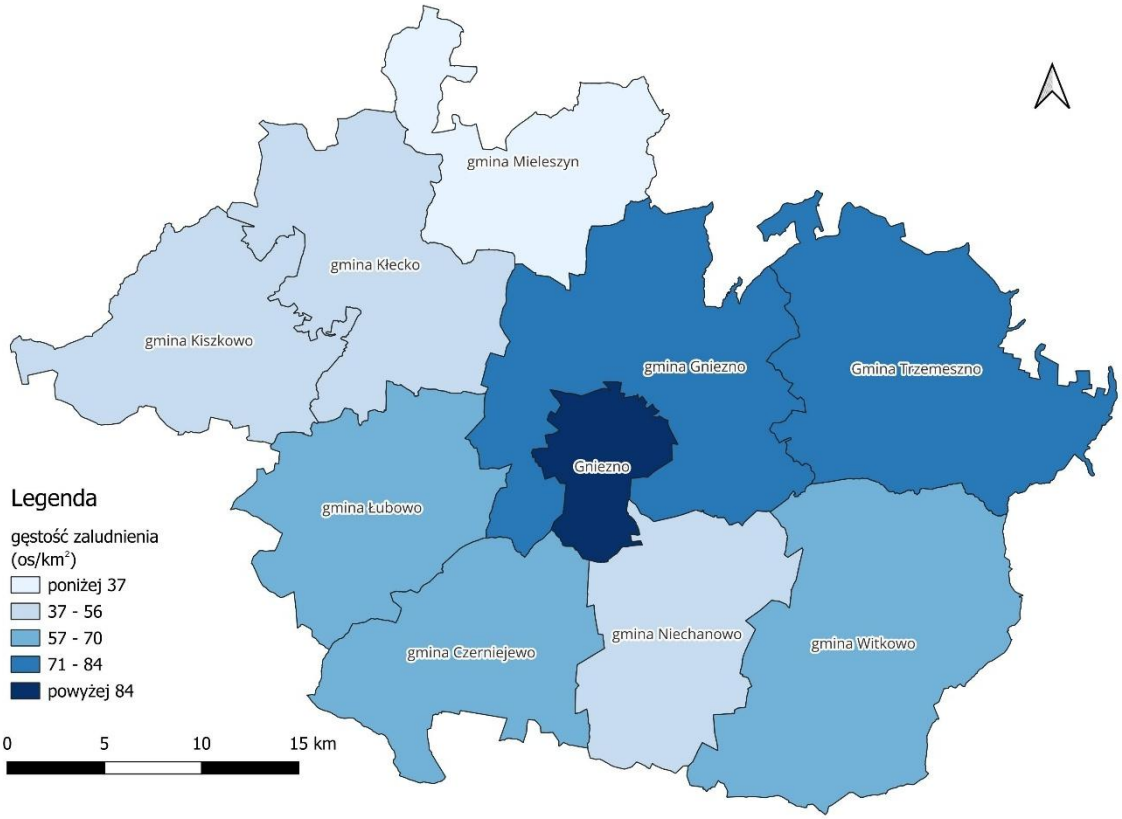
Należy mieć na względzie, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA

4.1. Demografia

Sytuacja demograficzna stanowi podstawowy czynnik kształtujący dynamikę oraz kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego. Wzrost demograficzny wpływa zarówno na zasobność kapitału ludzkiego, a co za tym idzie na potencjał danego rynku pracy, jak i na ilość relacji międzyludzkich, które są szczególnie istotnym elementem pozwalającym budować silny kapitał społeczny. Sytuacja demograficzna oraz prognozy demograficzne stanowią podstawę do programowania działań przez lokalne samorządy w wieloletnich perspektywach. Są zatem kluczowym czynnikiem w kontekście rozwoju lokalnego oraz planowania strategicznego.

Zgodnie z danymi GUS Gmina Trzemeszno w 2024 roku liczyła 13 633 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię jednostki skutkowało gęstością zaludnienia na poziomie 78 os./km^2. Spośród gmin powiatu gnieźnieńskiego większą gęstością zaludnienia niż Gmina Trzemeszno odznaczały się jedynie gminy: Gniezno (miejska) oraz Gniezno (wiejska).

Ryc. 33. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2024 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące liczby ludności w powiecie gnieźnieńskim w latach 2020-2024 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności powiatu gnieźnieńskiego przyjmowała nieznaczne tendencje spadkowe, o czym świadczy średnia dynamika zmian liczby ludności kształtująca się na poziomie 99,6%. Według danych GUS w latach 2020-2024 najszybszy spadek liczby ludności odnotowano w gminie Mieleszyn, mieście Gniezno oraz w gminie Kłecko. Gmina Trzemeszno w latach 2020-2024 również odnotowała spadek liczby mieszkańców. Populacja Gminy zmniejszyła się z 13 964 do 13 633 osób, co oznacza spadek o prawie 2,4%. Średnioroczna dynamika zmiany wyniosła 99,4%. Postępujący spadek populacji stanowi poważne wyzwanie dla przyszłego rozwoju Gminy, zarówno pod względem gospodarczym, jak i społecznym. Szczegółowe dane dotyczące dynamiki zmian liczby mieszkańców przedstawia poniższa tabela.

Tab. 20. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024

JST	2020	2021	2022	2023	2024	udział w 2024 r.	średnia dynamika
powiat gnieźnieński	142 872	142 166	141 748	141 303	140 653	100%	99,6%
Gniezno (gmina miejska)	65 723	64 916	64 220	63 549	62 820	45%	98,9%
gmina Czerniejewo	7 233	7 213	7 228	7 261	7 239	5%	100,0%
Gniezno (gmina wiejska)	13 459	13 800	14 225	14 579	14 913	11%	102,6%
gmina Kiszkowo	5 232	5 206	5 188	5 138	5 100	4%	99,4%
gmina Kłecko	7 301	7 265	7 147	7 112	7 074	5%	99,2%
gmina Łubowo	6 972	7 051	7 171	7 300	7 412	5%	101,5%
gmina Mieleszyn	3 767	3 719	3 699	3 672	3 607	3%	98,9%
gmina Niechanowo	5 971	5 972	5 984	5 959	5 900	4%	99,7%
Gmina Trzemeszno	13 964	13 923	13 816	13 703	13 633	10%	99,4%
gmina Witkowo	13 250	13 101	13 070	13 030	12 955	9%	99,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na liczbę ludności w jednostkach samorządu terytorialnego wpływ mają dwa czynniki: przyrost naturalny i saldo migracji. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami. Saldo migracji natomiast jest różnicą pomiędzy liczbą osób, które w danym okresie zameldowały się na danym obszarze, a liczbą osób wymeldowanych.

W celu osiągnięcia porównywalności pomiędzy różnymi jednostkami samorządu terytorialnego zdecydowano się na ujęcie przyrostu naturalnego i salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Analizując zamieszczone w poniższej tabeli dane można zauważyć, iż w 2024 roku wszystkie gminy w powiecie gnieźnieńskim charakteryzowały się ujemnym przyrostem naturalnym na 1 tys. mieszkańców. Najniższą wartość analizowanego wskaźnika odnotowano w mieście Gniezno (-5,23), gminie Kiszkowo (-5,08) oraz gminie Niechanowo (-5,06), natomiast najmniej niekorzystne, choć wciąż ujemne wartości wystąpiły w gminie Łubowo (-0,14). W 2024 roku przyrost naturalny w Gminie Trzemeszno wyniósł -3,22 na 1 000 mieszkańców, co wskazuje na utrzymujące się ujemne saldo. Jednocześnie średnia zmiana tego wskaźnika w latach 2020-2024 wyniosła -0,32, co może świadczyć o stopniowym pogarszaniu się sytuacji demograficznej i postępującym spadku liczby urodzeń. W kolejnej kolumnie zaprezentowano również dane dotyczące wartości salda migracji na 1 000 mieszkańców. Najniższą wartość tego wskaźnika w 2024 roku odnotowano w gminie Mieleszyn (-14,6),

mieście Gniezno (-6,3) oraz gminie Niechanowo (-5,2), z kolei najwyższą w przypadku gminy wiejskiej Gniezno (25,4) i gminy Łubowo (16,9). W Gminie Trzemeszno wskaźnik ten wyniósł -3,1, a średnia zmiana wskaźnika od 2020 roku -0,18. Obecna sytuacja demograficzna Gminy Trzemeszno wskazuje na niekorzystne tendencje. Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji świadczą zarówno o niskim poziomie dzietności, jak i o odpływie ludności z Gminy. Choć średnie wartości tych wskaźników w analizowanym okresie nie były skrajnie negatywne, to utrzymujący się trend spadkowy może w dłuższej perspektywie prowadzić do dalszego zmniejszania się liczby mieszkańców i pogorszenia struktury demograficznej.

Tab. 21. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.
województwo wielkopolskie	-2,80	-0,41	0,60	0,03
powiat gnieźnieński	-3,87	-0,41	-0,90	-0,08
Gniezno (gmina miejska)	-5,23	-0,10	-6,30	-0,28
gmina Czerniejewo	-4,70	-1,18	-0,60	0,05
Gniezno (gmina wiejska)	-1,42	-0,96	25,40	0,38
gmina Kiszkowo	-5,08	-1,61	-2,30	-1,00
gmina Kłecko	-2,68	-0,47	-4,20	0,15
gmina Łubowo	-0,14	-0,79	16,90	3,63
gmina Mieleszyn	-2,20	0,50	-14,60	-3,20
gmina Niechanowo	-5,06	-1,22	-5,20	-3,70
Gmina Trzemeszno	-3,22	-0,32	-3,10	-0,18
gmina Witkowo	-2,54	-0,49	-3,80	0,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Grupą istotnie wpływającą na rozwój demograficzny oraz gospodarczy danego obszaru są osoby w wieku 25-34 lat. Grupa ta jest szczególnie istotna ze względu na wysokie prawdopodobieństwo założenia rodziny przez jej przedstawicieli w relatywnie niedługim czasie oraz wyboru „miejsca do życia", rozumianego jako kwestię zakupu mieszkania oraz podjęcie stałej pracy. W Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024 udział osób w tym przedziale wiekowym zmniejszył się z 12,6% do 11,52%, co oznacza spadek udziału tej grupy o prawie 8,6%. Podobne zjawisko obserwuje się na poziomie powiatu gnieźnieńskiego, gdzie udział tej grupy wiekowej zmniejszył się z 12,97% do 11,11%

(o ok. 14,3%). W całym województwie wielkopolskim również odnotowano spadek tej grupy z 14,06% do 12,44% (o ok. 11,5%).

Oprócz osób w wieku 25-34 lat, istotny wpływ na sytuację demograficzną i gospodarczą danego obszaru mają również osoby w wieku poprodukcyjnym. Wysoki udział seniorów w danej społeczności wiąże się z koniecznością zwiększenia wydatków w takich obszarach jak zdrowie czy usługi społeczne oraz koniecznością dostosowania infrastruktury i sektora usług społecznych do ich potrzeb. W latach 2020-2024 Gmina Trzemeszno odnotowała stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Udział ten zwiększył się z 26,8% do 30,2% w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym, co stanowi wzrost o około 12,7%. Zjawisko to wpisuje się w szerszy trend demograficzny obserwowany w wielu częściach kraju i stanowi jedno z istotnych wyzwań dla samorządu. W latach 2020-2024 wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym w powiecie gnieźnieńskim wzrósł o ponad 14,2%. Dynamika ta była wyższa niż w przypadku Gminy Trzemeszno, co sprawiło, że choć w 2020 roku udział seniorów w powiecie był niższy niż w Gminie, to w 2024 roku osiągnął już wyższy poziom. W województwie wielkopolskim tempo wzrostu było zbliżone do wartości obserwowanej w Gminie Trzemeszno i wyniosło prawie 13,5%, przy czym udział osób w wieku poprodukcyjnym był w analizowanym okresie niższy niż w Gminie. Różnice te wskazują na zróżnicowane tempo starzenia się ludności w zależności od poziomu administracyjnego, co może być wynikiem odmiennych struktur demograficznych, trendów migracyjnych oraz lokalnych warunków społeczno-gospodarczych. Narastający udział osób starszych powoduje konieczność dostosowania usług publicznych, w tym opieki zdrowotnej i społecznej, a także przestrzeni i infrastruktury do potrzeb tej grupy ludności. Jednocześnie malejący udział osób w wieku produkcyjnym może negatywnie oddziaływać na lokalny rynek pracy oraz wpływy do budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

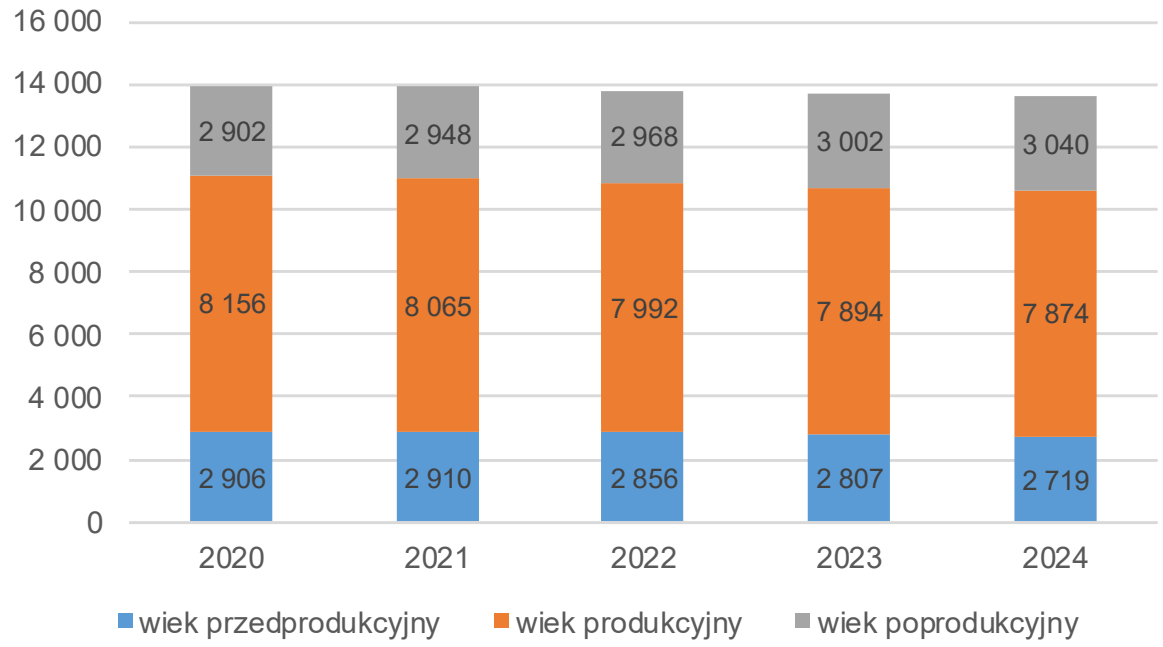
Tab. 22. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Trzemeszno w 2020 i 2024 roku na tle powiatu i województwa

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2019	2023	dynamika	2019	2023	dynamika
województwo wielkopolskie	14,06	12,44	88%	26,00	29,50	113%

powiat gnieźnieński	12,97	11,11	86%	26,70	30,50	114%
Gmina Trzemeszno	12,60	11,52	91%	26,80	30,20	113%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w latach 2020-2024 w Gminie Trzemeszno odnotowano spadek liczby mieszkańców. Największy spadek dotyczył osób w wieku produkcyjnym – ich liczba spadła z 8 156 w 2020 roku do 7 874 w 2024 roku, co oznacza spadek o około 3,5%. W grupie wieku przedprodukcyjnego liczba mieszkańców zmniejszyła się z 2 906 do 2 719 osób, czyli o 6,4%. Jedyną grupą wiekową, w której odnotowano wzrost były osoby w wieku poprodukcyjnym. Ich liczba zwiększyła się z 2 902 osób w 2020 roku do 3 040 w 2024 roku, co stanowi wzrost o około 4,8%. Jednoczesny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy wzroście populacji w wieku poprodukcyjnym oznacza kurczenie się przyszłych roczników szkolnych i zmniejszenie udziału osób aktywnych zawodowo na lokalnym rynku pracy oraz wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego. W konsekwencji Gmina będzie potrzebować działań prorodzinnych, jak i tych potencjalnie generujących napływ mieszkańców w wieku produkcyjnym (m.in. poprzez nowe miejsca pracy), a równolegle wzmocnienia usług zdrowotno-opiekuńczych dla rosnącej grupy seniorów. Szczegółowe dane dotyczące liczebności poszczególnych grup wiekowych prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 34. Struktura ludności w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.2. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny stanowi termin z pogranicza ekonomii i socjologii. Rozumieć go należy jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie, którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach i zaufaniu jednostek. Dzięki kapitałowi społecznemu, ludzie mogą osiągać większe korzyści ekonomiczne. Uważa się, że występuje silna korelacja pomiędzy poziomem kapitału społecznego, a produktywnością gospodarki.

Żłobki i przedszkola

Rola żłobków oraz przedszkoli w lokalnej społeczności polega na umożliwieniu rodzicom szybszego powrotu na rynek pracy, w związku ze zwolnieniem ich z konieczności sprawowania opieki nad dziećmi, a także na ich wzajemnej integracji, co korzystnie wpływa na budowanie kapitału społecznego.

W Gminie Trzemeszno funkcjonuje dwie placówki zapewniające opiekę nad dziećmi do lat 3: Tęczowe Motylki zlokalizowane na ul. Foluskiej 3 w Trzemesznie oraz Nibylandia w zlokalizowana pod adresem Wymysłowo 32. Żłobki dysponują łącznie 29 miejscami, a podstawowa opłata za pobyt dziecka (bez zniżek i wyżywienia) wynosi 1 800 zł miesięcznie. Placówki są czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 6:30-16:30. Obiekt w Wymysłowie został odpowiednio dostosowany do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz wymagających szczególnej opieki.

Na terenie Gminy Trzemeszno funkcjonuje sieć przedszkoli obejmująca sześć placówek publicznych oraz jedną niepubliczną, które zapewniają mieszkańcom dostęp do wychowania przedszkolnego. Największą jednostką pod względem liczby dzieci jest Przedszkole nr 1 im. Chatka Puchatka w Trzemesznie, działające w godzinach 6:30-16:30. W roku szkolnym 2024/2025 uczęszczało do niego 148 dzieci, zorganizowanych w sześciu grupach, co dawało średnio około 25 dzieci na grupę. Drugim, co do wielkości ośrodkiem jest Przedszkole nr 2 im. Misia Uszatka w Trzemesznie, funkcjonujące w godzinach 7:00-16:30. W analizowanym roku szkolnym objęło opieką 125 dzieci w pięciu grupach. Istotną rolę pełni także Publiczne Przedszkole „Nibylandia” w Wymysłowie, otwarte w godzinach 7:00-18:00, do którego uczęszczało 72 dzieci w czterech grupach.

Pozostałe placówki mają bardziej kameralny charakter. Niepubliczne Przedszkole „Bajka” w Rudkach obejmowało 54 dzieci w trzech grupach, sprawując opiekę nad nimi w godzinach 7:00-18:00. Przedszkola w Trzemżalu oraz Kruchowie funkcjonują w godzinach 7:00-15:00 i objęły odpowiednio 48 i 46 dzieci w dwóch grupach. Najmniejszą jednostką pozostaje Przedszkole nr 3 w Trzemesznie, które zapewniło opiekę 23 dzieciom w jednej grupie i również działało w godzinach 7:00-15:00.

Dzięki zróżnicowanej ofercie i dogodnym godzinom funkcjonowania, system wychowania przedszkolnego w Gminie Trzemeszno był dostosowany do potrzeb lokalnej społeczności. Poniższa tabela przedstawia wykaz przedszkoli działających na terenie Gminy Trzemeszno oraz podstawowe dane na ich temat.

Tab. 23. Przedszkola na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku

Nazwa przedszkola	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkole Nr 1 im. Chatka Puchatka w Trzemesznie	148	6	25	6:30-16:30
Przedszkole Nr 2 im. Misia Uszatka w Trzemesznie	125	5	25	7:00-16:30
Przedszkole Nr 3 w Trzemesznie	23	1	23	7:00-15:00
Przedszkole w Kruchowie	46	2	23	7:00-15:00
Przedszkole w Trzemżalu	48	2	24	7:00-15:00
Publiczne Przedszkole NIBYLANDIA w Wymysłowie	72	4	18	7:00-18:00
Niepubliczne Przedszkole BAJKA w Rudkach	54	3	18	7:00-18:00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

W latach 2020-2025 Gmina Trzemeszno odnotowała znaczący wzrost kosztów utrzymania jednego dziecka w przedszkolu gminnym z 1 027,56 zł w roku szkolnym 2020/2021 do 1 729 zł w roku szkolnym 2024/2025, co oznacza wzrost o ponad 68%. W tym samym okresie liczba dzieci z terenu Gminy Trzemeszno uczęszczających do przedszkoli zlokalizowanych w innych gminach wahała się od 18 do nawet 48 osób. Wzrosła natomiast liczba dzieci spoza Gminy korzystających z placówek przedszkolnych w Gminie Trzemeszno z 18 w roku szkolnym 2020/2021 do 25 w roku szkolnym 2024/2025. W analizowanym okresie, pomimo znaczącego wzrostu kosztów utrzymania dziecka w przedszkolu gminnym, zaobserwowano wzrost liczby dzieci z terenu innych gmin, które uczęszczają do placówek na terenie Gminy Trzemeszno. Zjawisko to może

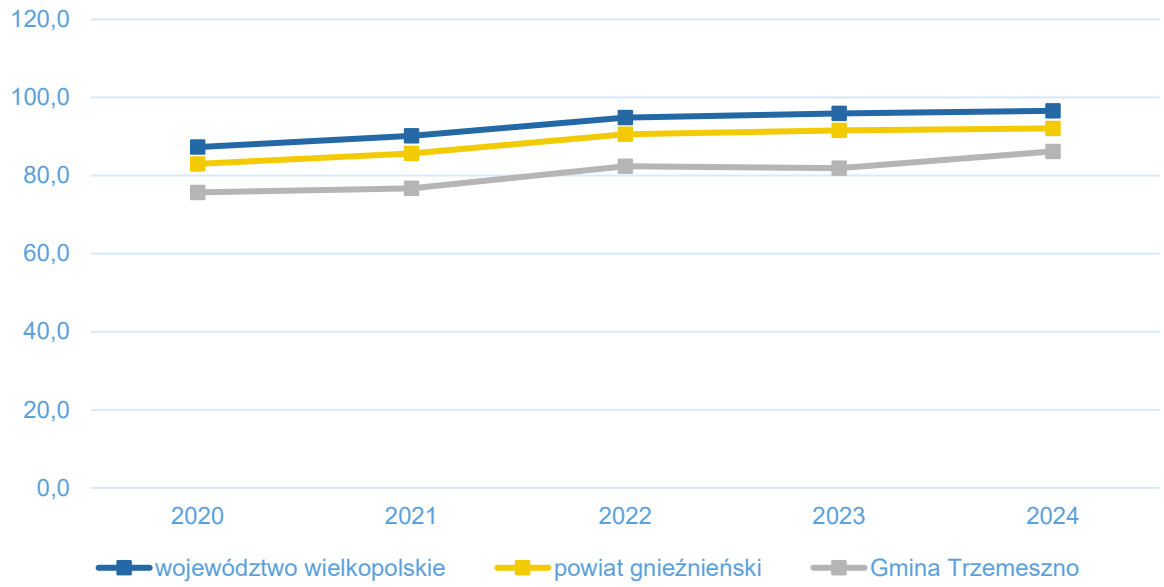
wskazywać na wysoką jakość świadczonych usług. Jednocześnie, znacząca liczba dzieci z terenu Gminy uczęszczających do przedszkoli poza jej obszarem może wskazywać na częściowo niezaspokojone lokalne potrzeby w zakresie opieki i edukacji przedszkolnej.

Tab. 24. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2025

		2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Liczba dzieci z terenu Gminy w przedszkolach na terenie innych gmin	os.	23	18	23	48	34
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie Gminy	os.	18	16	18	19	25
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	zł	1 027,56	1 100,06	1 080,57	1 723,00	1 729,00
Wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym	zł	976,19	1 045,06	810,43	1 292,00	1 297,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

W latach 2020-2024 udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Trzemeszno ulegał niewielkim wahaniom, jednak jego ogólny trend wskazuje na stopniową poprawę. W 2020 roku wskaźnik ten wynosił 75,7% i była to najniższa wartość w analizowanym okresie. W kolejnych latach wskaźnik ten wykazywał tendencję wzrostową, osiągając w 2024 roku poziom 86,2%, co stanowi najwyższy wynik w ostatnich pięciu latach. Pomimo poprawy, wskaźnik ten wciąż pozostaje nieco niższy niż średnia w powiecie gnieźnieńskim (92,1%) oraz w województwie wielkopolskim (96,6%). Niższy poziom uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym może ograniczać ich szanse na wyrównany start edukacyjny i rozwój kompetencji społecznych. Z tego względu zwiększenie dostępności do wychowania przedszkolnego powinno pozostać jednym z priorytetów lokalnej polityki edukacyjnej Gminy Trzemeszno. Szczegółowe dane dotyczące odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 35. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szkoły

Dostęp do dobrej edukacji stanowi jeden z głównych filarów rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki. Jest to również czynnik szczególnie istotny dla rozwoju dzieci, a co za tym idzie – lokalnej społeczności. Szkoły, oprócz funkcji edukacyjnej, odpowiedzialne są również za kształtowanie postaw moralnych podopiecznych poprzez monitorowanie ich zachowań, angażowanie do pracy w grupach oraz tworzenie warunków do wzajemnej integracji i socjalizacji.

W roku szkolnym 2024/2025 w Gminie Trzemeszno funkcjonowały cztery szkoły podstawowe (dwie w Trzemesznie, jedna w Kruchowie i jedna w Trzemżalu) oraz jedna szkoła ponadpodstawowa w Trzemesznie. Łącznie do wszystkich placówek uczęszczało 1402 uczniów.

W roku szkolnym 2024/2025 Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Kilińskiego w Trzemesznie była największą placówką pod względem liczby uczniów. Uczęszczało do niej 503 uczniów, którzy byli podzieleni na 24 oddziały, co dawało średnio 21 uczniów w klasie. Drugą co do wielkości placówką był Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Trzemesznie z 430 podopiecznymi w 17 oddziałach (średnio 25 uczniów). W Szkole Podstawowej nr 2 im. Polskich Olimpijczyków w Trzemesznie uczyło się 241 uczniów w 14 oddziałach, co przekładało się na średnio 17 uczniów w klasie. W dwóch

najmniejszych szkołach czyli Szkole Podstawowej im. Powstania Wielkopolskiego w Kruchowie i Szkole Podstawowej im. Bohaterów Września 1939 w Trzemżalu liczba uczących się wyniosła odpowiednio 132 i 96. Przy 8 i 7 oddziałach, średnia wielkość klas była najniższa spośród wszystkich szkół w Gminie – od 14 do 17 uczniów na oddział. W żadnej ze szkół nie funkcjonował system zmianowy. Liczba etatów nauczycielskich w szkołach wahała się od 24,7 w Trzemżalu do 79,71 w Szkole Podstawowej nr 1 im. Jana Kilińskiego w Trzemesznie, co wynikało z liczby uczniów i organizacji pracy szkoły. Dane dotyczące szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu Gminy Trzemeszno przedstawia poniższa tabela.

Tab. 25. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe na terenie Gminy Trzemeszno w roku szkolnym 2024/2025

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Kilińskiego w Trzemesznie	503	24	21	79,71
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Polskich Olimpijczyków w Trzemesznie	241	14	17	41,85
Szkoła Podstawowa im. Powstania Wielkopolskiego w Kruchowie	132	8	17	26,97
Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Września 1939 w Trzemżalu	96	7	14	24,7
Zespół szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Trzemesznie	430	17	25	47,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

Infrastruktura sportowa i dydaktyczna stanowi istotny element jakości oferty edukacyjnej w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych Gminy Trzemeszno. Spośród pięciu placówek tylko Szkoła Podstawowa nr 2 w Trzemesznie nie dysponuje salą gimnastyczną. W pozostałych szkołach funkcjonują pełnowymiarowe sale, które umożliwiają prowadzenie zajęć wychowania fizycznego na wysokim poziomie, przy czym w Szkole Podstawowej nr 1 oraz w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych wymagają one remontu. Dodatkowo cztery szkoły posiadają boiska wielofunkcyjne – wszystkie, poza Zespołem Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych, są w dobrym stanie technicznym. W żadnej z placówek nie ma specjalistycznej pracowni językowej. Klasy o charakterze integracyjnym, dwujęzycznym lub sportowym prowadzone są w Szkole Podstawowej nr 1 i w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych. Jeśli chodzi o wyposażenie w sprzęt komputerowy, największą liczbę komputerów dla uczniów posiada Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych (104) oraz Szkoła Podstawowa nr 2 w

Trzemesznie (97). Najwięcej projektorów znajduje się również w Szkole Podstawowej nr 2 – 30 sztuk, w pozostałych szkołach liczba ta waha się od 6 do 18.

We wszystkich szkołach działa monitoring wizyjny. Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Trzemesznie, Szkoły Podstawowej nr 2 oraz szkoły w Trzemżalu mają dostęp do indywidualnych szafek. W Szkole Podstawowej w Kruchowie i Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych nie przewidziano takiego udogodnienia. Świetlice funkcjonują w czterech placówkach – nie prowadzi jej jedynie Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych. Najdłużej czynna była świetlica w Szkole Podstawowej nr 1 w Trzemesznie (od 7:00 do 16:30), a najkrócej w Trzemżalu (do godziny 14:30). Parking dla kadry i rodziców dostępny jest w szkołach w Kruchowie i Trzemżalu. Pozostałe placówki nie dysponują własnymi miejscami postojowymi. Gabinet pielęgniarki funkcjonuje we wszystkich placówkach. W każdej szkole zapewniono także wsparcie psychologiczne, choć w różnym wymiarze etatowym.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje o stanie infrastruktury szkół działających na terenie Gminy Trzemeszno.

Tab. 26. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa nr 1 w Trzemesznie	Szkoła Podstawowa Nr 2 w Trzemesznie	Szkoła Podstawowa w Kruchowie	Szkoła Podstawowa w Trzemżalu	Zespół Szkół Ogólnokształcących i zawodowych w Trzemesznie
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	29	24	16	14	17
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna - do remontu; boisko wielofunkcyjne - stan dobry	brak	sala gimnastyczna - stan b. dobry; boisko wielofunkcyjne - stan dobry	sala gimnastyczna - stan b. dobry; boisko wielofunkcyjne - stan dobry	sala gimnastyczna - do remontu; boisko wielofunkcyjne - do remontu
Pracownie językowe	nie	nie	nie	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	tak	nie	nie	nie	tak
Komputery do użytku uczniów (szt.)	78	97	31	32	104
Projektory multimedialne (szt.)	8	30	6	9	18
Kamery - monitoring szkolny	tak	tak	tak	tak	tak
Szafki dla każdego ucznia	tak	tak	nie	tak	nie

Świetlice (godziny otwarcia)	tak; 7-16:30	tak; 7-8 i 10-16	tak ; 7-15	tak 7-14:30	nie
Parkingi dla kadry / rodziców	nie	nie	tak	tak	nie
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	gab. Pielęgniarki	gab. Pielęgniarki	gab. Pielęgniarki	gab. Pielęgniarki	gab. Pielęgniarki
Wsparcie psychologa	tak - 0,14 etatu	tak - 0,54 etatu	tak - 0,5 etatu	tak - 0,5 etatu	tak - 1,05 etatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

W latach 2020-2024 liczba uczniów szkół podstawowych na terenie Gminy Trzemeszno wraz z klasami „0" utrzymywała tendencję spadkową. W latach szkolnych 2020/2021-2023/2024 liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Trzemeszno wykazywała tendencję spadkową z 1593 uczniów w roku szkolnym 2020/2021 do 1402 w 2023/2024, co stanowiło najniższą wartość w analizowanym okresie. W roku szkolnym 2024/2025 odnotowano jednak wzrost liczby uczniów do 1524, co może świadczyć o przejściowej poprawie sytuacji demograficznej lub zwiększonym zainteresowaniu ofertą edukacyjną szkół w Gminie. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tab. 27. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Trzemeszno uczęszczająca do szkół na terenie Gminy w latach 2020-2025

	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy wraz z klasami "0"	1593	1555	1514	1402	1524

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

Podstawowym celem rozwoju edukacji oraz bazy edukacyjnej w danej jednostce jest zwiększenie jej skuteczności, rozumianej jako rozwój wiedzy i kompetencji uczniów. Najczęściej stosowaną formą weryfikacji ich postępów edukacyjnych są testy, egzaminy i sprawdziany wewnętrzne oraz zewnętrzne. Podstawowy test jakiemu poddawani są uczniowie szkół podstawowych w całej Polsce jest test ósmoklasisty, przeprowadzany pod koniec edukacji podstawowej. W celu zdiagnozowania efektów nauczania w szkołach podstawowych w Gminie Trzemeszno zdecydowano się na porównanie średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty w Gminie, powiecie gnieźnieńskim oraz województwie wielkopolskim.

Dane z egzaminów ósmoklasisty w latach 2023-2025 wskazują, że uczniowie szkół podstawowych z Gminy Trzemeszno uzyskiwali niższe wyniki niż średnie w powiecie

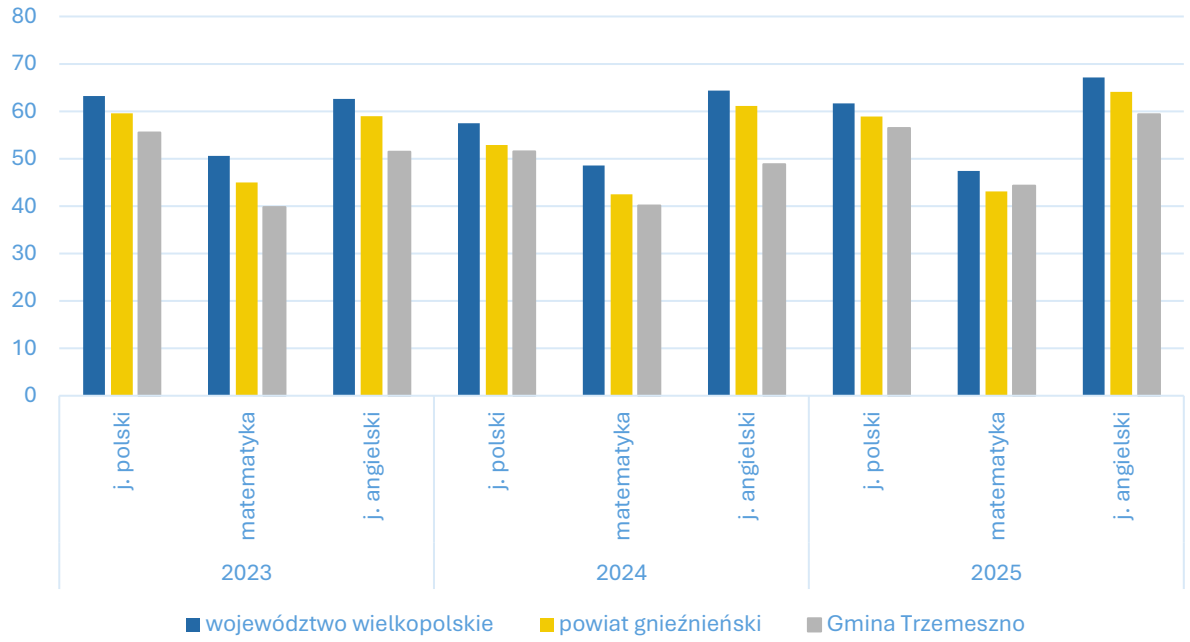
gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim we wszystkich trzech przedmiotach egzaminacyjnych. Największe różnice niekorzystne dla Gminy występowały w przypadku języka angielskiego, natomiast matematyka i język polski mimo pewnych wahań prezentowały się nieco lepiej, choć również wymagają poprawy.

Wyniki z matematyki w Gminie Trzemeszno pozostawały niższe niż średnie wojewódzkie we wszystkich analizowanych latach, jednak w 2025 roku uczniowie osiągnęli 44,29%, co stanowiło wynik wyższy niż średnia powiatowa wynosząca 43,11%. Był to pierwszy przypadek w badanym okresie, gdy Gmina przewyższyła średni rezultat w powiecie. W latach wcześniejszych różnice na niekorzyść były bardziej widoczne. W 2023 roku średni wynik wyniósł 39,81%, a w 2024 roku 40,16%.

W przypadku języka polskiego rezultaty uczniów Gminy zbliżały się stopniowo do średnich regionalnych. W 2023 roku osiągnięto 55,49%, co było niższe niż średnia powiatowa i wojewódzka, wynoszące odpowiednio 59,6% i 63,23%. W 2024 roku nastąpił spadek do poziomu 51,57%, jednak w kolejnym roku wynik poprawił się i osiągnął 56,48%, co świadczy o wyraźnej poprawie względem poprzedniego roku, mimo że nadal pozostaje poniżej wartości dla regionu.

Największe różnice na niekorzyść Gminy odnotowano w przypadku języka angielskiego. W 2023 roku uczniowie uzyskali 51,49%, w 2024 – 48,82%, natomiast w 2025 roku wynik wzrósł do 59,36%. Choć zauważalna jest poprawa, średni rezultat pozostaje istotnie niższy od średniej powiatowej, która wyniosła 64,07%, oraz wojewódzkiej, osiągającej poziom 67,11%.

Podsumowując, wszystkie trzy przedmioty wymagają dalszego wsparcia dydaktycznego. Szczególnie niepokojące pozostają wyniki z języka angielskiego, który w całym okresie wypadał najsłabiej względem średnich regionalnych. W przypadku matematyki i języka polskiego obserwuje się pewną poprawę, jednak utrzymujące się różnice wskazują na potrzebę dalszych działań ukierunkowanych na podniesienie efektywności nauczania.

Ryc. 36. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Trzemeszno w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.

Istotnym czynnikiem wpływającym na edukację uczniów są wszelkie projekty edukacyjne, konkursy oraz oferowane wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami. W Gminie Trzemeszno realizowanych jest szereg inicjatyw edukacyjnych, projektów i konkursów, które wspierają rozwój uczniów i wzmacniają jakość lokalnej oferty oświatowej.

Projekty edukacyjne obejmują zarówno programy krajowe, jak i międzynarodowe. Do najważniejszych z nich należą: Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@2030, Aktywna Tablica, Lepsza Szkoła – matematyka (GWO), Trzymaj Formę, Aktywna Szkoła, Umiem pływać, Higiena Cyfrowa, Cyfrowy Uczeń, a także projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, takie jak Wsparcie rozwoju edukacji w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Gniezna, Erasmus+ EP GOAL oraz Erasmus+ Praktyka i Rozwój.

W ramach promocji aktywności fizycznej uczniowie uczestniczą w zawodach sportowych na różnych szczeblach. Wyróżnić można m.in. Mistrzostwa Powiatu w piłce siatkowej dziewcząt i chłopców, zawody unihokeja, koszykówki 3x3, biegi przełajowe, a także udział w ogólnopolskich wydarzeniach sportowych jak Biegi im. H. Bisikiewicza czy LECH POZNAŃ FUNS' DAY.

Uczniowie Gminy biorą również udział w licznych konkursach edukacyjnych. Do najważniejszych należą: Międzynarodowy Konkurs "Kangur Matematyczny", Wojewódzkie Konkursy Przedmiotowe, Ogólnopolski Konkurs „Sztafeta Pamięci", Konkurs „Silni Polską" organizowany przez IPN, konkursy literackie, przyrodnicze i historyczne, a także wydarzenia organizowane lokalnie, np. Rejonowy Turniej Języka Angielskiego współorganizowany przez ZSOiZ w Trzemesznie.

W szkołach podstawowych na terenie Gminy Trzemeszno uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi objęci są kompleksowym wsparciem dostosowanym do ich indywidualnych możliwości i trudności. W każdej z placówek realizowane są zajęcia rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, logopedyczne oraz rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. W przypadku uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wdrażane są indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne (IPET), a nauka odbywa się przy udziale nauczycieli współorganizujących, zapewniających bieżące wsparcie w procesie dydaktycznym. Dodatkowo szkoły oferują konsultacje z psychologiem, pedagogiem szkolnym i pedagogiem specjalnym. Uczniowie mogą również uczestniczyć w zajęciach rozwijających uzdolnienia oraz w gimnastyce korekcyjnej. W zależności od potrzeb organizowana jest także pomoc nauczyciela wspomagającego. Taka zróżnicowana i wielopoziomowa oferta wsparcia sprzyja tworzeniu przyjaznego i dostępnego środowiska edukacyjnego, w którym każde dziecko ma szansę na rozwój na miarę swoich możliwości.

W latach 2019-2024 wydatki Gminy Trzemeszno w dziale 801 „Oświata i wychowanie" wykazywały wyraźną tendencję wzrostową. W 2019 roku wynosiły 22,4 mln zł, natomiast w 2024 roku osiągnęły 39,4 mln zł, co oznacza wzrost o około 76%. Zdecydowaną większość stanowiły wydatki bieżące, które systematycznie rosły z 21,2 mln zł w 2019 roku do 39,4 mln zł w 2024 roku. Wydatki majątkowe miały charakter incydentalny i w analizowanym okresie tylko raz przekroczyły milion złotych. W tym samym okresie wzrosła wysokość subwencji oświatowej z 11,5 mln zł w 2019 roku do 20,8 mln zł w 2024 roku. Pomimo wzrostu kwoty otrzymywanej subwencji oświatowej, jej udział w pokrywaniu rzeczywistych wydatków na oświatę w Gminie nie uległ istotnej poprawie. W latach 2019-2024 poziom pokrycia kosztów utrzymania oświaty środkami z subwencji wahał się między 47% a 53%, co oznacza, że większość wydatków musiała być

finansowana z budżetu własnego. W tym czasie różnica pomiędzy wysokością subwencji a rzeczywistymi wydatkami wzrosła z 10,9 mln zł w 2019 roku do ponad 18,6 mln zł w 2024 roku, wskazując na narastające obciążenie finansowe samorządu.

Dane te pokazują, że mimo stopniowego wzrostu środków przekazywanych z budżetu centralnego, ciężar finansowania oświaty w Gminie Trzemeszno coraz wyraźniej spoczywa na budżecie lokalnym. Rosnące koszty bieżącego funkcjonowania szkół, przy wolniejszym tempie wzrostu subwencji, wskazują na konieczność systematycznego zwiększania udziału środków własnych Gminy w utrzymaniu i rozwoju lokalnej infrastruktury edukacyjnej.

Tab. 28. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Trzemeszno w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
WYDATKI OGÓŁEM	22 385 537	23 851 778	25 633 615	27 741 498	30 888 935	39 431 983
Wydatki bieżące	21 195 346	23 727 463	25 224 617	27 590 600	30 693 935	39 396 683
Wydatki majątkowe	1 190 192	124 315	408 997,60	150 898	195 000	35 300
SUBWENCJA OŚWIATOWA	11 463 582	12 112 052	12 609 794	12 829 446	14 511 794	20 785 710
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	10 921 955	11 739 726	13 023 821	14 912 052	16 377 141	18 646 273
Stopień pokrycia	51%	51%	49%	46%	47%	53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

Kultura i sport

Kultura w lokalnej społeczności pełni m.in. funkcje: integracyjną, edukacyjną, komunikacyjną, tożsamościową, rozrywkową, twórczą, ekonomiczną czy społeczną. Szczególnie istotne z punktu widzenia jednostki samorządu terytorialnego są funkcje społeczne, związane z regulacją norm, obyczajów i kodów kulturowych, a zatem wpływające na kształtowanie kapitału społecznego oraz funkcje integracyjne, przez które rozumieć należy zdolność kultury do tworzenia poczucia wspólnoty poprzez tworzenie wspólnych przeżyć i doświadczeń. Dodatkowo, kultura pełni ważną rolę poprzez dostarczanie lokalnym społecznościom możliwości spędzania wolnego czasu, wzbogaconego o elementy twórcze, innowacyjne lub edukacyjne.

Działania w zakresie kultury i sportu na terenie Gminy Trzemeszno realizowane są głównie przez Dom Kultury w Trzemesznie oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji. Dom Kultury, zlokalizowany przy ul. Św. Jana 11, pełni funkcję centrum życia kulturalnego Gminy. Organizuje wydarzenia artystyczne, koncerty, wystawy, warsztaty i zajęcia rozwijające zainteresowania mieszkańców w różnym wieku. Placówka aktywnie wspiera lokalną twórczość i integrację społeczną, tworząc przestrzeń do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Z kolei Ośrodek Sportu i Rekreacji w Trzemesznie, mieszczący się przy ul. Piastowskiej 11, oferuje szeroki zakres zajęć sportowych i rekreacyjnych. Wśród prowadzonych aktywności znajdują się zajęcia taneczne dla dzieci i młodzieży (m.in. zespoły Świerszcze, Strzecha, Skakanka Dance), treningi sportowe (karate, piłka nożna, tenis, boks), zajęcia fitness i rehabilitacyjne (zumba, joga, fitness senior, rehabilitacja ruchowa), a także animacje i zajęcia sensoryczne. Obiekt wyposażony jest również w siłownię i boisko Orlik. Obie instytucje odgrywają kluczową rolę w animowaniu życia społecznego oraz wspieraniu rozwoju kulturalnego i fizycznego mieszkańców Gminy Trzemeszno.

Na terenie Gminy Trzemeszno corocznie odbywa się szereg wydarzeń kulturalnych i sportowych o charakterze cyklicznym, m.in. Zimowy Bieg Trzech Jezior, Ogólnopolski Bieg im. Jana Kilińskiego, Trzemeszeńska Liga Halowa, Dni Trzemeszna, Dożynki Gminne czy Charytatywny Mikołajkowy Turniej Szachowy Szach-Mat. W sferze kultury ważne miejsce zajmują konkursy lokalne, takie jak „Wyśpiewaj swój talent" i „Życie słowem pisane". Gmina wyróżnia się organizacją wydarzeń o zasięgu ponadlokalnym i integrującym, takich jak Bieg im. Kilińskiego realizowany we współpracy z sąsiednim samorządem, czy WOŚP, cieszący się dużym zaangażowaniem mieszkańców i sponsorów. Elementami wyróżniającymi Trzemeszno w sferze kultury są także zespoły: Pieśni i Tańca „Strzecha", kultywujący tradycję regionalną, oraz nowoczesny zespół taneczny „Świerszcze". Oba stanowią ważny nośnik lokalnej tożsamości i aktywnie promują Gminę.

Infrastruktura sportowa i kulturalna Gminy Trzemeszno jest stosunkowo dobrze rozwinięta, jednak wiele obiektów wymaga modernizacji lub doposażenia, co wpływa na jakość i komfort korzystania z oferty rekreacyjno-sportowej.

Hala Widowiskowo-Sportowa wymaga termomodernizacji połączonej z wymianą systemu ogrzewania oraz remontem parkietu. Mimo to prowadzone są tam zajęcia z piłki

nożnej, tenisa, tenisa stołowego, zajęcia taneczne oraz wychowania fizycznego, jednak niezbędny jest zakup bramek, siatek i piłek. Sala treningowa jest po remoncie i obecnie służy mieszkańcom jako miejsce do zajęć tanecznych, fitness, zumby, tenisa stołowego, karate, jogi oraz zajęć WF. Boisko „Orlik" wymaga wymiany nawierzchni oraz remontu pomieszczeń szatniowych. Na jego terenie organizowane są zajęcia z animatorem, treningi dla dzieci i młodzieży oraz lekcje wychowania fizycznego. Niezbędne jest doposażenie w szafy na sprzęt oraz zakup piłek, pachołków i znaczników. Boisko wielofunkcyjne również wymaga wymiany nawierzchni, lecz nadal odbywają się tam zajęcia z tenisa ziemnego oraz zajęcia rekreacyjne dla dzieci i młodzieży. Boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią nie wymaga remontu, ale istnieje potrzeba zakupu magazynu lub kontenera na sprzęt. Siłownia również nie wymaga napraw, choć planowany jest zakup nowych urządzeń do rehabilitacji ruchowej i rekreacji. Przystań wymaga doposażenia w sprzęt pływający, w szczególności rowery wodne. Stadion potrzebuje remontu trybun, szatni, bieżni oraz pomieszczenia spikera. Konieczna jest także wymiana nawierzchni, remont skoczni w dal i montaż systemu automatycznego podlewania. Mimo tych potrzeb, obiekt jest wykorzystywany do zajęć ogólnorozwojowych i piłki nożnej. Należy również zauważyć, że Dom Kultury w Trzemesznie mieści się w budynku współdzielonym z biblioteką. Część pomieszczeń nad Domem Kultury zajmują mieszkania, co ogranicza jego przestrzeń użytkową.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo stanowi fundament stabilności i rozwoju. Zapewnia mieszkańcom poczucie ochrony, wpływa na ich zdrowie i dobrostan, sprzyja współpracy, angażowaniu się w życie wspólnoty oraz pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny JST. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa, a także przeciwpowodziowa należy do zadań własnych Gminy.

Na terenie Gminy Trzemeszno służby policyjne aktywnie uczestniczą w działaniach na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Dzielnicowi zaangażowani są w prace Zespołu Interdyscyplinarnego, w ramach którego w 2024 roku uczestniczyli w 80 spotkaniach grup diagnostyczno-pomocowych związanych z procedurą „Niebieskiej Karty" oraz realizacją gminnego programu przeciwdziałania przemocy

w rodzinie i ochrony jej ofiar. W ramach działań prewencyjnych policjanci na bieżąco współpracują z placówkami oświatowymi, działkowcami i środowiskiem seniorów. Uczestniczą w realizacji ogólnopolskich i lokalnych kampanii profilaktycznych, takich jak „Bezpieczne wakacje", „Bezpieczne ferie zimowe", „Bezpieczna droga do szkoły", „Pierwszy Dzień Wiosny" oraz „Trzeźwy poranek". Funkcjonariusze biorą również udział w zabezpieczaniu wydarzeń organizowanych na terenie Gminy, w tym m.in. Zimowego Biegu Trzech Jezior w Gołąbkach, wydarzenia „Krokiem Poloneza do Niepodległości", Ogólnopolskiego Biegu im. Jana Kilińskiego z Mogilna do Trzemeszna, a także procesjach podczas uroczystości religijnych. Ich obecność podczas wydarzeń publicznych oraz współpraca z mieszkańcami i instytucjami lokalnymi przyczyniają się do budowania poczucia bezpieczeństwa i zaufania społecznego.

Z danych Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa wynika, że na terenie Gminy Trzemeszno najczęściej zgłaszanym problemem jest przekraczanie dozwolonej prędkości. Zgłoszenia tego typu pojawiają się głównie w okolicach miasta Trzemeszna, choć obecne są również w niektórych sołectwach, co wskazuje na istotną skalę tego zjawiska. Problem ten zwiększa ryzyko wypadków i kolizji drogowych oraz wpływa negatywnie na poczucie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów. Znajduje to również odzwierciedlenie w danych Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji, który wskazuje, że znaczna część zdarzeń drogowych na terenie Gminy dotyczy sytuacji z udziałem pojazdów, zwłaszcza w rejonie miejskim. Wśród innych zagrożeń wskazywanych przez mieszkańców znajdują się również spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, interwencje domowe i publiczne, porzucanie śmieci w miejscach do tego nieprzeznaczonych, zagrożenia ze strony wałęsających się psów, a także oszustwa. Zgłaszane problemy odzwierciedlają nie tylko potrzebę skuteczniejszego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów porządkowych, ale również konieczność dalszych działań o charakterze prewencyjnym, edukacyjnym i infrastrukturalnym. Podejmowanie działań w tych obszarach może przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców Gminy Trzemeszno.

Na terenie Gminy Trzemeszno funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, które wspierają PSP w działaniach ratunkowych. Jednostka OSP w Trzemesznie ujęta została w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG), w związku z czym jej rejonem operacyjnym jest cały teren powiatu gnieźnieńskiego. Dla pozostałych jednostek OSP

terenem operacyjnym pozostaje obszar Gminy Trzemeszno. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) aktywnie uczestniczą również w zabezpieczaniu imprez masowych, nie ograniczając swojej działalności wyłącznie do działań przeciwpożarowych, co podkreśla ich znaczenie w systemie bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego.

Poniższa tabela przedstawia wykaz jednostek OSP w Gminie Trzemeszno.

Tab. 29. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Trzemeszno

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w KSRG
OSP Trzemeszno	Trzemeszno, ul. Tumska 6	Tak
OSP Trzemżal	Trzemżal 78	Nie
OSP Wymysłowo	Wymysłowo 105	Nie
OSP Kruchowo	Kruchowo 114	Nie
OSP Ławki	Ławki 21	Nie
OSP Gołąbki	Gołąbki 30	Nie
OSP Jastrzębowo	Jastrzębowo 37 a	Nie
OSP Wydartowo	Wydartowo 90	Nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno i danych Krajowego Rejestru Sądowego.

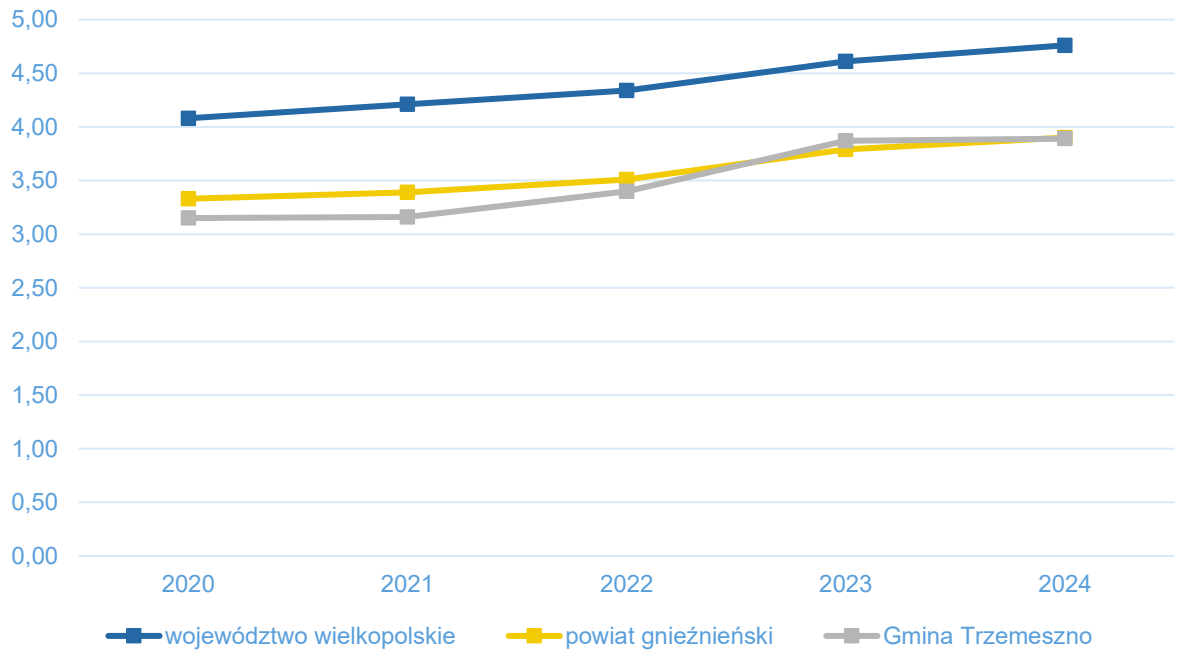
Na terenie Gminy Trzemeszno funkcjonuje system monitoringu wizyjnego obejmujący przede wszystkim miasto Trzemeszno oraz wybrane lokalizacje na obszarach wiejskich. Łącznie zainstalowano 18 kamer. Obsługą techniczną systemu zajmuje się pracownik Urzędu Miejskiego w Trzemesznie, pełniący funkcję informatyka. Monitoring posiada funkcję zapisu obrazu, jednak nie jest nadzorowany na bieżąco przez służbę dyżurną. Kamery zostały rozmieszczone w miejscach istotnych dla bezpieczeństwa publicznego, takich jak ulice, place, skwery, skrzyżowania, a także przy obiektach użyteczności publicznej, w tym przy Urzędzie Miejskim, stacji kolejowej, przystanku autobusowym, parku miejskim czy punkcie widokowym w miejscowości Duszno. Ich rozmieszczenie ma na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców, ochronę mienia publicznego oraz ograniczenie zjawisk takich jak wandalizm czy zakłócenia porządku. Monitoring pełni przede wszystkim funkcję prewencyjną i stanowi ważne narzędzie wspierające działania na rzecz porządku publicznego.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Jednym z elementów otoczenia wewnętrznego Gminy są organizacje pozarządowe działające na jej obszarze. Ich liczba odzwierciedlać może także stopień zaangażowania

społecznego w sprawy publiczne. W celu analizy stanu sektora NGO-sów *(ang. Non-governmental organization)* w Gminie Trzemeszno zdecydowano się na przeliczenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców oraz porównanie sytuacji Gminy z obszarem powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego.

Na tle regionu Gmina Trzemeszno charakteryzuje się umiarkowanym poziomem liczby organizacji pozarządowych (fundacji, stowarzyszeń i innych NGO) w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Należy jednak zauważyć, że w latach 2020-2024 wskaźnik ten systematycznie wzrastał z 3,15 w 2020 roku do 3,89 w 2024 roku, co oznacza wzrost o ponad 23,5%. Choć wartości te pozostają nieco niższe niż średnia powiatowa (3,90) i wyraźnie niższe niż średnia wojewódzka (4,76), warto zwrócić uwagę na tempo zmian. Dynamika wzrostu w Gminie była zbliżona do tej obserwowanej w powiecie gnieźnieńskim, a szybsza niż w przypadku całego województwa. Stały przyrost liczby organizacji świadczy o rosnącym zaangażowaniu mieszkańców w działalność obywatelską i społeczną, a także o wzmacniających się warunkach dla rozwoju oddolnych inicjatyw. Rozwijający się sektor NGO może stanowić ważne wsparcie dla działań w obszarze integracji społecznej, edukacji obywatelskiej, kultury i sportu. Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 37. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Trzemeszno działają organizacje pozarządowe, z których najliczniejszą grupę stanowią koła gospodyń wiejskich i jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Funkcjonują również stowarzyszenia zajmujące się polityką społeczną, senioralną, a także pomocą osobom z niepełnosprawnościami. Celem działalności tych organizacji jest diagnozowanie i zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności. Ich aktywność przyczynia się do wzrostu znaczenia sektora obywatelskiego w kształtowaniu polityki społecznej oraz angażowania mieszkańców w sprawy lokalne. W efekcie, organizacje te odgrywają kluczową rolę w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Poniższa tabela przedstawia organizacje pozarządowe, które realizują swoją działalność na terenie Gminy Trzemeszno.

Tab. 30. Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Trzemeszno

Nazwa	Adres siedzziby
Krąg Seniorów Harcerskich Ziemi Trzemeszeńskiej	Miaty 30/9 Trzemeszno
Koło Miejsko-Gminne Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Polit. w Trzemesznie	ul. Św. Jana 11 Trzemeszno
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	ul. Piastowska 14/12 Trzemeszno
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków	ul. Piastowska 4B Trzemeszno
Związek Harcerstwa Polskiego Choragiew Wlkp. Hufiec Trzemeszno	ul. Kosmowskiego 5 Trzemeszno
Stowarzyszenie Centrum Rehabilitacyjno-Kulturalne "PROMYK"	ul. Piastowska 4B Trzemeszno
Parafialny Zespół CARITAS	pl. Kosmowskiego 8 Trzemeszno
Stowarzyszenie Miłośników Zabytków Historycznych położonych na terenie miasta i Gminy Trzemeszno	ul. Św. Jana 11 Trzemeszno
Międzyszkolny Klub Sportowy	ul. Piastowska 11 Trzemeszno
KS Zjednoczeni Trzemeszno	ul. Piastowska 11 Trzemeszno
Trzemeszeńskie Towarzystwo Sportowe	ul. Szymańskiego 1A Trzemeszno
Fundacja "Nasza Wieś"	Trzemżal 42/1 Trzemeszno
Uczniowski Klub Sportowy "Lider"	Trzemżal 52 Trzemeszno
Koło Gminne Stowarzyszenia Sołtysów Województwa Wielkopolskiego w Trzemesznie	Gołąbki 27 Trzemeszno
Związek Hodowców i Producentów Rolnych	Popielewo 9 Trzemeszno
Katolickie Stowarzyszenie CIVITAS CHRISTIANA o/Trzemeszno	pl. Kosmowskiego 2 Trzemeszno
Stowarzyszenie POD ŻAGLAMI	ul. Piastowska 11 Trzemeszno
Fundacja Aktywne Trzemeszno	ul. Kościuszki 1/1 Trzemeszno
Stowarzyszenie TERAZ	ul. Piastowska 11 Trzemeszno
Grupa nieformalna Stowarzyszenie "Trzemeszeńscy Patrioci"	ul. Piastowska 3/12 Trzemeszno
Stowarzyszenie wędkarskie "Złoty lin"	Kruchowo 72/4 Trzemeszno
Wielkopolskie Stowarzyszenie Wychowanków Liceum i Gimnazjum w Trzemesznie	ul. Żółwia 16/5 Trzemeszno
Stowarzyszenie Motocyklistów "Wolni Strzelcy"	ul. Mickiewicza 16/5 Trzemeszno
Fundacja "KIERUNEK KULTURA"	ul. Dąbrowskiego 37 Trzemeszno
Stowarzyszenie "Boxing Trzemeszno"	ul. Mieszka I 10 A Trzemeszno
Grupa nieformalna "Kijkowe Trzemeszno"	ul. Parkowa 6 Trzemeszno

Fundacja "Przestrzeń"	Ostrowite 42 Trzemeszno
Koło Łowieckie "Bażant"	Niewolno 43 Trzemeszno
Akademia Karate Tradycyjnego SAMURAJ Gniezno	ul. Żabia 15a Gniezno
Fundacja ATUT	ul. Chrobrego 6/36 Trzemeszno
Rodzinny Ogród Działkowy im. Jana Kilińskiego	ul. Mickiewicza 8/4 Trzemeszno
Rodzinny Ogród Działkowy ZIELONE WZGÓRZE	ul. 22 Stycznia 1863 r. 3/31 Trzemeszno
Stowarzyszenie Ogrodowe POD LIPAMI	ul. Kościuszki 46A/1 Trzemeszno
Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej	ul. Tumska 6 Trzemeszno

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Rejestru Sądowego.

Szczególną rolę w życiu społeczności lokalnych odgrywają koła gospodyń wiejskich (KGW). Jak wskazuje ustawa o kołach gospodyń wiejskich stanowią one dobrowolne, niezależne od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizację mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Odgrywają one również kluczową rolę w propagowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów. Według danych Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Trzemeszno działa 12 Kół Gospodyń Wiejskich, które aktywnie przyczyniają się do rozwoju społeczności wiejskich i są to:

- Koło Gospodyń Wiejskich „Tradycja” w Kruchowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Miławie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Trzemżalu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ochodzy,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ławkach „Zgodne”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Płaczkowie „Cebulki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Gołąbkach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w „Ostrowickie Słoneczniki” w Ostrowitem,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Wymysłowie „WyMySłowianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Krówki na miodzie” w Lubiniu,
- Koło Gospodyń Wiejskich Wesoły Garnuszek w Niewolnie,
- Koło Gospodyń Wiejskich Kamieniec „Pszczółki”.

Obok istniejących organizacji pozarządowych, warto także zwrócić uwagę na formy partycypacji społecznej w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego. Zarządzanie w sposób deliberatywny umożliwia uwzględnienie interesów wielu grup społecznych, co z kolei w sposób znaczący wpływa na jakość życia mieszkańców. W Gminie Trzemeszno,

pomimo braku takich ciał jak Rada Seniorów, Rada Młodzieżowa czy Budżet Partycypacyjny, działania na rzecz integracji społecznej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi są wciąż wspierane.

Instrumentem służącym kształtowaniu polityki współpracy z organizacjami pozarządowymi jest program współpracy Gminy Trzemeszno z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie przyjęty Uchwałą nr XXV/224/2025 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 31 października 2025 r. Zgodnie z treścią przedmiotowego programu w 2026 roku głównym celem współpracy Gminy Trzemeszno z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami i innymi podmiotami, służącego rozpoznawaniu i zaspokajaniu w miarę możliwości potrzeb mieszkańców Gminy. Celami szczegółowymi programu są:

- poprawa jakości warunków życia poprzez zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy,
- wspieranie rozwoju aktywności społecznej mieszkańców,
- racjonalne wykorzystywanie publicznych środków finansowych,
- otwarcie na innowacyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
- integracja organizacji i innych podmiotów działających na rzecz Gminy i jej mieszkańców,
- zwiększanie aktywności organizacji i innych podmiotów w ubieganiu się o środki pomocowe zewnętrzne.
- określenie zasad trwałej i efektywnej współpracy Gminy z organizacjami i innymi podmiotami działającymi na rzecz Gminy i jej mieszkańców.

Gmina Trzemeszno aktywnie uczestniczy w działalności związków i stowarzyszeń międzygminnych, co umożliwia jej skuteczniejsze realizowanie zadań własnych oraz wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania „Trakt Piastów”, której działalność koncentruje się na wspieraniu inicjatyw lokalnych poprzez doradztwo, realizację wspólnych projektów oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Jest również członkiem organizacji takich jak Wielkopolska Organizacja Turystyczna, Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce” oraz Stowarzyszenie Powidzkiego Parku

Krajobrazowego, z którymi współpracuje w zakresie promocji turystyki i dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego. Ponadto Gmina angażuje się w działania Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski, Stowarzyszenia „Sąsiedzi" oraz Wielkopolskiego Ośrodka Kształcenia i Studiów Samorządowych, gdzie wspólnie realizowane są projekty szkoleniowe, edukacyjne oraz zadania finansowane ze źródeł zewnętrznych. Członkostwo w tych strukturach pozwala na wymianę doświadczeń, budowanie partnerstw oraz skuteczniejsze pozyskiwanie środków na lokalne inwestycje i działania społeczne.

Gmina Trzemeszno, w ramach przynależności do Lokalnej Grupy Działania „Trakt Piastów", jest objęta Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2023-2027. LGD obejmuje zasięgiem 11 gmin: Czerniejewo, Czerwonak, Gniezno, Kleszczewo, Kłecko, Kostrzyn, Łubowo, Mieleszyn, Pobiedziska, Swarzędz, Trzemeszno. W ramach strategii LGD realizowane są dwa kluczowe cele:

- Podjęcie działań na rzecz dostosowania do zmian klimatycznych,
- Wyrównanie szans rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu,
- Na trakcie Piastów – rozwój oparty na istniejących zasobach turystycznych i kulturowych.

Dzięki przynależności do LGD Gmina Trzemeszno może również aplikować o środki pieniężne na realizację projektów oraz korzystać z bezpłatnego doradztwa w zakresie przygotowywania projektów inwestycyjnych związanych z realizacją LSR.

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna stanowi element istotnie wpływający na jakość życia oraz przewidywaną długość życia. Dostęp do dobrej opieki zdrowotnej wpływać może pozytywnie również na rozwój gospodarczy, poprzez ograniczenie negatywnych skutków chorób i kontuzji oraz związane z tym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności. Mając na uwadze występujące w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa służba zdrowia odgrywa też znaczną rolę w związku ze szczególnym popytem na jej usługi wśród seniorów.

Mieszkańcy Gminy Trzemeszno korzystają ze specjalistycznej opieki medycznej świadczonej przez Szpital Powiatowy w Gnieźnie – Szpital Pomnik Chrztu Polski,

zlokalizowany przy ul. św. Jana 9. Dojazd do placówki zajmuje średnio około 20 minut. Teren Gminy Trzemeszno obsługiwany jest przez jednostki ratownictwa medycznego zlokalizowane w Gnieźnie przy ul. Jana III Sobieskiego 20 oraz w Mogilnie przy ul. Kościuszki 6. Odległość od Trzemeszna do tych placówek wynosi odpowiednio około 19 i 15 kilometrów, co w typowych warunkach drogowych przekłada się na średni czas dojazdu zespołu ratownictwa medycznego wynoszący od 15 do 20 minut.

Usługi farmaceutyczne na terenie Gminy Trzemeszno realizowane są przez pięć aptek oraz jeden sklep medyczno-zielarski, zlokalizowane w miejscowości Trzemeszno. Do funkcjonujących placówek należą: Ziko Apteka, Apteka Słoneczna, Apteka Mega-Pharm, Apteka Aspirynka, Apteka Dbam o Zdrowie oraz Sklep Medyczno-Zielarski i Wyrobów Medycznych. Placówki te zapewniają mieszkańcom dostęp do leków, wyrobów medycznych oraz podstawowego doradztwa farmaceutycznego.

Na terenie Gminy Trzemeszno funkcjonuje kilka podmiotów medycznych świadczących usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej oraz opieki stomatologicznej i pielęgniarskiej. Najwięcej placówek medycznych znajduje się w Trzemesznie, przy ul. Langiewicza 2 działa NZOZ Trzemeszeńska Rodzinno-Specjalistyczna Przychodnia Lekarska „LUXMED”, Gabinety Lekarskie Dent-IM Spółka Jawna – Gabinet Stomatologiczny, Indywidualna Praktyka Pielęgniarska oraz Indywidualna Praktyka Położnicza. Przy ul. Piastowskiej 11 funkcjonuje pracownia fizjoterapii, natomiast przy ul. Kopernika 19A zlokalizowane są trzy podmioty: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Dom Sue Ryder – Zespół Domowego Leczenia Respiratorem, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Poradnia POZ (spółka jawna) oraz Specjalistyczny Gabinet Ginekologiczno-Położniczy. Placówki te zapewniają mieszkańcom Gminy dostęp do podstawowych i wybranych specjalistycznych usług medycznych.

Gmina Trzemeszno aktywnie wspiera działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej, współpracując z zewnętrznymi podmiotami medycznymi przy organizacji badań przesiewowych dla mieszkańców. Na jej terenie regularnie realizowane są m.in. badania mammograficzne, spirometryczne oraz badania wzroku, prowadzone przez wyspecjalizowane placówki. Inicjatywy te mają na celu zwiększenie dostępności do podstawowych usług zdrowotnych oraz promowanie świadomości profilaktycznej wśród lokalnej społeczności.

Obok opieki zdrowotnej, równie istotną rolę w samorządzie terytorialnym odgrywa pomoc społeczna. Pełni ona funkcje związane ze wsparciem osób potrzebujących, prowadzeniem prewencji poprzez działania profilaktycznie oraz reintegracją osób, które z różnych przyczyn narażone są na zjawisko wykluczenia społecznego. Polityka społeczna odgrywa również istotną rolę w stabilizowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej, zwłaszcza w kontekście przeciwdziałania takim zjawiskom jak bezrobocie czy ubóstwo.

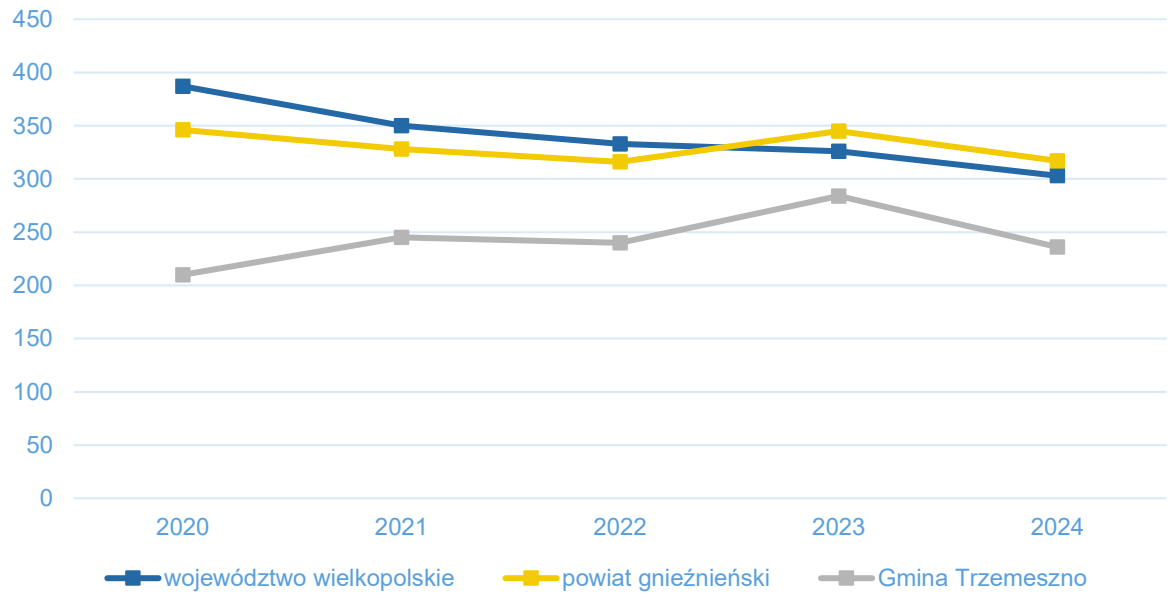
Podstawowym podmiotem realizującym zadania z zakresu usług społecznych w Gminie Trzemeszno jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie, zlokalizowany przy ul. Kościuszki 35. Ośrodek odpowiada za realizację zarówno zadań własnych, jak i zleconych z zakresu pomocy społecznej. W jego kompetencjach znajdują się m.in. świadczenia pieniężne i niepieniężne, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, wspieranie rodziny, działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, specjalistyczne i podstawowe usługi opiekuńcze, kierowanie do domów pomocy społecznej, piecza zastępcza oraz poradnictwo specjalistyczne. Na terenie Gminy funkcjonują także inne instytucje wsparcia. Świetlica Środowiskowa w Trzemesznie przy ul. Śniadeckich 18 oferuje pomoc dla rodzin z dziećmi mającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze, w tym wsparcie psychologa. Dzienny Dom Senior+ zlokalizowany przy ul. Langiewicza 2 świadczy usługi na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami. Oferta obejmuje m.in. terapię zajęciową, fizjoterapię, zajęcia ruchowe i muzyczne oraz pomoc psychologiczną. Uzupełnieniem systemu wsparcia jest Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Mickiewicza 28, który realizuje specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Sieć tych instytucji tworzy kompleksowe zaplecze wsparcia społecznego dla mieszkańców Gminy Trzemeszno.

Tab. 31. Usługi opiekuńcze prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie w miejscu zamieszkania

Usługi w miejscu zamieszkania	2019	2020	2021	2022	2023
Opiekuńcze	68	72	74	79	102
Specjalistyczne	15	11	10	10	8
Asystent Osobisty osoby z niepełnosprawnością	0	4	6	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

W latach 2020-2024 liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Trzemeszno, przeliczona na 10 tysięcy mieszkańców, wzrosła z 210 do 236 osób, co oznacza wzrost wskaźnika o niemal 12,4%. W tym samym czasie w powiecie gnieźnieńskim odnotowano spadek z 346 do 317 osób, a w województwie wielkopolskim z 387 do 303. Dane te pokazują, że w Trzemesznie zmiany przebiegały w przeciwnym kierunku niż w regionie. Warto jednak zaznaczyć, że po wcześniejszym wzroście, w 2024 roku liczba świadczeniobiorców w Gminie nieznacznie spadła w porównaniu do 2023 roku, co może świadczyć o stopniowej stabilizacji. Mimo zaobserwowanego wzrostu na przestrzeni kilku lat, wskaźnik w Gminie Trzemeszno pozostawał przez cały analizowany okres wyraźnie niższy niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego.

Ryc. 38. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zasoby mieszkaniowe Gminy Trzemeszno w ostatnich latach pozostają na względnie stałym poziomie, choć obserwuje się niewielkie zmiany w strukturze poszczególnych kategorii lokali. Liczba mieszkań komunalnych zmniejszyła się z 236 do 224, natomiast liczba lokali w najmie socjalnym wzrosła z 26 do 28, co może wskazywać na częściowe dostosowanie zasobów do potrzeb społecznych. Gmina nie posiada obecnie aktualnego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym, co może utrudniać planowanie

polityki mieszkaniowej i reagowanie na zmieniające się potrzeby mieszkańców. Średni czas oczekiwania na lokal komunalny lub najem socjalny wynosi około 16 miesięcy.

Tab. 32. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkań komunalnych	236	233	227	227	224
Liczba mieszkań komunalnych w najmie socjalnym	26	26	26	26	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Trzemeszno.

Spis tabel

Tab. 1. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Trzemeszno (tys. zł) 111
Tab. 2. Inwestycje infrastrukturalne zrealizowane na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku 111
Tab. 3. Ruch budowlany w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024 na tle średniej gmin powiatu gnieźnieńskiego..... 119
Tab. 4. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Trzemeszno. 122
Tab. 5. Charakterystyka wód powierzchniowych na terenie Gminy Trzemeszno..... 129
Tab. 6. Charakterystyka wód podziemnych na terenie Gminy Trzemeszno 130
Tab. 7. Złoża kopalin na terenie Gminy Trzemeszno 135
Tab. 8. Struktura indywidualnych źródeł ciepła na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku 144
Tab. 9. Stan gospodarki odpadami w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024..... 145
Tab. 10. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024..... 149
Tab. 11. Podmioty działające na terenie Gminy Trzemeszno na koniec 2024 r. według sekcji PKD 150
Tab. 12. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Trzemeszno na tle powiatu gnieźnieńskiego..... 155
Tab. 13. Struktura bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim w 2024 roku 157
Tab. 14. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024 (zł) 159
Tab. 15. Dochody podatkowe Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024..... 163
Tab. 16. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich 164
Tab. 17. Inwestycje w Gminie Trzemeszno zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład..... 166
Tab. 18. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024 170
Tab. 19. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa 171
Tab. 20. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Trzemeszno w 2020 i 2024 roku na tle powiatu i województwa 172
Tab. 21. Przedszkola na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku 175
Tab. 22. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2025 176

Tab. 23. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe na terenie Gminy Trzemeszno w roku szkolnym 2024/2025 178
Tab. 24. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Trzemeszno w 2024 roku 179
Tab. 25. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Trzemeszno uczęszczająca do szkół na terenie Gminy w latach 2020-2025 180
Tab. 26. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Trzemeszno w latach 2019-2024 .. 184
Tab. 27. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Trzemeszno 188
Tab. 28. Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Trzemeszno 190
Tab. 29. Usługi opiekuńcze prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie w miejscu zamieszkania 195
Tab. 30. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024.... 197

Spis rycin

Ryc. 1. Położenie Gminy Trzemeszno na tle powiatów województwa wielkopolskiego i gmin powiatu gnieźnieńskiego 105
Ryc. 2. Położenie Gminy Trzemeszno na tle gmin powiatu gnieźnieńskiego. 106
Ryc. 3. Sieć drogowa na terenie Gminy Trzemeszno. 108
Ryc. 4. Odległości od centrum Trzemeszna pokonywane samochodem osobowym w ciągu 30 minut (dane orientacyjne). 109
Ryc. 5. Podział województwa wielkopolskiego na obszary funkcjonalne 115
Ryc. 6. Pokrycie terenu Gminy Trzemeszno 117
Ryc. 7. Zasięg przestrzenny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Trzemeszno 118
Ryc. 8. Rozmieszczenie zabytków na terenie Gminy Trzemeszno. 124
Ryc. 9. Szlaki rowerowe na terenie Gminy Trzemeszno. 125
Ryc. 10. Sieć hydrologiczna na terenie Gminy Trzemeszno. 128
Ryc. 11. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Trzemeszno 133
Ryc. 12. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Trzemeszno wraz przebiegiem korytarzy ekologicznych. 138
Ryc. 13. Energia wiatru w Polsce w kWh/(m^2/rok) na wysokości 10 i 30 metrów 139
Ryc. 14. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce 140
Ryc. 15. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski 141

Ryc. 16. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Trzemeszno w 2024 roku na tle powiatu i województwa 143
Ryc. 17. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 działających na terenie Gminy Trzemeszno 152
Ryc. 18. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Trzemeszno na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024 153
Ryc. 19. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Trzemeszno w 2020 roku 154
Ryc. 20. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Trzemeszno na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024 157
Ryc. 21. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim na tle kraju w latach 2020-2024 158
Ryc. 22. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa na latach 2020-2024 160
Ryc. 23. Wykonanie budżetu Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024 161
Ryc. 24. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 162
Ryc. 25. Struktura dochodów Gminy Trzemeszno w latach 2020-2024 163
Ryc. 26. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa 164
Ryc. 27. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Trzemeszno na lata 2026-2033 167
Ryc. 28. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2024 roku. 169
Ryc. 29. Struktura ludności w Gminie Trzemeszno w latach 2020-2024 173
Ryc. 30. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 177
Ryc. 31. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Trzemeszno w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa 182
Ryc. 32. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 189
Ryc. 33. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Trzemeszno na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 196

Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna

CEL 1.: Spójna polityka przestrzenna skoncentrowana na mieszkańcach					
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK / NIE)**
Racjonalne gospodarowanie przestrzenią na rzecz zrównoważonego rozwoju	Finalizacja prac związanych z opracowaniem Planu Ogólnego,				
	Regulacja polityki przestrzennej, poprzez aktualizację i opracowywanie nowych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego,				
	Wyznaczenie wewnętrznych standardów ochrony terenów zieleni oraz ich systematyczne wprowadzanie w planach miejscowych,				
	Wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, z uwzględnieniem prognoz demograficznych,				
	Wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju funkcji gospodarczych, w tym terenów dogęszczenia zabudowy,				
	Ochrona terenów o wysokiej przydatności dla celów produkcji rolnej,				
	Wspieranie działań związanych ze scalaniem gruntów rolniczych, celem zwiększania efektywności ekonomicznej lokalnej gospodarki rolnej,				
	Wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem zachowania wysokich standardów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.				
Implementacja rozwiązań z zakresu mobilności zrównoważonej i poprawa bezpieczeństwa drogowego	Modernizacja i budowa dróg gminnych i towarzyszących im ciągów pieszych, rowerowych i pieszorowerowych,				
	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa drogowego, w tym m.in.: energooszczędnego oświetlenia drogowego, doświetlenia przejść dla pieszych, odnowienia oznakowania poziomego i pionowego, montażu progów zwalniających itp.,				
	Dalsze rozwijanie współpracy z zarządcami dróg wyższych kategorii w zakresie modernizacji i budowy dróg powiatowych i krajowych,				
	Nawiązanie współpracy z Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad oraz Powiatowym Zarządem Dróg w zakresie budowy ścieżek rowerowych w ciągach dróg, w szczególności w ciągu DK15,				

	Wprowadzenie synchronizacji rozkładów jazdy gminnego transportu zbiorowego z rozkładami połączeń kolejowych,				
	Podejmowanie czynnych działań ukierunkowanych na rozwój sieci gminnego transportu publicznego, w tym rozwój nowych linii, dostosowywanie czasu jazdy				
	Modernizacja infrastruktury przystankowej na terenie Gminy,				
	Współpraca z PKP w zakresie prowadzonej modernizacji peronów celem maksymalnego powiązania strukturalnego przestrzeni dworca z otoczeniem miejskim,				
	Rozbudowa ścieżek i dróg rowerowych w granicach miasta Trzemeszno.				
Dostępne przestrzenie publiczne i estetyczne obiekty zabytkowe	Stworzenie programu dotacji i systemu zachęt w ramach remontów elewacji kamienic w ścisłym centrum miasta wraz z promocją,				
	Kontynuacja prac związanych z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji, wraz z jego konsekwentnym wdrażaniem,				
	Rewitalizacji placu Kosmowskiego oraz kontynuacja prac związanych z rewitalizacją Alumnatu,				
	Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami,				
	Kontynuowanie systematycznych prac związanych z aktualizacją Gminnej Ewidencji Zabytków, monitorowaniem ich stanu oraz poszukiwaniem zewnętrznych źródeł finansowania ich renowacji i konserwacji,				
	Dostosowanie śródmiejskich przestrzeni publicznych do wymogów ustawy o dostępności przy zachowaniu historycznego charakteru Gminy,				
	Poprawa bezpieczeństwa publicznego, poprzez rozwój sieci monitoringu wizyjnego,				
	Modernizacja i rozbudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego.				

CEL 2.: Świadomie kształtowane środowisko naturalne					
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK / NIE)**
Czynna ochrona środowiska przyrodniczego i	Rozwój terenów zieleni, poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń gatunków rodzimych, w tym miododajnych, celem poprawy jakości powietrza i mikroklimatu,				

efektywne zarządzanie zasobami	Zachowanie właściwości ekosystemów, poprzez ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów,				
	Ochrona lokalnej bioróżnorodności, poprzez utrzymanie i wzmacnianie funkcji ochronnych korytarzy ekologicznych i innych obszarowych form ochrony przyrody,				
	Podejmowanie działań odtworzeniowych względem lokalnej sieci melioracji szczegółowej, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich,				
	Zachowanie śródpolnych zadrzewień i zakrzewień oraz zbiorników wodnych, celem ochrony gleb,				
	Podejmowanie działań we współpracy z PGW Wody Polskie w zakresie oczyszczania i przeciwdziałania eutrofizacji jezior,				
	Aktywny udział w programach dofinansowujących usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy,				
	Prowadzenie działań zmierzających do minimalizacji ryzyka środowiskowego oraz trwałej rekultywacji prywatnego nieczynnego składowiska azbestu w Pasiece,				
	Wprowadzenie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych,				
	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Trzemeszno oraz miejscowości Zieleń,				
	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych,				
	Modernizacja oczyszczalni ścieków komunalno-bytowych w Trzemesznie i Kamieńcu,				
	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Trzemesznie i Kruchowie.				
Wspieranie dekarbonizacji i budowanie odporności klimatycznej	Zwiększanie poziomu retencji wodnej, poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, w tym w ramach rozwoju małej retencji,				
	Rozwój działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,				
	Poprawa efektywności zarządzania i reagowania kryzysowego, m.in. poprzez opracowanie planu zarządzania kryzysowego oraz doposażenie i przeszkolenie OSP,				
	Utworzenie systemu powiadamiania kryzysowego z wykorzystaniem technologii mobilnych, adaptowanego również do komunikacji z mieszkańcami,				

	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym przede wszystkim hali sportowej w Trzemesznie,				
	Montaż mikroinstalacji OZE na budynkach sektora publicznego,				
	Kontynuowanie działań zmierzających do utworzenia spółdzielni energetycznej,				
	Angażowanie zakładów przemysłowych w finansowanie i wdrażanie działań prośrodowiskowych w obrębie Gminy.				
Edukacja ekologiczna i wsparcie indywidualne ukierunkowane na mieszkańców	Utworzenie gminnego programu dofinansowania do wymiany źródła ogrzewania na niskoemisyjne,				
	Rozwój lokalnej energetyki prosumenckiej, poprzez wsparcie mieszkańców i promocję rozwiązań,				
	Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, m.in. we współpracy z jednostkami organizacyjnymi Gminy jak i przedsiębiorstwami w zakresie dobrych praktyk,				
	Zwiększenie finansowania w zakresie edukacji ekologicznej obejmującej nie tylko dzieci i młodzież szkolną, ale również osoby dorosłe,				
	Utworzenie programu społecznych mikrograntów na finansowanie oddolnych inicjatyw proekologicznych.				

CEL 3.: Dywersyfikacja gospodarcza oparta na uwarunkowaniach wewnętrznych					
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK / NIE)**
Dywersyfikacja i kształtowanie powiązań gospodarczych między obszarami wiejskimi a miastem	Promocja obecnych terenów inwestycyjnych na terenie Miasta z preferencją działalności okołorolniczej: przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyki i działalności komplementarnych,				
	Wdrażanie instrumentów wspierających przekwalifikowanie się pracowników oraz rozwój kompetencji zawodowych, zdobywanie i podnoszenie kwalifikacji,				
	Nawiązanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości,				

	Prowadzenie badań rynku pracy wśród młodych osób, m.in. we współpracy z regionalnymi obserwatoriami rynku pracy, celem dopasowania oferty edukacyjnej oraz preferencji gospodarczych,				
	Opracowanie systemu doradztwa zawodowego dla ludzi młodych uwzględniającego ścieżki kariery dostępne na rynku lokalnym,				
	Stworzenie systemu lokalnych preferencji podatkowych dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy,				
	Dywersyfikacja funkcji obszarów wiejskich, poprzez rozwijanie działalności okołorolniczej i pozarolniczej,				
	Rozwijanie lokalnych i regionalnych kanałów dystrybucji produktów rolnych, w powiązaniu z rynkami zbytu w Gnieźnie i Mogilnie.				
	Utworzenie dedykowanego stanowiska pracy w strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego Trzemeszna w zakresie analizy i aktywnego wnioskowania o środki z funduszy zewnętrznych krajowych i europejskich.				
Intensyfikacja działań zmierzających do wykorzystania potencjału turystycznego i rozwoju usług komplementarnych	Utworzenie infrastruktury turystycznej, w tym wypożyczalni sprzętu wodnego, ścieżek rowerowych, miejsc odpoczynku,				
	Wytyczenie nowych i modernizacja obecnych szlaków turystycznych, opartych o gminne zabytki i walory przyrodniczo-krajobrazowe,				
	Dążenie do rozwoju bazy hotelowej, gastronomicznej i agroturystycznej,				
	Stworzenie produktu turystycznego opartego np. o krochmalnie, papier czerpany i kaligrafię,				
	Rozwijanie produktu lokalnego, poprzez organizację wydarzeń, warsztatów i promocję,				
	Udostępnienie wieży ciśnień jako punktu widokowego dla osób odwiedzających,				
	Zagospodarowanie terenu nad Jeziorem Popielewskim przy ul. Kochanowskiego, na rzecz wypoczynku i rekreacji,				
	Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w miejscowości Ostrowite na rzecz wypoczynku i rekreacji.				
Budowanie silnej marki Gminy w regionie przy zacieśnieniu współpracy z	Promocja lokalnej twórczości kulturalnej i tradycji, a także dążenie do wypromowania wartościowego produktu lokalnego,				
	Zacieśnienie współpracy z gminami partnerskimi w zakresie zwiększenia możliwości promocyjnych oraz poszerzania oferty kulturalnej (np. w ramach obozów czy wyjazdów dla seniorów, młodzieży szkolnej),				

otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym	Zacieśnienie współpracy ze stowarzyszeniami i związkami, w tym m.in. z LGD „Trakt Piastów” w zakresie kształtowania spójnych treści promocyjnych i możliwości dalszego rozwoju oferty turystycznej i kulturalnej,				
	Opracowanie spójnego systemu identyfikacji medialnej Gminy: loga, hasła, kolorystyki,				
	Aktywne prowadzenie mediów społecznościowych, w tym z dalszym wykorzystaniem najnowszych trendów,				
	Prowadzenie aktywnych kampanii promocyjnych w zakresie rozwoju turystyki, z wykorzystaniem filmów promocyjnych, gadżetów promocyjnych oraz wydarzeń, przyciągających osoby odwiedzające,				
	Wprowadzenie systemu zachęt i promocji dla osób odwiedzających Gminę do korzystanie z jej oferty, np. w postacie łączonych biletów na wydarzenia, zniżek na kolejne usługi itp.				

CEL 4. Kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi mieszkańców					
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK / NIE)**
Rozwój zindywidualizowanych form edukacji i opieki	Utworzenie publicznej instytucji opieki nad dziećmi do lat 3,				
	Utworzenie klas integracyjnych w szkole podstawowej oraz przedszkolu w Trzemesznie,				
	Modernizacja oraz poprawa dostępności infrastruktury przedszkolnej i szkolnej,				
	Doposażenie placówek szkolnych i przedszkolnych w pomoce dydaktyczne i sprzęt edukacyjny, wspierające rozwój kompetencji STEAM,				
	Rozwój bazy sportowej szkół, umożliwiającej aktywność fizyczną dzieci i młodzieży,				
	Zapewnienie dalszego wsparcia dla uczniów ze szczególnymi potrzebami i trudnościami w nauce, poprzez zapewnienie indywidualizacji toku nauczania, zajęcia dodatkowe i wyrównawcze,				
	Utworzenie programów wspierających dzieci i młodzież szczególnie uzdolnione w konkretnych dziedzinach,				

	Rozwój kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, poprzez wdrożenie programów z zakresu TUS,				
	Edukacja ekologiczna i obywatelska – wprowadzenie programów uczących dzieci i młodzież odpowiedzialności społecznej i środowiskowej,				
	Rozwój działań profilaktycznych podejmowanych w placówkach oświatowych, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów związanych ze zdrowiem psychicznym, cyberbezpieczeństwem, przemocą rówieśniczą oraz w rodzinie, a także uzależnieniami,				
	Doskonalenie kadry wychowawczo-oświatowej, poprzez zapewnienie dostępu do kursów i szkoleń dedykowanych opiekunom, wychowawcom i nauczycielom.				
Rozwój środowiskowych usług społecznych dopasowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców	Przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych, wraz z rozwojem usług społecznych,				
	Rozwój oferty środowiskowych usług społecznych, świadczonych w miejscu zamieszkania beneficjenta, m.in. poprzez: wprowadzenie usług rehabilitacyjnych, uruchomienie programu dowozu seniorów i osób zależnych do lekarzy specjalistów itp.,				
	Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, poprzez utworzenie gabinetów lekarskich przeznaczonych na wynajem,				
	Wspieranie profilaktyki zdrowotnej, poprzez współpracę z lokalnymi placówkami medycznymi w zakresie realizacji badań okresowych, przesiewowych i promocji zdrowia,				
	Rozwój oferty Domu Seniora, poprzez podjęcie współpracy z innymi placówkami i wymianę doświadczeń,				
	Dążenie do aktywnej integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem: seniorów, osób z niepełnosprawnościami i zależnych,				
	Utrzymanie ciągłości działań związanych z polityką prorodzinną i ochroną wartości rodziny, poprzez działanie Klubu Rodziny, świetlicy środowiskowej i Centrum Profilaktyki,				
	Utworzenie punktu mediacyjnego dla mieszkańców, z uwzględnieniem dzieci i młodzieży,				
	Rozwój mieszkalnictwa komunalnego, w tym poprzez utworzenie mieszkań chronionych i treningowych.				
Zapewnienie wysokiej jakości	Modernizacja i rozwój zaplecza kulturalno-rekreacyjnego, w tym m.in.: Domu Kultury, Biblioteki Publicznej i Ośrodka Sportu i Rekreacji,				

oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej kształtowanej oddolnie	Budowa ścieżki wokół jeziora Kościelnego w Trzemesznie, wraz z zagospodarowaniem terenu na cele wypoczynkowe,				
	Wspieranie i tworzenie przestrzeni publicznych sprzyjających nieformalnym spotkaniom i integracji mieszkańców,				
	Termomodernizacja hali sportowej w Trzemesznie,				
	Modernizacja stadionu sportowego w Trzemesznie,				
	Poprawa dostępności obiektów kulturalnych i rekreacyjnych, poprzez wdrażanie standardów dostępności,				
	Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do różnych grup wiekowych odbiorców, w tym młodzieży, dorosłych i seniorów,				
	Organizacja zajęć i wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców, budujących poczucie tożsamości lokalnej,				
	Utworzenie lub wyznaczenie pomieszczenia dedykowanego rozwojowi aktywności obywatelskiej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju działalności organizacji pozarządowych,				
	Wsparcie organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarach wiejskich (KGW, OSP) w aplikowaniu o środki zewnętrzne.				